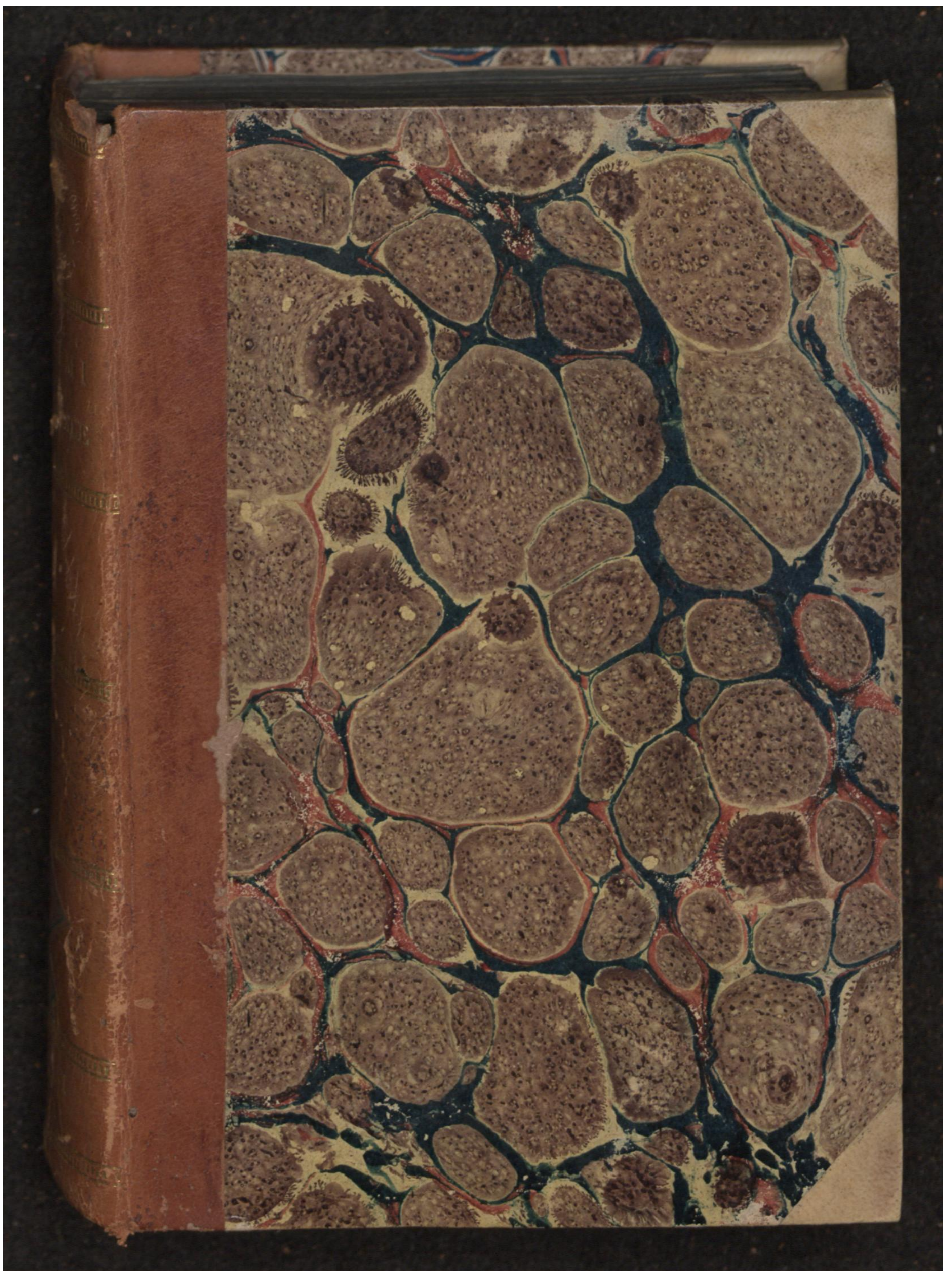
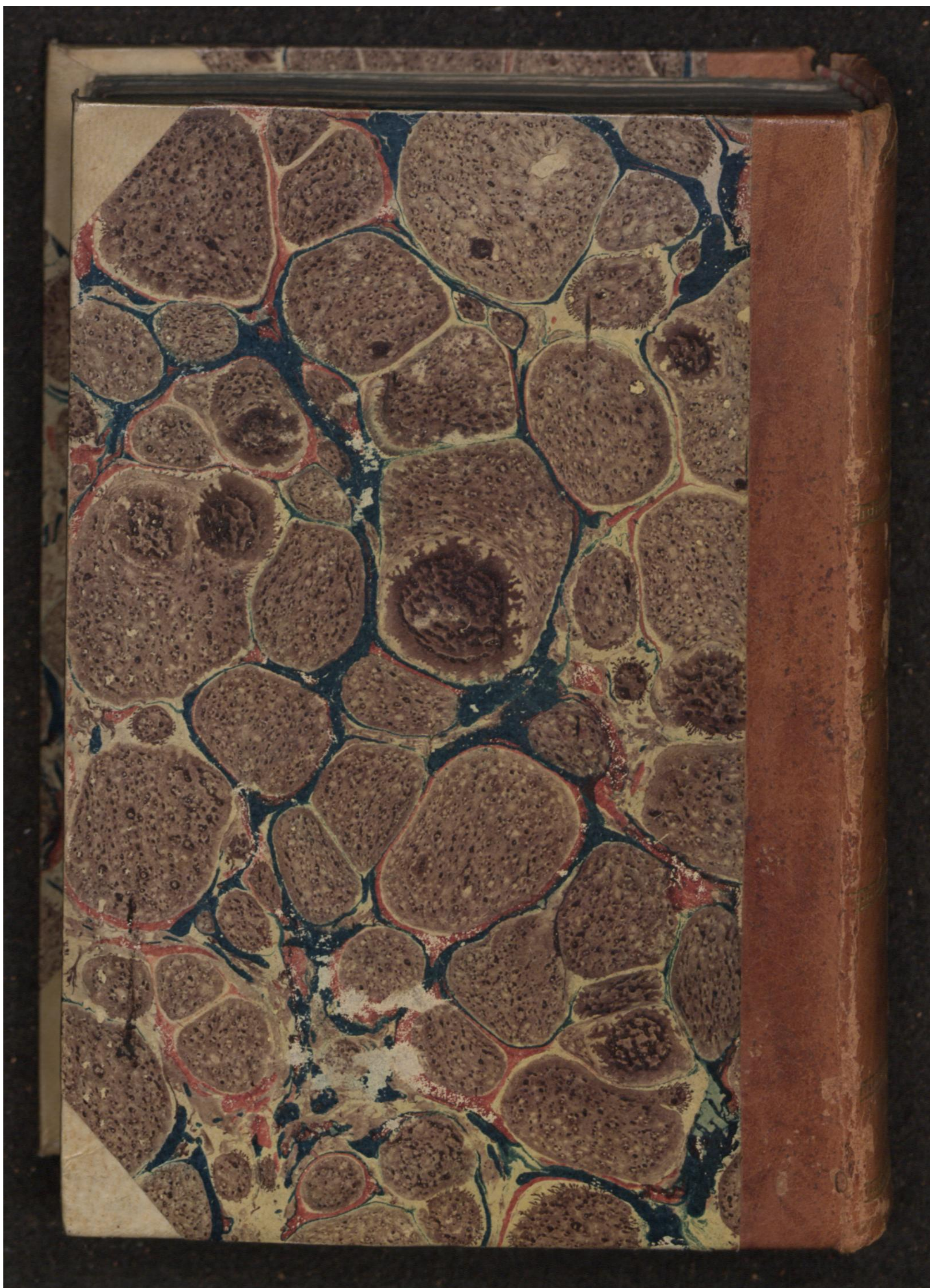
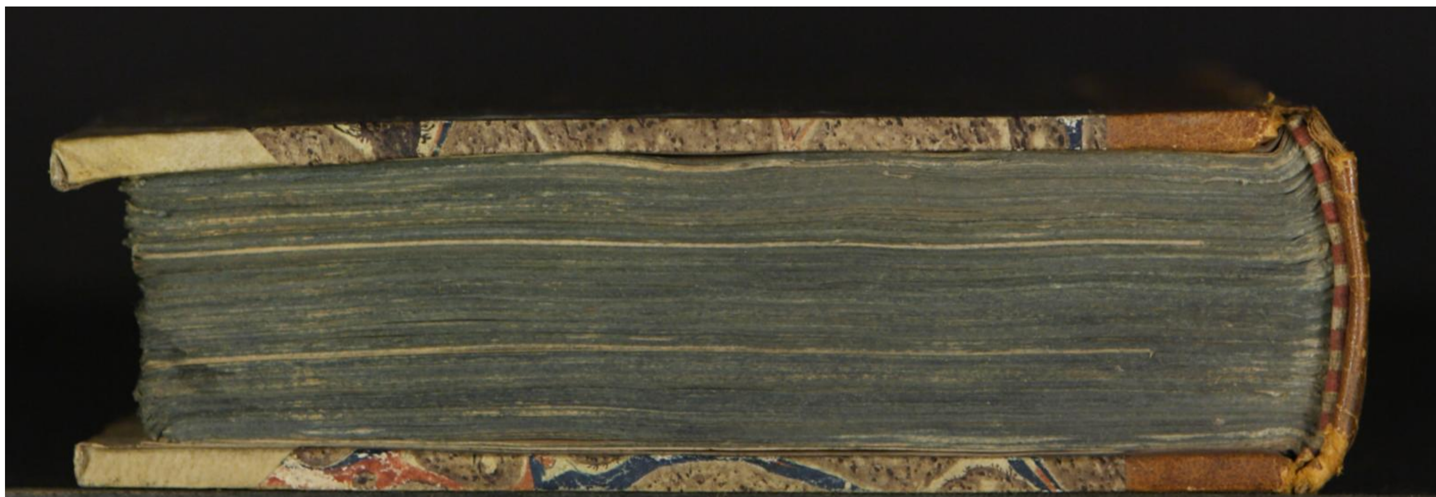
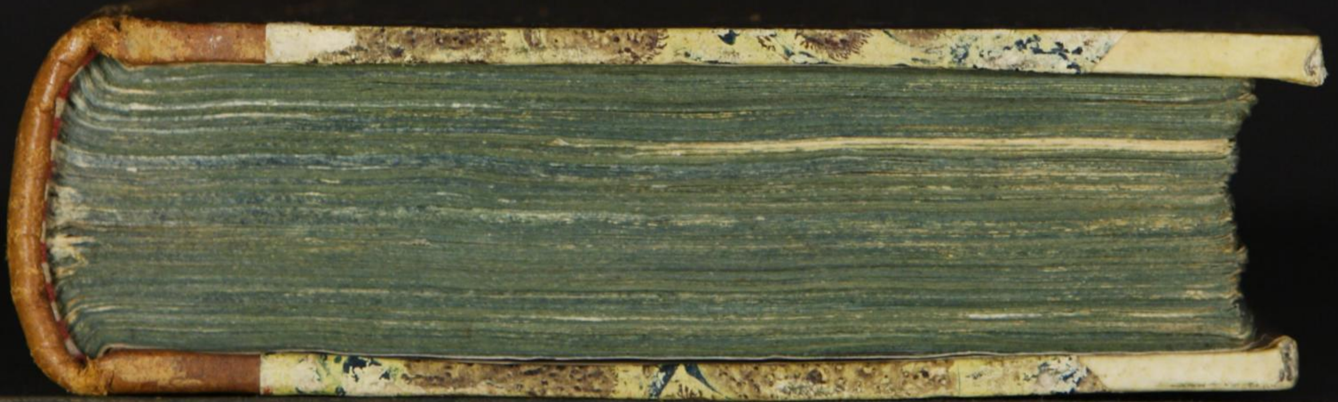
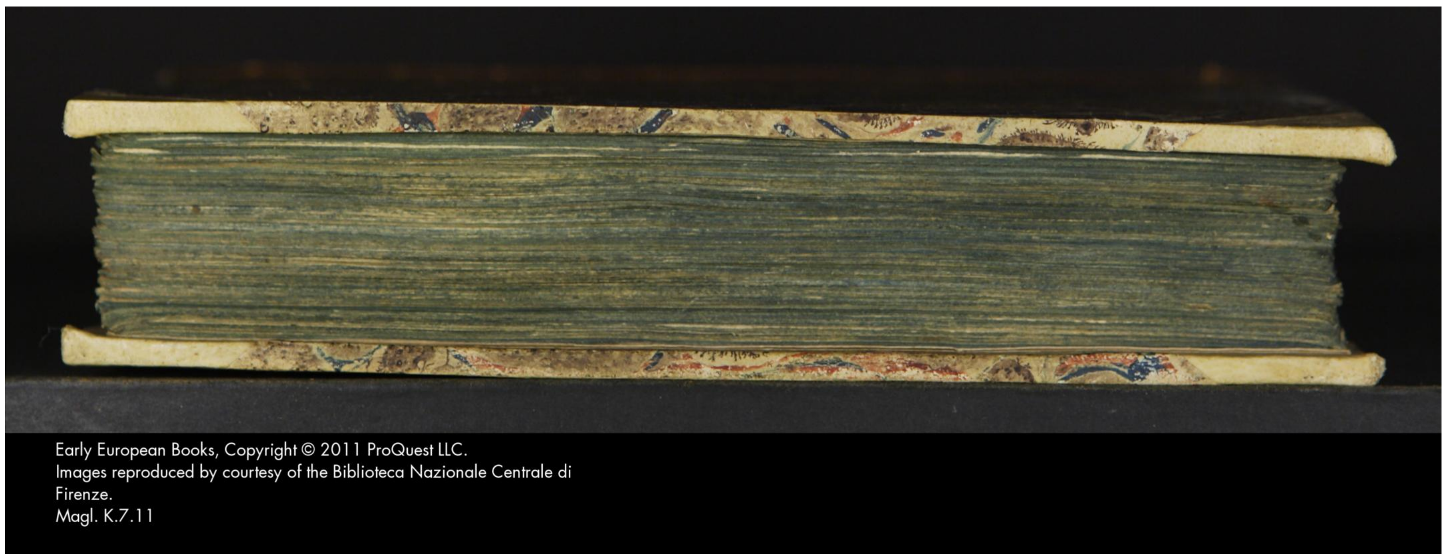

VIII
B. CHAIMI
CONFESSIONALE
11
K 7
11
MEDIOLANI
1474

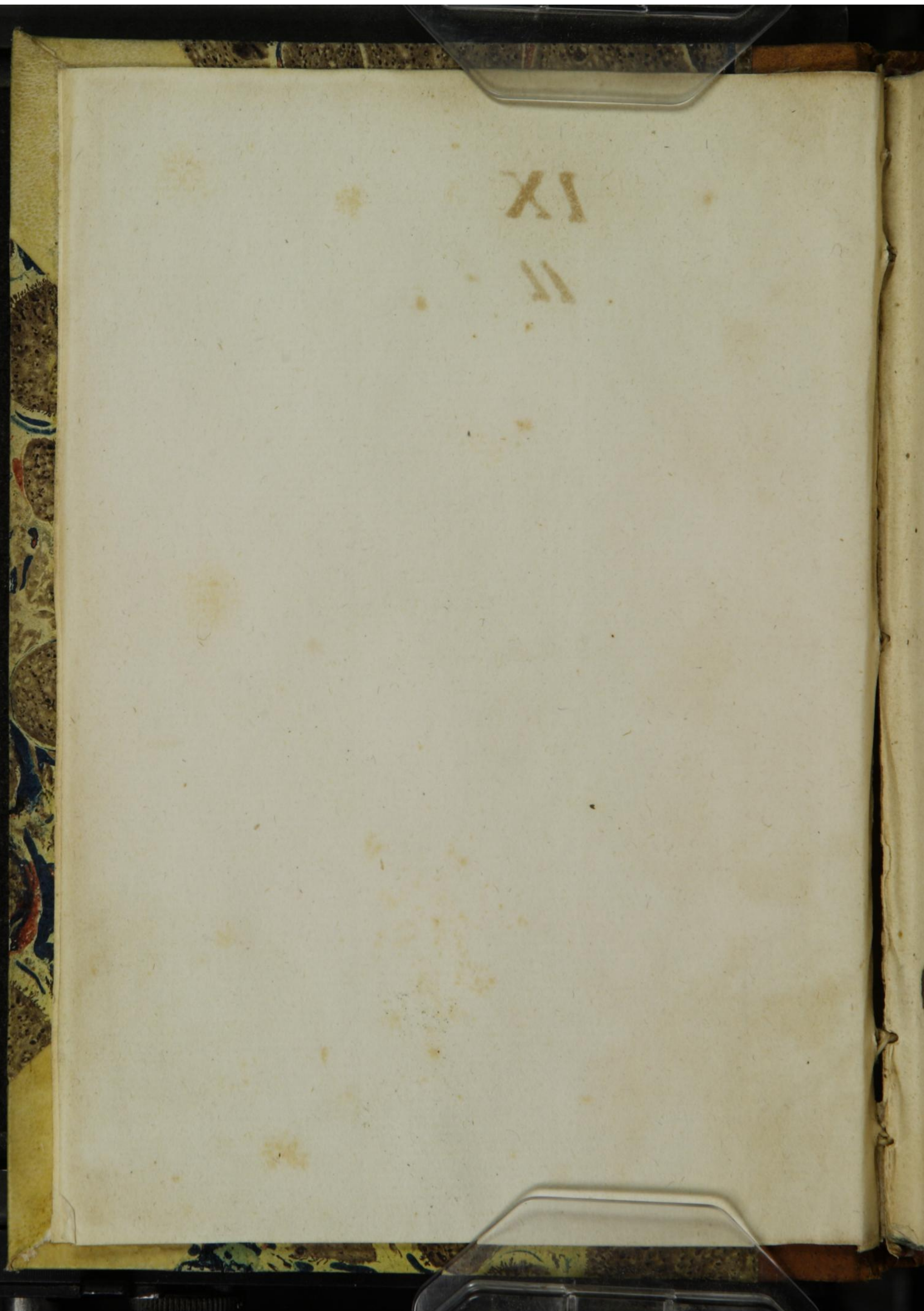

IX

11

Incipit interogatoriũ siue confessionale p uenera bilem fratrẽ Bartholomeũ de chaimis de medi olano ordinis minorũ compositum in loco sancte marie de angelis apud mediolanũ ⁊ distinguitur in quatuor partes principales.

Cum ars artiũ sit regimen animarũ extra. de eta. ⁊ q̃. Cũ sit. Et ĩter humana exerci tãto sit piculosius si eo qs male fũgat quã to anime preciosiores sunt omnibus rebus ⁊ cor poribus. 12. q. 2. Precipimus. 24. q. 3. Si habes. ⁊ de pe. ⁊ re. Cum infirmitas. Profecto constat quã ta diligentia ⁊ maturitate quanta ue intelligentia ⁊ discretione opus habeat sacerdos cui commissa est audientia confessionũ ⁊ cura animarum. Nam ubi est maius periculum ibi cautius est agendum 42. di. Quiescamus. ⁊. c. ubi periculum. de. elec. li bro sexto. Est enim talis confessor iudex spiritua lis animarum constitutus ⁊ iudiciaria potestas ex postulat ut qd qs iudicare debʒ discutiat ⁊ discer nat. 30. q. 5. Judicantem. ubi. dicitur. Judicantem oportet concta rimari. Nam graue nimis est sup re incerta certã dare sententiam. xi. q. 3. Graue. p inde merito extra de pe. ⁊ re. omnis precipit cui libet confessori ut sit discretus ⁊ cautus. s. circa q̃ litates ⁊ circunstantias peccatorũ perquirendas ⁊ discutiẽdas. alias cũ expresso periculo dãnati

ſui ꝛ ſibi cõfitẽtis cõfeſſiones audit iuxta illud. M.
15. cec⁹ ſi ce° ducatū pſter ābo ĩfoueā. ſ. barat ĩfer
nal' cadūt. Ad euitāda ig' huiuſmodi picl'a ꝛ diſcri
mĩa pcaueda: ꝛ ne ignorãtia ſit alicui occaſio ðlin
qndi. Ego licet impit⁹ ꝛ pui ĩgenij fiduciā tñ hñs
ĩ domino a quo ē õe datū optimū ꝛ õe donū pfectū
q gratiā ſuā dat oĩbus afflueter diuidẽs ſingul' pro
ut uult nõ ex pſumptiõe aut auiditate laudis conſe
quẽde ſʒ zelo ſalutis fraterne ac p aliq̄li confeſſorū
min⁹ eruditoꝝ ĩſtructiõe ĩterogatoriū putile cõpo
nere ðcreui. Et licet pleriqꝫ hactenus huiuſmodi
tractat⁹ fecerit attñ cū diuiſiones gratiaꝝ ſit ꝛ o
pationū ꝛ unicuiqꝫ det' mãifeſtatio ſpirit⁹ ad utili
tatem. 1. cor. 12. pcipiat' qꝫ. 1. pe. 4. ut unuſqſqꝫ ſicut
accepit gratiā ĩ alterutrū illā admĩſtret ſicut bon⁹
diſpẽſator mltiformis gratie ði cogitans ꝙ nemo
ſibi ſoli naſcit' ꝛ ꝙ torporis ꝛ neglie arguit' a do
mĩo ſuus q de taleto ſibi tradito lucrū reportare
nõ curat cū ſcriptū ſit. exo. 23. ꝛ eccl. 35. Nõ appa
bis in cõtractu meo uacuus. talentum quod habeo
libenter communico ut per hoc quod pro alio
rum ſalute laborem ſubeo quaſi ad fenus illud
erogando tandem cum lucro reportare queam.
Et ut opuſculum iſtud cunctis reddam gratum
carum ꝛ auctenticum quantum potui reſecatis
ſuperfluis neceſſaria tantummodo uel multum
utilia breuiter conſcripſi. et ſingularia fere in eo

2

cōtenta multipharijs iuriū allegationib⁹ sacrorūq3 doctorꝝ sentēcijs ꝛ attestationib⁹ corroborare studui. Ut sic cōfessor erudit⁹ ac pratic⁹ q̄si ꝑ memoriali habeāt ꝛ impitus ꝛ minus pratic⁹ ꝑ occurrentiū maiori ꝺclaratiōe cū oportuerit ad iuriū originalia r̄currere ꝛ materias facili⁹ iueīre ualeat. Igitur ꝑ euidē⁴ dicēdorꝝ. 4.ᵒʳ p ordinē ēnotāda sunt. primū ē ꝺ cōfessoris ligādi atq3 soluendi ptāte. Secūdū ē ꝺ penitētis solerti ad cōfessionē admissione Tertiū ē ꝺ circūstātiarꝝ peccatorꝝ dilligēti īuestigatione. Quartū ē ꝺ pn̄ie īiūctiōe ꝛ peccatorꝝ absolutione

Incipit pma ps hui⁹ opusculi ꝺ ptāte confessoris.

Circa pmū notādū q̄ nō sacerdos ꝛ si possit audire peccata cōfitētis ī articl'o mortis non tñ pōt eū absoluere. Nā sol' sacerdotib⁹ date sūt claues ecclesie ꝛ ptās ligādi ꝛ soluēdi. cū Jo. 20 do. dixit eis. quorꝝ remiseritis. peccata remittunt' eis. ꝛc̄ De his clauib⁹ habetur. di. 20. §. i. ꝛ ī 4ᵒ. sen. di. 18. arᵒ. i. q. 3. ubi Ric. dicit q̄ licet due sīt claues q̄ntum ad effectus ꝛ relationes ad illos effectus qui sunt ligare ꝛ soluere claudere ꝛ aperire est tamen una in radice. Nam potestas iudicandi in foro animarum ex duobus integratur scilicet ex potestate discernendi in cause examinatione ꝛ ex potestate diffiniendi in cause determinatione. Prima

potestas dicit͛ clauis sciētie cuius actus ē discerne
re. 2ᵃ dicit͛ clauis po͛ cuius actus ē determinare
causam ligādo ɫ absoluēdo: ⁊ ista clauis ē pncipali
or ⁊ cōfessori penitus necessaria q̄a pma ordinat͛
ad istā ideo de ea prius dicendū ē.

Primum capitulum.

PRimo igit͛ dꝫ ꝯfessor habere clauē potētie
ut possit absoluere penitētē sꝫ cū nō possit
absoluere eū nisi ligā° ad aliqđ faciēdū opꝫ ꝙ ha
beat iurdictionē sup eū ⁊ sic cōcluditur ꝙ nemo
pōt solui nec ligari nisi confiteat͛ ꝓpo sacerdoti.
ex̄. de pe. ⁊ re. oīs. ⁊ de pe. di. 6. ca°. placuit. Et di
cit͛ ꝓprius sacerdos oīs q habet curā alicuius or
dinariā siue delegatā ī foro aīe sed strictius acci
pit͛ ꝓpus sacerdos ille q̄ iure suo ordinario ⁊ im
mediate habet hāc curā ut papa ep̄s ⁊ curatꝰ po
chiat͛ q̄a ut dicit hosti. extra de. offi. archip̄. c. 3.
his tribus īmediate quelibet anima christiana
subest uidelicet pape q̄ curā habet oīum genera
lit͛ ⁊ ubiqꝫ. epō ꝓpo q° ad suā diocesī ⁊ de his ha
bet͛ exp̄sse ī cle. dudū. de sepul. ⁊ ꝓpo curato quo
ad suā pochiā ut ī. c. oīs đ pe. ⁊ re. hi nedum pn̄t
ubiqꝫ audire subditū suū ⁊ absoluere siue ītra ter
ritoriū suū siue ex̄. ff. đ off. pcō. l. ij. ⁊ đ oī crimīe
ubi ꝗ cōmisso sꝫ ēt alijs hoc ipꝫ cōmittere ⁊ suffi
cit subdito si cōfiteat͛ alteri istorū triū cui sibi
placuerit uɫ ēt alti đ licētia cuiꝰlibꝫ eorū. ar. ex̄.

de here. Excõmunicam⁹. iº. §. Quia uero ⁊ in. cle. dudũ. Et regularit̃ idẽ ẽ ꝺ quocũqꝫ alio ſacerdote ordinario q habet curã animaꝝ ꝑ electionẽ. ut̃ etiã ex officio ſibi ãnexo. qa ſicut põt audire ſubditũ ſu um ita põt ei lĩiam dare alteri cõfiteri ſecũdũ pe. ꝺ palu. i 4º di. 17. Sec⁹ aũt ẽ de ſimplici delegato ⁊ oĩ eo q ex cõmiſſione ſolũ audit cõfeſſiones qa nõ põt alteri cõmittere audientiã cõfeſſionũ. Unde lꝫ qs cõfiteri poſſit uicario curati. tñ ipſe uicari⁹ non põt dare licentiã illi q alteri cõfiteat̃ ẜm pe. ꝺ pa lu. i. 4. di. 22. Idem de archidiacono qui licet ſit iudex ordinarius de cõſuetudĩe ut notat archi. di. 25. c. perlectis non tamen eſt in foro conſcientie niſi ſit ſacerdos ⁊ tũc quia audit ex commiſſione epiſcopi nõ poteſt alteri committere ꝺ offi. archid. Cũ ſatis. Legatus uero pape ẽ ordinarius ĩ utroqꝫ foro in ꝓuincia ſibi decreta ideo ſicut in exterio ribus dat iudices legatos ita poteſt dare penitẽti arios. extra de offi. le. c. i. Summus penitentiarius pape eſt ordinarius in ſpiritualibus tantum. Un de habet penitentiarios ſuos ſub ſe coadiutores ⁊ cõcedit licẽtiã elligẽdi cõfeſſores. Sec⁹ ꝺ aliis ſim plicib⁹ penitẽtiariis q̃ q̃uis ſint ꝺlegati ppᵉ ⁊ ip ſe ſolus eos ponit ac poſſit oẽs audire undecũqꝫ ue niẽtes non tñ põt ſibi aſſumere coadiutores nec dare licẽtiã cõfeſſorẽ elligẽdi. Archipbr̃ eccleſie maioris dicit̃ etiã ordinari⁹ ⁊ ꝓpus ſacerdos et

habere curam totius diocesis ex̄.de offi. ar̄pbr̄i.c. offm̄.ubi glo.⁊ do⁹. An.de bu.dn̄t q̄ qlibet de ci uitate ⁊ diocesis pōt sacramēta accipe ī maiori ec clesia ⁊ q̄ pegrini ⁊ a foris uenie͂tes q̄ꝫ diu morā trahūt ī ciuitate sūt sub cura epi loci ⁊ ar̄pbr̄i.⁊ si decedāt debēt ibi sepelliri:⁊ si alibi sepulturā elligāt q̄rta debet̄ epo ꝺ hoc p pau.ī cle.dudū.de sepul. Archipbr̄ rurat̄ dicit̄ ordinari⁹ q̄a curā ge rit pbr̄orū ⁊ laicorū plebanat⁹. Nam ī q̄libet ple be debet esse pleban⁹ q̄ ⁊ archipbr̄ dicit̄. Et no tat do⁹. An.ꝺ bu.ubi supra.c.ut singl̄e. Uicarius ēt epi general̄ dicit̄ ordinari⁹ ex̄ de offi.or.inter cetera ⁊ de apel. Romana.li°.6°. ⁊ notat arch.in c.plectis. Idē ꝺ ꝺlegato pp̄e. generali.ar.ex̄.ꝺ off ꝺle.c.sup q̄stionū. Idē ꝺ archiepo dū uisitat pui tiā. Et tūc credo q̄ possit cōmittere alteri audire cōfessionē subditi suffraganei sui.ar.ex̄.ꝺ offi.or. c.fi. Qui āt dicat̄ ꝓprius sacerdos p̄latoꝝ ⁊ curiali um. Regū ⁊ p̄ncipū plene notat̄ p hosti.ī su^a ti. ꝺ pe.⁊ re.§.Cui cōfitēdū sit. Et inpisa. Cōfessio. iij.§.13.⁊ se. Querit̄ nūc an pbr̄ pochialis curat⁹ q̄ntumcūq̄ꝫ simplex possit ī adiutorium ipsius assu mere sibi sociū ad tēpus quemcūq̄ꝫ religiosum uel aliū sine cuiuscūq̄ꝫ sui superioris licentia q̄ habeat ipsum iuuare forte in.xlm^a in sacramētis conferen dis ⁊ in offō.predicandi. Guil̄.in cle. Religiosi.ꝺ priuil̄.dicit q̄ sic ex quo sibi cura commissa ē dū

modo sibi cõstet de eius sufficiẽtia: allegat notata p ĩno. de cẽ. i. pcu. Cua. ꝛ de here. c. excõmunicam⁹. i. §. Quia uero. ꝛ ex quo tales q assummunt in socios sũt rite ordinati ita possũt facere ipsi sicut curati nec deficit eis nisi materia. Si ergo curat⁹ paret eis materiã poterũt exercere. i3. q. i. Ecce ꝛ. c. addicimus. Et notat. Johannes de legna et. Johannes de imola in. d. cle. Religiosi. ꝛ archid. 25. di. perlectis. ꝛ. i6. q. i. c. 2. Queritur iuxta predicta nunquid de licentia proprij presbiteri parochialis possit parochianus recipere penitentiam a religioso seu alio presbitero non curato. Glosa. in. d. cle. Religiosi. super. v̄. Et nota dicit q̄ non potest recipere nisi ab alio curato. extra de pe. et re. omnis ut ibi notat. glo. super uerbo sacerdoti. licet secus ĩ aliis sacramentis. Pau. uero de laza. h° limitat esse uerũ quãdo ꝑpus sacerdos siue cõfessor non committit seu delegat uices suas sed soluz licẽtiam concedit. Secus si cum licentia ẽt committit uices suas quia tunc poterit parochianus recipere penitentiam a religioso ꝛ etiam a presbitero non curato ꝛ assignat rationem diuersitatis quia in primo casu uidetur suo iure ille qui confert penitentiam iniungere quod esse non potest ex prorogatione iurisdictionis cum iurisdictionem talem non habeat de officio. de le. p. ꝛ. g. Secundo casu facit ex iure alieno tanquam delegatus ꝛ gerẽs uicẽ al

terius.iō pōt. Facit supra ꝺ here.c.fi.⁊ ꝺ fo.cōpe. Significasti. Et hec opinio uera nisi dicatᷣ ꝙ cura p īferiorē epō non pōt ꝺlegari.ut notat archi. arguēdo de ellec. Cū ex eo. li.6. qꝺ nō ē uerū ī cōmissione spetiali certoꝝ casuū uľ ad modicū tēpus ꝭm. Jo. An. ī d.c. Cum ex eo in noue⁹ ubi exponit modicū tēpus.i.p tres septimanas. Facit quod notat hosti. ꝺ offi.uica.c.clericos.⁊.c. Ad hec. Et notatᷣ īpisa. Simo⁹ 4.5.4. Cū paulo concor. Jo de legna.⁊ Jo.ꝺ imo.ī ꝺ.cle. Reľiosi. Jdē do⁹. An.ꝺ bu.in.d.c.omnis.

¶ De habilitatione religiosorum ad confessiones psonarū secularīū audiendas.

Notandū ꝙ adhoc ut religiosi possint audire cōfessiones psonarū seculariū excepto articulo necessitatis opʒ ꝙ sit habilitati a ꝓpo epō de cōsensu sui p̄lati.1.ꝙ de eorū licētia audiāt.16.q.i. placuit.⁊.c.pueīt.⁊ ibi glo.⁊ Arch.et dato ꝙ aliqui haberēt licentiā a suo ꝓpo sacerdote uel p̄lato elligēdi sibi cōfessorē quēcūqʒ ēt religiosū:nō debet sine licētia sui supioris audire eos ēt si huius modi licētiā haberēt a pp⁹ qa uelle.⁊ nolle religiosi ē ī manu supioris sui.12.q.i.nolo.⁊.c.non dicatis.ar.a simľi.de ellec. Si religiosus.li⁹ 6⁹ ubi dicitᷣ ꝙ ellectiōi ꝺ se facte nō dʒ nec pōt assētire sine licētia supioris. Si tñ papa nō ī generali sʒ specifice ⁊ nominatim elligeret aliquē religiosum ad

aliqd officiū p̄sumeret īdustriā p̄ noscere & elle
gisse ad illud siue ellegisset p̄ īquisitione siue p̄ p̄
dicatiōe siue p̄ audiēda cōfessione uł p̄ p̄latione &
tūc nō requireret alterius licētia.

De habilitatiōe fratrū p̄dicatorū & minorū ad cō
fessiones seculariū p̄sonarū audiendas.

AD hoc q̄ fratres p̄dicatores & minores possit
audire cōfessiones p̄sonarū secularium opʒ q̄
magistri p̄ores p̄uīciales p̄dicatorū aut eorū uica
rij. Ministri generales & prouintiales ac custodes
ordīs minorū ad p̄sentiā se cōferāt p̄latorū in sin
guł ciuitatibus & diocesibus ī q̄bus ipsorū fratrū
loca cōsistere dignoscunt & ī ciuitatibus & diocesi
bus locis ipsis. uicinis in quibus loca huiusmodi
nō habent &cetera p̄ut habet in cle. dudū . de se
pul. Et si iuxta formam illius cle. Dudum dicti pre
lati prefatos fratres ad cōfessiones audiendas elle
gerīt seu deputauerint audire poterunt . Si uero
prelati fratribus predictis iuxta formaʒ dicte cle.
a suis superioribus ellectis & presentatis absolute
huiusmodi licentiam exhibere recusauerīt. Et tūc
ipsis ut confessiones sibi confiteri uolentiū libere
liciteq; audire & beneficium absolutionis possint
impendere auctoritate apostolica graciose concedi
tur. Per huiusmodi tamen concessionem non inten
dit papa fratribus ipsis ad confessiones taliter

deputatis potestatē impendere ampliorem q̄ cura
tis seu parochialib⁹ suis est a iure cōcessa nisi forte
eis ecclesiarū p̄lati uberiorē ī hac pte gratiā speti
alem ducerēt faciendā ut ubi. Jo. de legna. ibidē su
per uerbo curatis seu parochialib⁹ dicit q̄ per uer
bū curatis intelliguntᷣ p̄lati collegiorū ⁊ cōuentuū
ulᷣ archipbr̄i ī ecclesijs cathedralib⁹ absente episco
po extra de ma. ⁊ obe. Cuʒ ī ecclesijs. ⁊. c. his q̄. de
offi. archipbr̄i. c. offm̄. ut sic hoc uerbū curatis dif
ferat a sequēti. s. seu parochialibus. Idē zen. ibidē
nō tamen possunt predicti fratres deputari ad au
diendū cōfessiones per prouintias sed tantum per
dictas dioceses. Sed quid si predicti fratres nō pos
sunt presentari iuxta formam in. d. cle. dudum con
tentam. puta quia non potest haberi copia prelati
uel est excommunicatus seu suspensus. dicit . Pau.
ibidem q̄ in primo casu debēt petere licentiam a
uicario episcopi in spiritualibus si illum habet. ar.
de tempo. or. Cum nullus li° 6° Si uero non habʒ
uicarium ⁊ malitiose facit dicit q̄ forte ex licentia
huius constitutionis poterunt elligere. Tutius ta
men est adire papam uel superiorem prelati ⁊ idē
dicit in 2° casu quādo. s. foret excōmunicatus ulᷣ sus
pensus extra de conces. preben. Quia diuersitatem
⁊ notat. Jo. de imo. in. cle. dudum ⁊ collec. in. c. oīs
de pe. ⁊ re. Glosa sup uerbo p̄latorū. dicit q̄ appel
latione prelatorū ītelliguntᷣ episcopi ⁊ supiores p

illud quod dicit tex. de ciuitatib᷑ ⁊ diocesib᷑. con
pau. ibidē q dicit ꝙ ꝑlati de iure cōmuni dicunt᷑
episcopi quia de iure cōmuni habēt iurisdictionē
⁊ idē de eorum loca tenētibus de iure uel de con
suetudine. Alij sunt prelati ex priuilegio extra de
cōsan. ⁊ affi. c. i. secundū Jo. mo. quod uerū ē quan
do tales prelati priuilegiati habēt iurisdictionē
quasi episcopalē in loco ⁊ nulli subsunt diocesano.
de priuilegijs. Abbates li°. 6°. Et quo ad t'les seu
loca taliū non sufficeret licētia diocesani ut notat.
Gui. ubi supra. Et possunt ꝑdicti ꝑlati sine predic
ta sollemnitate ꝑdictos religiosos ad confessiones
acceptare cōmittēdo eis iurisdictionē suā ut notat᷑
in pisa. Cōfessio. 3° §. 13. ⁊ in direc. e. ti. quia ēt siñ
isto ꝑuilegio possēt hoc eis cōmittere seu audiendi
licētiā dare ēt extra territoriū. secūdū. Guil. pau.
Jo. de legna. ⁊ Jo. de imo. ubi supra idē collec. de pe.
⁊ re. oīs. q. 32. Glosa sup uerbo. cōcesserit. dicit ꝙ
dicti ꝑlati licētiā audiēdi cōfessiones semel datam
nō possunt reuocare sine iusta cā de reg. iur̄. li°. 6°
qd semꝉ. imo ēt hñt ex ꝑuilegio clemētis. 4. ꝙ hec
ɔcessio morte cōcedētis nō expirat sꝫ durat ēt post
mortē ꝑlatoꝝ donec ecclesiis ꝓuisū fuerit de pastore
ut ibidē notāt. G. 3ē. Jo de legᵃ ⁊ Jo. de imo. Glo.
sup ṽbo īpedāt. Querit an frēs sic elc'cti dicāt᷑ cura
ti ⁊ ɔcludit finalr̄ sꝫ. Jo. mo. ꝙ ñ idē pau. ibidē. G.
dic̄ ꝙ ñ sūt ꝓpe ordīarii nec ꝓpe de le. sꝫ exordīarii ɔ

ĩ eis nõ cadat aliq̃ ꝑlatio ⁊ p ɔñs nec ex pte cõfi
tentiũ aliq̃ subiectio: ⁊ sic põt potiꝰ dici q̃daʒ gra
tiosa pape ordinatio ĩ fauorẽ animaꝝ ut notat. Jo
de imo. ibidẽ. Differũt. n. a curatis ĩ hoc q̃a cura
ti ĩ quantũ curati nõ possũt audire nisi suos pochi
anos tm̃: alios nõ sine licẽtia epi uel curatorũ illo
rũ. 2º. q̃a possũt cõmittere alijs ut audiant suos p
ochianos ut supra dixi ⁊ notat ʒamba. ĩ cle duduʒ
3º q̃a curati ⁊ eoꝝ uicarij possũt audire confessio
nes subditorũ suorũ ĩtra diocesiʒ ⁊ ex̃. fratres ue
ro ellecti ⁊ ꝑsentati ꝺm formã dicte cle. dudũ. ex
tali ꝑsentatiõe ⁊ cõmissione possũt audire pochia
nos omniũ curatorũ illius diocesis tm̃ ubi sũt pre
sentati nec possũt hoc alicui cõmittere ⁊ possũt ẽt
absoluere solũ ĩtra diocesim de peccatis tñ cõmis
sis etiã ex̃ diocesim ⁊ si secus fieret q̃uis eis cõfes
si pp bonã fidẽ excusarent quo ad deũ. credentes
eos habere ptãtem tñ quo ad ecclesiã nõ essẽt ab
soluti ⁊ si cõstaret eis deberẽt iterũ cõfiteri ut no
tat glo. sup uerbo. Audituri. Cõ. ʒen. pau. ⁊. Jo de
imo. ibidẽ. ubi dicũt ẽt ꝙ cõfessor ex̃ordinarius qua
les sunt fratres exercens iurisdictionem etiam in
foro conscientie extra territorium uel iusdicens
intra territorium ultra suam iurisdictionem nihil
agit. ¶ Sed an possint fratres sic ellecti absol
uere religiosos exceptos uel similes. Glosa super
uerbo uolentium. Re. põdet sub dubio. Jo. ꝺ imo.

post guil.i glo.ipendāt.cōcludit q̧ si sunt plati ex
cepti iferiores epis imediate subiecti ppᵉ a iure
hñt licētiā elligēdi sibi cōfessorē ex.ð pe. ⁊ re.ne
p dillatiōe.secus si habent aliū superiorem ime
diatū q̄a tūc nisi licētiati sit ab eis q̧ possit elligere
cōfessorē nō poterunt absolui p istos ⁊ silr nec cl'ici
subditi aliorū episcoporū. Glosa sup uerbo libere.
Querit an pochianus possit cōfiteri istis religiosis
nō petita licētia a pprio sacerdote pochiali ⁊ dicit
q̧ sic.⁊ hoc īnuit uerbū libere ⁊ est simile quod ha
bet' de p̄bendis licet eps li°6°⁊ hoc tenendū licet
cōtrariū sentiat. Jo.mo . cū glo. Guil.zen. Jo.ð le
gna. ⁊ Jo.de imo.idē ⁊ do. An·ð bu.i.c.oīs de pe.
⁊ re. Glo.sup v̄bo.iptiri . Querit an cōfessi ⁊ abso
luti ab istis r̄ligiosis habeāt necesse iterato saltē se
mł' i āno cōfiteri ppo sacerdoti ⁊ dicit q̧ nō nec ob
stat dec.oīs i p̄n.ð pe.⁊ re.q̄a ibi loq̄t' ð illo q̇ alte
ri nō ē cōfess⁹ legitᵉ.Sec⁹ āt hic q̄a legitᵉ istis r̄li
giosis cōfessus ē.et hoc iō tenendū f̄m glo.⁊ pau.
Guil.zen. Jo.ð legᵃ. Jo.ð imo.⁊ Ste.ibidē.Cō.do
minus An.ð bu.i.c.oīs.ð.pe.⁊.re.⁊ Ric.in 4°di
17.ar.3.q.2.Sed an curat⁹ teneat' subdito dicenti
se cōfessū dictis fratribus seu alteri eucharistiā mi
nistrare dic q̧ sic f̄m Ric.ubi supra nisi forte sacer
dos haberet sigᵃ pbabilia q̧ ille nō diceret uerum
q̄a tūc non teneret' sibi eucharistiā ministrare nisi
ille sibi faceret sufficiēter fidē q̧ est cōfessus . Non

obstat si dicat᷑ q̄ sacerdos nō debet dare euchari
stiā illi cuiꝰ cōscientiā ignorat: qa cū eq̄ tuta ⁊ bo
na cōsciētia imo tutiori pōt cōmunicare eū q confes
sus ē sine licētia sua habēti ptātem a supiore sicut
eū q̄ cōfessꝰ ē sibi ut᷑ eiꝰ uicario qa cognitio quā po
test habere sacerdos ī foro pn̄ie ꝺ cōsciētia subditi
sui ꝺpenꝺet a subditi uolūtate ⁊ debet curatꝰ psu
mere q̄ melius cōfessus sit q cōfitet᷑ illi quē papa
l᷑ eps elegit cōfessorē p totū mundū l᷑ diocesī ut sūt
dcī frēs cū sit ueri̇̄similr̄e q̄ nō elegerīt nisi idoneos
uita ⁊ doctrina. ex̄ de offi. or. inter cetera q̄3 q cōfes
sus est sacerdoti ellecto de licētia ipsius curati. Jō
scoꝰ. d. 17. q. i. ī. 4°. ⁊ tho. ī quodā quolibet. Cō. pe.
⁊ hosti. Secꝰ tamē si esset excōmunicatus. uel noto
rius peccator q̄a tūc nō deberet sibi ministrari ni
si cōstaret de absolutione.

¶ Glosa sup v̄bo. Cōcessa. Querit an isti fratres sic
ellecti possint absoluere a casibus episcopis reſua
tis ⁊ dicit q̄ nō sicut nec possūt curati. S3 p maio
ri declaratione sciendum q̄ circa hoc uarie sūt opi
niones doctoꝝ. Aliq ponūt plures ⁊ aliq pautiores
Jn pisa. Confessor. i°. ponuntur . 9. esse casus epis
copales scilicet quattuor de. iuī ⁊ 5ᵉ de consuetuᵉ
⁊ additur q̄ nihilominus possunt episcopi in suis
episcopatibus casus alios reseruare put eis uide
bitur expedire sicut etiam possunt cōstitutiones fa
cere ⁊ multo magis hic pōt cōciliū sinodale uel pro

uinciale a quorũ ſentencijs ẽt religioſi nõ poſſunt
abſoluere ut in cle. Religioſi de priuilegijs. Johan
nes. Andreas. extra. ꝺ penitentijs ꝛ remiſſionibꝰ.
Si epũs li° 6° gloſa. 3ª enumerat plures. ſ. Blaſſemi
am dei ꝛ ſanctoꝝ ex̃ ꝺ cle. male. c. 2. Sortilegiũ ex̃.
ꝺ ſortile. c. 2. Matrimoniũ clãdeſtine cõtractũ ł cõ
tra ĩterdictũ eccleſie. ex̃. ꝺ clan. ꝺſpon. Cũ ĩhibitio
ꝛ ꝺ ma. ꝯc. cõtra ĩter. ec. c. i. ꝛ fi. Oppſſionẽ filiorũ
homicidiũ. falſũ teſtimoniũ. Falſificationẽ inſtrum
ti. piuriũ ĩceſtũ. Corruptionẽ monialiũ. Coitũ cum
brutis ꝛ oĩa crimina publica ꝛ enormia. Hec ille.
Hoſti ĩ ſuª ſua eodẽ ti°. ponit omnes p̃dictos caſus
ꝛ addit peccatũ ꝯ naturã ꝛ qd̃libet enorme quod
generat ł pticularis cõſuetudo reſeruat epis. vv.
durãtis Spe. ĩ repto° ſuo p̃dictis addit alios. ſ. ꝺflo
rãtes uirgines ui oppſſas uł ſeductas. Cõtrahẽtẽ
poſt uotum caſtitatis. Contrahentem poſt ſponſa
lia iuramento firmata. Fornicantem cum iudea
uel ſaracena. Concipientem per adulterium ꝛ uir
credit eſſe ſuum. Procurantem aborſum uel ſtereli
tatem ĩ ſe uel in alio. Cognoſcentem carnaliter fili
am ſuam ſpiritualem. Baptizantem uel tenentem
ad baptiſmum ſeu confirmationem proprium fili
um extra caſum neceſſitatis. Uſurarios. paren
tes uerberantem. Et tandem concludit. tot ca
ſus ponere nil aliud eſt quam ſacerdotum pote
ſtatem reſtringere que eis plenarie a chriſto data

est. Unde dico sacerdotes omnia posse quo ad fo
rum pn̄iale q̄ nō sunt in iure specialiter episcopis
reseruata uel superioribus ꝛ q̄ non sunt ipsis sa
cerdotibus directe uel per aliquam consequentiā
interdicta. ar. extra de iudi. At si. ꝛ de sen. ex.
nup. idē indirec. ti°. de pe. ꝛ re. q. 75. ꝛ sic uidet̄
ꝙ licet episcopi possint sibi reseruare certos ca
sus q̇ de iure competunt inferioribus. non tamen
hoc possunt simpliciter secundū p̄dictos. doc. vv.
ꝛ direc. nisi in duobus casibus. primo directe : ut
cum aliqui fuerint legittime deprehensi ꝙ merito
fuerint tali potestate priuandi. 2°. indirecte per ali
quam consequentiam ut cū aliquis casus emerserit
in quo pro utilitate cōmuni expediat ꝙ talem ca
sum episcopus retineat ꝛ aliter non. 25. q. 2. de
ecclesiasticis. Sed non expedit utilitati communi
tot casus reseruare quia hoc esset inicere laqueos
ꝛ uiam salutis impedire. Adde. terciū. s. quādo sic
esset consuetudo ut supra. Ex dictis p̄dictorū doc.
ꝛ ex cle. dudū. Jo. de legna cōcludit ꝙ fratres pre
dicatores ꝛ minores pn̄tati pro audientia confes
sionū ut supra possunt absoluere ab omnibus casi
bus peccatorum exceptis precise q̄ in iure episco
pis reseruant̄. Et licet ep̄is aliquos casus ꝺ cō
suetudīe sue dioc̄. uel ex suo beneplacito uł p con
stitutiones suas sinodales uel pn̄iales sibi reser
uarēt. poterūt tn̄ fratres ab eis absoluere. quod

ꝓbat sic. Papa. in. cle. dudum. statuit ꝙ fratres pre sentati iuxta formā ibi contentā habeāt eandem auctoritatē absoluendi circa cōfessiones quam ha bent de iure curati nisi prelati uellent plus eis con ferre. Et secundū. ꝟꝟ. duran. non obstat ꝙ doc. po nant multos casus episcopis reseruatos. curati tam̄ possunt secundū eum ab omnibus occultis absolue re q̄ in iure non sunt precise episcopis reseruata seu q̄ non sunt ipsis sacerdotibus directe uel ꝑ ali quam consequentiam interdicta ut supra: ergo ⁊ ip si fratres. Sed si quis pur uult defendere plures casus posse episcopos rationabiliter reseruare quo ad sacerdotes parochiales qui sunt de foro episcoporū ⁊ eorū cōstitutionibus subiecti: tamen hoc nō possūt facere episcopi erga ꝓdictos fratres qui exēpti sunt nec eorum ordinationibus subiec ti ut extra de excess. pla. Nimis praua. Cum ergo non possint dicti fratres absoluere a casibus reser uatis in iure episcopis ut dicitur in cle. illa ergo possunt ab omnibus alijs ut puta reseruatis ex cō suetudine particulari loci uel sinodali constitutio ne quia unū negando aliud tacēdo cōcessit. di. ix. q̄ lis. Nec possūt plati dictā concessionē reuocare ꝉ defalcare. Nec directe negādo licētiā audiēdi quia nihilominꝰ hn̄t frēs ꝑ cle. dudū. Nec idirecte pro hibēdo pochianos ne cōfiteant̄ eis. ex̄. d̄ puit̄: q̄n to ⁊. c. dilecti. Nec ꝑ retētionē multorū casuū ga

fieret in fraudē legis quod fieri nō debet. extra. de cōces. pben. c. Constitutus. Sileat ergo hic. Jo. mo. qui dicit q si eps potest artare ordinariā potesta tem curatorum multo magis potest artare extraordi nariā ipsorū fratrū quia quod p superiorē conce ditur p inferiorē artari uel reuocari nō pōt ut pa tet. di. 21. Inferior. Ad cōstitutionē aūt cle. Religi osi. de priuil. ubi. dicit q a casib ordinarijs reseruatis queq3 absoluere nō psumant. Respōdet q intelligen da ē de casib i iure reseruatis sicut itendit illa cō stitutio. dudū. nō aūt p cōsuetudinē l'statuta aliorum platorum qa illa remouet pp. i. d. cle. dudū. a quib possunt dicti fratres absoluere. Et p consequēs ut uidetur quicquid dicatur per antiquos uel p moder nos de talibus casibus p episcopos reseruatis totū reuocatur p cōstitutionē. dudū. simpliciter quantū ad dictos fratres. Si enī cōstitutio posterior licet nō faciat mē tionē de priori ipsā reuocat. ut in. c. licet de cōsti. li. 6°. multo magis reuocare dz dcā doctorum si i contra riū pmulgantur. hoc. Jo. de leg. Idē notatur i directe. li. i. ti. 15. §. 76. Cōtra pdicta. s. q frēs nō possint ab soluere a casib p epos reseruatis quomō determinat glo. ubi s. idē tenz. Guil. ibidē. dūmō nō appareat de malicia. puta si oēs casus uel maiorem partem non reseruatorum sibi reseruarent uel alias. Idē tenet. Paul. Ste. laudē. 3am. et Jo. de Imo. Et itelli gitur ista reseruatio casuū epaliū de actib exteriorib

cum effectu ꝛ non de interioribus. Quia igitur nō est clarum ut ex predictis patet ꝛ uarie sunt opiniones doc. qui sint casus episcopis reseruati ꝛ an possint de die in diem casus predictis fratribus reseruare tutius est q; fratres faciant sibi ab episcopo declarari quos casus sibi uult reseruare: ꝛ tunc nō se impediant de reseruatis. de alijs uero faciāt sibi generaliter liberam absoluendi licentiam cōcedere. Absolutio excommunicationis maioris: a iure clarum est q; ptinet ad episcopum. extra. e. c. Nuper. ꝛ commutatio quorumlibet uotorum. ex. e. c. i. exceptis uotis apostolice sedi reseruatis ꝛ notat. Jo. An. in. c. Si episcopus. ꝺ pe. ꝛ re. li° 6° itē relaxatio quorundam iuramentorum pertinet ad episcopum. Uide plene de hoc in. Spe. titulo de legatis. §. Nunc ostendendum. v̄. 24. ꝛ tho. 2ª2ᵉ q. 89. ar. 9. ꝛ do°. An. ꝺ bu. ex̄. ꝺ spōsalib°. Preterea

An dispositio male ablatorum incertorū cōputetur inter casus epīs de iure reseruatos.

Circa hoc ꝑ maiori ꝺclaratiōe duo uidēda sūt. Primū ē q̄ dicāt̄ icerta ꝛ dic q; oīa ea q̄ q̄s sibi retinere nō pōt siue q̄a ꝑ rapinā furtū. usurā. fraudē dānū illatū t' rē alienā iuentā nō habitā ꝑ derelicta accepit. uel q̄a rem aliquam illicite usurpauit ꝛ ꝑsone quarum huiusmodi res sunt ignorantur. uel si sciuntur non inueniuntur ipsi nec heredes eorum. Similiter dicūtur icerta ea q̄ accepit iudex a ꝑte ꝑ

corruptione iustitie uel ēt p iudicādo ⁊ testis pro testificādo. Et breuiter ubicūqȝ turpitudo ē ex pte dantis ⁊ accipiētis ex eo q̄ phibita est ipsa datio ⁊ acceptio. Et debēt huiusmodi incerta erogari paupibus. ex. ɗ usu. cū tu. Secundū est cuius auctoritate seu dispositiōe habeāt hec erogari. Hosti. in. c. Cum sit. extra de iudeis. ⁊ in summa de pe. ⁊ re. §. ul. iuxta fi. sub. §. Sed q̄ forma. v̄. Item ⁊ ubi. tenet q̄ talis dispēsatio seu distributio male ablatoꝝ incertoꝝ sit unus de casibꝫ ad episcopuȝ ptinētibus ⁊ q̄ de eius licētia ⁊ auctoritate debeat fieri. Idē tenet. Jo. an. in regula. Peccatū. ɗ regu. in. li°. 6°. ⁊ in. c. Si eps. ɗ pe ⁊ re. e. li°. licet aliter postea dixerit. in. c. Religiosus infra allegato. Archi. uero in. c. Nō sane. 14. q. 5. ⁊ in. c. Religiosus de testa. li°. 6°. sollemniter tractat hunc articulum ⁊ late ⁊ clare tenet ⁊ concludit q̄ huiusmodi incerta poterūt libere distribui ⁊ erogari pauperibus absqȝ auctoritate siue scientia episcopi uł alterius iudicis ecclesiastici. Nam ubi certa p^a^ a testatore deputata est ipsamet debet exequi. 12. q. 2. ɗ laicis. C. de epi. ⁊ cle. l. Nulli. extra de testa. Cua. ⁊. c. Johannes. Imo credit q̄ ille qui recipit male ablata uiuensmet potest distribuere si uelit ut est planus tex. in. c. Cum tu ɗ usuris. §. i. ibi pauperibus errrogare. Et hoc etiam clare innuit glosa extra. de homici. Sicut dignum. §. eos. Non ob

ſtat decre. Cū ſit. de iude. q̄m allegat hoſti. quoniā loquit̄ de iudeo nō chriſtiano cuius actus ⁊ diſpē ſatio quo ad pauperes chriſtianos merito habet̄ ſuſpecta ab eccleſia. Jō bene dicit̄. ibi. ſecundū pru dentiā diocesani epi q̄ ſuſpicio merito ceſſare deb; in fideli chriſtiano. ⁊ ſic inquit nō dubito q̄ epiſco pus nō habet ſe intromittere de talib⁹ niſi in de fectū. s. ubi nullus deputatus ē a teſtatore qui hoc exequat̄ nec ipſemet q̄ habet in certa reſtituere pſe uult reſtituere. ⁊ ſic habet ītelligi opinio hoſ ti. hoc ille. Lappus ab. cōcordare nitit̄ opiniones di. q̄ in male ablatis ī certis in q̄bus tranſlatū ē dominiū nec cōpetit repetitio ut in. c. Nō ſane. 14. q. 5. habet locū opinio Archi. in his aūt in q̄bus dominiū nō tranſfert̄ uel ſi tranſfert̄ cōpetit repe tio. ut in. c. Tranſmiſſa. de deci. habet locū opinio hoſti. Jo. An. in. c. Religioſus. de teſtamentis li. ſexto in nouela dicit q̄ utraq; opinio habet equi tatem. opinio hoſti. ad tollendam fraudem quia fa cile eſſet cuiq; aſſerere ⁊ iurare ſe ſoluiſſe ⁊ ſic multipliciter pauperes defraudare. Opinio uero Archi. habet equitatem: quia ex quo debens in certa reſtituere fideliter errogat pauperibus: p ut diſponit decre. Cum tu de uſuris unde non ap paret quare iſte non debeat eſſe abſolutus. non a peccato ſed ab onere ſatiſfaciendi. Et ſubdit. ⁊ ego hoc uere ⁊ pure fatientem bene haberem pro ab

soluto. hoc ille. Hanc tamen distinctionē lapp⁹ ab.
cui uidet̃ inherere. Johannes Andreas destruit
textus. c. Sicut dignum extra de homicidio. §. Eos
qui loquit̃ in rapina ⁊ sic in casu in quo competit
repetitio. Et tamen dicit textus q̄ distributio ibi
facta pauperibus per eos qui extorserūt eis non ꝑ
dest cū extarēt illi q̄bus debebat fieri restitutio. er
go si illi n̄ extarēt uidet̃ uelle. textus q̄ sibi ꝓfuis
set talis distributio. Dic igitur indistīcte sententiā
Archi. esse ueriorē. ⁊ hāc cōmuniter tenent docto
res hāc tenet. Pau. de laza. in cle. dudū. d̄ sepul. §.
huiusmodi sup. v̄. a iure. ⁊ in. c. Religioso. de priui
legijs. §. Quibus. Jo. de imo. in. d. cle dudū. Idem
zaba. idē. Jo. cal. idē. Recuperās de sancto. Mi⁹
idē. Matheus de Roma in. d. cle. Religiosi. Idem
Astē. in summa ti⁹ de usu. ar. 6. §. Cuius auctorita
te. Idem. Pisanus. Restitutō. 6. §. finali. Idē Hen
ricus boyc. in. d. c. Cum sit. Collectarius. in dicto
. c. Cū tu. de usuris. Idem. Ric. in. 4⁹ di. 15. ar. 5.
questione. 4. Scotus ibidem. q. 2. Idem. Johannes
de legna. et Gemi. in dicto capitulo. Religiosus.
de testamentis libro sexto ubi recitans opi. docto
rū concluditur hoc idem quod tenet. Archidiaco
nus et eius sequaces scilicet q̄ episcopus nullate
nus potest sibi reseruare dispensationem male ab
latorum incertorū. Absolutionem uero a peccato
sic. Nec repit̃ aliq̄d ius scriptū exp̄sse ꝓhibēs illi

qui habet restituere in certa quin errogare possit ea libere pauperib⁹ p se ipsum dūmodo fideliter faciat. Nec ꝓdesset auctoritas episcopi si male dispensarent̄. Quādo tamē repireret̄ episcopus discretus ac timens deū qui uere esset pater pauꝑum ⁊ qui largiter ꝓprios reddit⁹ eis dispensaret tunc posset habēs icerta distribuere ad talē remitti ut de eius cōsilio distribuerent̄ ⁊ hoc non dico de necessitate sed de cōgruitate ⁊ fateor talē caute facere quādo quis tenet̄ ad aliquid errogandū ꝓ male ablatis in certis ⁊ de hoc constat aut testamēto aut cautione si illud errogaret de conscientia episcopi ⁊ licentia qui posset distributione facta ꝺ ea rationem exigere. Sed an episcopus uel quiuis ali⁹ possit remittere seu componere cum eo qui habꝫ restituere male ablata incerta pro minori quantitate q̄ꝫ sit peccunia restituenda pro ipsis male ablatis. Pau. in cle. abusionibus de pe. ⁊ remissionibus. ꝟ. Ad hec super uerbo male ablata incerta. Dicit ꝙ non quia receptio talis peccunie debꝫ fieri nomine pauperum ⁊ in eorum utilitatem cōuerti ⁊ iō recipiēs quicūqꝫ sit ille non poterit transigere de offi. uic. c. fi. li. 6. Saluo nisi suꝑ hoc foret priuilegiatus a papa secundū eum. Lappus hic. ⁊ Archi. 14. q. 5. Nō sane. retterūt ꝙ hosti. dicebat ꝙ ī his ī qb⁹ ē mortl'e peccatū ꝫꝫ legē diuinā ut ī furto ⁊ rapīa. 14. q. 5. peāle. eps ñ poterit dispēsaī

nec etiã papa ut aliqui dicũt quo minus penitẽtiã agat ꝛ restitutio fiat extra de usuris. cũ tu.14.q.5.Si quod.ꝛ.c.multi.ꝛ.e.c.q.6.c.i. In his uero ĩ quibus ẽ mortale peccatũ ƀz ius positiuũ.tũc si est episcopis siue inferioribꝰ interdicta dispẽsatio nl'lus dispẽsare uel patiam prestare potest nisi solus papa uel is cui spetialiter cõmiserit.Si uero nõ est interdicta tũc episcopus dispẽsare poterit.ꝛ notatur in Spec.tiº de lega. §.Nũc de episcoporum. ƀ.doꝰ meus dixit.Ex dictis pauli.ꝛ lappi elicitur. ꝙ cõpositio facta per episcopos cõponentes cuz heredibus usurariorũ sup usuris ꝛ male ablatis nil ualeat nec patrocinet' quantũ ad deum eis quibus talis fit dicta remissio.Optime facit regula peccatũ.de reg.iu.liº.6º ꝛ 14.q.6.Si res.ꝛ notat.Jo. de imo.in.d.cle. Abusionibꝰ.hec uera quãdo eps remittit uel cõponit absqꝫ rationabili causa cũ eo qui habet restituere incerta ꝛ potest restituere sine notabili detrimẽto sui ꝛ familie sue absqꝫ eo ꝙ cogat' mẽdicare ut solet fieri cũ usurarijs ut si debeãt decẽta ꝑ incertis dent centũ uel.quinquagĩta ꝛ residuũ remittit' eis.Nã talẽ remissionẽ seu cõpositionẽ nõ credo ualere in foro dei ꝛ cõscientie quia episcopi sũt positi dispẽsatores bonoꝝ paupum nõ disipatores. Secus aũt si hoc fieret ex causa rationabili ut cũ quis nõ posset totũ uel partez eius quod debet pauperibꝰ erogare sine notabili

detrimēto sui ⁊ familie sue ⁊ sine magna īcursione miserie tūc enī posset tanq̄ʒ paupi in toto uel ī pte sibi relaxari seu distribui ita tñ q̄ ille sñ dissimulatione sit patus totū qd̄ pōt errogare sicut tenet̄

De scientia necessaria cuilibet confessori. Capitulun. Secundum.

SEcūdo cōfessor debet habere clauē sciētie q̄ tamen nō dicit̄ ꝓprie clauis sed potestas discernendi in cause examinatione in foro cōscientie ⁊ sic clauis sciētie nō est habitus sciētie nec actus sciendi q̄ʒuis claues ecclesie recipere nō debeat nisi habens sciētie habitū cōuenientē seu sufficientem ad executionē potestatis illius secundū Ric.in.4. di.18.ar.1.q.3.quia ut dicit durā.in sūma .li.1.ti.d confe.q.2.Confessor quotiens se ingerit ad confessiones audiēdas totiens se offert ad respondendū de quolibet ⁊ interdum de casibus inopinatis ⁊ alias in auditis ⁊ de questionibus ualde pplexis. Ideo oportet q̄ sciat cognoscere quicquid debʒ iudicare.de pe.⁊.di.6.c.1.Interest tamen inter eum qui sponte ⁊ uoluntarie se ingerit ⁊ offert ad confessiones audiēdas: ⁊ iter eū qui īuitus ⁊ p sui obedientiā supioris coactus ad eas ꝓmouet̄. Nā multo maior sciētia requirit̄ in primo q̄ʒ in secundo. Et pmus tenet̄ ad omnē exactā dilligentiā ⁊ īputabitur ei ēt leuissima culpa.ar.ff.depo.l.1.§.sepe

Secundus uero qui.s.coactus p obedientiã cõfessio
nes audit nõ tenet᷑ nisi in quantũ scit uel potest co
mode scire.ff.de reg.iu.l.Impossibiliũ ⁊ sufficit ꝙ
habeat scientiã ⁊ si nõ eminentem saltẽ cõpetentẽ
ut.s.sciat discernere inter leprã ⁊ leprã.i.inter pe
catum ⁊ peccatũ.⁊ sciat q̃ sint peccata capitalia et
q̃ mortalia saltẽ in cõmuni ⁊ q uenialia ex genere.
de quibus habet᷑.25.di.§.criminis .Con. Alber
tus in.4° addens ꝙ hec nesciẽs credit ꝙ peccet
mortaliter cõfessiones audiẽdo.Et plus ꝙꝫ ipse pec
cat eum instituens seu institutũ ministrare permit
tens si sua interest talẽ ꝓhibere.adde secundũ du
ran.ubi supra ꝙ cõfessor debet etiã scire canones
penitẽtiales de quibus.infra: pte 4ᵃ nõ tantũ pp
hoc ꝙ sciat penitentias iniungere cum hodie peni
tentie sint arbitrarie extra de pe.⁊ re.c. Quesitũ.
⁊.c.Deus qui.sed etiã ut p hoc sciat culparum dif
ferentias agnoscere. oportet etiã ut sciat discerne
re utrũ ea q sibi penitẽs exprimit sint peccata uel
nõ .puta si bella principũ sint iusta uel iniusta.Si
talie ⁊ exactiones iuste exigant᷑ uel ñ.Si negocia
uel cõtractus mercatorũ liciti sint uel illiciti ⁊ an
teneant᷑ ad restitutionẽ uel non ut p hoc sciat utrũ
confitentem debeat prohibere uel suspendere a cõ
munione aut licentiare.Nam cum preceptum sit
cuilibet adulto semel in anno cõmunicare si cõfes
sor probibeat a cõmunione illũ qui nõ habet pecca

tum moꝛtale quia forte iudicat illicitū esse quod ē licitum.uel ecōtra si licētiat ad communionē non licentiandum quia iudicat licitū quod ē illicitū īple tur in eis illud.M.15.cecus si ceco ducatū prestet ambo infoueā cadūt nisi forte ꝓbabilis ignorātia excusaret puta si confessoꝛ iudicauerit secūdum opinionem alicuius doctoꝛis auctentici ⁊ famosi cui innititur.Secus si cōtra opinionem communem doctoꝛum licet iudicauerit secundum opinionem alicuius doctoꝛis minus auctentici.Tenetur etiā scire confessor casus in quibus oportet confessionem iterari de quibus parte secunda.c.1.īfra dicetur.hec ille.Potest addi ꝙ etiam periculosum ē audire cōfessiones nō habēti cōpetentē notitiā casuū pape ⁊ episcoporū ut in cle.Religiosi de priuilegijs ex p̄dictis claret ꝙ cōfessoꝛ q̇ nec p se scit nec ī pdcīs casib⁹ dubitare nouit cū piculo aīe sue ⁊ sibi cōfitentis cōfessiones audit quia sciēter tali impito confitet eius criminis pticeps efficit ⁊ eius confessio in ualida redditur nisi denuo homini scienti confiteatur.Proinde Augustinus de penitentijs distinctione prima.Quez penitet.ait.Qui confiteri uult peccata sua ut inueniat gratiam querat sacerdotem scientem ligare ⁊ soluere ne si negligens circa se extiterit negligatur ab eo qui eum misericorditer mouet et petit.et cetera.¶Et si tanta ignorantia in confessore repireretur ꝙ nesciret saltem

ea q̄ dicta sūt supra in prīcipio credo q̄ non excu
saretur a peccato si acceptaret huiusmodi officium
cū sui piculo ⁊ aliorū ēt si iniungeret̄ ei p obediē
tiam nisi forte ibi nō inueneret̄ uita ⁊ scientia
magis idoneus qui uellet ⁊ posset hoc facere quo
casu ēt minus idone⁹ ⁊ in pdictis nō instructus. si
facit ex caritate potest se īgerere. nam quod non ē
licitum necessitas licitum facit extra de reg. iu.
Quod non est. Prouide tamen faceret confessor ī
peritus si hoc casu deprehendens penitentem gra
uibus inuolutum consulat ei q̄ data oportunitate
iterum de illis confiteat̄ perito: uel saltem ab eo
conscilium postulet. Sed quid si confessori occur
rat aliquid in confessione de quo dubitet propter
uarietatem opinionum doctorum. An sit licitum
uel illicitum sicut est in non soluendo decimas ubi
non est consuetudo nec ecclesia petit quia aliqui
doctores dicunt tales excusari: aliqui non. ⁊ notat
Johannes Andreas. in. c. i. de deci. li°. 6°. De emp
tione iurium locorum. Janue. Montis florentie. ⁊
Imprestitorū Ueñ. quia quidā dicūt hāc emptionē
esse licitā quidā illicitā. dic fm. vv. q̄ ī his casib⁹
⁊ similib⁹ ꝯfessor n̄ dꝫ p̄cipitare sentētiā d̄ morta
li nec cōdemnare cōtrariū facientes seu contrariā
opinionē tenētes nec ꝓpter hoc dꝫ absolutionē d̄
negare sꝫ terrorē icuttere exponēdo eis picl'ꝫ cō
sule° semp qd̄ tuti⁹ ē. s. ut ab huiusmoi se abstineāt

Incipit secunda pars principalis huius operis. de penitentis ad confessionem admissione.

Circa secundū notandū q̄ cōfessor peccatorem uenientē ad cōfessionē benigne dulciter et caritatiue recipere debet. 26. q. 7. p totū. Et ut secure prudēter et discrete ꝓcedat quia in ꝓcessu audientie cōfessionis penitētis sepius occurrūt aliqua pp q̄ cōfessor cognoscit se nō debere nec posse de iure ipsū cōfitentē absoluere. debet añ omnia de huiusmodi inuestigare dilligēter ne si post audiētiam peccatorū confitētis aliquod tale īpedimētum inueniēs uelit eū recusare seu sibi absolutionem denegare moleste ferat et merito de ipso confessore possit conqueri quia ut quidam ait turpius eicit̃ q̄ȝ non admittitur hospes.

¶ Octo sunt casus quos ponit hosti. in summa in quibus potest quis alteri cōfiteri q̄ȝ ꝓprio sacerdoti.

¶ Capitulum. primum.

Primo igit̃ secūdū host. in sūma debet confessor inuestigare a penitēte cuius patrie et ep̄atus siue iurisdictionis sit et si non sue iurisdictionis est sȝ aliene remittat eum nisi in casibus ī quibus licet alteri confiteri quam proprio sacerdoti sine eius licentia. quos idem ponit hosti. in sūma. ti. de pe. et re. § Cui confitendū et sūt octo quoꝝ.

Primus ẽ quãdo pprius sacerdos ẽ oĩo indiscretus ⁊ ignarus ut quia nescit discernere iter peccatum ⁊ peccatũ. Na qui uult cõfiteri debet qrere sacerdotem qui sciat soluere ⁊ ligare. de pe. di. 6. q uult ⁊. c. si sacerdos ⁊ de hoc satis p Arch. Et licet tutius sit in hoc casu petere licentiã a pprio sacerdote ł ab eius supiore tñ nõ uidet necessariũ cũ ratione ignorãtie pprij sacerdotis ipso iure cõcedatur licẽtia confitendi alteri ut in. c. placuit. de pe. di. 6. Facit ad hoc glosa. e. di. § Quod aũt. ⁊ de reg. iu. Indultum. libro. 6º. cum suis cõcordan. Et multo magis sine licẽtia potest alteri cõfiteri si pprius sacerdos ẽ sollicitator ad malũ uel pnus ad peccatũ qd quis debet cõfiteri uel ex cõfessione ĩmineret piculum cõfitenti uel cõfessori. Uel si esset reuelator cõfessionis. ẽt si dormiẽs somniãdo reuelaret ut aliqbus accidit de quo in simili in cle. i. de homic. uł si sit peccatũ cõmissum cõtra ipsũ sacerdotẽ uel cõtra suos cõiunctos uel cõiunctas nõ debet subditus sibi cõfiteri sed petere licentiã ab eo extra de pe. ⁊ re. oĩs. Lõ. pe. tho. alla. Inno. ⁊. vv: Et licet quidã intelligãt hoc uerũ solũ quãdo causa pp quã aliqs uult alieno cõfiteri nõ pcedit ex defectu pprij sacerdotis tamẽ quod prius dictũ est melius uidet indistincte. siue causa pcedat ex defectu pprij sacerdotis siue non. Et debet sacerdos credere petẽti ⁊ alleganti saltem in genere iustam causam quia

15

nō eſt ueriſimile q̄ cū fallacijs uadat quis ad peni
tentiam ut dicit glo.in.c.Placuit de pe.di.6.Et ſi
ſacerdos malicioſe licentiā iuſta de cauſa petitā da
re recuſat.glo.in.d.c.oīs.ſup.v̄bo. obtineat. dicit
q̄ poteſt poſtea ire ad aliū.ar.de regula.c. licet.uł
uadat ad eius ſuperiorē ſi poteſt ut illū compellat
uel ipſe det licentiā.ar.ↄ iur̄.patro.c.Nullus.⁊ de
pe.⁊ re.c.fi.in fine.Dicit tamē hoſti.q̄ ſi pericu
lum nō ē in mora:tūc hoc caſu tutius eſt ꝑ licētia
ſuperiorē adire:Si aūt periculū ē in mora ſtatim
poteſt libere aliū ſacerdotē adire ⁊ hoc referunt.
Jo.An.⁊ doꝰ.An.de bu.ſup dicta glo.c.omnis.
Quod ſi nō poſſet in p̄dictis caſibus ⁊ ſimilibꝰ ali
um ſacerdotē habere cui ↄfiteat̄ q̄ꝫ ꝓpriū ⁊ neceſ
ſitas īmineat uel eligat ſine cōfeſſione mori ⁊ ſoli
deo cōfiteat̄.uel cōfiteat̄ ꝓprio ſacerdoti in gene
re de omnibus alijs ſubticendo omnino peccata ⁊
circūſtantias ex quibus ueriſimiliter poſſet p̄iculū
īminere uel ex eis malū aliq̄d ꝓuenire.Deus eniꝫ
ſic ordinat opa ſua q̄ nō uult eſſe cauſa mali. hoc
tenēt.Jnno.hoſti.Jo.An doꝰ.An.ↄ butrio. ⁊ oēs
moderni cōmuniter.Si aūt ꝓpus ſacerdos eſſꝫ liga
tus eccleſiaſtica cēſura puta q̄a ē hereticꝰ excōmuī
catꝰ ſciſmaticꝰ īterdictꝰ ł ſuſpēſus quo ad ſe ⁊ quo
ad alios.cū oēs tł̄es hīta notiꝰ ↄ p̄dcīs ī diuinis of
ficijs ⁊ ſacramtoꝝ pceptiōe ſit r̄gularit̄ euitādi pōt
ſubditꝰ tł̄eꝫ ꝓpū ſacerdotē iuſte r̄ſpueꝛ nec dꝫ ſibi

cõfiteri sed debet ad superiorẽ recurrere ut sibi det licentiã alienũ adire. uel sibi alias puideat de remedio oportuno. Quod si nõ potest licentiã obtinere nec sibi aliter puidet᷑. dicit tho. in 4° di. 17. q̧ idẽ est iudiciũ quod de illo qui non habet copiam sacerdotis. Secũdus est cũ quis transtulit domiciliũ de una parochia ad aliã quia statĩ efficitur parochianus illi⁹ ecclesie ad quã se transtulit. Et subiectus illi curato in omnibus q̃ ad ius parochiale ptinent preterq̃ȝ in decimis pdialibus q̃ regulariter illi ecclesie debẽt dari in cuius parochia p̃dia sunt sita. ex̃. de paro. c. fi: ⁊. 16. q. 1. Si quis laicus. Et hoc uerũ si se transtulit animo remanẽdi ⁊ ex toto quia tũc statim q̧ explicatis sarcinulis suis in domicilio cõducto receptus est effectus est de foro illius: alias sola possessio nõ constituit domiciliũ ut notat hosti. in sũma. ti. de paroch. §. qs intelligat᷑ ⁊ archidi. 13. q. 2. §. Quia ergo in fi. at tamẽ si quis p annũ moraret᷑ in aliqua parochia licet non se trãstulisset animo remanẽdi bene efficeret᷑ tunc de foro illius ut notat. Inno. in. c. oĩs. de pe. ⁊. re. Si uero in diuersis equaliter quis degit parochijs uel locis utriusq̧ȝ parochianus intelligitur ⁊ poterit recipere sacramẽta utrobiq̧ȝ tempore quo ibi morat᷑ puta si estiuali tẽpore moretur in una. hiemali uero in alia. Secus tamẽ si appareat quod horũ domiciliũ sit principali⁹. Tuti⁹

tamen esset si talis de licētia sui episcopi elligat si bi confessorē ⁊ notat hosti. ubi supra . Tertius ca sus est quando quis est uagabundus nullibi habēs nec querēs domiciliū sed hinc inde circuiens. talis enim potest ubiq3 cōfiteri cuilibet sacerdoti execu tionem ordinis sacerdotalis habenti nedū quo ad celebrandū sed etiā quo ad soluendū ⁊ ligandum ut notat᷑ hoc infra in fi. 8. casus ar. ff. de iudi. l. he res absens. Nā et uagabundus criminosus ubiq3 puniri potest. C. ubi d crimīe agi oportet. l. i. ⁊ ex tra de rap. c. i. ⁊ monachus uagabundus ubiq3 capi potest. 18. q. 2. Abbates. idē ꝗ de uagabundis e ēt de mercatoribus qui nusq3 habēt domiciliu s3 iem per secunt᷑ nundinas. Negotiatores uero ⁊ uiato res romipete ⁊ peregrini si sine licētia ꝓprij cura ti iter arripiāt uel pegrinent᷑ nō possunt peniten tiam seu ecclesiastica sacramēta ab alio sacerdote recipere nisi in necessitate cōstituti. s. ꝑiculi mor tis uel nisi alicubi morā traxerint ꝑ annu3 seu pau lominus ut infra casu. 6º Si uero cū eius licentia re cesserint. Tūc distingue quia in negotiatoribus et uiatoribus requirit᷑ licētia expressa ⁊ explicita ad hoc ut possint confiteri ⁊ cōmunicare alias non poterūt nisi ut supra. Romipete uero ⁊ pegrinan tes ad loca sancta si de licentia ꝓprij sacerdotis it̄ arripuerint siue ꝑegrinationis in signia ab eo ac ceperint eo ipso uidet᷑ eis tacite dedisse licentiam

cui maluerint cõfitendi de omnibus peccatis q̃ cõ
miserint in uia uel ꝑ obliuionẽ ommiserint cõfite
ri ante recessum aut etiam scienter. secũdum. ẏẏ.
Cõ. Inno. in. c. Oĩs de pe. ꝛ. re. subdens. Credimus
etiã talibus datã esse licẽtiam recipiẽdi ecclesiasti
ca sacramẽta a quo maluerint. A casibus uero epõ
reseruatis si pegrinationis insignia ab eo receperĩt
uel alias de eius licẽtia iter arripuerint eo ipõ ut
supra uidetᷣ eis implicite data licẽtia cõfitendi cui
maluerint ꝛ absoluere se faciẽdi etiam de casibꝰ ad
episcopũ ptinentibus sicut ꝛ ð ptinentibus ad pa
rochialem dictũ est. Quartus casus est cum quis ꝓ
prio domicilio relicto nauigat uel iter facit querẽs
quo se transferat. quia potest ubiq3 cõfiteri quousq̃
alicubi habeat cum talis dicatᷣ esse sine domicilio
ff. ad munici. l. labeo. in prinᷓ. ꝛ. l. eius. §. Celsus. et
notat. Ric. in. 4. di. 17. ar. 3. q. 1. Quintus est ratio
ne delicti. s. quando quis deliquit in aliena paroch
ia. extra de rap. c. i. ꝛ. 6. q. 3. placuit quod intellige
uerum in foro iudiciali secũdũ. Ric. ubi supra. 16.
q. i. c. 5. ꝛ collec. in. c. Omĩs de pe. ꝛ. re. puta cum
quis est excommunicatus in loco delicti. ut fieri so
let in furtis ꝛ similibus. Nam tunc non potest ab
solui a proprio sacerdote sed ad excommunicatorẽ
mittendus est absouendus: ut in iuribus supra alle
gatis. Secus autem in foro penitentiali quia de
linquens in parochia alterius ratione domicilij po

tenit bene absolui a proprio sacerdote nedū a pec
catis sed etiā ab excommunicatione iuris cōmunis
seu sinodalis aut prouintialis quam cōtraxerat in
aliena diocesi poterit a proprio episcopo absolui
nisi fuerit pape reseruata ut notat collec.in.c. excō
municatis.de officio.leg. Et hāc sententiam tenet
abbas.si. extra ne cle.ut.mo.super specula ꝛ de sē.
ex. nuper .ꝛ.ī direc.li.i.ti.de pe.ꝛ.remissionibus.
§.99.secundum Archidiaconum. Sextus casus est
ratione studij. Nam ut dicit Inno.in.d.c. Omnis.
Scolares ꝛ alij incole annales ꝛ mercenarij de
bent confiteri sacerdoti parochie quam incolunt
per annum.ar.ff. de iudi.l.Si longius.§.i.16.q.i.
Questi.ubi dicitur quod ibi debent soluere deci
mas personales quia ibi recipiunt ecclesiastica sa
cramenta per āni circulum. Alii dicunt quod idem
est etiam si ad minus tempus conducāt domos.ar.
extra de deci.ad apostolice maxime si sine fraude
cōductio uel hītatio prorogaretur ultra natiuita
tem dñi uel pasca: quia tunc ex precepto. decre.
Oīs semper debēt cōfiteri ꝛ communicare. Et hoc
quod dicit. Innocentius de scolaribus uerum est ꝺ
scolaribus laicis. Secus autem de clericis quia ut
dicit hostiensis in suª tiº de paro.§. Quis ītelliga
tur.et notat Archidiaconꝰ.13. questiōe.2.§.Quia
gº ī fi.si clīcus staret p 30.ānos ī studio sine lnīa ꝑ
lati sui nūq̄ꝫ ꝯtrahit domiciliū sꝫ si de eius lnīa se

transtulerit statim efficit̄ de foro ⁊ iurisdictione illius episcopi ad quē transit ⁊ si nō ꝑpetua tamē temperali. in omnibus igitur premissis tutius est secundum Inno. q. ⁊ uiatores ⁊ alij semper a pro prio sacerdote licentiam habeant specialem. Imo non licet clericis siue laicis proficisci sine licētia episcopi. de con. di. 5. nō oportet. 2° ⁊ ibi p glosā. ⁊ Archi. ⁊ extra de uo. ⁊ uo. redemp. c. Magne. Idem in direc. ubi supra. §. 86. Septimus casus ē ratione necessitatis quia in articulo mortis cōstitu tus siue occasione infirmitatis siue alterius ꝑiculi belli maris ⁊ huiusmodi in absentia ꝓprij sacerdo tis cuilibet simplici sacerdoti catholico dūmodo censura ecclesiastica nō ligato cōfiteri pōt ⁊ ab eo absolui ab oī peccato ⁊ excōmuīcatione siue a iure siue ab homīe. ex̄ ꝺ sept̄. parochiano ⁊ notat. Ric. in 4° di. 19. ar. 9. q. i. nisi specialiter aliud sit statu tum ut ī excōmunicationib⁹ ꝓcessus curie. Quan do tñ pōt epī copia haberi ñ deb; se simplex sacer dos de casibus reseruatis etiā in hoc articulo ītro mittere ꝭm. Inno. Et hoc ēt casu absoluēs ab excō municatione supiori reseruata īiunget absoluto q̄ īpedimēto cessāte q̄cito cōmode poterit se illi rep̄ sentet a quo fuerat absoluēdus mādatū eius humi liter sup hoc receptur⁹ ex̄ de sen. ex. ea noscit̄. alias reincidit in eandē sentētiā. ut in. c. eos. e. ti. li° 6°. Sec⁹ aūt ꝺ casibus reꝭuatis epō. quia ex quo seml̄

absolutus est nõ expedit q̧ iterũ episcopo remitta tur absoluẽdus de necessitate sed ꝺ bene esse. Ad de q̧ etiã talis ĩ piculo mortis cõstitutus põt cõfi teri laico deficiẽte sacerdote sed non põt ab eo ab solui. Ideo euaso piculo tenet᷑ iteꝝ cõfiteri eadem peccata numero sacerdoti cũ eius copiam habuerit ut notat. Tho. in 4º di. 17. Octauus casus est si sa cerdos ñ ꝑprius ponat spem in rati habitatione ꝑprij sacerdotis. hoc tamẽ cõmuniter nõ tenet᷑ qa ĩ talibus ñ habet locũ rati habitio. ff. de reg. iu. l. act⁹ legittimi ⁊. e. t. c. act⁹ legittimi. et. c. ratihabi tationem liº. 6º et ibi p dinũ ⁊ Jo. An. Et sic ha bes octo casus in qbus põt quis cõfiteri alteri quã ꝑprio sacerdoti Nõ tamẽ põt cõfiteri cuilibet sa cerdoti sed his tm̃ q habẽt executionem ordinis sa cerdotalis ⁊ ad cõfessiones sũt hĩlitati licet nõ sint curati. habilitati dico a ꝑprio episcopo si sunt sa cerdotes seculares uel ab eo de cõsensu sui prelati si sũt religiosi. 25. di. c. plectis. ⁊ ibi. Archi. Con. Tho. ubi supra. Et durã. in suma. ꝑte. 1ª. tiº de con fes. q. x. in articulo tamẽ necessitatis põt absoluere ut supra dixi. casu. 7º quilibet simplex sacerdos etiã ad cõfessiones nõ habilitatus secundum Rai. quia qꝺ ẽ illicitũ necessitas facit licitũ. Con. Boᵗ ĩ 4º di. 19. ar. 3. q. 1. Et collec. in. c. omnis ꝺ pe. ⁊ re. Cõsulunt etiã Rai. ⁊ hosti. ⁊ cõmuniter moderni q̧ ĩ omni casu quo quis põt audire alienũ ꝑochia

num debet audiens de bene esse cõfitenti iniungere q se represẽtet pprio sacerdoti.ar.ex.de sen.ex. ꝺ cetero.7.c.ea noscitur.7.c.quod de his.

Capitulum secunduz.

Secundo debet cõfessor penitẽtem īterrogare si se ad cõfessionẽ ppauit 7 cõscientiam suam quãtum potuit dilligẽter examinauit.Si repit imp paratum 7 nõ bene dispositũ remittat eũ suadẽdo ut se dilligẽter pparet 7 precipue si oportet confi teri generaliter uel de multo tẽpore 7 nõ sit picu lum in mora instruendo eũ q ad hoc ut facilius re minisci possit omniũ peccatorũ suorũ.Primo disce tiat uitã suam discurrẽdo diuersas etates suas.s. pueritie.Adolescẽtie.uirilitatis.7 senectutis.Se cundo cõsideret diuersos status.s.uirginalẽ.Uidua lem 7 matrimonialẽ.Tercio diuersas fortunas pro speritatis aduersitatis sanitatis 7 infirmitatis. Quarto diuersa officia 7 exercitia que plerumq ex ercitauit.Quinto diuersas societates cũ quibus cõ uersatus est.Sexto diuersa loca ciuitates castra.uil las 7 domos in quibus fuit.Septimo consideret di uersas culpas qbus deũ offẽdit.Corde cõsentiendo ore loquẽdo 7 opere adimplẽdo.Si uero ppatum 7 bene dispositũ īuenerit uel nõ adsit tẽpus ad p pandum.ex corde tamẽ doleat de huiusmodi negli gentia pcedat īterrogãdo de casibus immediate se

quentibus ut sciat si tenet̃ iterare cõfessiones pre cedẽtes uel nõ.

¶ Sex sũt casus in quibus tenet̃ q̃s iterare confessio ne duo ex p̃te cõfessoris ⁊ quattuor ex p̃te ↄfitẽtis.

Primus casus est si cõfessori desuit p̃tãs absol uendi qd̃ põt cõtingere dupliciter secũdũ du ran. in suma. ti. de. cõfes. q. 26. Aut quia confessor habet p̃tãtem artatã quo ad aliqd̃ peccatũ cõfessũ ut si confitẽs cõfitetur aliquod peccatũ cuius abso lutionem sibi reseruauit episcopus ⁊ tamen de fac to ipse confessor ab illo absoluit. hoc enim casu con fessus illi sacerdoti cũ de hoc sibi cõstiterit tenebi tur iter cõfiteri sup̃iori illud idẽ peccatũ numero a quo nõ potuit absolui. Alia aũt a quib⁹ potuit absolui a p̃po sacerdote sup̃iori iterare nõ tenetur Nec hoc casu dicitur cõfessio diuisa q̃a ex quo oĩa peccata sua ĩtegre cõfessus ẽ p⁰ sacerdoti: absoluẽs 2⁰ p̃ficit qd̃ ĩceptũ erat. ⁊ notat. Ric. ĩ 4⁰ di. 17. ar. 2. q. 8. ubi dic̃ q̃ dʒ p̃cedere absol̃o sup̃ioris. ali q̃ tñ ed̃. aut q̃a ↄfessor nl̃lã hʒ p̃tãteʒ absoluẽdi ordi nariã seu d̃legatã puta q̃a ñ erat sacerdos lʒ ꝑputa ret̃ ł irreg̃laris ł carẽs ti⁰ erat ĩtrus⁹ aut ex cõmũi cat⁹ aut suspẽs⁹ ab off⁰ ⁊ hui⁹moĩ: nã absolut⁹ a ta li cũ ei ↄstiterit d̃ h⁰ tenet̃ iter eaď peccata ↄfiteri quia realiter non erat absolutus quãuis ignorãtia probabili durante quo ad deum excuset̃ secũdum doc. idẽ. Inno. ĩ. c. dudũ. 2⁰ d̃ ellec. Põt sic distigui.

Aut impedimentum sacerdotis absoluẽtis est iu
ris. diuini ut quia nõ fuit baptizatus seu nõ fuit
sacerdos ordinatus ⁊ hoc casu absolutus a t'li hoc
agnito tenet̃ iteꝝ cõfiteri. secundũ Ric. ubi supra
articulo. 3. q. 3. nec in hoc papa posset dispensare
ut dicit pe. de palu. ibidẽ. q. 6. Aut est iuris huma
ni seu positiui ut si est excõmunicatus suspensus et
huiusmodi ⁊ tũc si impedimẽtum est notorium ut
quia publice uerberauit clericũ uel manifeste ẽ in
trusus carẽs titulo ecclesie curate nec est a supiore
cõfirmatus ⁊ cõsequenter nõ habet ullam potesta
tem super pochianos illius ecclesie tali confessus
tenetur iterũ alteri cõfiteri. Si uero impedimẽtũ
est occultũ cõfitens tamẽ scit illud confitendo illi
peccat mortaliter cõmunicãdo ei in diuinis ⁊ iteꝝ
tenet̃ cõfiteri. Si uero nescit illud quia ⁊ sibi et
alijs est occultum puta quia pcussit clericum nullo
uidẽte. hec est ignorãtia facti q̃ excusat ideo hoc
casu nõ tenet̃ iterare q̃uis postea illud impedim̃
tum fuerit detectũ. Secus si hoc nesciret ignorantia
iuris puta scit illum excommunicatũ ⁊ tamẽ credit
ab illo posse absolui. Hoc. n. casu nõ excusatur. Cõ.
Ric in. 4°. di. 18. ar. 7. q. i. ubi. dic̃ q̇ prima opinio
circa hoc nimis dura uidet̃ . s. q̇ absolutiones ⁊ ce
teri actus legittimi quos aliqui exercent dũ eorũ
latet excõmunicatio sint irriti ⁊ inanes iudicandi
postq̃ eorũ excõmunicatio fuerit detecta . Ideo se

2 0

cunda opinio mitior est ⁊ rationabilior q̄ dicit ab solutionez occulti excōmunicati tenere etiā si post ea detecta fuerit. Ar.de sententia ꝟui qui publice putabatur liber q̄ rata est. ⁊ extra de iure patro. Cōsultationibus et extra de excep. Exceptionem. ī glosa ⁊ de cle. ex. mi. Apostolice. Nō ob. extra de. sen. ⁊ re. iudi. ad probādum quia ibi loquit̄ ꝺ pub lice excōmunicato. Idē pe. de palu. ubi supra. Dominus An. de bu. in. d. c. dudum 2° dicit ꝙ prima opinio tutior est ⁊ ideo tenēda. secundum eū. Secū dus casus ē ꝓpter ignorātiam cōfessoris puta quia nescit ligare nec soluere seu discernere. inter mortale ⁊ ueniale ⁊ cōsequēter nec rite absoluere ⁊ sic ille qui scit talē esse cōfessorē ⁊ aliū querere negligit cū possit tenet̄ eadē peccata numero con fiteri alteri idoneo cōfessori. de pe. di. 6. Qui uult ⁊ notat Ric. in 4° ubi supra. ar. 2. q. 8. Tertius ē ex ꝑte penitētis cū tribus. s̄e. s. quādo sciēter ⁊ ad uertēter tacuit uel ōmisit peccatū aliquod mortale uel de quo credidit seu ꝓbabiliter dubitauit utruȝ fuerit mortale seu etiā ommiserit scienter eius necessariā circumstātiam de quibus infra. ꝑte. 3ª ti tulo. 2°. quia his casibus sic cōfitēdo secūdum doc. peccat mortaliter. ⁊ nō solum si tacuit sciēter sed etiā si ommisit ex obliuione seu ignorātia affectata uel crassa puta quia de peccatis āte cogitare noluit nec adhibuit debitā dilligentiam ꝓut de lege coī

humana pmittit fragilitas. Si tñ talis cõfessorem nõ mutat ⁊ cõfessor habet memoriã aliorũ peccatorum sufficit illud idẽ peccatũ numero quod õmisit ⁊ fictionem cõfiteri ei ⁊ reliqua in genere. Si uero mutat cõfessorem uel etiã si cõfitetur eidẽ sed cõfessor nõ habet memoriã aliorũ peccatorũ tũc tenetᷣ omnia iterare ut notat durã. ubi supra. Cõ. Ric. in 4° di. 17. ar. 2. q. 6. Secus aũt si ignorãtia probabili aliquod etiã mortale õmisit quia tũc nõ tenetᷣ iterare nisi quod õmisit secũdum eos. Quartus casus est quãdo penitẽs penitẽtiam sibi iniunctã sciẽter ⁊ deliberate absq3 legittima causa õmisit seu ñ cõpleuit q̃a tũc tenetᷣ iterare cõfessionẽ si pnĩe oblitus est ⁊ ultra hoc peccat mortaliter secundũ sco. in. 4° di. 15. q. i. ⁊ Ric. ibidem di. 18. ar. i. q. 5. Et hoc uerũ de pnĩa in iũcta ꝑ mortalibus. secus autẽ si ꝑ uenialibus tm̃. secundũ Tho. ⁊ ommitẽs pnĩa3 sibi iniũctã etiã ꝑ mortalibus si recordatᷣ semp potest pficere ⁊ pficiẽdo nõ tenetᷣ iterare. p̃cipue qñ nõ est sibi p̃fixus terminus quẽ nõ posset transgredi licet forte ei sit declaratũ infra quod tẽpus debeat eã facere uel suplere si ommiserit. Quintꝰ casus ẽ cũ quis ficte ad cõfessionẽ uadit ⁊ sine cõtrictione puta quia nõ dolet de peccatis omnibus uel nõ intẽdit infuturũ abstinere ab eis. seu etiã nõ intendit facere id ad quod ex p̃cepto tenetᷣ puta communicare ĩ pasca. circa hũc casũ tñ sũt uarie opinio

nes doc. Tho. in 4°. di. 17. dic q̄ h° casu ñ opȝ ite
rare cõfessionē qa sicut i baptismo ficte accedēs lȝ
tūc ñ recipiat rē sacramēti tñ recedēte fictiōe recip
sic ꝛ ð pnia. Cō. pe. ꝛ Ric. i 4° di. 17. ar. 2. q. 8. Jo.
Jo. ꝛ Bar. alij ꝯtra ð pe. di. 3. Sūt plures. ꝛ. §. his
auctoritatibus ꝛ c. fi. ꝛ ibi. p Archi. q̄ tenet q̄ tal'
oīo tenet' iterare cõfessionē ꝛ hec opīo uidet' ueri
or tutior ꝛ cõmunior quā tenēt ꝛ apꝓbāt. Rai. et
hosti. i su⁴ ti° de pe. ꝛ re. Inno. extra. i. c. Maiores
de bap. durā. i su⁴ e. ti. q. 26. Idē Cō. Rober. uinc.
Sco⁹. ꝛ Bo⁴ i 4. di. 17. ꝛ i direc. li. i. ti. de. pe. ꝛ re.
Potest dici ꝑ concordia q̄ in tantum ualet illa con
fessio ficta nec opȝ illā specialiter iterari iquantum
durat effectus illius exp̄ssionis uocalis q̄ ē ps sacra
mēti. Alias non. Ideo distīgue ubi supra in 3° ca
su. Sextus casus est ut cū tēpore quo confessus fuit
erat excommunicatus qa siue sciret se excommuni
catū siue ignoraret ꝓbabiliter uel etiā oblit⁹ fuis
set tenet' iterare confessionē cū hoc postea nouerit
qa ligatus excommunicati one siue maiori siue mīo
ri non potuit absolui a peccatis cū excommunicat⁹
non sit capax sacramentorum ecclesie extra de cli.
ex. mi. si celebrat. ꝛ sic i⁴ absolutio fuit nulla. Et li
cet ignorā⁴ ꝓbabil' p̄fuet eū a culpa ꝛ a pena irre
gularitatis ñ tñ facit eū ñ esse excommunicatū. ar.
e. ti. apostolice ꝛ. 38. di. cū itaqȝ Con. Ric. i 4° di.
18. ar. 9. q. 4. pe. ð pal'. ibið. q. 6. ꝛ durā. i su⁴ ubi s̄

TErcio iterroget eũ cõfessor. utrum nouerit se ab aliquo iudice esse excõmunicatũ. uel utrum iciderit in aliquã excõmunicationẽ iuris cõmunis papalẽ seu episcopalem uel etiã in sententiã alic⁹ cõstitutionis sinodalis uel ꝓuincialis ꝑticulariter iuestigãdo de aliquibus casibus excõmunicationũ secundũ cõditionem persone ⁊ precipue. de cõstitutionibus illius diocesis uel ꝓuincie. uel etiam a legatis factis. Et si reperit eũ excommunicatum. Primo ⁊ ante omnia absoluat eũ ab excommunicatione si auctoritatem habet sin aũt remittat eum ad habentẽ. uel si talis penitens foret ĩ articulo mortis posset tunc absolui ut supra parte. 2ª. c. i. §. penul. ⁊ fi.

QUarto debet confessor interrogare penitentem cuius uite sit ⁊ sciẽtie. Cuius status ⁊ cõuersationis cuius artis uel officii. Si matrimonio ligatus uel nõ. Si religioni quo quomodo sit obligatus uel astrictus. Si ex substãtia licite acquisita uiuat uel nõ. Si alicui aliqd debet ex contractu uel maleficio seu ex legato ꝑdecessorum suoꝝ aut alias quouismõ. si sic ⁊ trãsactũ est tẽpus solutionis faciende nõ admittat eũ ad confessionem nisi prius satisfecerit si potest. uel saltem a creditoribus suis dilationem obtinuerit cum alias non possit debite cõfiteri nec peccatũ remitti ut dicit. Aug⁹. 14. q. 6. si res ⁊ de reg. iu. Nõ dimittit᷑. li. 6°. ⁊ h° expſ

se tenet. Ric. in: 4º di. 15. ar. 5. q. 4. ꝛ Scoꝰ ibidē q. 2. ꝛ Thomas. 2ª 2ᵉ q. 62. ꝛ q̃uis sit fidedigna persona in hoc nō est ei credendū ꝛ si pur ei credēdū esset nō tamē absolui debet donec cōstet de restitutione actu cōpleta: pcipue si alias pmisit cōfessori suo satisfacere ꝛ nō satisfecit. Si uero nihil debꝫ alicui ꝛ si in pcessu cōfessionis occurrat aliquid necessario satisfaciendū sit dispositus ad consiliū siue iudicium cōfessoris debite satisfacere deo ꝛ proximo tam in rebus q̃ꝫ in fama ꝛ moribus admittat eum faciens genuflecti ad pedes eius ꝛ ipse semper sedeat extransuerso nec eius faciē respiciat siue sit uir siue mulier ne plusq̃ꝫ oportet erubescētie eis faciat ꝛ dicat ei q̄ cōfiteatur per se ipsum sua peccata put nouit. Ipse autē cōfessor dum peccator sua exponit peccata diligēter attēdat nec molestet eū interim interrogando nisi necessitas urgeat ut si aliquid dicatur ita inuolute q̄ nō bene intelligeret tunc faciat a confitente bene declarari ut sciat quid sit acturus. Et si deprehendat casum ad se nō pertinere uel cōfitentem ad aliquam restitutionē obligari uel super peccato quod exponitur aliquaꝫ specialem prouisionem oportere fieri statim ei dicat ne in processu obliuiscatur. Et similiter interroget de circumstancijs peccatorum si a confitēte sine eis peccatū dicatur ut infra dicetur parte. 3ª. titulo secundo et iuxta grauitatem peccatorum et

conditionem confitentium quo ad arguendum pec
cata confessor prudenter se habeat ⁊ nō periformi
ter ad omnes. sed cum simplicibus se dulciter habe
at eos dilligenter de modo confitendi instruendo
Rudes ⁊ rusticos ne eorum peccata enormia repu
tent leuia durius icrepando. Sapientes ⁊ eruditos
urbanius corripiendo. Induratos ⁊ isensatos acri
ter arguendo. Et quantum fieri potest uerbis ⁊ ex
emplis ad compunctionem iducendo ⁊ terrorem
extremi iudicii eis incuciēdo. Mulieres blandis v
bis ⁊ mollibus: nō alliciēdo sed potius seueris ⁊ ri
gidis corripiēdo ⁊ q̄3 citius potest fieri superfluis
colloquiis penitus resecatis de ipsis se expediēdo
Contra quosdam qui quottidie in cōfessorio cū eis
cōfabulantur ⁊ eis lōgas faciunt predicationes pp
quod ⁊ ipsi multum tempus ammittunt ⁊ aliis se
pius occasionem scandali tribuūt.

Incipit. tercia pars huius opusculi de circumstan
tiarum peccatorum iterrogatione.

Circa tercium principale. Sciendum quod non
sufficit confessorem solum audire ea que sibi a
peccatore dicuntur ⁊ de aliis ipsum nō interroga
re nisi psona cōfitens sit in his bene perita ⁊ ti
morata ut sciat se sufficienter confiteri quod raro
contingit modernis temporibus cum pauci circa
hoc debitam dilligentiam adhibeant ⁊ multi sunt

adeo simplices quod nisi iterrogentur nūq̄ʒ vere cōfitebuntur ꝛ quod maius est multi qui secundum seculum sapientes censentur ī pertinētibus ad confessionem ignorantes penitus reperiūtur. Ex quo cōcluditur quod postq̄ʒ penitēs cōfessus est per se ipsum ea que nouit debet cōfessor ipsum iterrogarē de his q̄ ommisit aut minus plene dixit. Unde Augustinus de pe. di. 6. c. i. dicit de cōfessore loquens Sit dilligēs īquisitor subtilis īuestigator sapiēter ꝛ quasi astute īterroget a peccatore q̄ forsitan ignorat uł puerecūdia uellet occultare. Cognito autē crimīe uarietates ei⁹ n̄ dubitet īuestigare ꝛ locum ꝛ tempus ꝛc̄. Ad hoc ex̄ de pe. ꝛ re. c. oīs. §. Sacerdos. Et hoc ē cōtra multos cōfessores ignaros qui simpliciter audiūt ea q̄ peccator cōfiteri uoluerit ꝛ postea secundum audita ꝛ confessa penitentiam ī iungunt quod est a debito suo ualde deficere ꝛ se ꝛ confitentem pariter in damnationem precipitare. Pro salubri igitur confessoris instructione. quattuor in hac parte uideamus ꝛ p titulos distinguam⁹ Primum est de modo interrogandi quem confessor habet tenere. Secundum de quibus circumstantijs necessario habet interrogare. Tertium super quibus communiter debeat penitententem examminare. Quartum est quod de pertinentibus spetialiter ad statum uel officiuʒ cōfitentis dʒ īgrere.

De modo interrogandi quē cōfessor debet tenere Titulus primus.

QUo ad primū dico q̄ confessor audiendo peccata cōfitentis studere debet ꝑ posse in principio a confitēte remouere uerecundia nō exprimēdo statim magnitudinē seu grauitatē peccatorum eius sed dissimulando trāseat usq; ad finem confessionis. Et tūc exponat ei eorū magnitudinē ⁊ grauitatem īcipiens a minoribus terrorē incutiēdo ⁊ ad cōtritionē ꝓuocando. Et si penitēs ex ignorātia aliquid ōmiserit ipse suppleat īterrogando eū ut īfra in capitulis se. ad ꝑticularia descēdendo plus ⁊ minus secundū statum ⁊ cōditionem cōfitentiū nā ut dicit. Thomas in. 4° in interrogationibus tria debet cōfessor obseruare. Primo q̄ quilibet interrogetur de peccatis q̄ cōsueuerūt in hominibus illius status ⁊ cōditionis cōmuniter reperiri ut infra ti° 4°. habetur. ideo multū expedit q̄ a principio cōfessionis īterrogetur penitēs de eius statu cōditione ⁊ cetera ut supra ꝑte. 2ª ꝑ totum. Secūdo q̄ īterroget a remotis de peccatis ⁊ in genere ⁊ nō explicite ne forte si statim ad speciem peccati quā ignorabat descēdat illud peccatum addiscat ⁊ sic quodāmodo ad illud inducatur. exempli gratia. si cōfitetur se cōmisisse peccatū carnale nō statī q̄rat si se manibus poluit ⁊ huiusmodi sed solū interro

get de modo seu cũ quibus ⁊ huiusmodi. Tercio ꝙ in peccatis carnalibus n̄ descēdat nimis ad ꝑticulares circumstātias nō necessarias quia hoc posset esse occasio temptationis in utroqꝫ uel saltē scandali ipsius confessoris si aliquādo cōfitens referret aliis ꝙ īterrogasset eū sic ⁊ sic. Si igitᷣ uir cōfiteᷣ se poluisse mulierē extra uas debitū nō q̄rat cōfessor in qua ꝑte corporis ⁊ quomodo sufficit enim ꝙ habeat ultimā spetiem peccati.

De q̄bus circūstantiis necessario habet īterrogare cōfessor. titulus secūdꝰ.

Quo ad secundū quia non solū cōfessor debet īterrogare cōfitentem de mortalibus sed ēt de circumstantiis ut ī. c. Omnis de penitētiis ⁊ remissionibus. §. Sacerdos. Primo uidendum de numero earum. Secūdo q̄ sint de necessitate confessionis. Ad primum dicēdum ꝙ circumstātie quibus peccatum aggrauatur uel alleuiatur secundum tuliū sūt. septem ⁊ continentur in hoc. ů. Quis. quod. ubi. quibus. cur. quomodo. quādo. Ratio autē isti us numeri est quia septem sunt cōditiones singulares uel proprietates quibus aggrauaᷣ uel alleuiatur peccatum ut supra ⁊ circumstantie sunt conditōnes singulares actuum humanorum. Prima circumstantia cōsideratur ex parte finis. ⁊ talis dicitᷣ Cur quia inter omnes circumstantias est principalis.

ubi nota q̄ duplex est finis .s. operationis ⁊ inten
tionis. exempli gratia. Forma domus est finis operationis
domus. ⁊ habitatio est finis intentionis. Sic a simili
finis operationis hominis non est finis q̄ dicitur circum
stantia sed finis intentionis q̄ quandoque ex malo actu bo
num intendit ⁊ econtrario. ⁊ hic finis dicitur circun
stantia. Nam a fine intentionis in moralibus actus spe
ciem recipit. unde Am. intentio operi tuo finem imponit. 2ª
circumstantia consideratur ex parte operis. s. quid. nec considerat
quantum ad substantiam facti. s. q̄ occidit uel furatus est uel for
nicatus sed quantum ad conditionem facti. i. proprietatem q̄
litatem ⁊ quantitatem facti. puta q̄ occidit patrem cog
nouit uirginem uel maritatam ⁊ sic hec circunstantia
non consideratur prout est substantia actus sed prout est con
ditio actus. Nam quidam actus sunt idem in specie natu
re q̄ differunt in specie moris sicut fornicatio ⁊ concu
bitus coniugalis. Tertia circumstantia est. quis. q̄ con
sideratur ex parte agentis principalis ⁊ non solum respicit
substantiam personem agentis sed magis conditionem uel
proprietatem persone. s. cuius sit officiu potestatis uel
sexus ⁊ huiusmodi. Ratio est quia ex conditionibus
persone uariatur substantia actus eo quod aliquid com
petit uni quod non competit alij . Quarta circun
stantia est. quibus scilicet auxilijs ⁊ consideratur ex
parte agentis instrumentalis secundum philosophum
tercio ethicorum sed loco instrumenti Tulius posuit
quibus auxiliis eo quod omnia auxilia sunt quasi

2 5

instrumenta actionis quibus agens utitur ad finē suum. Quinta circunstantia consideratur ex parte speciei uel qualitatis operis. Tripliciter primo ex parte modi. ⁊ sic est quinta. circunstantia quomodo utrum scilicet leuiter uel fortiter quis pcusserit. Secundo ex parte loci. ⁊ sic ē sexta circunstātia peccatum agrauās. ubi utrū. s. in loco secreto uel publico uel sacrato. Tercio ex pte temporis ⁊ sic est. septima circunstantia, quando utrum scilicet peccauerit tempore orationi dedicato scilicet tempore festorum ⁊ ieiuniorum hec Thomas. quarto scriptio. sententijs. di. 16. ⁊ Ric. ibidem. ⁊ originaliter li. 3. ethicorū. c. 3. Sed pro maiori euidentia pdictorum sciendum ē q̄ dicte circunstantie tripliciter se habēt ad actū peccati. Quādoq3 enī circunstantia nec speciē peccati uariat nec peccatū aggrauat: ut puta accipere rem alienam manu dextra uel sinistra de mane aut de sero. Quādoq3 circunstantia speciē peccati uariat ⁊ aggrauat siue actus cui circunstātia adnenit ex suo genere sit īdifferēs. sicut cum aliquis leuat festucam e terra in contemptum alterius. Siue actus sit bonus ex genere. sicut cum quis dat elemosinam propter gloriam humanam. Siue actus sit malus ex genere ut cum aliquis furatur rem sacram cuius ratio est quia circunstātia addita actui habet. ⁊ addit repugnantiam spālem ad rōnē. exēpli gr̄a peccatū foricatoīs ī h°sistit q̄

homo accedit ad nō suam. si aūt addat̄ hec circum
stātia q̄ illa ad quā accedit sit uxor alterius pecca
tum fornicationis trāsfert̄ in aliud genus peccati.
s. adulteriū quod ē grauius peccatū q̄ȝ sit fornicatō
⁊ ita ubicūq̄ȝ ē alia ⁊ alia repugnātia actus ad ra
tionem ⁊ alia ⁊ alia deformitas actus ibi est alia
⁊ alia species peccati ⁊ maior peccati grauitas ut
patuit per exemplū supra positū. Quādoq̄ȝ circum
stātia nō uariat speciē peccati sed aggrauat pecca
tum cuiꝰ ratio ē quia nō īportat primo ⁊ per se re
pugnantiā ad rationē sed ex suppositione illiꝰ q̄ p̄ꝰ
⁊ p se īportat repugnātiam ad rationē exēpli gr̄a.
Accipe multū uel parū de se uel ex se nō dicit nec
īportat repugnātiam aliquā ad rationē ⁊ ideo nō
īportat ex se aliquā deformitatē. nec ratiōe boni ł
mali sed solū ex suppositiōe p̄mi quia. s. alienū ac
cepit ⁊ sic multū de alieno accipere ē grauius pec
catum q̄ȝ parū accipere nō tamē est peccatū alteriꝰ
speciei a p̄mo nec ille qui furat̄ mł̄tū facit duo pec
cata sed unū grauiꝰ t̄ñ q̄ȝ qui furat̄ parū ut supra
Quartū uero membrū nō pōt esse. s. q̄ circumstātia
speciē peccati uariet ⁊ nō aggrauet peccatum. hec
Tho. ubi supra. ⁊ prima. 2ᵉ q. 73. ī corpore questio
nis. ar. 7. Ad secundū quod erat uidendū. s. q̄ circū
stantie sint de necessitate cōfessionis. ⁊ dico breuit̄
q̄ in cōfessione circumstantiarū. aliquid est impos
sibilitatis. aliquid īpfectionis. Aliqd p̄fectionis.

2 6

Aliquid necessitatis. aliquid maioris securitatis et utilitatis. primo enī omnes peccatorū circunstātias cōfiteri ē impossibile cuius ratio ē quia cū singula res circunstātie peccatorū sint quasi īfinite sed nl'lus obligat̄ ad cōfitēdū ea q̄ ī infinitū possūt procedere quia de talibus nō ē ars neq; sciētia ergo nl'lus tenet̄ omnes cōfiteri. secūdo cōfiteri circumstātias q̄ alleuiāt peccatū ē imperfectionis nisi cōfessor de eis īquirat uel cōfitens timeat si eas nō cōfiteatur cōfessorē pp hoc occasionem perturbationis uel scādali accipere uel nisi in tantū diminuāt peccatū q̄ si nō dicant̄ uideat̄ mortale quod erat ueniale sicut pp īfirmitatē cōmedere carnes in quadragesima. Tercio cōfiteri aliquas circunstantias q̄ aliam speciem peccato nō tribuūt uel si tribuūt nō tamē speciem peccati mortalis ē perfectionis sicut est confessio uenialium. Quarto coufiteri aliquas circunstantias q̄ ad aliam speciē peccati mortalis trahūt ut coire cum muliere aliena cōiugata uirgine l' deo dicata: est necessitatis. Unde quilibet de necessitate tenet̄ dicere 7 cōfiteri genus 7 speciem peccati mortalis. Quinto cōfiteri circunstātias in eadem ēt specie peccatū notabiliter aggrauātes. secundū Specu. ē maioris securitatis 7 utilitatis Ratio q̄a peccati quātitas sciri nō potest nisi scitis illis que eius aggrauant quātitatem 7 sic uidetur nō sufficere illi qui cētum marcas argēti uel gregē ouium

furatus fuit dicere ego feci furtum. cum hoc ita bñ possit uerificari si accepisset unum solũ denarium similiter nõ uidetur sufficere illi qui gladio proximum uulnerauit dicere ego percussi proximum sed debet cõfiteri quãtitatem peccati nõ soluz in specie sed precise ut secũdum quãtitatem culpe quãtitas pene taxet᷑ a sacerdote. Tu dic q̃ his nõ obstãtibꝰ solum circumstãtie trahentes in aliam speciem sũt de necessitate cõfessionis nec oportet confessorem scire totam peccati quantitatem quia nec ipse peccator scire potest sed sufficit q̃ cognoscat quantitatem q̃ ex specie peccati cõsurgit nec oportet secũdũ totam quãtitatem peccati penam taxare. secundum Alex. 4ª pte suᵉ q. 266. ⁊ Tho. ubi supra. ⁊ Boª ĩ 4º di. 17. ⁊ pe. de tarã. ibidem. ar. 4. q. 2. ⁊ in corᵉ q. Et hec est communis opinio theologorũ. quam etiam tenent multi canoniste ut notat collec. de pe. ⁊ re. Omnis: Et he circunstãtie pertinentes d̃ necessitate ad confessorem ⁊ aliam speciem peccati trahentes possunt esse octo.

¶ Prima est conditio rei seu persone ut si peccatum fornicationis est commissum interrogetur utrum cum religiosa seu deo dicata quia sic est sacrilegiũ. si cum coniugata ẽ adulterium. si cuz consanguinea uel affine ẽ incestus. Secunda ẽ modus peccandi. quia si cognouit mulierem alienum modo innaturali ex tali modo ultra prĩcipale peccatum fornica

tionis uel adulterij inducitur alia species peccati mortalis. s. sodomia. Tercio ē locus quando scilicet peccatum committitur in loco sacro seu diuino cultui deputato tūc enim īducitur alia species peccati mortalis scilicet sacrilegium de quo supra. Quarta ē tempus. Cum enim committitur peccatum mortale in festo īducitur alia species peccati mortalis: quia ultra propriam deformitatem sue materie ex hoc q̄ committitur in festo habet aliam deformitatem specialem inpugnantem tercio precepto decalogi d̄ sanctificatiōe sabbati. quo prohibetur omne opus seruile 7 opus peccati est opus seruile magis quam opus manuale ideo de eius p̄cepti transgressione oportet specialiter confiteri. 7 notat Nicolaus de lira. exo. 20. Sed an idem sit quando peccatum committit̄ ī die ieiunij p̄cepti ab ecclesia. Uidetur q̄ sic. de con. di. 5. Nihil eī3 prodest. Ric. ī 4° di. 15. ar. 3. q 6. dicit q̄. triplex ē ieiuniū. p̄mū ē ab iniqtatib⁹ abstinere et hoc p̄ qd̄cūq3 peccatū mortl'e frāgit̄. secūdū ē actus uirtutis abstinētie 7 hoc frāgit̄ p̄ gulā q̄ ē peccatū mortl'e. terciū ē ieiuniū īstitutū ab ecclesia 7 h°ut p̄dixi frāgit̄ p̄ gulā q̄ ē mortl'e peccatū ī q̄ntū n̄ īcludit illd̄ q̄ ē necessariū ad actū uirtutis abstinētie. s3 q̄ntū ad illud qd̄ addit̄ ex statuto ecclesie frāgit̄ comedēdo pl⁹ q̄3 semel l' cibos infēdictos ieiunātib⁹ 7 ēt preueniendo nimis notabilr horā comedēdi ut īfra. q. 8. hec il°.

Quīta.ē numerꝰ.qꝛ quotiens quis committit ali quid illicitū puta furtū totiens peccat mortaliter cum sit diuersi actus ⁊ in singulis actibus ē pecca tum mortale essentialiter ideo de necessitate opꝫ explicite cōfiteri circunstātiam numeri. Sexta.est qualitas.i.si peccatum est secretum uel publicum: ⁊ ad quot puenit eius noticia quia ex hoc inducitur alia species peccati mortalis q̄ est scandalū.Septīa est īductio.uidelicet si in peccato quod cōmisit cum pximo ipse fuit principalis causa:puocādo:suaden do ⁊ huiusmodi quia ultra prīcipale peccatū com misit homicidiū spūtuale multo grauiꝰ q̄ꝫ corpo rale.Octaua ē accidēs qꝛ sepius quis cōmittit mul ta peccata pp aliud peccatū quod cōmittere querit puta ītermittēdo nuntios uel secum ducēdo socios ⁊ huiusmodi.Et sic habes circūstantias peccatorū mortaliū necessario cōfitēdas q̄.s.trahūt in aliam speciem seu genus peccati mortalis.Et de his spe cialiter debet cōfessor īterrogare nō solū quantum ad peccata opis sed etiā cordis seu uoluntatis cum sint diuersa peccata nō solū materialiter uerū etiā formalit.Si cōpetur uolūtas īterior ad opus exte rius put sūt sepata puta quia unus peccat uolūtate tm̄ aliꝰ uolūtate ⁊ ope.ut notat.Bon.in 4º.di.42. ar.i.q.i.Si igit quis cōfitetur solū mēte mulierem deliberate cōcupiuisse interrogādus ē.Utrū mulie rē solutā.uel nuptā.uel uirginē.quo tēpore ⁊c:qꝛ

hec oīa faciūt illud peccatū esse diuerse speciei. sʒ quod hoꝝ sit grauius an peccatū uolūtatis tantum an opis. Bo⁹ ubi supra. q. 2. dicit ꝙ si uterqʒ peccā tium ex equali amore mouet᷑ ꝛ ꝙ in utroqʒ sit ple na uolūtas potest dici ꝙ unū peccatū dicit᷑ altero grauius tripliciter. Aut ratiōe maioris cōtemptꝰ dei aut ratione maioris libidinis seu delectatiōīs Aut ratione maioris damnificationis. Quantū ad primum nō dicitur maius peccatum uolūtatis quā operis quia uoluntas plena ad peccatum sic per se adeo auertit sicut cum est cum opere coniūcta. Quā tum uero ad secundum dicit᷑ grauius maxime quan tum ad peccatum carnale quo quidem homo peccat in se ipso. Similiter quantum ad tercium. s. ad dā nificationem q̄m addit supra peccatū uolūtatis ꝛ grauius dicit᷑ maxime erga peccatū quo quis pec cat in proximum.

¶ Super quibus cōmuniter debet cōfessor penitentē interrogare. Titulus tercius.

QUo ad terciū notandū ꝙ postq̄ʒ peccator per se ipsum exposuit omnia peccata sua q̄ nouit debet cōfessor diligenter aduertere quid dixerit et quid supleri oporteat ꝛ de his que non dixit. uel minus plene dixit debet ipsum interrogare plus ꝛ minus in totum uel in partem secundum ordinē infra notatum ꝛ ꝓut requirit status ꝛ conditio

cōfitentis.nec tamē secūdum.ꝟꝟ.debet esse nimis scrupulosus circa īterrogationes si forte aliquam ommittat aut propter occupationē.aut propter ob liuionem uel simplicitatē dū tamen crassa ignorā tia uel supina nō laboret aut negligentia dissoluta uix enī aut nunq̄ʒ cōtingit ꝙ cōfessor quātumcunqʒ discretus omnia q̄ circa hoc a doctoribus dicuntur obseruare possit.

¶ Ordo interrogandi. Primo de articulis fidei.2° de sacramētis ecclesie.Tercio de decem preceptis decalogi.Quarto de peccatis mortalibus.Quīto de misericordie operibus.

¶ De articulis fidei.Capitulum.primum.

CIrca articulos fidei īterroget cōfessor cōfitentem utrū sciat simbolum apostolorum.s. Credo in deum.⁊c̄.⁊ competēter ītelligat adeo ꝙ ī eis nullum habeat cōceptum erroneum. oportet enim quemlibet adultum eos credere diuersimode tam Implicite credere omnes articulos ē fidei diminute ⁊ hoc nō sufficit nūc alicui qui habet usum ratiōīs scilicet in generali credere redemptorem ⁊ remuneratorem.adeo enim noticia quorundam articulorum manifesta est ꝙ nullus habens usum rationis ignoret.nisi oīo negligat ⁊ contēnat dei cultum et salutē ꝓpriā.Explicite aūt ⁊ distīcte credere oīs articulos nō ē d generali fidei necessitate nisi forte

2 9

illis qui fidē aliis explicare tenent̃ ut doctoribus p̄dicatoribus p̄latis ⁊ curatis. Credere autē quosdam īplicite ⁊ quosdaꝫ explicite est fidei ad salutē necessarie ēt omnium simplicium. Tenent̃ enī etiā quicunqꝫ simplices explicite credere articulos quos manifestāt eis nō solum predicatio. sed etiam ecclesiasticus usus ⁊ cōsuetudo sicut ē ꝺ unitate ⁊ trinitate quā possunt nosce ab ipso actu consignationis consignāt enim se. In nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Idem de natiuitate. passioē. resurrectione ⁊ peccatorum remissione quos cognoscere possunt ex ipsis sollempnitatibus quas ecclesia cellebrat ⁊ ex actibꝰ sacerdotum. Ideo ad horum cognitionē nullus ratione utens excipitur nec ignorātia excusat̃. Articulos uero non ita manifestos tenent̃ tamē credere īplicite. Implicite aūt credere uoco ut in generali credāt uniuersaliter oīa q̄ credit sacrosancta mater ecclesia ita quod in particulari a nullo dissentiant nec aliquem articulorū discredant ⁊ in tantum ualet hec fides implicita secūdum quosdā ut refert Inno. ex̄. ꝺ su. t. ⁊. fi. catho. c. i. sup. ṽ. Credimus. qꝫ si aliquis eā habet. s. qꝫ credat quidq̄d credit ecclesia ⁊ ratione naturali motus aliquid de fide falso opinatur puta quod pater sit maior uel prior filio uel quod tres persone sint tres res a se inuicem distātes qꝫ propter hoc n̄ est hereticus nec peccat dummodo hunc errorē non

defendat. hoc notat. Bonauentura in tercio di. 25. Concordat Ricardus ibidem ꝛ Thomas secunda secunde questione. 2. Si psona cōfitens sit rudis q de dictis articulis paruā aut nullā habeat notici am confessor īterroget eum. Utrū ex corde doleat de preterita negligētia ꝛ pponat secūdum capaci tatem suā illos addiscere simul ꝛ. pater noster. si nes ciret ꝛ ipse exponat ei uulgariter dictos articulos si pōt de pe. ꝛ re. deus qui. Item interroget. Utrū ex corde credat omnia q credit sancta ecclesia ꝛ utrū doleat si cōtra dictos articulos ꝛ fidem catho licam hactenus mēte uel uerbo inciderit in aliquē errorem ut qꝫ nō sit alia uita pter istā ꝛ huiusmoi.

De septē ecclesie sacramētis. C. 2.

PRimo confessor interroget. Utrum sciat sa cramenta ecclesie precipue que sunt commu niter necessaria. Uidelicet Baptismus. Confirmatio siue Crisma. Penitentia. Eucharistia. ꝛ extrema unctio. De sacramento ordinis ꝛ matrimonij alibi dicetur. Primo utrum sciat ꝛ credat baptismum ne cessarium fore ad salutem ꝛ per ipsum debite susci pienti remitti omnia peccata tam respectu pene quam culpe secundum doctores in quarto sen. di. 4. Secundo utrū sciat ꝛ credat crisma seu confir mationem ad salutem necessariam quia et si non

3

simpliciter nihilominus cōtemptus eius damnabilis est secundum. pe. & Tho. i. 4° di. 7. Con. Ric. ibidem. ar. 5. q. i. d. q tūc cōtemptor quis reputari debet quādo hīta sufficienti oportunitate recipiendi illud tenuit aut notabiliter negligit. Idem Sco°. ibidem utrum ipse sit crismatus. Tercio utrū sciat & credat penitētiam & cōfessionem peccatorū ad salutem necessariam nec aliter posse deo reconciliari post baptismum existentem ī peccato mortali. utrū quotiēs peccata memorie occurrerunt habuerit cōtritionem de eis & ꝓpositum cōfitēdi actu uel affectu. Nā adhoc tenet̄: alias peccat mortaliter secūdū. Tho. i. 4° di. 17. Cō. ab. sy. i. c. oīs de pe. & re. utrū exñs ī peccato mortali statī actualiter cōfessus ē hīta copia sacerdotis idonei q̄a ad hoc tenet̄ saltē ī his casibus. Primo ratiōe piculi ut si piculū mortis īmineat puta belli uel maris l' cū mulier ē ī ptu uel cū quis ē ī alio quouis mortis articulo cōstitut°. Secūdo ratione sacramēti puta cū quis uult ordinē sacrū recipe cellebrare uel cōmunicare quod nemo debet p̄sumere ñ cōfessus copia sacerdotis idonei oblata & necessitate nō urgente. Tercio ratiōe stimuli. s. cōsciētie ut ↄ cōsciētia sibi dictat q statī debeat confiteri. Quarto ratiōe dubij ut si habet casū a quo solus papa uel eius penitentiarius pōt absoluere & modo habet copiā eorū & dubitat ne illā ī futurū habeat. Nā his quattuor

casibus existēs in mortali statim cōfiteri tenet̄ et si differat peccat mortaliter ut notat tho.in. 4°
di.17.Con.Ric.ibidē.ar.3.q.6.ubi addit idē esse ratiōe uoti uel statuti q̄ quādoq3 obligāt religiosos
Quarto utrū sciat ⁊ credat sacramētum sacratissime eucharistie omnibus ad salutē necessariū post ānos discretionis qui quo ad hoc sūt in femina āni 12.⁊ in masculo.14.Et utrū credat in eo trāsformari panē in corpus et uinū in sanguinē diuina potestate ⁊ q₉ sub utraq3 specie sit tot⁹ ⁊ īteger christ⁹ essentialiter et presentialiter quo ad diuinitatem ⁊ humanitatē ut habet̄ de cō.di.2. panis.⁊.c.oīa
Utrū sumpserit illud singulis ānis semel cū debita p̄paratiōe ⁊ legittima cōfessione p̄uia ut tenet̄ ex. d̄ pe.⁊.re.oīs. Quinto utrū credat extremā iunctionem necessariā ad salutē adultis in articulo mortis ex īfirmitate seu senio cōstitutis.Et si ipse in dicto articulo cōstitutus eā petierit.Paruulis autem seu occidēdis uel leuiter īfirmātibus nō debet dari ⁊ notat Ric.ī.4° di.23.ar.7.q.4.

¶ Circa īterrogationes.x.p̄ceptorū decalogi nota ꝑ declaratiōe dicendorū hāc regulā theologicalem q₉ omnis trāsgressio dictorū p̄ceptorū ē peccatū mortale precipue quādo ē cōtra precepta negatiua. preceptum primū de colen° deū.

Primū p̄ceptū ē. Unum cole deū. Hoc p̄cepto
p̄hibet̄ oīs idolatria siue adoratio cuiuscūqȝ
creature siue simulacri uel īaginis rei natural' ut di
cit Nic. d li. exo. 20. ibi. Nō habebis deos alienos
corā me ⁊ nō facies ⁊c̄. Primo igit̄ cōfessor īterro
get cōfitentem si adorauit aliquā craturā pro deo
puta diabolū solē lunā uel stellas arborem uel her
bam ⁊ huiusmodi quia mortale ē ⁊ p̄hibitum. 26.
q. 5. Nō licet Si fecit uel fieri fecit seu p̄curauit
fieri aliquod maleficiū seu malias q̄ semp fiūt cum
inuocatiōe demonū occulta uel manifesta mortale
ē semp ⁊ p̄hibitum de utero. 18. 26. q. 5. Non li
cet. ⁊. c. Nec. mirum. Si fecit uel fieri procurauit
aliquam incantationem cum sacramentis uel sacra
mentalibus ecclesie ut aqua baptismali. oleo sanc
to et huiusmodi ob sanitatem uel aliam causam
mortale est grauissimum. Si diuinauit uel procura
uit fieri diuinationem ad inueniendum furta uel
ad sciendum aliquid sibi uel suis euenturum que
fit tripliciter. Secundum Thomam secunda secun
de. questione. 95. et habetur. uigesimasexta ques
tione quarta capitulo primo. est mortale ⁊ prohi
bitum. uigesimasexta questione quinta. Nec mirū
Idem dico si hoc inuestigauit per inspectionem
astrolabij. ¶ Si didicit artem notoriam uel ea
usus est ad sciendum aliqua de arte nigroman
cie quia utrumque prohibitum est et mortale.

Si ex cōstellationibus ⁊ planetis sub quibus quis natus est iudicauit determinate ⁊ certitudinaliter futura hominū opera ꝓcedere. ⁊ ex talibus homines cogi ad malum uel bonū hereticū est ⁊ ꝓhibitum.26.q.2. Illud.⁊.c. Illos ⁊.e.ca.q.5. Nō licet. Idē Tho.ubi supra.ar.5. Si obſuauit cursus lune aut stellarum ꝓ domo faciēda uel propter segetes. uel arbores plātandas uel cōiugia sociāda ꝓhibitū est.26.q .5. Nō licet. Si tamē utat̃ cōsideratione astrorum ad p̄noscēdum futura q̄ ex celestibus corporibus creātur puta siccitates ⁊ pluuias nō est illicitum secundū Tho.ubi supra ⁊ notat Archi.26. q.5. Si quis clericus. licet etiā rusticis p uētos et dispositiones lune cōsiderare tempus seminādi et medicis tempora potionū ⁊ minutionum ut notat glo.in.d.c. Nō licet. Si obseruauit tēpora menses dies egiptiorū uel horas ad aliquid inchoādum uł nō uel ĩcolligēdo herbas medicinales quia ꝓhibitum est.26.q.7. Nō obseruetis ⁊.c. se. Secus si ut ligna ĩcidat . Si in kalendis Ianuarii q̄si pro bono augurio aliquid donauit q̄a ꝓhibitū ē.37.di.legant.⁊.d.c. Nō obseruetis. Idem si tali die aliq̄d plus noui fecit propter nouū ānum quia ꝓhibetur 26.q.7. Si quis. Si in kalendis ociis uacauit lauro aut uiriditate arboꝝ domos cinxit. hec enī obſuatio paganorum ē.e.causa.⁊.q.c° Nō licet. Si uanitates sup̄stitiosas obseruauit puta suspendēdo car

bones natiuitatis dñi cõtra grandinẽ uel accipien do in malum signum limẽ calcare cum ãte domum suam transit redire ad lectum si quis dum se calci at strenutauerit redire ad domum si exiens pedem offenderit ⁊ huiusmodi q̄ omnia tanq̄ȝ supstitiosa ⁊ pestifera ꝓhibẽtur.26.q.2. Illud. Si ex effusione olei de lucerna uel garritu aliquarum auium ł mag nitudine ⁊ cõtinuatione uẽtorum existimat aliqd boni uel mali uẽturuȝ. supstitiosum est ⁊ uanuȝ.no tat Tho.2ª 2ᵉ q.95.ar.7. Si obseruauit somnia ⁊ ex his q̄ somniatus uult de futuris ⁊ occultis diui nare ⁊ ꝓnuntiare supstitiosum est ⁊ mortle.notat Tho.ibidem.ar.6. Si sortibus diuinatorijs ⁊ con sultorijs usus est ⁊ quomodo quia mortale est ⁊ ꝓ hibitũ.26.q.5. Sortes.⁊ tribus.c.seq̄n. Ex leuitate autẽ uti talibus uidetᷣ ueniale.uti uero sorte diui soria nõ uidetur peccatum extra eodẽ.c.fi. Si usus est breuibus sibi faciendo uel portando uel q̄ fie rent ꝓcurando quia communiter sunt superstitiosa ⁊ illicita. Nam si ibi ẽ aliquid ꝑtinens ad ĩuocatõ nem demonum uel si aliquid falsitatis cõtineãt uel aliquid illicitum sub ignotis nominibꝰ seu hebrai cis lateat.manifeste ibi ẽ supstitio ꝓhibita. Si ue ro sunt uerba diuina ⁊ bona cauẽdum est ne ibi im misceãtur cum uerbis sacris aliqua uana : puta aliq caracteres preter signum crucis.aut q̄ spes habea tur in modo glandi aut scribendi puta in carta

nō nata uel in uno tempore magis q̄ȝ in alio uel ī
uno loco magis q̄ȝ alio uel per unam personam ma
gis q̄ȝ per aliam puta q͵ scribātur a ieiuno uł tem
pore misse uel in ecclesia uel ꝑ uirginem uel ī fine
dicatur quicunqȝ portauerit super se istud breue n̄
periclitabitur in igne uel in aqua ⁊c̄. Hec eniȝ oīa
superstitiosa sunt ⁊ illicita secundum. ꝟꝟ.⁊ Tho.
ubi supra. ut etiam notat Archi.26.q.5.nō licet.
Qui autē talibus credūt. scribūt. portāt. seu docēt.
grauiter peccāt.26.q.7.Nō obseruetis.nisi adeo
fuerint simplices q͵ ignorantia debeat eos excusa
re q̄ tamen eos nō excusat cum super hoc fuerint
moniti ⁊ instructi. Portare tamen super se reliqas
sanctorū simbolum uel orationem dominicam uel
uerba euangelij ex deuotione seu fiducia dei ⁊ sanc
torum sine predictis superstitionibus nō est repro
bandum sed tamen probibendū propter periculuȝ
simplicium. Et qui habet huiusmodi breuia super
stitiosa uel libros nigromātie uel artis notorie seu
incātationum ⁊ huiusmodi nō absoluatur nisi eos
cōburat igni. Si fecit uel fieri ꝓcurauit aliquam in
cantationem seu maleficiū ut supra naturam confe
rat sanitatem uel infirmitatem seu aliquid simile
quod cōuenit soli deo siue hoc faciat uerbis ⁊ ī pre
cationibus siue consignationibus ligaturis aut
alijs quibusuis remedijs q̄ medicorum disciplina
cōdemnat illicitum est ⁊ probibitum. de utero. iš.

33

ꝛ.26.q.2. Illud. ꝛ si hoc fecit sciens ꝓhibitū mortalit̄ peccauit ꝛ tales dicūtur īimici. christi. e.c.q. 5. peruenit. Si uero ex simplicitate ignorāter fecit credēs bonas esse orationes ꝟ uerba uidet̄ uenıale neutro tamen casu absoluēdus est nisi uelit in futurum abstinere Nec ideo quia quādoqꝫ malefici at qꝫ incātatores egris medelam prebent ꝛ sanis egritudinem immittere possunt seu quia quādoqꝫ q̄ diuini predicūt futura eueniunt credendum est eos ī his aliquid proprie uirtutis ac potestatis habere sed permissu dei fit qui omnia iusto iudicio facit ut ipsi qui hoc audiunt uel uident probentur quali fide uel deuotione sint erga deum .26.q.5. Nec mirum. ꝛ de utero. iꝫ. c°. Si aliquid fecit uel fieri ꝓcurauit turpe aut alicui comedere uꝉ bibere aliquid nociuū dedit puta mꝛ̄r uiro uel alteri ut amaret̄ ab eo aut ecōtra uel ut aliqs odiret uxoreꝫ suā qꝫ nō possit eam cognoscere peccauit mortaliter. ex de homic. Si aliqs. ꝛ sciat̄ qd dederit ꝟ fecerit ꝛ si pōt tollere maleficiū tollat qa meritoriū ē opa diaboli destruere ītentione curandi maleficiatum. ẜm hosti. ꝛ Sco. ī. 4° di. 34. ar. 2. q. i. Si credidit aliquā creaturā ī meliꝰ aut deteriꝰ posse mutari aut trāsformari in aliquā speciem uel similitudineꝫ puta ī gattas qa tl'em trāsformationē realiter fieri est īpossibile nisi a solo creatore ꝛ q̄ aliter credit ē infideli deterior. 26. q. 5. epi. ꝛ notat Augꝰ. i8.

de.ci.dei.c.18. Apparenter uero bene potest fieri uirtute demonum. patet de samuele.d.c. Nec mirū Idem Tho. prima pte.q 114. Si credidit quasdaz mulieres ad ludū cum diana uel herodiade τ in mi ra multitudine mulierū nocturnis horis ire uel de ferri super baculum unctum seu super quasdā besti as τ multa terrarum spacia ptransire τ huiusmodi Nam hec omnia erronea sūt τ oīo falsa τ talia fā tasmata a maligno spiritu mētibus infideliū irro gantur.26.q.5. episcopi.ubi de hoc plene. Con. Tho.pma pte.q.114. ar.4. Si credidit predictas mulieres siue lamias ītrare hostia clausa τ surger seu īterficere puulos τ quādoq3 uulnerari a patri bus eorū falsum ē τ erroneū sed demon hoc facit secūdum Augustinū. τ Jeronimū. sicut filios iob ī terfecit. Job. primo. τ septem uiros sarre. Tob. sep timo. idem Tho. ubi supra. Si blasfemauit deū di cendo deū nō esse iustum uel omnia iuste nō dispo nere sed esse acceptatorem psonarū uel nō uidere q̄ fiunt aut nō curare de actibus hominū uel prodi torem seu in merito punire τ flagellare aut non posse istud uel illud facere. τ huiusmodi. Quodlib3 horū semper est mortale cum aduertit τ intellgit quod dicit. Si blasfemauit deū uel aliquem sanctū uel maledixit puta maledictus sit deus uel sanctus enim τ huiusmodi sicut quādoq3 f t ex ira semper est mortale cum aduertit ipsa uerba. Si non doluit

3

de offensionibus dei ⁊ de eius contemptu. Si plus dilexit corpus propriū uel aliam creaturam uel nūmos quam deum sapit idolatriam.

¶ Preceptum secūdum de non assumendo nomē dei in uanum.

Secūdum preceptum est. Non assumes nomē dei inuanum. Contra hoc preceptum facit oīs qui false iurat uel sine causa. Primo igitur confessor interrogare potest si confitens periurauit seu false iurauit in iudicio uel extra semper peccauit mortaliter si hoc fecit scienter siue sponte siue coacte siue iocose siue etiam ex lapsu ligue dum tamē aduertenter. Secus si non aduertit ut notat Tho. secunda secunde. q. 98. ar. 3. ⁊ Archi. 22. q. 1. hēm⁹ Si induxit uel exegit ab aliquo iuramentum quem sciebat uel credebat falsum iuraturum ⁊ recipiens iuramentum erat persona priuata peccauit mortaliter. 22. questione. 5. Ille. ¶ Si uero non credebat ipsum iurare falsum licet etiam nesciret eum iuraturum uerum uidetur tantum ueniale. ¶ Sed si exigens iuramentum sit ꝑsona publica ut iudex et ratione publice iustitie iuxta ordinem iudiciariū cogebatur exigere potest sine peccato ⁊ tenetur secundum. Alexandrum de al' in tercia parte di. 32. et. Thomas ubi supra. Si iurauit aliquid certitidinaliter de quo dubitabat an ueritas sic se ha

beret mortaliter peccauit precipue in iudicio quia periculo se exposuit piurandi. 2° iterroget confessor si iocosa leuitate uel icaute sicut solet fieri in communi sermone quandoq3 iurauit aliquid licitũ indifferens seu nullius importãtie ut de eũdo cras ad uillam uel de comedendo ⁊ bibẽdo ⁊ huiusmoĩ ueniale est.25.di.§.Criminis. Si uero iurauit ẽt licitũ aliquid sed indiscrete ⁊ male.i.sine necessitate uel utilitate ⁊ hoc deliberate ⁊ ex proposito mortale est. ut ibi. et extra eo.Cua nos.1°. Optime circa hoc distinguit Boᵃ 3.sen.di.39.ar.i.q.3. Non refert qualicunq3 modo iuret̃ siue per deum siue per sancta dei euãgelia uel per sacras reliquias siue iuret̃ per fidem meã uel promitto corã deo quia idem ĩportãt uel parũ differunt. ut notat. In no.extra.e.Et si christus.Con. Rai.⁊ Archi.22. q.i.Non est.⁊.e.c.q.5.Iuramentum.et durã.ĩ su. e.titulo.q.69.⁊ se. Et quotiens sic deliberate et ex proposito iurauit tociens mortaliter peccauit nisi uno impetu et contextu uerborum continuato pluries iurauerit quia tũc uidet̃ unum solum peccatum.ff.ad.l.aquil.l. Illud.Et.ff.de priua. delic. l.2.⁊ quod ibi notatur.Facit ad hoc quod dicit̃ de reg.iur. in regula. delictum.per Johannem Andream in mercurial̃.ubi tenet q; percutiens clericum pluries uno contextu ⁊ impetu nõ incidit nisi unam ex cõmunicatõis sententiam.Si iurauit alicui

aliquid sic esse uel non esse ⁊ huiusmodi intendēs aliter q̄ʒ uerba sonent quia si hoc dolose egit et in fraudem mortaliter peccauit. 22.q.5. Quacunqʒ arte. Secus si simpliciter ⁊ sine dolo iurauit l᷑ coactus ab eo cui iuramentum prestare de iure non tenetur tunc enim non peccat quia deus accipit iuramentum secundum intentionem iurantis sine dolo ut ibi. ⁊.c. hoc uidetur.e. causa. ⁊.q. ubi hoc notat glo. ⁊ Archidiaconus Concordāt alexander. de al᷑. ⁊ Thomas ubi supra. Si iurauit aliquando per caput aut corpus christi aut per alia eius membra ⁊ refferat uerba ad diuinam naturam mortaliter peccat. Si uero ad personam filii ⁊ iuret cum reuerentia per eius membra ut per sanctum corpus eius nō uidetur peccatum si pro causa licita.s. pro necessitate uel utilitate. Si uero per modum opprobriosū iurauit ut p mēbra dñi q̄ ī alijs homini bꝰ turpia cēsent᷑ ⁊ ī honesta sic faciūt m᷑ti ribaldi q passi ī ⁊ assidue p ea iurāt mortal᷑r peccāuit ꝭʒ.ꝟ. ⁊ ē blasfē 22.q.1.si qs p capillū.ubi hꝰidē notat. archi.si iurauit p creaturas refferēs ad eas ꝑncipalit᷑ aliqd numīs mortal᷑r peccauit.si uero p eas ita iurauit ut ad eaꝝ cāto rē tm̄ iuramtū referat ueīal᷑r peccāuit ⁊ notat. Arch.ubi.s̄.si iurauit aliqd temer̄ .i.qd ō sui natura sit morᵉ l᷑ qꝰ ꝑuatū ꝟgat ī īteritū salutis etne peccauit mortal᷑r iurāˀ 25.di.§.cūs. ⁊ notat Archi.22.q.4.ī mal᷑ qn̄ ꝟo solū iuramtū

uergit in peiorem exitum quod contingit.6.modis Primo cum iurat᷑ aliquid quod in se est mortale. Secundo cum iurat᷑ aliquid quod in se est ueniale. Tercio cum iurat᷑ indifferens aliquid quod ex cir cunstantia efficitur mortale uel ueniale. Quarto ꝯ iuramentum excludit opus ex caritate faciendum. Quinto cum excludit opus de genere bonorum. Sexto cum excludit opus indifferens pia intentiōe pro deo aut pro proximo faciendum. In primis āt tribus quilibet sic iurās auctoritate ꝓpria potest cōtrauenire sꝫ imponēda est ei penitētia ꝓ temera rio iuramēto. Reliqua uero tria nō sunt obligato ria nec ꝑ trāsgressione eorū imponēda est peniten tia tanqꝫ pro mortali. Auctoritate tamen propria nō expedit cōtrauenire tū propter reuerentiam sa cramēti tū propter scandalū simplicium nisi ꝓpter urgētem necessitatem: alias debet haberi absolu tio seu relaxatio a superiore. hec Arch. ubi supra. c.se. Si iurauit aliquid secretum tenere quod trac tatum ē ī cōcilio uel aliud qđ sit piculosū reuelare Nā si aduertēter reuelauerit peccauit mortaliter ipse ⁊ q̄ eū suasit ad reuelandū sciēs esse secretum Cō. Ric. ī 4° di.21.ar.5.q.4. Si iurauit seruare statuta alicuius loci ul᷑ ciuitatis iusta trāsgrediēdo sciēter peccauit mortaliter. Si tamē aliqđ statutū ē abrogatū ꝑ cōtrariā cōsuetudinē q̄a quottidie ꝑ omnes fit cōtrariū ⁊ ml᷑to tēpore n̄ uidet᷑ piurus

si nõ seruet illud. di. 4. §. leges. Cõ. vᵬ. Si ꝓmisit cũ iuramẽto se facturũ aliquid licitũ ad honorem dei l' sanctorũ ⁊ nõ intẽdebat huare mortaliter pec cauit. si aũt ĩtendebat seruare sed ueniẽte termino quo debebat ĩplere ꝓmissum nõ adimpleuit cũ tñ posset licet cũ ĩcommoditate sua peccauit mortalit' idẽ est si iurãdo aliq̃d ꝓmisit homini ꝙ daret ad certũ terminũ quia si nõ ĩpleuit cum posset elapso termino peccauit mortaliter nisi ille cui ꝓmisit ãte terminũ relaxaret iuramẽtũ qḋ facere põt. extra. e. c. i. ⁊. c. sicut. si ꝓmissum cedat solũ ĩ utilitatẽ eius. secus si tal' ꝓmissio cõcernat honorẽ dei uł sancto rum seu utilitatem cõmunẽ l' alterius tercii ut no tat plene doᵒ. An. de bu. extra de spon. Preterea. ⁊ Jo. de imo. in cle. ex graui de usuris. si autẽ quod ꝓmisit nõ potuit implere excusat' pro tũc a pecca to quousq; poterit. Si aliquid ui metu ue causa iu rauit seruare tenet'. ẜm ray. extra eo. si uero. ⁊ ex tra ꝙ metᵒ causa. Ad audientiam. Uide ibi clariᵒ Si iurauit ex impetu aliq̃d super quo si plene de liberasset nõ iurasset seruare tenet' si est licitũ se cũdũ. vᵬ. Ad hoc. 17. q. 4. sũt q.

¶ De dispensatione iuramentorũ.

¶ Quis ãt possit a iuramento absoluere l' dispensare notat dominᵒ. An. de bu. ubi supra. ⁊ specu. in tiᵒ de legato. §. nũc ostendẽdũ. ᵬ. 24. ⁊ durã. in su. e. titulo. q. 66.

De admiratione.

Tercio interroget confessor si adiurauit aliquem per inuocationem diuini nomis l' p reuerentiam alicui⁹ rei sacre quia secūdum Tho. secūda secunde q. 90. ar. 1. si hoc facit alicui ñ sibi subdito per modum coactionis ītendens eū obligare ad aliquid faciendū sicut obligaret se ipsum iurando. illicitum est ⁊ mortale quia usurpat potestatem in alium quā nō habet. Si uero hoc facit erga subditos astrīgēs eos tali genere adiurationis: licita est eo casu quo liceret eis precipere: alias nō. ⁊ tūc adiurat⁹ tenetur illud dicere uel facere alias peccaret mortalit. Adiurare uero aliquem predicto modo per modū deprecationis nō necessitatis talis adiuratio licita est respectu quorumlibet si fiat ex causa. Si adiurauit demones ad aliquid sciendū uel obtinendum ab eis per modū precis. est illicitū ⁊ mortale secūdum Tho. ubi supra. ar. 2. nisi fieret ex familiari cōsilio spirit⁹ sancti uel ex quadam simplicitate q̄rendo ab obsessis a diabolo. Adiurare āt eos p modum coactionis ne nobis noceant licitum est. luce. x. Si adiurauit creaturas irrationales ne diabolus eis utat' ad nocendū nobis talis adiuratio per modum compulsionis sicut fit ab exorcistis licita est secūdum Tho ubi supra. Si autem ut diabol⁹ operetur aliquid in eis nō licet ⁊ mortale est. Si ī cantilenis fabulis seu in narrationib⁹ turpib⁹ ⁊ ama

torijs miscuit scienter deum l' sanctos morta'e e'.

¶ De transgressione uotorū.

¶ Quarto loco interroget cōfessor si transgressus est seu ommisit implere aliquod uotū licitum ⁊ si ad uertenter cum posset semper est mortale ⁊ totiens quotiens transgressus ē. Secus si ex obliuione uel impossibilitate. Si uouit se aliquod malum facturū ut uindictam uel aliquid bonum non facturū siue maioris profectus impeditiuū ut non ingredi religionem ⁊ huiusmodi mortale est nec seruare tenetur imo auctoritate propria contrauenire potest. Si nimis tardauit implere quod uouerat propter quod omnino excidit a memoria uel uenit in statū non ualendi implere cuȝ bene prius potuisset mortale uidetur. Idem quotiens dimisit propositum implendi cum tamen posset. Et secundum. ꝟꝟ. Si uouit absolute ⁊ sine temporis prefixione. tenetur statim implere cum potest. alias si sub conditione uel cum temporis prefxione. non tenetur nisi extante conditione uel die determinato. nisi ex hoc immineret periculum non ualendi implere. puta is qui uouerat intrare religionem si ex mora timet impedimentum tenetur non differre secundum Thomaȝ in quarto. ¶ Si uouit aliquid licitum se facturum pp malū finē grauiť peccat ⁊ ñ tenȝ uotūꝥ.ȝ Ric.

in.4.di.38.ar.i.q.i.Si existens proprie potesta
t s fecit uotum abstinentie seu peregrinationis et
dubitat utrum possit implere uel non ꝛ sine dispē
satione uel commutatione seu consilio sui superio
ris uel confessoris cum de facili possit habere re
cursum ad alterum ipsorū: frangit: mortale uidet᷑.

¶ De uotis subditorum.

¶ Si existēs sub alteri⁹ potestate puta uxor. īpubes
pupillus ꝛ seruus uouerit abstinentiaȝ uel peregri
nationem ꝛ huiusmodi sine consensu potestatem
habentium non tenet᷑ nisi tacite uel expresse rati
ficetur per eos puta per uirum patrem tutorem et
domīum nec isti peccant reuocando uota subiectoꝝ
nec subiecti peccant non implēdo uota.33.q.5.no
luit.ꝛ.c.manifestū.ꝛ.c.hec imago.ꝛ qđ dictū ē de
uotis ītelligit᷑ ēt de iuramētis.ꝭm.ꝭꝭ.ꝛ in talib⁹
uir ꝛ uxor non sunt ad imparia iudicandi excepto
uoto ultramarino. de quo extra de uo.ꝛ uo.redēp.
c.Magne.imo plus ꝗ uotū quod āte matrimoniuȝ
cōtractum emiserat uxor uel cui uir semel cōsense
rat sine peccato ex iusta causa potest ēt reuocare ut
ī iurib⁹ pallegatis.Cō.Ric.ubi supra.ar.4.q.i.ꝛ
Inno.extra.e.Scripture.ubi dic̄.idem esse de pube
ribus quod de impuberibus dūmodo ipsi puberes
sub patria potestate sint constituti nisi patres cōsē
tiāt expsse uel tacite.Con.predictis do.An.ō bu.
i.d.c.Scripture cū limitatione tamen.di.ꝗ forte

nō esset malū dicere q̄ pater uota filij ⁊ uir uxoris uota ⁊ ecōuerso irritare possunt inquantū deroge tur patrie potestati uel maritali seu cōiugali. ideo secus si aliquis p̄dictorum uoueret dicere psalteriū uel aliquid huiusmodi quod posset facere sine lesio ne ⁊ preiudicio iurium predictorum. Con. hugo. d.c.Manifestū.credit tamen Inno.q̄ et Impubes si doli capax sit ⁊ fecerit uotum abstinētie uel pere grinationis uel aliud huiusmodi q̄ debet illud ī plere postq̄ȝ patriā exiuerit potestatem quia se ob ligauit deo quod potuit sicut ⁊ per delictum se obli gare potest diabolo ut extra de delic.pue.c.i.Cum talibus tamen ē faciliter dispensandum uel cōmu tandum.Con. Jo.An.⁊ dominus An.de bu.in d. c.Scripture.Idem dicit Archi.27.q.i.c.nuptiaruȝ de uxore q̄ ad preceptum uiri fregit uotum absti nentie.s.q̄ eo mortuo tenet̄ exequi uotum suum. Et idem de aliis sub alterius potestate cōstitutis quia scilicet eorum uota reuocata seu irritata a su periore cessante p̄hibitione tenentur ea seruare ar.15.q.6.Nos sanctorū.Con.huȝ.⁊ Inno. idem in direc.li.2.ti.22.§.16.⁊ se.Si fecit aliquod uotū stultum ut de nō pectinādo caput in sabbato ⁊ hui usmodi et si p̄ honore sanctorū fecerit huiusmodi uota potius sunt deridēda q̄ȝ obseruāda quia simi litudinem quandā habent cum idolatria ⁊ notat Tho.2a2e q. 88. Ideȝ durā.ī su.e.ti.q.i.⁊ Archi.

12.q.2. Qui bona. Si fecit uotum sub cōditione ge
nerali uel speciali ⁊ cōditio aduenerit uotum serua
re tenetur. Si uero nō aduenerit nō tenetur nisi
taliter nouens se obligare oīo ītendebat etiam si
intentum suū nō cōsequeret̃ secūdū Ric. ubi supra
ar. 1. q. 2. Con. Inno. Jo. An. ⁊ dominus An. ď bu.
in. c. Scripture. e. ti. ubi. plene de hoc ꝑ doc. Si ex
istens in aliquo periculo seu angustia emisit aliqđ
uotum puta mulier in partu uel quis alius ī mari
seu alibi quia si habuit deliberatā intentionem ob
ligandi se obligatus est. secundum. ṽṽ. ar. 17. q. 4.
Sunt qui opes. Secus si subito ⁊ indeliberate ex.
eo. litteraturam. nisi postmodum ratificet̃ secūdū
durā. in sū. e. ti. q. 1. licet igit̃ licitum quis mente ꝓ
ponat uel uoueat non tamen propositum uel uotuꝫ
complere tenetur nisi deliberatio precesserit. Nā
secundum Thomam secunda secunde. q. 88. ar. 1. ad
uotum tria de necessitate requiruntur. Primo de
liberatio. Secundo propositum uoluntatis. Tercio
promissio in qua perficitur ratio uoti. Abbas in. d.
capitulo. Litteraturam. dicit ꝙ in uoto possunt at
tendi tria scilicet. Initiuꝫ. Confirmatio ⁊ Consuma
tio. Initiat̃ enim uotum cum propositum in mēte
seminatur ⁊ cognoscit homo illud esse bonū quod
proponit non tamen aliquid deliberat ideo ex hoc
non obligatur quo ad deum nec quo ad ecclesiam.
Confirmatur cum super proposito figitur ⁊ firmat̃

deliberatio ⁊ ex hoc obligatur quo ad deum. Con
ſumatur cum propoſitum deliberatū ore uel alio
actu extrinſeco exprimit͛. Et hoc obligat quo ad
deum ⁊ quo ad eccleſiam ⁊ notat. Jo. Andreas et
dominus An. ibidem In dubio conſulat confeſſor
quod tutius eſt. De uoto religionis uide infra hac
eadem parte ti°. 4. c. i. et. ij.

De diſpenſatione uotorum.

Circa diſpenſationem uotorum ſecundum hoſ
tienſem tene pro regula quod quandocunq̧
aliquis uouet uel promittit aliquid facere quo fac
to uel aliquid non facere quo non facto cedit in de
trimentum ſalutis anime uel corporis uel peccatū
mortale incurritur non eſt ſeruandum uotum nec
iuramentum nec pactum nec conſuetudo nec lex
nec preceptum nec aliquod aliud uinculum firmita
tis. 22. q. 4. §. fi. ⁊. c. Inter cetera. et ex͛ de iuriur͛.
c. quanto. Si uero uotum eſt licitum auctoritate ſu
perioris ⁊ ex cauſa poteſt diſpenſari ſeu cōmutari
ex͛. e. c. i. ubi p̧ q̧ eps̄ l' eo ſupior pōt oīa uota ex cā
diſpēſare l' cōmutare ī meli⁹ ꝑter ea q̄ ſūt ei exp̄ſſe
ꝓhibita ⁊ pape reſuata q̄ ſūt q̄tuor. Primū ē uotū
cōtinentie ſeu caſtitatis quod ſolus papa poteſt diſ
penſare ex magna cauſa ⁊ propter mai⁹ bonum ut
dicūt hoſti. ⁊ ala. d. c° i. poteſt tamē eps̄ diſpenſare
ſup̄ uoto de nō petēdo debitū cōiugale ſecūdum al.

Secūdum est uotuz ultra marinū extra .e. ex m̄l'ta. Terciū est uotū de uisitādo limina apostoloruz petri. et Pauli. Quartū ē uotum sancti Jacobi. hec duo reseruātur pape de cōsuetudine curie. Ceteri uero p̄lati et cōfessores episcopo īferiores licet a peccato trāsgressionis uotorū possint absoluere cum nō sit de casibus reseruatis. Uota tamen de iure cōmuni nō possūt dispensare nec cōmuttare et sic de consuetudine seruat̄ ut dicit hosti. exceptis tamen p̄latis religiosis. Nā omne uotum quod quis fecerit in seculo si ingrediēs religionem actualiter seu hītualit̄ ītendit illi amplius nō teneri cōmutat̄ in uotum religionis et ipso īgressu liberat̄ .extra eo. Scripture . Si uero actualiter seu hītualiter ītendit ingrediēdo religionē etiā obligari ad illa remanet obligatus. Tamē postq̄ȝ deuenerit hoc ad notitiaȝ p̄lati sui ipsum ab illis absoluere poterit precipue si tempore ꝓfessionis eius p̄latus hoc ignorabat. secundum Ric. ī 4. di. 38. ar. 8. q. 2. Jn religione uero religiosus nō potest aliquid sine sui licētia p̄lati uouere nisi forte esset quid minimū ex quo nil mali: admirationis uel scādali uenire posset puta orationeȝ et huiusmodi. Et si alias uouerit nō debȝ sine p̄lati licētia exequi. Quod si de licētia p̄lati aliq̄d uouerit uidet̄ quibusdā q̄ hoc casu ipse idem prelatus cum eo dispensare nō poterit sed eius sup̄ior bene hoc poterit secūdum Ric. ubi supra. ar. 4. q.

70

3. In his cōmuniter. Con. doc. Casu igit᷑ quo uotū
dispensari seu cōmutari debeat: confessor multa ha
bet cōsiderare. Primo causam licitā ut cū quis uo
uit abstinētiam uel pegrinationem ⁊ est senex de
bilis uel infirmus uel eius absentia est multum dā
nosa rei puta uel occasio alicuius magni mali. uel
multū uerisimiliter redemptio seu cōmutatio uoti
melior ⁊ deo gratior uideat᷑ q̄ȝ uoti adimpletio. ⁊
qui sine causa rationabili dispensat. licet quo ad ec
clesiam teneat tamē quo ad deum ⁊ in iudicio aīe
dispensans sibi dānationem acquirit. 9. q. 3. Alio
rum. extra. e. Nō est. Idem in direc. e. ti. Secundo
considerare debet qualitatē persone uouētis. hoc
ideo dico quia si uotum est peregrinationis ⁊ uo
uens est robustus commutari potest in uigilias et
ieiunia. Si uouens est diues ⁊ debilis potest com
mutari in elemosinā. Et si uouēs elemosinā ē paup
⁊ fortis potest cōmutari in itinerationem ⁊ ieiuni
um ut notat dominꝰ An. de bu. extra. e. c. i. Tercio
debet cōsiderare maiorem utilitatem. Expedit eīȝ
utilitatem rei publice preferre utilitati priuate.
Uel secūdum Jo. An. ibidem licet uouens sit fortis
⁊ ieiunare ⁊ pegrinari possit pōt tamē ⁊ uult he
dificare ecclesiā hospitale puellas dotare uel pau
peres reficere ⁊ uestire talis. n. ⁊ tanta poterit eē
redemptio q̄ erit magis utilis ⁊ grata deo. pinde
danī. 4. dicitur peccata tua elemosinis redime.

Quarto debet cõfessor cõsiderare facultates uouentis laborẽ ⁊ expẽsas itineris. ad locũ tñ pegrinationis mittẽda est oblatio quã uouẽs ibi erat facturus. ꝭm Ray. ⁊ durã. ĩsu. e. ti. sed hoc põt ĩtelligi ꝺ honestate nõ de necessitate. ꝭm. ꝟꝟ. tene ꝑmã opy. q̃a uerior ex tũ. n. policitatiõe aqsitũ iam fuerat ius illi loco seu ecclesie ut notat Inno. zãb. ⁊ ab. sy. ex. de cen. ex pte. Tollere ãt uotũ absq3 cã ł ulla cõmutatione nõ uidet̃ posse fieri nec ẽt sine auctoritate supioris quãtumcũq3 sit causa posse differri si haberi põt extra eo. nõ ẽ. ubi hec notãt. Bar. ⁊ hosti. ⁊ notat̃ ĩ direc. li. 2. ti. 22.

¶ Terciũ pceptũ est de obseruatione festi.

Tercium pceptuz est. Sabbata sanctifices. De hoc ẽt dicit̃ exo. 20. Memẽto ut diez sabbati sanctifices. hoc lege precepto pcipit̃ tẽpus aliquod uacationis deo deputãduz ⁊ in determinate. ⁊ hoc modo precipit̃ dies dominica tẽpore gracie sicut dies septima tẽpore legis mosaice quia talis uacatio secũdũ tempꝰ aliqꝺ ĩdeterminatũ ẽ pceptũ morale legis nature. Secũdũ uero ꝙ pcipit̃ aliqꝺ tempus uacationis determinatũ uacatio diei dominice tẽpore gracie est morale disciplinũ. i. morale ex ĩstitutione diuina p ministeriũ ecclesie ideo circa hoc tẽpus ecclesia põt dispẽsare necessitate uel pietate exigẽte ꝭm alex. de alˀ. tercia pte. su. di. 33. ar. ultio q. 2. Et nota ꝙ feriaꝰ diei dominice ĩcipit a uespa

usq3 ad sequentē uesperā extra.e. Omnes.i.a sero
diei naturalis p̄cedentis usq3 ad occasum solis ip
sius diei dominice ut notat Nicol᷑.de li.ͣ.exodi.
20. Idē de alijs festis ab ecclesia p̄ceptis: Est tamē
secūdū quosdā attendēda cōsuetudo regionum circa
festorū initiū ꝛ finē extra.e. Quoniā. Est igit᷑ ces
sandū diebus festiuis ab omni opere seruili quod
duobꝫ modis accipit᷑. p̄mo modo accipit᷑ opus ser
uile ꝓ peccato. Jo.8. Qui facit peccatū seruus est
peccati ꝛ licet omni tēpore peccatum sit dānabile
eo maxime est damnabile cū fit tempore determīa
to uacationi diuine quia q̇ tali tempore peccat duo
bus peccatis peccat uno actu n̄ ratiōe actꝫ s3 ratio
ne reatꝫ sicut q̇ d̄florādo īterficit uirginē duplicit᷑
peccat uno actu īterficiēdo.s. ꝛ stuprans. s3 Alex.
ubi s̈.alio mō hoc p̄cepto ꝓhibet᷑ opꝫ s̄uile ꝓut d̄
t̄minat᷑ ab ecclesia.eẍ.e.oēs. poterit igit᷑ ꝯfessor su
per hoc p̄cepto sic formare īterrogatiōes. p̄o si fec
diebꝫ domīcis ł alijs festis p̄ceptis ab ecclesia ali
qd opꝫ mecanicū ł manuale ł agriculturā ꝛ hꝫmoi
q̇a peccuit mortł̄r. excusat᷑ tn̄ a peccato. 3r. p̄o ex ne
cessitate q̄ nō possit differri ut si iacētibꝫ segetibꝫ
ī agris aut fenis ī pratis īminet tempestas uł plu
uia q̄ corrūpāt uł deterioret seu gracia uīdemiarū
ł messiū ob necessitates hominū uł ē p̄iculū hosti
um aut ueniūt īundationes aqrū ꝛ huiusmoī. eẍ. d̄
fer.c.fi. ꝛ Allex.ubi. s̈. Hac d̄ cā excusant᷑ etiam

minutores ꝛ fabri si principaliter pp necessitatem ꝛ nō pp cupiditatē hoc faciūt. Idem de carnificibꝰ ꝛ pincernis q̄ in diebus festis pparāt ea q̄ debent uendere in crastinū in mercato uel stationibꝰ suis. Et reliqui qui pperāt uictualia diebus festis ꝛ die pcedenti nō poterāt cōmode preparare. Excusari ēt uident̄ hi qui a dominis suis compellunt̄ operari diebus festis si iusto metu inducti hoc faciūt. Ideo de uectoribus merciū ad nūdinas uel loca remota quia sine graui īcōmodo nō possent diebꝰ festiuis cessare ab itinerādo. De barberijs aut ferratoribꝰ equorū uidet̄ idē. s. q̄ excusant̄ operādo in festis si pricipaliter propter necessitatem eorum quibꝰ huiusmodi operas impendūt faciāt. secus si principaliter propter questum aut cupiditatem. Et illi etiam qui de talibus eos requirunt excusantur si aliter nō poterant sibi commode prouidere. Uiatores etiam ꝛ cursores si itinerentur in festis nō credo condemnādos siue hoc faciant pro peccunia siue nō. hec. ꝟꝟ. Idem durā. in. su. e. ti. q. 5. Euntes aūt ad mercata q̄ fiūt in festis si eunt pro aliqua sua necessitate nō credo q̄ peccent mortaliter secundum ꝟꝟ. Secus si cōsuetudinarie seu lucrandi cupiditate sicut solent mlti mercatores facere q propter frequentādas nūdinas ꝛ huiusmodi mercata ēt a diuinis ī festis se subtrahūt. Mercata uero q̄ ꝓ uictualibus ꝛ quottidianis necessitatibꝰ fiūt ut taberne

ꝛ hoſpitia nõ uident̃ eſſe illicita ſi ꝑ neceſſitatẽ
egentiũ ꝑncipaliter fiãt nõ ꝑpter lucrum.nec ꝑ
hoc omittant̃ diuina. Idẽ de aromatoriis ſi urgẽte
neceſſitate puta infirmorũ ꝛ aliorũ qbus ſine ſcan
dalo nõ ſubueniri nõ poſſit laboret ſeu uendãt nõ
tamẽ ꝑ hoc aptas apothecas tenere debẽt. Idem
de tingẽtibus lanam uel pãnos ꝑcipue i tinctura
guadi ſi ĩ feſto laborãt ne tinctura piclitet̃ uel dete
rioret̃. Et breuiter omnia officia ꝛ exercitia q̃ hu
mana neceſſitas exigit exercere ut coquere panem
ꝛ alia cibaria ꝑparare ſcribere ꝛ huiuſmodi in feſ
tis licite fieri poſſũt multo magis omnia ſpiritua
lia ut notat. Archi.de con.di.3.c. Ieiunia. Secũdo
excuſat pietas. Nã ex pietate licet cauſas debiliũ
uel miſerabiliũ ꝑſonarum ĩ die dominico tractare
ꝛ alia pia opera facere extra .e.c.i.ꝛ fi. Unde dicit
durã.in ſu.eo.ti.q.7.ꝙ exceptis diebus dominicis
ꝛ maioribus ſollempnitatibꝫ chriſti poſſunt pro
etiã arari agri pauperum ꝛ alia eorũ opera fieri.
ex.e.licet.ꝑcipue ſi ſic ſe habet conſuetudo regiõis
quam ſcit epiſcopus loci ꝛ nõ reprobat ꝛ talis ſit
paupertas pauperum ꝙ hoc exigere uideat̃. Con.
vv. In ꝑcipuis uero feſtiuitatibꝫ ſi nõ ſit prohibi
tum uel etiam cõſuetudini loci contrarium ſecũdũ
durã.ibidẽ.licet aliquid circa hedificationem eccle
ſiarum locorum ſacrorum hoſpitaliũ uel circa edi
ficationem domorum religioſorum ꝛ miniſtrorũ

ecclesiarum pauperum p̄sertim eorũ q̄ redditus ñ
habēt ut si oporteat portari lapides cōduci ligna
⁊ huiusmodi q̄ alias uix uel nunq̄ȝ commode fieri
possēt. Nō tamē pp hoc ommittant͛ diuina nec p
totam diem laborēt. Con. v̄v̄. ⁊ Alex. de al͛. ubi
supra ubi addit hec licere maxīe si interueniat dis
pensatio illorum quibus credita est. Tercio excusat
opis paruitas ut modica itineratio ⁊ modica opa
hominis q̄ molēdina ad uentum seu ad aquam exer
cētur ⁊ mouētur. secus autem de aliis molendinis
⁊ si existēs domin⁹ uel pater fa. seu patronus fecit
fieri aut pmisit fieri a subditis suis aliquod opus s
uile diebus festiuis exceptis p̄dictis tribus casibus
peccauit mortaliter ipse ⁊ subditi nisi iusto metu
q cadere posset ī cōstantem uirũ fecissent ul͛ nisi ali
ter q̄ȝ ab eo uictum ⁊ necessaria acquirere possent
pro sustentatione nature proprie ac suorum extra.
de reg. iu. Quod nō est. i. q. i. Remissionem. Si per
totam diem festi uacauit uenationibus ⁊ aucupiis
quia licet de se nō sint mortalia ex circunstantia ta
men possunt fieri mortalia. Si uacauit ludis ⁊ cho
reis et aliis uanitatibus seculi in die festo. Nā ibi
occurrunt sepe mortalia. Uide infra ī peccato gule.
Si diebus festiuis fuit deditus ebrietatibus ⁊ com
messationibus superfluis quia si ex certa scientia
nimium se in gurgitauerit uel biberit mortaliter
peccauit. Ut notat Archidiaconus. di. 4. c. Qua

+3

dragesima. Si diebus festiuis iuit ad spectacula il licita puta astilludia uel torneamenta quia uidetur peccasse mortaliter ex quo ea facere est mortale et prohibitum. secundum. vv. quacunque intentione fiant et sobrie secundum Ric. in. 4. di. 24. ar. 2. q. 5. Et quia quodlibet mortale diebus festis commissum duplicatur secundū alex. ubi supra. et Nic. de li. exo. 20. Ideo de huiusmodi est confitendum in specie. Si diebus dominicis et aliis diebus festiuis non uacauit orationi quia ad hoc tenetur secūdum doctores ex hoc precepto decalogi. Memento ut diem sabbati sanctifices. Concordat Raymūdus et durandus in suma eodem titulo questione quinta. Si in festis preceptis ut supra audiuit missam integram sicut tenetur de consecratione distinctione prima. Omnes fideles. et capitulo. Missas. Nam si ommisit ex contemptu uel cupiditate lucrādi uel alia rationabili causa puta eundi ad solacia uel cōuiuia seu etiam ex negligentia uel ignorantia crassa peccauit mortaliter totiens quotiens ommisit audire totā uel etiā notabilem ptem. Secus si ommisit ex causa rationabili uel etiam si ex causa minus iusta quādoque ante finē misse discessit ut in dicto capitulo. Missas. Idem Archi. in dicto. c. Omnes. dumodo sine scandalo aliorū discedat. quod autē quis audiat missā in pochia sua ī festis non ē de pcepto. nō obstat decre. ut dieb9 ex de poch. quia

antiquissima cõsuetudine illi decretali derogatum est quaz romanus pon. scit ꝛ tollerat. Unde audiẽs missam alibi q̃z ĩ propria pochiali ecclesia nõ cõstituitur trãsgressor. ut uolũt Inno. Hos. ꝛ glo. ĩ. c. i. de treu. ꝛ pa. Et aliter sentire esset laqueum inicerẽ fere omnibus christianis quod nõ est uerisimile fore de mẽte pape. Quod autẽ quis audiat missam a cõcubinario. simoniaco ꝛ huiusmodi ex quo prelati sup hoc nõ prouidẽt nõ uidẽtur cõfitẽtes stimulandi nisi sint adeo notorij q̃ nulla possint tergiuersatione celari aut aliquo iure suffragio excusari. Si ad missam perit ieiunus ꝛ studuit audire eã cũ deuotione reuerentia ꝛ attentione absq̃z leuitate ꝛ garulatione ut tenetur. Si cum potuit in festis ad predicationem ire curauit quia si ex cõtemptu uel ignauia accurata ire noluit de facili ibi mortꝰ esse potuit.

De Ieiunijs.

Si obseruauit indicta ab ecclesia ieiunia per totum ãni circulum scilicet. Quadragesimam. quattuor tempora ꝛ uigilias festiuitatum. Natiuitatis domini. Penẽ. Assumptionis beate. b. Marie. Iohãnis bap. omniũ apostolorum pter q̃z philippi. ꝛ Iac. ꝛ Io. euã. omniũ sanctorũ. ꝛ beati laurẽtii. ꝛ ea q̃ epi ĩdicũt in suis epatibus. de cõ. di. 3. c. i. ꝛ. di. 5. c. Ieiunia. Ad hec enĩ oĩa ieiunia q̃libet post ãnum 21. tenetꝰ sub pcepto iur̃ positiui ꝛ q̃libet õmittens

ea ieiunare ex cōtemptu uel sine racionabili causa mortaliter peccat. secus si ex causa rationabili frangit ieiuniū credēs pbabilit̄ q̄ si legis lator adess3 eū in tali casu obligari nollet nec talis trāsgressor ē pcepti. ſm Tho. in. 4. di. 15. ar. i. q. 4. & 2ª 2ᵉ q. 147. Idē. Archi. 77. di. utinā. & de cō. di. 3. c. i. Soluūt enī ieiuniū tm̄ tria. pmo soluit illud pl'ralis comestio. 2º Carniū refectio. 3º nimis notabilis hore preuentio ſm tho. ubi supra. Ibi enī ēt dicit q̄ nō soluūt ieiuniū uinū aqua & electuaª. Con. Ric. ibidē. ar. 3. q. 6. Ex his patet q̄ multi excusant a ieiunio iusta de causa q̄ dicit̄ Etas īfra. ānum. 21. Infirmitas debilitas. cibo℞ penuria. pauptas peregrinatio & huiusmodi. de his tamē uide plenius in direc. e. ti. & Tho. ubi supra. Et ī pisa. Et quando causa nō ieiunādi ē euidēs pōt licite qlibet per se ipsu3 ieiuniū ōmittere. Secus si nō sit causa euidēs nisi cū de facili nō pōt quis ad supiorē recurrere p dispēsatione. Et īcipit dies quo ad ieiunium a media nocte ut habet̄ ī pisa. C. cōmunicare. Quo uero ad esū carniū post cenā diei iouis siue alteriᵒ diei usq3 ad mane tercii diei cōphēdēdo duas noctes & unū diē. de con. di. 3. de esu. ſm hosti. & Bar. extra de fer. qm̄. Sed ſm Io. cōsuetudo habet & ēt lex ciuilis. ff. de fer. l. More. q̄ sicut quo ad iudicia dies īcipit a media nocte & terminat̄ in aliam mediam noctē sic quo ad esū carniū ut ibi qō uidet̄.

ueri⁹ ut notat͂ ĩ direc.li.4.ti.31. Interroget͂ vide si pluries ĩ die ieiunij comedit sine dispẽsatiõe uł causa legittima. Fregit enim ieiunium ⁊ peccauit mortaliter. Nõ tamen dicitur quis pluries come dere licet sumat aliqua q̃ de se nõ sũt principaliter ordinata ad manducãdum seu nutriẽdum sed ad alium usum puta uinum aquã electuaria q̃ licet ali quo modo nutriãt nõ tamẽ hic est eorum pricipalis usus nisi fieret in fraudem ut eis quasi alijs cibis uteretur in magna quãtitate ad famem extinguẽ dam secudum Tho.ubi supra. Con. Inno.extra.e. super rubrica. Ubi dicit ꝙ circa ieiunia ab eccle sia ĩdicta potest statui ꝙ bis ĩ die comedatur. Sed parum comedatur ĩ pma uice sicut faciũt cistersien ses nec frãgũt ieiuniũ ecclesie. Idem de seruitorib⁹ nobiliũ ⁊ religiosorũ ⁊ lectorib⁹ mẽse eorum quia licet prelibẽt aliquid modicũ ante horam nõ fran gũt ieiunium secũdum. vv. ⁊ do. An.de butrio.in c. Cõsiliũ.e.ti.plenius.ibi. Si ĩ diebus ieiunij ab stinuit a cibis ꝓhibitis. Nam si comedit illis die bus ꝓhibita cibaria fregit ieiunium secũdum tho mam ubi supra ubi dicit ꝙ carnes uniuersaliter in terdicũtur ĩ omni ieiunio ecclesie. Idẽ de ouis ca seo ⁊ alijs lacticiniis in ieiunio quadragesimali. in aliis aũt ieiuniis de ouis ⁊ lacticiniis diuerse con suetudines sũt apud diuersos quas quisq; seruare debet secũdum mores eorũ ĩter quos cõuersat͂ sm

eundem tho. ibidem. Idem Archi..de cō.di.3. Ro
gationes ī fi. Si ī diebus ieiunii notabiliter antici
pauit horā comedēdi sine legittīa causa soluit ieiu
nium ꝭm Tho.ubi supra ⁊ cōsequenter peccauit
mortaliter.25.di.§.Criminis.ad fi. Hora enī co
medēdi cōgrua ī diebus ieiuniorū est circa horam
nonā.si tamē p modicū tēpus ante comedatᷣ puta.
hora.6ᵃ nō pp hoc frangitᷣ ieiuniū maxime cū in
mltis locis iā īualuerit consuetudo ꝙ illa hora co
medatᷣ.secus si hora.3ᵃ quis comederet sine legit
tima cā.ꝭm.Ric.ī.4°di.15.ar.3.q.8. Tardare āt
post nonā nō ē peccatū nisi fieret ex supstitiōe. Si ī
die ieiunij peccauit mortalr parū ꝓfuit ad salutem
nō tamē trāsgressus ē pp hoc statutū siue pceptum
ecclesie ɫ legis positie eo ꝙ ius positm̄ ñ attēdit ī
tētionē faciētis sȝ ipsū actū ꝭȝ tho.ī.4°di.15.ar.
4.q.i.cō.Ric.ubi s̄.q.6.si ieiunāᵒ ex ōbito uoti ɫ
pcepti aliqd ō sero cōedit.nā si cōedit panē aut fruc
tꝰ p moȝ cibi ⁊ ad nutriēdū ɫ ēt ꝯfectiōes ī magᵃ
q̄ntitaᵉ fregit ieiuniū.secꝰ si modicū q̄d ꝯfectionū ɫ
ēt fructuū sūpsit p mōȝ medicīe ne.s.uinū stomacū
dilauet.bibere āt añ prādiū ɫ pꝰt ñ frāgit ieiuniū
ꝭȝ cōeȝ opinionē doc.si alicubi exñs tēpore ieiunii
ieiunauit ꝭȝ morē ⁊ ꝯsuetudīeȝ cītatis ɫloci ꝟ erat
ꝓut tenebatᷣ.12.di.c.illa.ubi beatꝰ Am.bt̄o augᵒ
cū ō hoc ꝯsulēti ait.tu ad q̄m ecclesiā ueneris eius
morē ꝭua.si cuiq̄ȝ ñ uis esse scandalū nec queq̄ȝ tibi.

Ex quo textu īnuit᷑ ꝙ mediolanēses āte suū carnis priuium extra eorū territoriū se reperiētes tenentur se ceteris in ieiunio cōformare a quarta feria cinerum usqꝫ ad suā quadragesimā. Non obstat ꝙ Archi. ibidē ꝓm hug. dicit. ꝙ. c. Illa. est cōsilij nō precepti nisi cū ex ommissione talis cōsuetudinis scandalū oriret᷑ quia fateor hoc uerū quod dicit de ieiunio ꝑticulariter obseruato ī una ciuitate uel loco cōsuetudine indicto ⁊ nō ī alia. sicut erat ieiunium quod Rome tempore beati Ambro. obseruabatur a matronis romanis ⁊ nō mediolani. Et de tali ieiunio in uno loco ꝑticulari cōsuetudine indicto ⁊ nō in alio loquit᷑ dictum. c. Illa. ꝙ est consilij qn̄ potest sine scandalo fieri. Sed in casu nostro loquimur de ieiunio generaliter ab ecclesia īdicto et precepto. s. xl^{e}. de con. di. ſ. c. Quadragesime. q̄m qui potest ⁊ nō ieiunat totam post ānum. 21. mortaliter peccat. ⁊ sic cōcluditur ꝙ mediolenses extra territoriū suum existentes mortaliter peccant si se ceteris nō conforment ut supra in ieiunio quadragesimali. cō. collec. c. i. ꝺ obꝭ. ie. ī siꝉi casu. q. 12. qā ꝺ lūbardis. Simꝉr peccāt ex cōsuetudīe patrie ꝓpe comedētes carnes die sabbati ꝉ alio tēpore si alibi comedāt ubi n̄ ē talꝭ ꝯsuetuꝰ q uero ī patria sua n̄ ꝯsueuerūt comedere simꝉi ꝉ alibi ubi ē ꝯsuetū se rꝑiāt comedēꝰ carnes n̄ peccāt. ꝺ cō. di. ſ. qa dies. ⁊ notat. guiꝉ. ī cle. dignū ꝺ cel. mis. ⁊ ī direc ꝟ. s. e. t. i. si.

f 6

Quartum est de honore parentum.

Quartū p̄ceptum est. habeas ī honore parētes Honor q̄ hic precipit̄ filijs exhibere parentibus. sed Alex. de al'. in tercia p̄te. su. di. 34. ī p̄n. cōsistit in duobus. s. in reuerētia ⁊ subuētione. In reuerētia tripliciter. s. in affectu. In effectu ⁊ ī sig⁹ In subuētione. s. corpali etiā tripliciter honor consistit. s. in solatio uerborū. In seruitio operū. In exhibitione necessariorū Ideo circa hoc preceptum possūt sic formari interrogationes. Primo. si obediuit parētibus ī omnib⁹ q̄ ptinent ad necessitatē eorū ⁊ dispositionē seu utilitatē rei familiaris. nā ad hoc tenet̄ ex precepto secundū Alex. ubi supra alias mortaliter peccat si cōtumaciter inobediens fuit. Si obediuit eis in his q̄ pertinēt ad disciplinam bonorū morum. Nam ad hoc tenet̄ quod intelligit uerum Alex. ubi supra de his q̄ sunt ad salutem necessaria. In minimis tamē etiā licitis ex negligentia nō obedire ueniale est. Si dille xit eos cordialiter ut tenetur. Nam alias peccauit ⁊ si aliquādo deliberate optauit eis mortē quoquo respectu mortaliter peccauit. Si uerba obprobriosa uel contumeliosa eis ītulit irrisit maledixit uel blasfemauit uiuos aut defūctos mortal'r peccauit. Si eos signo uel facto notabiliter īhonorauit ul' despexit mortaliter peccauit. Si eos sciēter ad irā notabilit̄

ꝓuocauit mortaliter peccauit sec⁹ si nō ex ꝓposito quia tūc ueniale uidet᷑ si eos nō supportauit ł nō subuenit cū posset: precipue in magnis necessitati bus uel īfirmitatibus corpalibus mortaliter pec cauit. si eos uolūtarie uerberauit etiā leuiter mor taliter peccauit. si cōtendit uel dure locutus est ⁊ irreuerēter nō tamē ex cōtemptu. ueniale uidetur. si eos ꝓhibuit testari ī uita uel ī morte aut impe diuit ne disponerēt ꝑ anima sua seu a restitutione retraxit ⁊ si forte hac de causa ꝓhibuit sacerdotes seu r̄ligiosos ad eos accedere: mortaliter peccauit ⁊ potest ab eorū hereditate r̄pelli. C. siquis aliquē testa. ꝓhi. l. 2. Si nō impleuit legata pentum ⁊ p̄ decessorū suorū ad pias causas quia si multū distu lit ultra tēpus p eos statutū cum posset implere lꝫ cum incommoditate grauissimum peccatum mor tale commisit. s. rapine furti ⁊ sacrilegij. 12. q. 2 Amico. ⁊ qđ maius est fidem negauit ⁊ est īfideli deterior. 13. q. 2. Quod oblationes. 2°. ⁊ 1ᵉ. ibi. ʃ. Et potest cogi per episcopum ⁊ hereditate priuari ut in. c. Si heredes. ⁊ in. c. Johannes. de testa. ī fi. ⁊ ibi per doc. Si patris uota q̄ morte preuētus ad implere nequit satisfecit post eius mortem. Nam quilibet heres tenetur adimplere q̄cunqꝫ realia uota eius qui eum instituit heredem sicut ⁊ debi ta: alias hereditate priuabitur extra de uoto. licet Et hec uera sunt etiā si ei⁹ pater hoc nō iniūxerit

ſi intendit adire hereditatem ⁊ ſi uires heredita tis hoc patiantur legittima tamen filio reſerua ta Ad uota uero pſonalia nō tenet̄ niſi pater ea ſi bi īiunxerit in ultīa uolūtate tūc enim omnino te netur ipſe filius etiā ſi nō acceptauit: alias heredi tate priuabit̄ ut ibi ⁊ dicto.c.ſi heredes per domi num An.de bu.

¶ Preceptum quintum eſt de nō occidēdo.

QUintū preceptū eſt. Nō occides.ubi nota ꝙ tribus modis cōmittit̄ homicidium corpale ſcilicet uolūtate.caſu ⁊ neceſſitate. Homicidiū ṽo uoluntariū ēt quadruplicit̄ cōmittit̄.ſ.facto.dicto. cōſilio ⁊ p̄cepto.50 di.ſi quis uiduā.⁊ ſecundum hoc poſſūt ſic formari interrogationes. Primo ſi ſpōte manu ꝓpria occidit aliquē ⁊ ſi patrē uel ma trem filiū uel fratrē ſeu extraneū ⁊ qua de causa. qa peccauit mortaliter.di.l.ſi quis uolūtarie Si pa ter filiā ł frater ſororē fornicātem occidit mortł'r peccauit.Si uir uxorē pp adulteriū uel uxor uirum pp odiū ſeu amorē adulteri occidit mortał'r peccuit ſi mł'r grauida q̄ſiuit aborſū p medicīas ł labores nimios ł alit̄:qa peccuit mortałr ipa ⁊ q̄cūq3 pſona ei ad hoc ↄſulēs ł coopās ēt ſi ñ ſeq̄tur effect⁹.ſi ue ro ſeq̄t̄ effect⁹ ⁊ puerperi iā erat formatū ꝙ fit ī maſculo ſm Aug. ſup. 3 .2.ī.46. dieb⁹. ī feīa ṽo ī.80.ut notat̄.5.di.ī pnº ⁊ hēt̄.2ºſē.di.31.tūc

homicidiũ cõmittit᷑ p eam ⁊ p coopantem uel con sulentem.2.q.5.Consuluisti.⁊.32.q.2.Quod uero Si mater uel nutrix suffocauit filiũ quẽ tenet iuxta se ĩ lecto ĩaduertenter opprimẽs eũ mortale uide tur si pp eius culpam uel negligentiã notabilẽ ex tra de his q.oc.f..c.fi.ideo monẽdi sũt pentes ne fi lios tenellos secum in uno lecto collocẽt.2.q.5.Cõ suluisti.in tex.⁊ glosa.Cõ.do.An.de bu.d.c.fi.ubi dicit q; si casum pcedit culpa grauis puta quia in medio filiũ posuerũt imponit᷑ penitẽtia.7. annoꝝ 50.di.Si qua:Si uero pcessit culpa leuis ut quia ĩ eodem lecto sed tamen a lõge põt imponi peniten tia triũ ãnorum ut ibi.Si uero nulla pcessit de iur̃ nõ sũt puniẽdi sed ad cautellã pp ambiguũ potest imponi aliqua penitẽtia arbitraria. hec ille. Si ꝑ curauit uenena sterilitatis aut aliqd alicui mulieri fecerit uel ad potandũ dederit ut nõ possit genera re aut cõcipere uel nasci soboles peccauit mortalit̃ ⁊ dicit᷑ homicidia.extra de homici.si aliquis. Et do᷒. An.de bu.ibidem ⁊.2.q.5.Cõsuluisti.glosa fi.Si dedit mala medicamĩa turpis amoris causa alicui nõ ut occideret ⁊ tamẽ morit᷑.mortale est ⁊ punit᷑ ac si occidisset quia dedit operã rei illicite. Et notat do᷒. An de bu. in.d.c.si aliquis.Si occi dit aliquẽ a casu pter ĩtentionem dãdo operã rei illicite ut in ludo noxio sicut ad saxa ⁊ huiusmodi uel etiã rei licite sed nõ adhibẽdo debitã diligẽtiã

ut pͥciẽdo tegu'as de tecto nõ clamãdo: nõ excu
satur a mortali. extra eo. Johãnes. ⁊. c. fi. Et ibi do
minus. An. de bu. Idẽ Alex. de al'. tercia pte. su.
sup hoc pcepto. Si mulier grauida dedit causaʒ ab
orsui etiã pter intẽtionẽ ut quia nimis corizauit l'
alias nimis lasciuiẽdo aut grauibus oneribꝰ se sub
mittẽdo uel ĩdiscrete laborãdo nõ uidet' excusari
a mortali extra de his qui. fi. oc. c. de ĩfantibus. Si
ex necessitate euitabili uel etiã ĩeuitabili ad quam
deuenit ex culpa sua puta quia adulter comprehẽ
sus a uiro occidit ipsum uirũ ut euaderet mortem
uterqʒ peccauit mortaliter ⁊ uterqʒ imputat' cl'pa
homicidij. extra de. testi. Sicut. ⁊ de. homici. Sicut
dignũ. Si nõ subuenit cũ potuit existẽti in articulo
extreme necessitatis reꝰ ẽ homicidij. 86. di. Pasce.
Si mutillauit uel membrũ aliqđ alicui inutile red
didit uulnerauit uel alias pcussit ex iniuria nõ hñs
ex officio mortaliter peccauit. Idẽ si ĩiuste ⁊ sine
legittima causa aliquẽ carcerauit uel p uiolentiam
retinuit ⁊ ad restitutionẽ dãni tenet' ut infra pre
cepto. 7. Si uerbo. s. mãdando cõsulẽdo ratificãdo
uel ĩcitando coopatus est ad mortem alicuius mu
tillationem uel aliam corporalem lesionẽ l' dixit
seu fecit aliquid pp qđ sequeret' aliquod pdictorũ
⁊ mala ĩtentione mortaliter peccauit. Ro. i. digni
sũt morte ⁊c. di. l. Si quis uiduã. ⁊ ibi. Archi. de
officio. deleg. c. i. ubi glo. plene de hoc. Et ultra

peccatū in omnibus p̄dictis tenetur quilibet agēs mādans cōsulens cooperās ⁊ inducēs ad omne dam nuꝫ ⁊ interesse exo.21.⁊ extra de iiur.⁊ dam.da.c. p̄mo.⁊.c.nullus de reg.iu.li°.6°. Si scienter uene nosa ⁊ huiusmodi uēdidit ad occidēdum mortale est.Si occidit uel mutillauit aliquem in loco sacro sacrilegium commisit ⁊ ecclesiaꝫ uiolauit.17.q.4. Sicut.Si per uiolētiam etiam officialis malefacto rem uel debitorem eduxerit de loco sacro l' capere fecerit mortaliter peccauit ⁊ talis punit' sicut pro crimine lese maiestatis ut ī cle.i.de pe.⁊ re. duob⁹ casibus exceptis.Si fecit uel fieri fecit torneamēta: currere ad brauiū ⁊ huiusmodi ubi sit piculū uite spiritualis uel corporalis mortaliter peccauit simi liter omnes qui huiusmodi spectaculis delectant'.

Preceptū sextum est de p̄hibitione mechie.

Sextum preceptum est.Non mechaberis.hoc precepto ut dicūt doctores nostri prohibet' omnis concubitus qui est preter legem matrimonii Et quia hoc semper est mortale in omnibus spe ciebus suis.36.q.i.Ideo tanꝗ̄ necessario confiten dis debet cōfessor de ipsis omnibus īterrogare nō tamē omnes de omnibus ne quis discat peccatum quod nescit sed a longe prout cōuenit cuilibet con fitēti prudēter semp ⁊ honeste.Et cū ultimam pec cati speciem habuerit ulteri⁹ non p̄cedat ad alias

49

ꝑticulares circūſtantias nō neceſſarias pp piculum euitandū. qa eccleſiaſtici. 13. dr̄. Qui tetigerit picē coinquinabit̄ ab ea. Primo igit̄ īterroget ſi ſolutus cognouit ſolutam tūc dicit̄ fornicatio ⁊ debet īterrogare ſi talis ſoluta eſt meretrix uel ſua ſua ł alterius uel uidua ⁊ ſi induxit eam ⁊ quomodo et ſi tenuit eam pro concubina ⁊ ſi ſecrete aut publice quia tūc ibi eſt ſcandalum proximorum neceſſario cōfitendum. Si deflorauit uirginem preter matrimonium dicitur ſtuprum ⁊ ſi adhuc induxit eaꝫ forte promittēdo ipſam in uxorem accipere neceſſe habet eductor in foro iudiciali de adulter̄. c°. 1° ipſam accipere in uxorem aut eam dotare iuxta facultatem ipſius ⁊ cōditionē puelle. ſi uero deflorauit eā uolūtariam ſine aliquo tractatu de cōtrahendo matrimoniū cū ea nō tenet̄ ad hoc ī foro iudiciali ſm. ꝩꝩ. ſꝫ. ab. ſy. dicit ibidē ꝙ etiā hoc caſu tenet̄ ut ſupra. Si cognouit uxorē alterius uel exiſtēs ipſe uxoratus cognouit ſolutā hoc enī dicit̄ adulteriū ⁊ ē duplex adulterium ſi uterqꝫ ē cōiugatus. Si ītulit uiolētiam alicui: puta qa uiolēter abduxit puellā a domo pentū. hoc. n. dicit̄. raptꝰ ſiue rapuerit eā cōtra uolūtatē ſuā ſiue ēt cōtra uolūtatem pentū. Et cōitrit̄ nō ſolū de uirgīe ſꝫ ēt de uidua ⁊ ſcīmoniali. 36. q. 2. Raptores. non tamen dicit̄ raptor ſecundum canones qui ꝓpriam ſponſam rapuerit. uide piſa. capitu° raptor. 2°. Si cognouit

cōsanguineam suam. vl' cōsanguineā uxoris sue usq3 ad quartū gradum cōsanguinitatis uel affinitatis ī clusiue dicit' īcestus. Jdem dico de muliere q̄ pmit tit se cognosci a cōsangnineo uel affine uiri sui. Si cum moniali rem habuit agere uel cū ea q̄ ꝓfessa ē castitatem hoc dicit' sacrilegium. Jdē dico si mu lier cum clerico uel religioso ⁊ huiusmodi se com miscuit carnaliter. Si cognouit comatrem l' eā quā tenuit ad baptismum dicit' incestus uel sacrilegiu3 Jdem si ecōuerso. Si peccauit cōtra naturam uolū tarie polutione3 procurādo p semetipsū uocat' pec catum ī mūdicie uel moliciei siue hoc ꝓcurauerit ꝓprijs manibus uel alijs modis. de modo enī non est curādum. Si mascul⁹ cū masculo turpitudinem opatus est uel femina cū femina uel uir cū muliere extra uas debitū dicit' sodomia uel sodomiticū ui cium de quo Apo⁹. Ro. i. Si cū brutis operat⁹ est nephas ⁊ cū q̄bus dicit' bestialitas.

¶ Preceptū septimum est de furto.

SEptimū p̄ceptū ē. Nō furtū facies. Quo pre cepto ꝓhibetur omnis cōtrectatio rei aliene ⁊ retētio iniusta. secūdu3 Nic. de li. exo. 20. Uel dic secundū Alex. de al'. in tercia pte. su. di. 37: sup hoc p̄cepto. q; furtū dicit' dupliciť ꝓpe. s. ⁊ īterpretati ue ⁊ utrunq3 hoc p̄cepto ꝓhibet'. Furtū ꝓpe dicit' cōtrectatio rei aliene ignorāte domino cōtra suam

5 0

uoluntatem τ sic sub prohibitione furti prohibetur etiam rapina τ usura. Furtum interpretatiue dicitur omnis illicita rerū possessio. Et hoc multipliciter committit̄ .ut. infra. Primo igit̄ interroget si abstulit rē alienam ignorate ł inuito domino nō solū ab extraneo sed etiam si filius a parentibus uxor a uiro seru⁹ a domino. Nam furtū est si fuerit quid notabile uel etiam licet fuerit quid minimum habuit tñ uolūtatem maiora subtrahendi. 14.q.6.c.fi. Et consequēter utroq3 casu est mortł'e secūdum thomam secūda secūde. questione.66. Et ultra hoc tenet̄ ad restitutionem dominis rerū ł heredib⁹ eorū. Alias si ipsi nō supersūt det̄ pauperibus de usuris. Cū tu. Si rez sibi mutuatam retinuit ł alias rem alienam peruentam ad manus suas nō restituit furtū cōmisit nisi ille tantūdem de suo certitudinaliter haberet quod nō ułt restituere τ ex hoc non. sequit̄ aliqđ malū ł scandalum. Sco.ī.4°. di.15.clarius: Si us⁹ est re deposita ł commodata ad aliū usū quam fuerit deposita ł commodata sīn licentia deponentis ł cōmodantis furtū cōmisit. et tenet̄ de oī utilitate q̄m īde habuit nisi ꝓbabilit̄ p̄sumat dominū rei esse cōtentū. ff. de cond. fur. l. Qui furtū. τ. ff. como. l. si ut certo. hosti. τ Gof. Si usus est pignore ad sui utilitatem cōtra uolūtatem domini furtū cōmisit τ est mortale. ff. de fur. l. si pignore. Idem thomas secunda secunde .q.78.

Si aliqd inuenit quod nõ credit haberi pro dere licto ⁊ animo retinẽdi tulit furtũ commisit secun dum Alex. ubi supra. Secus si ĩuenit thesaurum q dicit peccunia ab ignotis dominis uetustiori tem pore absc̃odita. Con. glosa. 14. q. 5. Si quid. Et in primo casu si nõ reperit cui⁹ sit facta diligẽti inq̃ sitione tenet dare pauperib⁹. ¶ De rapina.

¶ Si rapuit rem alienam uiolẽter mortaliter pecca uit ⁊ ad restitutionem tenet: ⁊ ultra hoc si como de potest de ĩiuria illata ueniam petere debet. Si pirrata fuit depredãs per mare quoscunq; indiffe renter mortaliter peccauit ⁊ ad restitutionem tene tur ⁊ est excommunicat⁹ excõmunicatione papali. Idem de eo q depredat⁹ est romipetas uł necessa ria ad usũ curie portãtes ut habet in excommuni cationib⁹ pcessus curie. Si ĩ bello ĩiusto aliqd ra puit ł etiam iusto sed cõtra edictũ domini ł etiam de bonis subditorũ ĩiuste bellãtiũ q̇ ĩ tali bello nõ prestiterũt dominis cõsiliũ auxiliũ ł fauorem: tłes enim nõ sunt expoliãdi nec religiosi clerici ł con uersi pegrini mercatores rustici eũtes ⁊ redeũtes ⁊ ĩ agricultu⁴ existẽtes nec aĩalia qb⁹ arãt ⁊ semi na portãt ⁊ cõtrafaciẽs mortłr peccat ⁊ ad restitu tionẽ tenet. ex. ď tre. ⁊ pa. § Innouam⁹. 24. q. 3. si qs romipetas. Si aliq̇d rapuit ĩ bello dubio non exñs subdit⁹ mouẽtis bellum ut sũt amici cognati st... [illegible] ... nõ excusat a mortłi ⁊ ad

5 1

restitutionem tenet̃.14.q.5.deniq3.ꝛ ibi etiam Archi. subdit⁹ uero in dubio excusat̃ propter bonum obediẽtie .xi.q.3.qd g° 23.q.i.Quid culpat̃ hoc uerũ secũdum Ray.si fecit qd potuit ut certificaretur. Si abstulit aliquid ex naufragio siue de ipsa naui ł littore animo retinẽdi furtũ commisit ff.de acq.re.do.l.Qua ratione. C.de fur.l.ĩ eũ. et tenet̃ ad restitutionẽ.ff.de naufra.l.si quis ex naufragio.Nec ulla cõsuetudine statuto ł precepto excusat̃ ab ea ꝛ ẽ ipso iure excommunicat⁹ extra.de rap.Excõmunicationi.ut ĩ glo.fi. Si mala ĩtẽtiõe propria auctoritate cõbussit uillam locũ uel segetẽ alienam mortaliter peccauit ꝛ ad restitutionem tenetur extra de in iu.ꝛ dã.da.si egressus.si uero qs casu ł negligentia hoc fecerit licet in foro ciuili teneatur. ff.ad. l.acqui.l. Acquilia. Jn foro tamen penitentie non tenetur nisi ex dolo uel lata culpa hoc fecerit.notat Jnno.c.sicut dignũ ꝺ homic.Jdẽ hosti.ꝛ do⁹.An.de bu.ibidẽ. Si aliqd recepit a clĩcis ꝺ bonis ecclesie sine cã rationabili ut ꝑ aliqua turpitudĩe ł p fraudes minas ł ĩportunitatẽ nimiã grauit̃ peccauit ꝛ restituere tenet̃ ꝭm doc.idẽ ꝺ cõ sãguineis clericoꝝ q recipiũt ab eis ꝺ de huiusmoĩ bonis nõ qa indiget s3 ut ditent̃ 12.q.2.Monem⁹. De usura. ¶Si mutuauit peccuniã numeratam uel aliquid eorum que usu consumuntur ut frumentum uinum oleũ ꝛ huiusmodi cũ ĩtẽtiõe aliqd

recipiēdi ultra sortem mortaliter peccauit ꝛ usurā cōmisit extra de usuris. Cōsuluit. ubi dicūt doc. cō muniter ꝙ etiam ad restitutionem tenet̄. precipue si uerbo uł signo expresse uel tacite īnuit debitori ut sibi ex hoc aliquid daret. Si mutuauit sup pig nus rei mobilis ut uestis eq̄ ꝛ huiusmodi hoc pac to ut possit uti tali pignore usq₃ quo peccunia red dat̄ usura est ꝛ mortale. secūdum thomam ꝛ extra. eo. c. i. Si mutuauit sup pignꝰ rei īmobilis ut domꝰ agri ꝛ huiusmodi ut īterim accipiat usumfructum pignoris donec alius peccuniam tenuerit mortale ē ꝛ usura ꝛ ad restitutionem tenet̄ extra de pigno. Illo uos. Excipit̄ casus. c. salubriter de usuris. ꝺ quo īfra. Si pignꝰ rei mobilis pdidit seu deteriorauit te netur debitori de dolo lata culpa ꝛ leui. C. de pig nor̄. acti. l. 2. 4. ꝛ. 5. quia hic cōtractus celebratur gracia utriusq₃ Concordat. spe. e. titulo. §. sed que ritur. Si mutuauit peccuniam prīcipaliter cum spe ꝯsequēdi aliquod munus a lingua uel obsequio qꝺ peccunia extimari possit puta opera bouū iumenti uel persone uel ut procuret seu aduocet pro eo usura est ꝛ ad restitutionem tenet̄ secūdum thomam se cunda secūde. q. 78. i4. q. 3. c. putāt ꝛ capitulo ple riq₃. Si deposuit peccuniam penes mercatorem uł artificem sine aliquo pacto ītendens tamē percipe aliquid utilitatis ad discretionem eius ꝛ quod in omni casu saluū habeat capitale suum usura est ꝛ

5 2

restituere tenet᷑.secus si ītendit uel etiam pacisci tur participare tam de damno q̃3 de lucro. Ric.in 4º di.15.ar.5.q.5.aliter tamē dicūt.Jo.Andre as.ꝛ ab.sy.de.dona.īter ui.ꝛ uxorem .c.p uestras Si in emptione fructuū terre uel aliaꝝ rerū prop ter prematuram solutionem emit minꝰ iusto pre cio usᷓa est.secus si precium minuit quia tempore quo res empta tradet᷑ uerisimiliter creditur ꝙ am plius nō ualebit ꝛ forte minus extra eo.Nauigāti Si uēdidit ad terminū pānos merces aromata et huiusmodi maiori precio q̃3 ualeāt ratione dillatō nis usᷓa est Si uero nō uēdidit plus iusto precio li cet aliquid plus lucri uelit ab eo q̃ uult emere ad credētiam q̃3 ab eo qui statim numerat peccuniam non est illicitum.Si mutuauit alicui peccuniam ex pacto ꝛ ītentione prīcipali ut sibi imposterū remu tuet usᷓa est.14.q.3.c.1.ꝛ in cle. Ex grau.e.titulo si tutor existens uel curator pupillorū seu procura tor aut factor cuiuscūq3 peccuniam eorū dedit ad usᷓam ad utilitatem illorū ultra peccatū mortl'e cō missum si illi nō possint l' nollint restituere ipsi tu tor procurator l' curator ꝛ huiusmodi ad restitutō nem tenent᷑ secūdū thomam ꝛ Inno.ī.c.Michael. extra eodem.licet aliqui dicāt ꝙ nō tenentur nisi quādo prīcipalis in cuiꝰ utilitatem cōuersa ē pec cunia nō fuerit soluēdo.Hec īdubitāter uera sūt ꝺ tutore curatore ꝛ ꝓcuratore ꝑ eo ꝙ ꝑstāt auctori

tatem talib⁹ Idem si ipsi uel mater pupilli exigũt
usuras ex otractib⁹ usurarijs factis a patre ipsi⁹ pupili
Secus de eo q nõ prebet nisi nudũ misteriũ ut sũt
famuli q de mãdato dominorum dãt peccuniam ad
usuram ꝛ a debitoribus postmodũ recipiũt eam cuꝫ
lucro. Tales enim nõ tenent̃ restituere. secundum
ꝓꝫ. si nil ad eos peruenit: presertim si illi domini
alias per se ipsos uel per alios ꝛ si nõ per istos usu
ras exercerent. Idem pe. de palu. Si uero sint fac
tores stãtes ad dandũ mutuũ ita ꝙ apud eos resi
det quasi prĩcipalis auctoritas suorũ dominorum
uel magistrorũ. Tũc si prĩcipales q̃ habuerũt lucrũ
usurarium nil restituũt obligãt̃ ipsi factores ex eo ꝙ
prestant causam efficacem argumentũ in. c. episco
pus de preben. li° 6°. Si mutuauit alicui commu
nitati uel domino cũ pacto ꝙ durante debito non
teneat̃ soluere collectas sibi ꝛ ceteris legittime ĩ
ponẽdas usura est ut uidet̃ tenere. Johãnes An. ĩ. c.
Consuluit. de usuris. Et pe. de. ancha. e. ti. c. i. et. Col
lec. e. ti. post miserabilem. Cõ. Johãnes de legna. ꝛ
Johãnes cal. Si mutuauit peccuniam alicui ea in
tentione uel pacto ut molat ad molendinũ suũ uel
coquat ad furnũ suũ. l' uadat ad apotecam suam ad
emendũ uel si est doctor ut ĩtret scolas suas ꝛ hui⁹
modi al's ñ mutuatur⁹ usuras cõmittit. Et si pp hoc
eos dãnificauit ĩ aliquo tenet̃ eis ad restitutioneꝫ
Si uero eos nõ dãnificauit nec grauauit in aliquo

5 3

q̃a nec cari⁹ uẽdidit nec plus ab eis q̃ ab alijs ac
cepit tũc quicq̃d cõmodi ł utilitatis pro concursu
molẽdini furni apotece ⁊ huiusmodi augmẽtato ↄ
secut⁹ est tenet̃ pauperib⁹ erogare. ƒm. Jo. An.
ĩ r. Peccatũ ꝺ reg. iu. li. 6. ĩ mercu. ⁊ Jo. cal. ĩ. c.
nauigãti extra de usuris. Si posuit denarios in in
prestitis Uenetiarũ mõte florẽtie ł locis Janue:
q̃a si sponte posuit ⁊ accipit aliq̃d ultra sortez usa
ẽ secũdũ multos doctores famosos ⁊ excellẽtes. li
cet aliq dicũt huiusmodi esse cõtract⁹ emptionis
reddituũ sed ꝑma opinio tutior est ⁊ uerior uidet̃
⁊ a pluribus doc. tenet̃ ⁊ rationes eorũ quas alle
gant difficilliores sũt ad soluendũ. ⁊ opinio dicen
tium q̃ sũt cõtractus emptionis admitti; potest ꝑ
uera secundum formam contractus extrinsecam. s;
nõ secũdum ueritatem ⁊ naturam cõtractus Idem
de eo q̃ emit predicta inprestita proponẽs aliq̃d
accipere ultra sortem quia usarius est ⁊ lucrũ ĩde
habitũ restituere obligat̃ s; ꝑmã opinionẽ. q̃a tñ
hoc ẽ uaria doc. opinio nõ ẽ ꝑcipitãda sentẽtia sed
cõsulendũ cuilib; ut ab hui⁹moĩ abstineãt hĩta re
stituãt ł paupibus dẽt. Si recepit aliquid ĩpignus
puta domum pro centum mutuatis usque ad annũ
hoc pacto quod si non soluit in termino statuto
cadat in commissum ⁊ pignus in uenditionem:
Quia si recipit mutuans in primo anno usum
fructum domus non computando in sortẽ illicitu;

est ꝛ usura. extra. e.c.i.ꝛ restituere tenet illam
pensionem scilicet usumfructū nec elapso termino
domum sibi retinere potest quia cōtractus nō tenꝫ
cū usurarius fuerit. Secꝰ aliqbꝰ uidetur si creditor nō
recepit usū fructū domus cū tūc superfluitas ualoris
cadat ī debitoris penam supposita utriusqꝫ bona
fide quādo cōtractus mutui celebratus fuit.ar.de
arbi.dilecti.nisi creditor ea ītentione mutuauerit
quia credebat debitorem penam incurrere quia
sic foret in fraudem usurarum. Hūc casuꝫ ponit sanc
tus. Bernardinꝰ in cōtractibus suis.sermone.42.
ar.2.c.3.tu dic huiusmodi pactū in utroqꝫ casu re
probari ut ī.§.sequēti. Si emit pignora a publi
cis usurarijs ex lapsu temporis perdita quia nō licuit
cū nō sit trāslatū dominiū ī usurariū. Jmo hoc pactū
.s.ꝙ nisi soluatur debitū īfra certū tēpus pignꝰ per
datur reprobatur ī pignore. C.de pac.pigno.l.fi. Jn cō
trariū uidetur quia ex hoc nō fit īiuria domino pig
noris ꝗ se uolūtarie hoc pacto cū usurario abstrinxit
Nec per hoc usurarius efficitur nō soluēdo quia pre
cium recipit ꝓ pignore. Et coītates ꝛ domini per
mittūt fieri huiusmodi pacta .imo uolūt ea firma
haberi.his nō obstātibus tene quod dixi supra qa
tutiꝰ est.ꝛ ueriꝰ uidetur. Si gener sustinēs onera ma
trimonii accepit ī pignꝰ a socero suo ꝓ dote filie
licitum est extra de usuris. Salubriter.nec tenetur
fructus pignoris cōputare ī sortē. Sed ad hoc ut

liceat nõ cõputare in sortẽ absq3 usura oportet q̃ ista onera matrimonij sint certa ⁊ sic fructus non poterũt excedere quãtitatem onerũ. Et q̃ dos sit ꝓmissa simpliciter. Nam si gener pacisceret̃ de recipiẽda dote ad certum terminũ ⁊ interim pciperz fructus. dicti fruct⁹ computaretur in sortem quia ĩteresse nõ potest deberi ãte moram ⁊ mora nõ potest adesse durãte termĩo secũdũ dominum. An. de bu. ibidem ubi ẽt dicit q̃ oportet q̃ dicti fructus subiciãt̃ fortune. Unde si gener nõ recipiat pignus sed cautionem de soluẽda dote certa die ⁊ interim ex pacto recipit a socero certos denarios puta ad rationem. 5. pro centenario. ẽ usra. Nõ obstat. c. Salubriter q̃a loquit̃ de fructu pignoris sub misso diuino iudicio. Idem. Johãnes. An. ⁊ zaba. licet paulus de laza. cõtrarium sentiat: tamen opinio ꝓma tutior ⁊ uerior ẽ ⁊ pro uerori defendi potest secundum. Johannem de legna. Ideo tenẽda. Idem dicit dominus. Antonius ibidem de re pignorata cui⁹ fructus sũt certi quia forte illa res ẽ locata ad fictum uel pensionem uel talis res est domus quam gener locat ⁊ recipit pensionem quia omnes istos fructus gener tenet̃ computare in sortem. Presupposito tamẽ pro uero eo quod dicũt. Johãnes An. ⁊ domin⁹ An. d̾ bu. d̾ cautione recepta loco pignoris mulier põt ⁊ d3 alimẽtari p patrẽ quousq3 dos soluat̃ ⁊ equissimũ ẽ maritũ sustinẽtem onera ma

trimonij debere alimēta recipere a socero non ut fructū peccunie dotis soluēde. sed ut uxorez nutriat frumēto uino uestimētis calciamētis ⁊ alijs necessarijs ad arbitriū boni uiri ab utraqꝫ parte electi ⁊ sic abolet᷑ hoc casu omnis usura. q̄zuis cū hoc ēt cautionem uoluerit. Nam dicta alimēta cedunt ei tanq̄ꝫ īteresse ⁊ sic potest saluari opinio pauli. Si mulier uidua predium uel aliud pignus recipit ab heredibus mariti pro dote restituēda quia nō hn̄t ūde soluāt tenet᷑ fructus computare ī sortem alias usurā committit secundum hosti. in suᵃ e. ti. Inno. et ⁊ Jo. An. in. c. Salubriter. Cessat enim ratio in ea q̄ excusabat uirum cū socero. Sit ergo cauta mulier ut nō recipiat prediū uel rem aliam in obligationem sed uel faciat eam distrahi uel recipiat ī solutum. Alioquin fructꝰ computabunt᷑ ī sortem etiam si statutū sit ꝙ soluto matrimonio q̄zdiu heres mariti distulerit post ānum tradere dotē uxori relicte teneat᷑ ei dare alimēta quia tale statutū secunduz Jo. de legna. ⁊ Jo. de imo. sup cle. Ex graui. ꝺ usris post. Matheū. cōcludunt statutū nō ualere eo ꝙ soluto matrimoᵒ cessat causa sustinēdi onera matrimonij. Ad hoc facit qꝺ notat Ray. ī su. e. ti. ⁊ Inno. ī. c. Salubriter. Imo plus dicūt ī. d. cle. Ex graui. s. ꝙ taliter statuētes īcidunt in penā illius cle. quia ī. sunt excommunicati. Fran. zāba. dicit ꝙ tale statutum uel cōsuetudo potest tollerari ut debeant᷑ ali

5 5

menta tanq̃ȝ interesse post morã heredis in soluẽ do.alias nõ.Presupposito igiť ꝙ uiolẽter detinea tur dos eius ab heredibus mariti nec potest se iu uare per uiam iustitie pp illorum potẽtiam uľ ip sius inopiaȝ.Uel forte etiã quia heredes illius nõ sine magno sui detrimẽto restituere possent dotẽ q̃ est ĩ peccunia nec possessionẽ habẽt quã ei dent ĩsolutum ⁊ pp hoc mulier pietate ducta ne nimis eos grauet dimittit penes eos ad tempus nõ crede rem illicitum fore si interim nõ habens unde ali unde honeste uiuat recipiat ab eis alimenta non ra tione mutui sed ratione interesse.¶ Secus autem quando hoc fieret ob utilitatem heredum scilicet ut illi magis possent cum illa peccunia lucrari uel ob utilitatem ipsius mulieris ut cum potest dotem rehabere non curat ut ex integro suo capitali lu crum habeat uel consequatur alimenta taxata a statuto salua dote.

¶ Si prosonetta seu mediator usure extitit quoquo modo quia si hoc fecit idest mutuum ad usuraȝ que siuit pro aliquo absque necessitate seu rationabili causa.uel etiam si necessitate cogẽte mutuũ ad uſã tribuere renittentem induxit mortaliter peccauit ar.de homic.Sicut dignum.Et si hoc principaliter fecit ꝑ luc⁹ uſarii ultra mortľe ĩsolidũ restituere te neť si ita coopat⁹ ẽ ꝙ absq̃ eo illa uſaria p̄sta⁹ mi nime fcã essȝ .sec⁹ ãt si ꝑcurauit fieri ꝑ ĩdigẽte ⁊

ab illis q̃ pati sũt dare. secũdũ Giral. ob. Si dono uel alio quocũqȝ modo lucratiuo habuit aliquid ab usurario qa si tẽpore quo illud habuit usarius erat nõ soluẽdo ad restitutionẽ tenet̃. secus si tũc erat soluẽdo licet postea impotẽs sit effect⁹ ad soluẽdũ nisi forte talis res habita p usam adhuc extaret ea dez specie tũc enĩ quãdocũqȝ usurari⁹ effect⁹ fuerit nõ soluẽdo debet restitui. ſm opy. tenẽtiũ qꝛ in usura nõ trãsfert̃ dominiũ. Si uxor sciẽter comedit bibit uel ĩduit aliqd de usuris uiri sui quia si uir nõ ẽ soluẽdo habet tamẽ aliqua q̃ nõ sũt empta uł habita de usuris ⁊ dos uxoris fuit ibi prius qȝ pdicte usure tũc potest ⁊ debet mulieri dos solui dato ẽt qꝛ uir eius nõ habeat sufficiẽtia ad soluẽdas usas Si uero uxor habeat dotẽ de usuris uł uir nihil habet nisi empta ł habita de usuris ⁊ dicte usure primũ ibi fuerit qȝ ipsius dos tũc uxor obligat̃ restituere quicqd p uictu suo seu quocũqȝ alio modo acceperit ĩde. secũdũ. Giral. ob. Et hoc uerũ nisi ĩ casu dũ causam expoliatorũ agit utiliter ⁊ quousqȝ uerisimił credit pficere. Si aũt nõ remaneat spes de correctiõe uiri usarii uxor uictũ sibi pcuret aliũde uel ab amicis uel ab aliis subuẽtionez uel elemosinam postulãdo aut manib⁹ ppriis laborando seu res dom⁹ cõseruãdo ⁊ licite augmẽtando aut denũtiet his qui pcedere possũt ut epo qui uirũ compellat eã pascere de iusto. Uel si uir eius habeat plura

De uxore et filiis comedentibus de ... usurarii ... [marginal note, faint]

5 6

īcerta ultra ea q̄ sufficiūt ad satisfaciendū certis ꝓ uideat eps ipsi mulieri. Si filius uel filia uel quis alius de familia usurii uiuit de usis ł aliis restitu tioni obligatis. q̄a secūdum Geral. ob. si usarius ē soluendo ⁊ habet alia ultra ea ad q̄ satisfacere te net̃ ⁊ sūt sepata de illis potest expēdere seu uiuer̃ Si uero ibi sūt aliqua iuste acquisita sed ita mixta cū īpie acq̄sitis q̄ discerni nō possūt adhuc de illis uiuere potest dum tamen in mēte habeat uiuere de iusto. Concordat. Rodo. Si autem usurarius nō ē soluēdo quicquid cōsumit filius uel familia ī uic tu ⁊ uestitu restituere obligātur quia reddunt eū ī potentem ad satisfaciendum. Idem dico de fami lia raptoris. Excusari tamen possunt tales. Primo propter procurationem. idest cum causam expolia torum agūt ut supra dictū ē de uxore. Secūdo pp ter recōpensationem quia. s. filius uel filia seu fa mulus tantū lucrat̃ in aliquo exercitio ł laborat ī domo utiliter q̄ potest merito recōpensari cū ex pensis sicut etiam cōtingit ī emptionibꝰ usariorū ⁊ mercātijs eorum. Tercio propter restaurationē scilicet si proponit se restauraturū ⁊ ad hoc facul tatem habere ꝓbabiliter credat nec aliūde comoð uiuere pōt. Quarto pp ignorātiam quia scilicet. nescit rem esse talē uidelicet usariā ⁊ huiꝰmōi nec cām habet hoc sciēdi si tñ postea cognouerit uidet̃ teneri nisi filius esset ita puulus q̄ al's nutriri nō

De genero q
fuit dotem
ab usurario

poterat.ar.de.cõ.di.5.discipulos.⁊ de reg.iu. q̃d
nõ est. Quĩto pp necessitatẽ ut cũ filii atq₃ ⁊ filie ĩ
tali etate sũt q̃ aliter comode uiuere nõ possunt.
hoc. Sanctus Bernardin⁹ ĩ restitutionibus suis s̃
mõe.35.ar.3.c.i. Si gener habuit dotẽ uxoris a
socero usurario q nõ sufficit ad soluẽdas usuras. Nam
secũdum.ṽṽ.si sciebat hoc gener uel etiã si ignora
bat ignorãtia crassa nõ debet dotem ab eo recipe
⁊ si recepit restituere tenet᷑. Secus si ignorantia
nõ crassa sed ꝓbabili qa.s.ꝓbabiliter credebat so
cerum nõ esse usurariũ aut p̃ter dotem uxoris habere
sufficiẽtia ad soluẽdas usuras quia tũc reddere nõ
tenet᷑ licet postmodũ sciuerit ueritatem secundu₃
eũ. Tutius ẽ q̃ postea sciẽs ueritatem nõ recipiat
dotem aut si recepit restituat illis q̃bus socer te
nebatur precipue si certi sũt illi quia nullatenus
potuit secũdum deum de alieno dotari. Concordat
Giral.ob. Filia uero usurarii que habuit dotẽ a pa
tre eo tempore quo nõ erat soluẽdo licet ipsa hoc
ignoraret omnino tenetur restituere nec potest le
gittimã retinere. Quod si maritus nõ patitur illa₃
restitui culpa erit uiri nõ uxoris si tamẽ illa ꝓpo
nat premoriente marito dotem restituere. si econ
uerso uir uult dotem restitui ⁊ ipsa nõ patitur pec
catum erit uxoris ita tamen q̃ ipse non percipiat
de bonis ipsius dotis ⁊ proponat restituere cũ po
terit. Si aũt uterq₃ in nõ satisfaciẽdo cõcordant

ambo ĩ statu damnationis uiuūt .de reg.iu. Pecca
tum.li.6.si uero pater tẽpore quo dotauit filiam
remanebat potẽs ad soluẽdas usuras ⁊ gener ⁊ fi
lia potuerūt secure dotem accipere nec tenent̃ re
stituere ẽt si postea impotens fieret. Si cooperatꝰ
est seu quoquomodo causam efficacem ubꝫ pstitit
ita ꝙ sine eo nõ fieret. Nam licet aliqui ut. ꝟꝟ.di
cant talem nõ teneri ad restitutionem nisi quantū
de usura peruenit ad eum quia quod accipitur ex
usura non est omnino inuoluntarium. Alii tamen
quam plures dicunt ꝙ tenetur insolidum etiam
si nil peruenerit ad eum. Et hec opinio tutior est
ideo cõsulenda. ¶ Si cooperatus est seu causam effi
cacem prestitit rapine furto aut uiolente usurpati
oni uel damnificationi. Nam secunduȝ omnes doc
tores talis insolidum ad restitutionem tenet̃ ut ꝯ
tinet̃ ẽt uersibus immediate sequentibus. Iussio.
consiliū.cõsensus.palpo.recursus. Participãs.mu
tus.nõ obstans.non manifestans. ¶ Iussio. Si
iussit alicui suo subdito ut fieret rapina furtum et
huiusmodi ⁊ ex hoc eius precepto secutus ẽ effectꝰ
damni quod alias nõ fuisset factum tenetur insoli
dum restituere ẽt si nil ad eum peruenit. ¶ Idem si
nomine suo huiusmodi damnum datum est ⁊ ipse
postmodū ratū habuit. ¶ Cõsiliū: ¶ Si ꝯsuluit
alicui predicta fieri ita quod ex suo consilio ẽ uel
ꝓbabiliter credit̃ damnū datū qđ al's nõ fuisset.

datũ tenet̃ insolidum etiã si nil peruenit ad eum si autem alias fuisset factum sine illo cõsilio sed ꝑp ter illud aliquid plus factũ est tenet̃ in solidum ad illud plus. Jo An. in regula nullus ex cõsilio li° 6° melius distiguit. ¶ Consensus. ¶ Si cõsẽsũ pre buit. s. cooperationis nõ mẽtis tantũ. Nam si sine eius cõsensu nõ poterat damnum fieri uel inferri: tenetur in solidũ exempli gracia si duo uel plures faciũt furtum uel rapinam uel in iustum bellum si mul ita ꝗ unus nõ fecisset sine altero. 2. q. 3. Qui cõsentit. 2. q. i. Notum. ibi facientem ⁊ cõsentien tem par pena cõstringit. Secus si sine eo damnum illatum fuisset quia quilibet sine alio uel plures si ne illo fecissent tũc enim tenet̃ solum de damno quod ipse dedit uel eius causa datum est. ¶ Palpo. Si adulãdo laudauit aliquem raptorem uel male factorem quasi strenuum ⁊ ex hoc induxit eũ ad fa ciiendum rapinam uel damnum quod alias nõ fecis set tenet̃ insolidum. Idem si detrahendo uel uitu perando ut ad hoc inducat puta quia dicit ipsum pusillaminem ⁊ uilem quia non sattagit rapere ⁊ male agere ⁊ ex hoc ille mouet̃ ad damnificandũ. Recursus. ¶ Si receptauit fures ⁊ raptores ⁊ tue tur eos ⁊ ex hoc secunt̃ damna uel etiam rem rap tam cum querit̃ dolose occultat ꝓpter quod nõ po test repiri nec restitui. tenet̃ ĩsolidum leso ẽt si nil de rapina ꝑuenit ad eũ aut ꝑ se nil damni . intulit

5 8

Hec tho. al. pe. ⁊ Ric. in. 4° di. 15. ❡ Partici pans. ❡ Si participauit aliquid de rapina ł furto cõsumendo in uictu ⁊ uestitu seu alias dono rcepit tenet᷑ restituere ut supra. Si uero huiusmodi rem sciẽter ⁊ ob sui utilitatem emit mortalit᷑ peccauit ⁊ restituere tenet᷑ eam domino cuiꝰ est quẽ si nõ reperit pauperibus errogare tenet᷑ uel pciũ eius si forte iam cõsumpta esset. Idem si nõ probabiliter credebat talem rem iuste posse emere uel dubitabat seu de hoc nihil cogitabat. Nam in omnibus his casibus tenet᷑ rẽ ĩtegre restituere domino ut supra nec põt retinere ei pciũ qđ dedit uenditori ꝓ ea. Idẽ de omnibꝰ q̃ successiue pdicto mõ emerẽt eandẽ rẽ ut plene habet᷑ ĩ suᵃ. pisa. Restitutio. 3°. ⁊ ĩ Resti. sancti Bernardini. ſmone. 34. Mutus. ❡ Si uidit furtũ fieri ⁊ dolose tacuit uel scit ubi est res abscõdita ⁊ nõ reuellat ut infra peccat idẽ si potuit obsistere furto uel rapine ⁊ non fecit uel sciens rem raptam seu furtiuam nõ indicauit cum ĩterrogaretur. Nã in his tribus casibus ultimis ⁊ mutus q̃ dolose tacet cũ posset impedire ⁊ nõ obstans qui posset obsistere ⁊ nõ manifestãs cũ interrogat᷑ in iudicio si obstando uel ueritatem dicẽdo nõ imminet periculum sui status uel ꝓprie psone secũdum. Sco. tenet᷑ quilibet satisfacere leso siue talis sit officialis siue priuata persona. ar. ad hoc. 2. q. 3. Quisquis ⁊ extra. de fur. Qui cũ fure.

Extra iudiciũ uero idem dico quo ad officialem. Si uero sit persona priuata q̃ ad hoc nõ tenet ex offi cio q̃uis peccet nõ tamen tenet ad aliquã satisfac tionem dãnificato. Dicit tamẽ Sco. in 4° q. q̃uis ad alicuius officiũ ptineat obuiare malis ꝛ dãnis q̃ fiũt quãdo hoc faciẽdo uergeret in aliquo casu ad malũ rei publice puta magnũ scandalũ uel eui dens piculum psone ꝓprie tũc nõ obuiãs nõ pecca ret nec ad satisfactionem teneret. ar. di. 50. ut cõ stitueret. als secus ut supra. Si habuit seu accepit rẽ alterius quoquomodo cõtra illius meram uolũ tatem puta per metũ p importunitatem p errorem uel obreuerẽtiam ꝛ huiusmodi. Nam ĩ omnibus p̃dictis casibus tenet restituere ut habet in sup plemẽto. Resti° 7. Si habuit aliquid a psonis q̃ nõ poterãt alienare ut a pupi° a filiofamils nõ habẽ te peculiũ castrẽse uel quasi a muliere nõ habente bona ꝓpria a clerico religioso ꝛ huiusmodi quia te net restituere eis ad quos rei hĩte dominiũ ul ad ministratio ptinebat ut cõmuniter tenẽt theo. in 4° sen. di. 15.

De damnificatione rerũ exteriorum.

Si aliquẽ dãnificauit nõ soluẽdo ĩ t̃mino qd̓ tene bat. Nã ratiõe more tenet creditori suo ad om ne dãnũ ꝛ ĩteresse extra de fideius. Peruenit. ꝛ. c. Cõstitut⁹. de hoc ĩteresse uide in su. pisa. Resti°. 1° Si p usuris sibi solutis debitor notabiliter dã

nificatus ē ⁊ dāna passus ex solutiōe usurarū ⁊ ca
rētia ipsius peccunie solute puta q̄a oportuit eum
ab alio ad usurā accipe ut pp hoc res suas multo
minori p̄cio q̄ʒ ualerēt uēdere ⁊ huiusmodi tenet
usurarius ultra restitutionē usurarū ad omnia damna
q̄ debitor pp illā solutionē usurarū ptulit s̄m Ray.
ī su. Ric. Sco. ⁊. cal. Tho. 2ª2ᵉ. q. 78. distīguit aut
res recepta p usura nō est fructificās ut peccunia
triticū ⁊ huiusmodi ⁊ tenet ut supra. Aut est res
fructificās ut ager domus ⁊ huiusmodi tenet resti
tuere rē cū fructibus ex ea pceptis. Si ellectus fuit
aliquādo a cōmunitate ut p̄stantia ut collecta aut
aliqd onus iustū ad rationē unius libre p cētenario
soluendū imponeret unicuiqʒ de cōmunitate secun
dum lucrū ⁊ quātitatē cēsus ipsorū habita prius in
formatione debita ⁊ ex certa scīa plus alicui īposuit
q̄ʒ dbuit ut illi noceat ut alios īdbite alleuiet mi
nus dbito īposuit. peccauit mortalr ⁊ tenet lesis de
oībus dānis īde secutis. ar. d iiur. si clpa. Si vo as
signata fuit ei certa dtmīata sūma. puta mille flor.
diuidēda cuilibʒ d ciuitate p rata sua pportionabi
liter s̄m facltates suas relīquēdo arbitrio cōscien
tie sue ita tn̄ q pueniat ad dictā sūmā mille flor.
Nā hoc cāu si ītēdit alios grauare ⁊ se ⁊ suos alle
uiare notabiliter citra condignum peccauit morta
liter ⁊ tenet restituere ut s omne dānū lesis inde
secutum s̄m monal. ī sum. si potest sciri ⁊ discerni

ipsum damnū alias tenebitᷣ ad arbitriū boni uiri Idem dico de discussorib⁹ ꝛ extimatoribus bonorum ꝛ patrimoniorū aliorū q dolo odio lꝫ inuidia plus uel min⁹ extimāt ꝛ ꝓximum uel rem publicā damnificāt. Nā ꝛ isti peccant ꝛ restituere tenentᷣ ut supra. C. de discus. l. i. li°. x. Idem de messoribus agri hedificii frumēti uel uini si dolo uel lata cꝉpa iniq̄ metiātur. ff. Si messor fal. mo. di. l. si messor. §. i. ꝛ. 2. Et generaliter ubicūqꝫ quis dolole uꝉ inique facit id ad quod assumpt⁹ ē a iudice uel a partibus ut cū notarius assumptus ad computationeꝫ litterarum male computat uel medicus properam refert de qualitate uulnerum ꝛ huiusmodi. Nam omnes tenentᷣ restituere ut supra. Si uero predcī collectaruꝫ distributores extimatores ꝛ huiusmoī habita sufficienti diligētia ad sciendum facultates ꝛ lucra personarum ꝛ ea q̄ habēt extimare uel metiri bona fide taxant uel extimant ꝛc̄ uidentur excusari a peccato ꝛ obligatione satisfactionis licet alicui plus debito taxauerīt. ar. 23. q. 5. de occidēdis. Si impediuit fructus prouenturos alicui⁹ agri uel uinee arbores ꝛ semina effodiendo aut erradicando uel alias deuastando tenetᷣ ad quantum extimantur fructus in illo dubio ualituri. Thomas ī 4°. Si officium uel beneficium quod quis iam consecutus erat ꝛ possidebat in iuste procurauit sibi auferri tenetᷣ ad omne damnum ꝛ ad restitutionē

60

equalem. Secus si iuste puta quia ille meret̄ puari ex defectu suo quia tūc in nullo tenet̄ secūdum tho mam. ⁊ Ric. in 4°. di. 15. ar. 5. q. 4. Si impediuit aliquem a cōsecutione alicuiꝰ officij beneficij elře aut cuiuscūqꝫ muneris puta cum aliqs uolebat oīa sua bona uel ptem ei legare uel donare ⁊ ipse dis suasit et impediuit ne hoc fieret. Nam si hoc fecit animo ⁊ intētione damnificādi illum licet non te neatur restituere tantū quātum illi ualeret bene ficium eo qꝫ nō ē equalis ualoris habere bonū in actu ⁊ esse ppe habere tenet̄ tamē ad īteresse ip si dānificato ad arbitriū boni uiri. Si uero hoc fe cit ut utilitati sue uel amici eius magis puideret qꝫ illi. secūdum Ric. ubi supra ⁊ Sco. e. di. q. 2. nō tenetur ad aliquid quia nulli erat ius acquisitum ⁊ nemini facit īiuriam qui utitur iure suo. Cuili bet enim licet potiꝰ pcurare sibi ⁊ amicis suis ali quid dari uel legari qꝫ alijs pcipue cū indigent. cō. pe. de palu. Si quoquomodo abstulit sacrum de sa cro ut calices pamenta ⁊ huiusmodi ꝺ ecclesia aut rem sacrā de loco nō sacro aut rē nō sacrā de loco sacro: sacrilegiū cōmisit ⁊ restituere tenet̄. 17. q. 4. Quisqs. De bellis iniustis ⁊ usurpatione domi niorū collectis ⁊ pedagiis uide. īfra pte. ea. ti. 4. c. 3. De turpi lucro ⁊ p ludū alearū acquisito. uide. infra auaritia. De cambiis illicitis ⁊ societatibus uide pte. 3. ti. 4. c. xi. De habitis per simoniaꝫ et

bonis ecclesiasticis male cõsumptis ibidem.c.16. ⁊ se. De damnis ⁊ fraudibꝰ in cõtrahendo multi plicitez factis ibidem.c°.xi.de dãnis p animalia: feras ⁊ huiusmodi illatis ibidẽ.c.13. ¶ De damnificatione corporũ.q̃ quadzupliciter cõtingere põt scilicet. Per occisionẽ p mutillationem p uulnerationem aut uezberationẽ.per carcezationẽ aut uiolẽtã detẽtionẽ. Jdeo circa hoc potest sic ĩtezzogari Si occidit aliquem hominẽ libezũ cũ liberũ corpꝰ nõ recipiat extimationem ⁊ damnũ illatum sit ex cõmissione fiet extimatio intezesse etiam extrĩseci ff. de actio.emp.l. Julianus. ⁊ sic homicidia tenebituz ad mercedes medicorum ⁊ alias expẽsas in curatione factas tenebit᷑ etiã alere filios aut propinquos ⁊ paupes quos opibus manuũ suazũ occisus sustentabat uel alit᷑ subueniebat. Ex his ellicituz q̄ si occisus rei.pub.erat necessarius ⁊ ex eius morte zes publica damnũ passa est occisor tenet᷑ ei ad cõdignam satisfactionẽ Si uero occisus erat seruꝰ nõ liber idem dicẽdum quod de zebus aliis ut fiat extimatio secũdum ualorẽ fui.ff.ad.l.acql.l. 2.hec Ric.⁊.Sco.in 4°.di.15.cõ.vv.in. Spe.ti. de ĩiur.5.sequit᷑. Si dãnificauit aliquẽ mutillãdo ei manũ uel pedẽ ⁊ huiusmodi. Nã ut dicit. Sco. ubi supra.q.3.p huiusmodi nõ ẽ statuta pena ĩ ecclesia nisi peccuniaria que debet corespondere nõ solũ ad expẽsas medicozũ in cuzatiõe illius sed ẽt

6 1

ad satisfactionē damni ⁊ īpediti lucri ꝓ toto tem pore quo usurꝰ erat illo mēbro quo abscissus ē ha bendo cōsiderationē ad artificiū seu exercitiū atq̄ industriā hominis mutillati. Et uidetˀ plus pōde randa mutillatio paupis q̄ȝ diuitis si multū īdige bat membro obsciso ad necessariū uictū: Tenetˀ ēt trūcator diues alere a se truncatum si alimoniis eget ⁊ satisfacere cōsanguineis illius quos damni ficauit puta si ille cui est manus abscisa alebat pa trem ⁊ matrem filios ⁊ alios quod nunc facere nō potest carentia membri abscisi. propterea talis abscisor ad equalia tenetur ad arbitrium boni uiri Concordat Ric. ubi supra. Non tamen fiet extima tio cicatricū nec ďformitatis corporis ex̄. ď īiur. c. i. Si dānificauit aliquē uulnerādo ł uerberādo tene tur ad expēsas medicorū ⁊ ad opas q̄s tali ꝑcussi one amisit extra de īiur. si rixati. Et originaliter sumitur exo. 21. Concordat Ric. ubi supra. Si ali quem damnificauit iniuste carcerando seu detinen do. Nā tenetˀ ad satisfactionē iniuriarum ad iudi cium sapientis. Et ultra hoc tenetur percussor seu iniurie illator pro anima occisi orare elemosinas facere ⁊ aliquam peregrinationem assumere in q̄n tum potest ⁊ ceteris percussis seu lesis pro iniuria ueniam petere ⁊ sibi eos recōciliare.

¶ De damno spirituali ⁊ morum.

Circa hoc. Sco. ubi supra dicit q̄ in bonis natura libus anime nec morum potest quis directe alium damnificare sed bene ĩdirecte duplicit. uel ĩ acqui sitis uirtutib⁹ q̄ p uicia corrumpũt̃ uel in acqren dis quarũ acquisitio multiplicit̃ impedit̃. s. Indu cẽdo reuocãdo scãdalizãdo ⁊ seducẽdo. Et ideo hoc ordine ꝓcedatur ĩterrogãdo. Si induxit aliquem ad peccatũ suadẽdo consulendo uel precipiẽdo hoc est mortale ⁊ quia sic fuit occasio perditionis illi⁹ ⁊ abstulit uirtutes ⁊ graciam ab eius anima iuxta illud Aug. Si fratri tuo male persuades occidis. s. illum quo ad animam. de pe. di. i. noli. Ideo secũ dum. Sco. tenet̃ restituere damnum modo sibi pos sibili inducendo eũ efficaciter ad penitent am et uirtuosos mores uerbis orationib⁹ ⁊ huiusmodi si reuocauit aliquẽ a meliori bono puta a religiõe. Nã ƀm Sco. ubi s̃. q. 2. si retraxit aliquẽ iã ꝓfessũ tenet̃ agere ut redeat ad religionẽ ⁊ si nolit redir̃ tenet̃ aliũ eq̃ idoneũ religioni ꝓcurare qd̓ si nec hoc põt tenet̃ ipse intrare si sit ꝑsona idonea et habil̓ ad ĩtrãdũ. Si ṽo r̃traxit aliquẽ dispositũ ad r̃ligionẽ ne ĩtraret nõ tenet̃ ad tãtã restitutione ʒ religioni ad q̃ntã teneret̃ ĩ p°caũ qa interest mltũ ĩter hr̃e ⁊ ꝓpe ẽẽ sʒ tenet̃ ad aliq̃lẽ r̃stitutionẽ alteri⁹ equalẽtis ad ĩgressũ r̃lioĩs. Et istud ĩtelligo uer̃ qn ipm r̃traxit ĩtentione damnificãdi religioneʒ. Sec⁹ aũt si ĩtentione utilitati ꝓpe siue spirituali

6 2

siue temporali cōsulēdi nō surggerēs aliquid flm nec ī fraudem quia tūc nō tenet̄ ad aliquid religio ni sed tenet̄ psone quam retraxit ut in persuasio nibus ⁊ aliis bonis spiritualib⁹ ad bona equiualē tia bonis illis quib⁹ illum retrahēdo damnificauit Concordat. Ric. ubi supra. q. 4. Idem uidet̄ dicen dum de professo tacite quod de expresse professo. Nam talis obligat̄ religioni saltem ī genere. Si autem quis auerteret aliquem a religionis igressu nō simpliciter sed ab ea ubi dissolute uiuit̄ inten dens prouidere saluti illius ī nullo tenet̄. ar. 23. q. 5. de occidēdis. Si aliquem damnificauit ei ma lo ex° suo scandalum prebēdo sicut sepe faciūt ma li prelati subditos suos pompis lasciuiis ⁊ aliis malis moribus suis. Mulieres suis superfluis ⁊ ua nis ornamētis fucis ⁊ tripudiis ⁊ quicūq3 alii pub lice peccātes. Tales enim grauiter peccāt precipue cum credūt alios ī diuersa uicia propter eorum ma lum exemplum ruere nec curāt aliquid ⁊ tenētur satisfacere publice bonis exemplis ⁊ moribus quā tum possunt. Nō tamē propter hoc tenētur ad ali quam publicam penitētiam secūdum Albertum.

¶ Si damnificauit aliquē seducēdo puta uirginem de hoc supra precepto. 6. ⁊. exo. 22.

¶ Preceptū octauū est de phibitione falsi testimonii.

OCtauū pceptū ē. Nō falsum testimoniū dices·

Quo precepto secūdum Augustinū prohibet' generaliter omne mēdacium perniciosum iocosuȝ siue officiosum ex libidine mortali dictum. de quo sapiētie pº. dicit'. Os quod mentit' occidit animam. Mendacium uero officiosum ⁊ iocosū ex libidine ueniali dictum nō prohibet' sicut nec in aliis preceptis prohibet' culpa uenialis. Dicit tamen Augustinus q̄ nullo casu mentiēdum est quia difficile est scire an procedat a radice mortalis libidinis ł uenialis. Potuerūt ergo sic fieri īterrogationes circa hoc preceptum. Si dixit falsum testimonium cōtra aliquem in iudicio mortaliter peccauit secūdum thomam secūda secūde. q. 70. Et ultra peccatum mortale tenet' leso de omni damno. 14. q. 6. Si res. ⁊. 2. q. i. notum. Idē si certū asserit illud de quo dubitauit ⁊ est periur⁹ in utroqȝ casu. nō tamē tenet' significare se falsuȝ dixisse pp piculū ex quo ille punit⁹ ē. Si extra iudiciū dixit mendaciū pniciosum cōtra honorē dei ueritatē fidei ł in notabilē dānū pximi spirituale ł tempale. puta dixit fornicationē nō esse peccatū. Usurā ⁊ huiusmodi seu negauit quod ipse uel alius debet alteri dare ⁊ ipe nouit mortaliter peccauit. Si ī iudicio īterrogatus a iudice suo iuridice mēdaciū dixit seu ueritatē tacuit mortł'e ē ſm Augustinū ⁊ Alexandrū de al'. sup hoc pcepto. Si ī pdicatione studiose mētit⁹ est mortale ē. Sec⁹ si ex surreptione. Si sciēter mēda

ciū dixit ī cōfessione mortale ē.s. de necessario con fitēdis. Si dixit mēdaciū iocosū.i.causa solacii ł of ficiosum.i.ad cōsequēdam inde aliquā utilitatē spi ritualem uel tempalem sine alteriꝰ nocumento ue niale ē tam in uiro pfecto q̄ȝ impfecto ſʒ Alex.ubi supra. Si testimoniū tulit ꝑ peccunia mortaliter peccauit ⁊ tenet̃ ei restituere q dedit nisi dederit ad corrūpendū eū.14.q.5.nō sane.potest tamē ac cipere īteresse ut si pdit opam pp hoc. Si assidui tate ⁊ mala cōsuetudīe mētiat̃ ēt iocose ſʒ hosti. ī su.tituꝰ ď pe.⁊.r̄.5. Que īterrogatiōes.mortłe ē. De detractione cōsequēter he īterrogationes pos sunt fieri. Si īposuit alteri f̄ƀo aliqď crimē v̄bo cā tilena ł libello famoso p se ł p aliū mortał̃r pecca uit ⁊ tenet̃ ad restitutionē fame ſʒ Ray.recognos cēdo errorē suū ⁊ declarāꝰ ilł corā q̄bus ďtraxit ⁊ ī aliis locis ī qbꝰ sētit illū īfamatū se f̄ł̃m dixisse nisi ex hoc īfamatꝰ magis īfamaret̃ ł imineret ei īgens piculū uite ł aliquod magnū īcōueniēs seq̄re tur. ⁊ ultra hoc tenet̃ īfamato ueniam postulare si nouit se īfamatū ab eo ⁊ tenet̃ ꝯ eo ꝯponere ď ī iuria ⁊ hoc p se si audet ł p aliū si n̄ audet. Si cri mē alteriꝰ uex ſʒ occł̃tū maīfestauit mortł̃r pecca uit ⁊ tenet̃ ei ad restitutionē fame ī q̄ntū pōt siñ piclo ut s̄ ł nisi illď crimē pus occł̃tū postea p aliā uiā fuerit publicatū. si crimē occł̃tū alt̄iꝰ maīfesta uit n̄ ītētiōe diffamādi ł alł nocēdi ſʒ ex q̄dā leuitaꝰ

ł loquacitate nõ uidet᷑ mortale nisi p accidẽs ex illa manifestatione sequeret᷑ ei⁹ ĩfamatio: ut qa audiẽ tes ĩde de eo scãdalizati sũt. Cõ. tho. 2ª 2ᵉ q. 73. Si ad peccatũ alteri⁹ qḋ narrauit addidit aliquid notabile ultra peccatũ tenet᷑ ad restitutionẽ fame si illud importat ĩfamiam. Si narrauit crimẽ alterius corã alijs nõ expresse asserendo nec tanq̃ certũ dicẽdo sed ꝑut audiuit refferẽdo nil addẽdo licet peccet ⁊ piculosũ sit talia audita referre nõ tamen tenet᷑ ad restitutionẽ fame sm sco. ĩ 4°. Sed si hoc fieret ĩtentiõe mala. s. ledẽdi ꝓximũ uel ĩfamandi nõ uidet᷑ posse excusari a mortali. Si accusat⁹ ĩ iudicio de crimĩe quod cõmisit sed occulto negauit se illud cõmisisse ⁊ sic ĩdirecte crimẽ ĩposuit accusatori ⁊ calũniã ostendẽs eũ ĩ hoc esse mendacẽ. sm Sco. ubi supra nõ tenet᷑ retractare negationẽ suã q̃ negauit ĩ publico uerũ crimẽ tenet᷑ tamen restituere famã accusãti dicẽs sic nõ habeatis eũ ꝓ calũniatore credendũ ẽ q̄ habuerit bonã ĩtentionem ⁊ huiusmodi. Si accusauit ĩ iudicio ł denũtiauit p̄lato crimẽ uerũ alterius nõ zelo iustitie sed odio mortaliter peccauit. Si uero ei ł etiã alijs ꝑsonis q̄ possint peccãti ꝓdesse ⁊ ꝓuidere denũtiauit ẽt si crimẽ sit occultũ nõ peccauit imo merit⁹ ẽ. 22. q. 5. hoc uidet᷑. Si bona facta ab aliis dixit facta mala ĩtentiõe pp odiũ peccauit mortaliter. Jdẽ si tacet ea odii causa cũ sit necessariũ dicere ad liberã

6 f

dum pximum ⁊ hoc uerũ pserti ĩ foro cõsciẽtie ꝺ̃ sen.exco.quanto ⁊ infra eo dilecto li.º 6.º Si cũ de lectatione absqꝫ resistẽtia audiuit detractores uel ĩduxit eos ad detrahẽdum pp odiũ eius cui detrahit nõ minꝰ peccat qꝫ detrahẽs. Si uero peccatum ei nõ placuit sed ex timore uel negligẽtia ⁊ huiusmodi nõ cõtradixit ueniale tñ uidet nisi ei ex officio ĩcubuit secũdum thomam 2ª.2ᵉ q. 73.

Preceptũ nonũ de nõ cõcupiscẽdo uxorẽ pximi.

NOnũ preceptũ ẽ. Nõ cõcupisces uxorem alienam. Hic notãdum q̃ q̃uis peccatũ uolũtatis ⁊ opis unũ peccatũ sint in radice.s.in libidine ⁊ ĩtentione duo tamẽ sũt in effectu deordinationis. secũdum Alex.de al.pte tercia. super hoc precepto. Ideo sicut sexto precepto de calogi prohibetur actus exterior mechie. Ita hoc prohibetur actus interior cõcupiẽ prout est in consensu rationis nõ aũt prout ẽ ĩ pmo motu scilicet suggestione uel delectatione prohibet simpliciter sed secũdum q̃d. potest ergo sic ĩterrogari. Si cõcupiuit aliquando committere aliquod peccatũ carnale cum muliere aliena. Nam si deliberate ⁊ cũ consensu rationis ad hoc cõsensit mortaliter peccauit etiam si nullꝰ effectus secutꝰ sit. Mathei.5. Qui uiderit mulierem ad cõcupiscẽdũ eã iã mechatꝰ ẽ eã ĩ corde suo Idẽ ẽ si cõcupiuit peccare cũ masculo. ⁊ quia ut in

quit. Amb. ītentio operi nomē īponit sequit᷑ ꝙ q̄
lis ē cōcupiscētia talis sit species peccati. exempli
gracia. Si cōcupiuit cōmisceri carnaliter cū soluta
uirgine stuprū cōmisit. si cōiugatam adulteriū. Si
monialem sacrilegiū. si cōsanguineā īcestum prop
terea de singulis huiusmodi cōcupiscēcijs delibera
te ⁊ cū cōsensu rationis factis oportet specifice cō
fiteri cū debitis circūstantiis. Nā totiēs peccauit
mortaliter quotiēs cōcupiuit fornicari cum aliqua
ut supra factis aliquib⁹ īteruallis. Sed si uersetur
cōtinue in talib⁹ desiderijs p᷑ spaciū tēporis erit so
lū n unū peccatū mortale sed tāto grauius quāto
diutius in eo pseuerat. Idem si mutat cogitationē
de una persona ad aliā uel de una specie ad aliā spe
ciem cū eadē persona semp denouo peccat mortl'r
unde si cētum mulieres uideret unā post aliam et
singulatim eas deliberate carnaliter cōcupisceret
cēties mortaliter peccaret. sed si una cogitatione
eas appeteret unū solū peccatū esset habens in se
tot peccatorū deformitatē. Si prestitit cōsensum
solū in delectatione cogitationis carnalis licet nō
ītenderet ullo pacto puenire ad actum mortaliter
peccauit ꝺm omnes theologos cōmunit᷑. ⁊ notat.
durā. ī su⁴ li. i. pte. 8. ti. ꝺ luxu⁴. q. 20. Si oblectatus
ē morose ī cogitationib⁹ carnalib⁹ absq₃ tn̄ cōsen
su ⁊ de liberatiōe rōnis. nā ī hoc ē uaria opīo doc.
Nic. ꝺ li. Mathei. 5. sup illud. Qui uiderit ⁊c̄ dic̄

hoc esse ueniale peccatũ. Idẽ tho. Bonauero. 2°. sẽ.
di. 24. ponẽs duplicẽ cõsensũ expssũ. s. ⁊ itezptatũ
dicit q̄ nõ solũ ẽ peccatũ mor. qñ rõ cõsentit expsse
se sꝫ ẽt qñ homo cõsẽtit nõ expsse dũ negligit rep
mere delectationẽ aduertẽs piculũ retẽte cogitati
onis. Nã ipe sibi ẽ cã discriminis qd nõ põt esse abs
qꝫ cõtẽptu ppe salutis ⁊ cõsequẽter mor. Con. pe.
Alex. uero ḋ al̃ i. 2°. q. 2. expsse asbit ḋlectationem
carnalẽ morosam esse mortale peccatum.

¶ Decimũ ⁊ ultimũ pceptũ ḋ ñ ↄcupiscẽ rẽ pximi.

Decimũ pceptũ ẽ. nõ cõcupisces rẽ alienã. hoc pcepto phibet oĩs cõcupiscentia rei aliene pariformiter ut dictum est ĩ pcedenti pcepto de cõcupiscẽtia carnali iõ sic poterit iterrogari. Si cõcupiuit deliberate habere nõ mõ licito rẽ alienam ⁊ quid ⁊ quomõ ut habeat species peccati q̄ necessaria est confiteri cum debitis circumstãtiis ut supra pcipue si ẽ quid notabile quod desiderauit habere illicite uel per modum illicitum mortale est ⁊ eiusdem speciei peccatum ut si desiderauit occulte tollere est furtum. si uiolenter rapere rapina est. Si rem sacram est sacrilegiũ ⁊ sic de aliis nõ tamẽ tenet restituere. Si cuꝫ aliqñ abstulit aliqd alicui l' dãnificauit ĩ mĩmo desiderauit toller̃ qd magnum mortl'r peccauit ut sepe ↄtĩgit mercatoribus ⁊ artificibus q plus se decipere cupiunt qꝫ actu decipiant.

¶ De uiciis capitalib⁹ ꝛ eoꝛū specieb⁹. Capi. terciū.

Hic pro fundamēto nota secūdū Alex. de al. 2ᵃ. pte su͛ q. 35. ar. i. q. circa hec uicia pōt homo duobus modis coꝛde peccare mortaliter. p̄mo modo cū aduertēter ꝛ deliberate cū cōsensu rationis ꝺlectat͛ cogitare sup eo quod ē peccati mortalis puta fornicationis homicidii rapine furti et huiusmodi q̄rens delectationē peccati cogitati. Nā hoc est moꝛtale licet nō ītendat actu illud cōmittere ꝛ est eiusdem speciei cuius est illud qꝺ uersatur ī mēte. 2º modo peccat quis moꝛtaliter cū cogitādo id qꝺ ē moꝛtl'is culpe illud appetit actu ppetrare ꝛ si nūq̄ȝ sequat͛ effect⁹. Nā in hoc uolūtas pro fecto reputat͛. poterūt ergo sic fieri ītērogatiōes Et primo circa supbiam. Que est initiū omnis peccati. ecclesiastici. xº ꝛ secūdum Greg. habet. q̄tuor species. Si bona naturalia spiritualia ul' temporalia q̄ habet sibi attribuit ꝛ nō a deo habere recognoscit. Si bona ipsa a deo recognoscens meritis suis prīcipaliter recepisse existimauit. Si ea bona q̄ nō habuit sibi attribuit uel plus q̄ȝ habuit. Si reputauit l' reputari appetiuit se cet'is melioꝛē alios ꝯtēnēs. Nam ī his quattuoꝛ spēb⁹ semp est moꝛtale. al's ē ueniale. Si existimauit se dignū honoꝛe l' dignitate. ꝛ mēte deliberata appetiuit: oꝛe ꝓtulit seu ope ꝓcurauit prīcipaliter ꝓpter honoꝛē

6 6

uel utilitatẽ tempalẽ mortaliter peccauit. Si appẽ tiuit dignitatẽ uel officiũ ecclesiasticũ seu seculare ad quod ẽ ĩdign⁹ ⁊ ĩeptus ut quia ẽ ignorãs ł cri minosus mortale uidet᷑. Si appetiuit seu q̃siuit ad huiusmodi puenire ẽt cõtrafaciẽdo p̃ceptis dei si oportuisset, mortale est. Si quoquomõ q̃siuit hono rem ĩ aliqua re ita ĩordinate q̄ ibi cõstituerit finẽ mortale ẽ alias ueniale uidet᷑. Si p̄sumens de uir tute sua ⁊ supra uires suas temptauit ea q̄ nõ cõue niũt eius cõditioni arti uel sciẽtie quia si hoc fec̃ cũ piculo exp̄sso corpali seu spirituali sui uel alte rius mortalit᷑ peccauit. Si alteri⁹ facta dubia ĩ ma lam ptẽ deliberate iudicauit sine ĩdiciis manifestis mortalit᷑ peccauit si deliberate iudicauit de mortl̃i alias uenialit᷑ si iudicauit de ueniali. Si ptinaciter ⁊ scienter cõtendit aduersus alterũ cõtra ueritatẽ ⁊ ĩ rebus alicuius ĩportãtie mortale uidet᷑. Si cu riose scrutatus est ea q̄ sũt supra capacitatem suam ut ꝺ trinitat̃ p̄destinatione ⁊ hui⁹mõi q̃a q̃nq; põt esse mortl̃e pp pericl̃m. Si ex cõtemptu non obedi uit deo ⁊ ceteris superioribus suis spiritualibus ⁊ tẽporalibus ĩ p̃ceptis iustis q̄ pertinẽt ad eorũ iurisdictionez mortl̃r peccauit. Si uillipendit re cepta dei bñficia ł murmurauit ꝺ eis seu ĩ eorum cõtemptuz aliqꝺ peccatũ cõmisit q̃a mortl̃e est et peccatũ ĩgratitudĩs. Si diuiauit ł recessit ab obedi ẽtia pape ⁊ sãcte Romãe ecclesie adherens alicui

antipape scismatico uel alicui secte repbate. mor
tale ē ⁊ excōmunicatio. Si tamē essent duo electi et
qlibet eorū crederet se papā esse ⁊ sic crederetur a
suis sequacib⁹ neuter eorū posset dici scismaticus
⁊ ꝯsequēter excusarent populi si dispositi forēt illi
adherere quē p certo scirent esse uerū papam ⁊ ua
lēt gesta p utrūq3 in locis ubi tollerāt. 24. q. i. c.
i. in. glo. fi. ⁊. e. q. c°. ꝺ decimis in glo. 2ª Si fuit ni
mis ptinax in sentētiis suis discrepās a cōmuni iu
dicio ceteroꝝ est piculosū ⁊ pōt quādoq3 esse mor
tale qn̄q3 ueniale. sed si discordauit se ab aliis in
his q ordinant ad dei honorē uel ꝓximorū utilita
tem p eo q2 male afficit ad eos uel ut p̄ceteris of
tendat se sapiētiorem mortale est. Si irreuerenter
se habuit ad ecclesie sacramēta ⁊ alia diuina ⁊ de
risit ea mortale est. Si cōtempsit uel derisit bonos
uiros ⁊ simplices uel deo seruire uolentes ut sic
eos retraheret mortalit peccauit. Si irrisit aliquē
intendēs ex hoc iniuriā eius uillificationē ⁊ nota
bilē pturbationē mortalit peccauit. secus si ex leui
tate aut causa ioci.

De Inani gloria.

Inanis gloria est inordinat⁹ humane laudis
appetit⁹ ⁊ ex genere suo ē ueniale. Pōt tn̄ ēē
mortl'e duplicit. s. ratione finis pp quē laus appe
tit ⁊ ratione opis in quo laus qrit. poterit ergo
de ea sic īterrogari. Primo si opa sua ꝺ genere bo

norū ut ieiunia el'ias ꝛ orationes ꝛ huiusmodi fe
ꝑncipalit̄ ad laudē humanā uel ꝑꝑ lucrū sicut pha
risei q deuorabāt domos uiduaꝝ simulātes longaꝫ
orationē. Mathei. 23. mortale ē. Si q̄siuit gloriaꝫ
ꝛ laudē ex ope peccati mortalis peccauit mortalit̄
si hoc egit mente deliberata. Idē si se laudauit de
ope mortl'is peccati. Si gloriā q̄siuit de ope indiffe
rēti ut habere diuitias uel uestes ꝑtiosas ē ueīale
dūmō de se nō sint ita inordinate ꝙ ꝑbeāt occasio
nem scādali. Idem si se iactauit de huiusmodi ope
indifferenti. Si ita inordinate appetiuit laudem ꝛ
gloriam ꝙ ꝑpter eam consequendam patus extitit
etiam contra dei precepta facere mortaliter pecca
uit. Si adīuenit nouitates uestium ornatuū uanita
tū ꝛ huiusmodi grauiter peccauit ꝛ si fuit causa in
ducendi aliquam malam consuetudinem omnia pec
cata inde secutura imputabuntur ei. Si hedificia
sumptuosa ꝛ picturis curiosa ultra condecentiam
cū ꝑꝑriis insignis ad eius gloriam ꝑncipalit̄ fieri
fecit ibi finem suum cōstituens mortale ēt uidet̄.
¶ Si usus ē uestim̄tis ꝑciosis uel ml'r usa est uestib⁹
rechamatis ꝛ caudatis planulis altis coronis ca
pitis fucis ꝛ aliis ornatibus ad ostentationem ꝛ ī
anem gloriam mortale est. si adeo in eis oblectata
est ut non curaret propter hoc transgredi manda
ta dei ul' ecclesie nec de ruina ꝓximi et si sciret eū
ide scandalizari. si uero ut placeat uiro suo uel ne

cōtempnat̄ ab alijs seu ex leuitate talib⁹ usa ē de se nō uidetur mortale nisi sit ibi notabilis excess⁹ ut uerisimiliter possit esse occasio ruine alijs. Si adhibuit nimiā diligētiam ꝛ studiū ꝛ cōsumpsit multum tēpus ad ornandū se uel si excessit ī portatura uestiū quo ad numerū .quo ad ꝓciositatē quo ad formā nō secūdum morē patrie ultra statū ꝛ cōditionē suā pōt ibi defacili esse mortale. Si simulauit sanctitatē habere ꝑ opa exteriora cū malus sit si hoc fecit ad cōsequendā laudē humanā ibi constituēs finem uel ītendēs aliquid quod sit contra honorem dei seu utilitatē ꝓximi ut disseminare errores adipisci īdig⁹ ecclesiasticā dignitatē ꝺcipe ꝓximum spiritualiter uel tempaliter puta ut citi⁹ ei dent̄ elemosine quasi uiro sācto ut faciūt ceretani ꝛ multi q̄stuarii in his omnib⁹ mortaliter peccauit ꝛ hi restituere tenent̄ ſm. Inno. Si laudauit l' iactauit se alios cōtēpnendo ut pharise⁹ publicanū mortale uidet̄. Si laudes hominū uel reuerētie sibi exhibite deliberate ei placuerūt prīcipaliter ad ꝓpriā gloriā mortale uidet̄.

¶ De Inuidia.

Inuidia ex supbia orit̄ ꝛ ē odium felicitatis aliene. seu tristicia de alienis bonis ꝛ ex suo genere ē peccatū mortale quia directe cōtrariatur caritati q̄ nō emlat̄ .i.cor.13. potest tamen esse ue

nsale cũ cõsistit in pmo motu absq3 cõsensu ratioĩs ⁊ secũdũ greg. habet. 5. filias q̃ sũt. Odiũ. Exalta tio in aduersis. Tristitia ĩ psperis. Susurratio et Detractio. Põt addi ⁊ blasfemia. Poterũt ergo sic p ordinẽ ĩterrogationes fieri. Si ĩuidet alicui pu ta platus de maiori platione ⁊ dignitate. Officialꝭ existẽti indigniori ⁊ meliori officio. Doctor alteri doctori de maiori sciẽtia uel cõcursu. Scolaris alt̃i scolari de accutiori ĩgenio. Mercator alteri merca tori de maiori credito. Ciuis alteri ciui de maiori honore ⁊ reputatione. Artifex alteri de artificiis cõcursu lucro ⁊ huiusmodi. Mulier alteri mulieri de marito. pulchritudĩe. filiis. ⁊ ornamẽtis. In his omnibus si adest cõsensus rationis ẽ mortale quia cõtra caritatẽ pximi cũ doleat de eius bono. si tñ doleret de bono tempali alteriꝰ quia uidet illud redũdare in detrimentũ anime sue uꝉ cõmunitatis talis dolor nõ est peccatũ. Si odiuit deũ quia flagꝉ lauit eũ uel impediuit mala desideria eius uꝉ quia phibuit peccata carnalia ⁊ huiusmodi mortale ẽ. si odiuit pximũ optãs ei aliqđ notabile malũ mte deliberata mortale ẽ. siue malũ sit spirituale cor pale ꝉ tempale. Si uero malũ ei optauit nõ ut ma lum s3 pp bonũ eiꝰ puta ĩfirmitatẽ pauptatem et huiusmodi ut .s. bonꝰ efficiatꝰ uel saltem ne peior fiat ⁊ aliis nocere neq̃at hoc nõ ẽ odiũ. Si odiuit unũ ꝉ plures ⁊ q̃nto tempe ĩ odio pseuerauit. Nã

quotiēs odiū mīti ei⁹ de īimico occurrit ⁊ ipē nouo cōsēsu rōnis ī illud cōsensit totiēs mortalit̄ peccauit. Nō tñ debet petere ueniā ab illo quē odiuit si odiū secretū fuit. Si exultauit aīo deliberato d̄ malo ⁊ dāno seu de q̄uis aduersitate p̄ximi ex īuidia mortale ē. Si cōtristat⁹ ē ex īuidia de bono ⁊ p̄spitate p̄ximi mortale ē si adest rationis cōsens⁹. De tractione uide s̄ p̄cepto octauo. Si dixit blasfemiā ī spiritū sanctū d̄ q̄ habet̄ habet̄ Mathei.12.q̄ n̄ remittit̄ nec ī hoc seculo nec ī futuro q̄a cōmittitur ex malicia. Et hꝫ sex species. q̄rū p̄ma est Inuidētia fraterne gracie. 2ª Impugnatio ueritatis agnite.s.cū q̄s ꝯtradicit ueritati fidei q̄ꝫ nouit 3ª presumptio de īpunitate cū.s.quis peccat assidue ⁊ tñ p̄sumit dei punitionē euadere. 4ª ē obstinatio mētis.s.ī peccatis cōmissis. Quīta despatio.s.cū quis credit deum nolle l̄ non posse ei p̄cere ēt penitēti l̄ nolle saluare eū. 6ª Impenitētia final̄ cū.s. q̄s firmit̄ p̄ponit nō penitere ī futurum.

¶ De ira.

IRa q̄ orit̄ ex īuidia f̄m Aug. ē ulciscēdi libido ⁊ ex suo genere ē mortale peccatū q̄a cōtrariat̄ caritati q̄ nō irritat̄ nec cogitat maluꝫ.i. cor.13. Et hoc uerū q̄ñ ē a uolūtate deliberata.i.cū cōsensu rōnis.⁊ habet filias sex.f̄m greg.s. Rixā. Tumorē mētis. Cōtumeliā. Clamorē. Indignationē

⁊ Blasfemiã. de quib⁹ ꝑ ordinẽ sic ĩterrogari põt. Si pp aliq̃m ĩiuriã dãnũ illatũ ł nocumẽtũ ĩ se ł ĩ suos cõmissũ appetiuit ꝺliberate uĩdictã seu puni tionẽ offẽsoris q⁹quomõ ł ꝑ se ł adeo ł ab alio hac sola ĩtẽtione ut se uĩdicet ⁊ satisfaciat aĩo suo ira to mortale ẽ. Si uero sit sine consensu rõnis uel q̃d mĩmũ ueniale ẽ ut quottidie accidit curã familie gerẽtib⁹. Si ex ira rixã fecit cũ aliquo ꝑcutiẽdo in uicẽ. Nã si hoc fit aĩo nocẽdi uel ĩiuriãdi seu uĩdi cadi ĩ adultis mortł e ẽ. Secus si aĩo se defẽdendi tm̃ cũ moderamĩe ĩculpate tutelle. Si tumore m̃tis inflatus uarios modos se uĩdicandi excogitauit et his multũ mentẽ implicauit potest esse mortale ⁊ ueniale ꝭm ꝓcessum. Si dixit alteri uerba cõtume liosa animo iniuriãdi dicẽdo ei defectũ culpe. s. fur adulł uel homicida ⁊ huiusmoĩ. uel defectũ pene. s. rustice ꝭue contracte cece. ⁊ similia hoc tñ prope dicit̃ cõuiciũ uel defectus indigentie. s. in ꝓperãdo iniuriose beneficium quod ei contulit. ¶ Nam in his omnibus mortale est si ex liuore odij. scilicet causa dehonorandi et ulciscendi. secundum thomã secunda secunde questione. 27. articulo secundo.

¶ Si dixit uerba iniuriosa seu contumeliosa familie sue discipulis uel sibi subditis correctionis causa non est peccatum nisi excedat uel nisi diceret aliq̃d ũde seq̃ret̃ eis ĩfamia ł scãdalũ ł q̃ꝺ essꝫ q̃d nota bile ꝼłm. nã tũc essꝫ morᵉ ł ueniale ꝭm excessum.

Uerūtamē. si prelat⁹ subdito pater filio uir uxori magister discipulo domin⁹ seruo. dicit uerba cōtumeliosa ex correctione ꝛ excedit modū. ſm Augustinū nō tenet̄ petere ueniā a talib⁹. 86. di. ¶ Quādo. ꝛ. c. Facientis. Si uero odio ꝛ liuore uindicte uel multū īiuriose diceret tenent̄ ueniā petere ꝛ recōciliare lesum ꝑuate uel publice secūdū ꝙ cōtumelia illata fuerit. ſm Ray. Si tamē post cōtumeliā qui īiuriā recepit domestice ꝛ familiariter cōuersatur cū eo qui sibi cōtumeliā ītulit cū ex hoc uideat̄ remisisse īiuriam ꝛ recōciliatū fore nō tenet̄ īiuriās ueniā petere ſm durā. ī su. Si ex ira uocē exaltauit cōtra aliquē īordinate clamādo seu cōfuse cōtra eū cōuiciādo. peccauit plus ꝛ min⁹ ſm quātitatē excessus. Si ex īdignatione quā habuit erga aliquem reputās se ab eo īdebite iniuriatū subtraxit ei signa caritatis extrinseca ꝛ ostēdit ei signa expressiua rācoris īterioris mortal̄r peccauit quia cōtra caritatem egit. Nā ut dicūt theologi ex iniuriis illatis q°quomō tria solēt oriri leso. ꝑmū ē rācor ī affectu. ſm rācoris signū ī effectu. terciū ē actio ꝯtra īiuriantē. ꝑmū. s. rācorē qlibꝫ tenet̄ statī dittereē et si ñ roget̄. ſꝫ tenet̄ ditter̄ ꝛ ueniā ꝯceder̄ ꝑacit̄ eaꝫ petēti. i. pato emēdar̄ ſꝫ facultatē suā. terciū āt nō tenet̄ dimitter̄ nisi fcā satisfactiōe nec tenet̄ ꝺ necessitat͛ salutis ille cui irrogata est iniuria q̄reī. amicitiam seu reconciliationem iniuriantis. ne ei sit

occasio mali puta quia ex hoc iniuriãs supbiret uł audaciã sumeret talia faciẽdi nisi in casu.s.cũ crederet ꝓbabilr ꝙ pp hoc liberaret animam eius a mortali odio. Licet etiã iniuriato subtrahere se ab eius familiaritate ꝑ maiori sui pace sed ei loquelã omnino tenere siue obuiãdo ei alias diuertere aut toruo uultu eum respicere ⁊ huiusmodi nũqꝫ licet quia sũt indicia odij mortalis. Si blassemauit aliquẽ aĩo deliberato nõ bono fine sed ut eueniret illi talis blassemia ĩ malũ eius mortale ẽ. Si uero ex subito motu ire nõ deliberate ueniale ẽ sicut cõtingit quottidie pentibus maledicere filiis. Si male dixit creaturas irrationales. Nã si fecit in detestationem creatoris uel in damnum domini earuꝫ mortale est alias ueniale. Si blassemauit animas ꝑentũ suorũ defũctoꝝ uel etiã aliorum uidetur mortale. Idem si ex ira se ipsum maledixit. Si blassemauit diabolũ. Si partialis fuit Guelfus uel Gibilinus ⁊ ita obstinato animo uel partiali ꝙ appetiuit damnũ exiliũ uł exterminium cõtrarie ptis ꝑ fas ⁊ nephas patus etiã in his q̃ sũt peccati sequi ptẽ suã mortalit peccauit ⁊ ẽ in statu damnatiõis. Et si uerbo signo uel facto partialem se ostendit mortaliter peccauit.

De accidia.

Accidia que secundũ Damascenũ est tristitia aggrauãs animũ hominis ut nichil ei agere libeat. ex ira orit. ⁊ secundũ genus suum est mortłe

secūduꝫ tho. si ē ex rationis cōsensu ī his q̄ pp deū cuilibet iminēt faciēda puta cū aliq̄s cōsentit in fugam honorē ⁊ detestationē boni diuini carne contra spiritū oīo p̄ualēte. Si tamē ē absq̄ꝫ rōnis ꝯsensu. Ueniale ē. ⁊ secūdū greg. 31. mor. Accidia. hꝫ. 6. filias. s. Maliciā. Rancorē. Pusillamitatē. Despationē. Corporē ⁊ mētis uagationē. ¶ Ideo poterit sic iterrogari. Si ita cōtristatus ē ⁊ attediatus q̄ habuerit in horrorē bona diuina ⁊ spiritualia seu opera uirtuosa ad que tenet̄ ex dei precepto uel ecclesie seu alterꝰ sui s̄upioris. Nā hoc ē mortale si affuerit cōsensus rationis. Si adeo cōtristatꝰ est q̄ nollet esse creatꝰ nec mūdo natꝰ uel esse sicut aīal irrationabile uel uellet mori q̄litercūq̄ꝫ siue bene siue male pur q̄ exiret hīc. Nā quodlibet horū est mortale ut supra. Si ita cōtristatꝰ ē de aliquo casu aduerso puta de morte amici q̄ penitet eū benefecisse uel p̄ponit āmodo a bono desistere mortale ē Si cōtristatꝰ ē ex cōsideratione bonoꝝ q̄ habēt alii q̄bus ipse p̄uatus ē ⁊ pp hec dona sibi adeo data uilipendēs deuenit ī tediū bene op̄andi mortale ē si est ex cōsensu rationis alias nō. Si ita cōtristatus ē de aliquo casu aduerso q̄ īcurrerit pp hoc īfirmitatem p̄diderit somnū dimiserit cibū uel huiusmoī uidet̄ mortale si ī hoc potuit se iuuare ⁊ noluit. ī reliquis uero q̄ nō sunt precepti uel ēt si sint precepti sed absq̄ꝫ cōsensu rationis. Ueniale est huius

7 1

modi tristitia. Si cõtempsit seu indignanter susti
nuit corrigẽtem eũ uel ad bona spiritualia ĩducere
uolentẽ ut pp hoc cũ odio habeat mortale est. Si
subtraxit se ab his bonis q̃ de facili poterat opari
timore deficiẽdi ut a ieiuniis ⁊ huiusmodi cõmu
niter ẽ ueniale nisi alias teneret̃. Si stetit otios⁹
nil boni opans ⁊ tẽpus pdens ueniale uidet̃ secũ
dum se nisi ocio addat̃ aliud uitiũ quod sepe acci
dit. Si exuagatione mẽtis fuit somnolẽtus distrac
tus ⁊ ĩquiet⁹ in oratione p̃dicatione ⁊ officijs diui
nis uel ẽt ex̃ diuina cogitauit uana ⁊ ĩutilia. hoc cõ
muniter ueniale ẽ nisi addat̃ aliud speciale pecca
tum uel si uolũtarie seu negligẽtia accurata euage
tur p totũ officiũ ad quod tenet̃ ex p̃cepto.

¶ De auaricia.

Auaritia q̃ secũdum Tuliũ ẽ inordinat⁹ appe
titus habẽdi triplicitez cõmittit̃. s. iniuste ac
quirẽdo. Tenaciter retinẽdo. ⁊ Inordinate aman
do. Et ĩ his tribus auaritia ẽ peccatum mortale. cũ
cõtrariatur caritati dei uel proximi ut si propter
amorẽ diuitiarũ quis nõ uereat̃ facere cõtra amo
rem dei uel pximi. uel cũ amor ⁊ appetit⁹ tempali
um bonorũ ẽ ita inordĩatus ut cõstituat̃ ĩ eis ulti
tim⁹ finis. at̃ est ueniale secũdũ tho. 2ª 2ᵉ q. 18. ⁊ se
cundum. greg. 31. mor. Ex ea. 7. peccata oriũtur. sci
licet. Obduratio. ¶ Inquietudo. uiolentia. Fallacia
Periurium. Fraus. ⁊ proditio. ¶ Sed quia plura

de ptinētibus ad auariciā tacta sūt supra pcepto. 7°. ꝛ ultio. ꝛ infra. c. se. de operib⁹ mĩsicordie pauca q̄ restāt nec alibi posita. hic breuit̃ ānotabo.

¶ Illicita acquisitio.

¶ Si ex ĩ moderatato appetitu lucri hĩcinde discurrens maiorē sollicitudinē adhibuit circa tempalia q̃ʒ saluti necessaria mortale ē. Si ex auaritia prodidit ciuitatē castrū siue terrā auferēs ab eo cui⁹ sūt ꝛ pditorie alteri tradēdo q ibi ius nō habet mortaliter peccauit ꝛ tenet̃ de omnib⁹ dānis ĩde secutis. Si tradidit dominū suū l' amicū ĩ manib⁹ inimici occidēdū detinēdum uel impediēdum a negocijs suis mortalit̃ peccauit ꝛ tenet̃ ad omne interesse. Si peccunias uel alia bona domini sui uel amici pcurat deuenire ad manus ĩimicoꝝ uel malicio se pducit eū alicubi ut spoliet̃ mortale ē ꝛ tenet̃ ut supra. Si secreta domini uel amici sui ĩiuste reuellat peccat mortaliter. i3. di. Nerui. secus si secreta iniqua cōiurationes uel tractat⁹ cōtra rē publicā uel ĩ aliorū piculū notabile ꝛ nocumētum prodidit ex caritate secūdū Ric. ĩ 4°. di. 21. tho. Alex. ꝛ Sco. ibidē. Si nō suauit fidē pmissam pacta ꝛ cōuētiones licitas mortalit̃ peccauit ꝛ tenet̃ ad ĩteresse. Nā ēt hosti suanda ē fides dum seruat̃ ab eo 23. q. i. Noli. Si uera sigilla corrupit uel sigillum littere clause apiendo fregit mortale ē. extra d̄ fide ĩstru. Inter dilectos ꝛ de offi. dele. Cū olim. 2°. Idē

72

uidetur si solum legit litteras alterius clausas. nisi poneret spem in ratihabitione dirigētis uel eius cui dirigāt: Si aliquid illicite ꝛ turpit acquisiuit ut ꝑ ludū taxillorū cartaꝝ ꝛ huiusmodi fortune ludos mortale est si ex cupidine lusit ēt si nō ducatur in cōsuetudinē. ſm ṽṽ. ꝛ tenet restituere ut infra. Nā talis ludus ꝓhibit9 ē. ff. de alea. ꝑ totū. in auct. de san. epi. §. Jndicim9 ꝛ extra de ui: ꝛ ho. cle. Clerici. officia ꝛ. 35. di: Eps. si uero nō lusit ex cupidīe sed causa recreationis ꝓ esculēto ꝛ poculēto tm̄ nec ultra unū ducatū ēt si ludēs fuerit multum diues nec ludēs sit cleric9 nec ludat tempore luct9 nec cōtra legē ludit. i. cū dolo nec ludere nollētem ꝓuocet his omnib9 cōcurrētibus talis ludus alee nō uidet ꝓhibitus ſm durā. in su. Cō. Ric. ī 4° di. 15. ar. 4. q. 8. ubi dicit. hec omnia requiri ī ludo scachorū ad hoc ut liceat hoc excepto q͡ lud9 scachorū nō ē etiam ꝓhibit9 clericis. Si tali ludo aliquid acquisiuit ab his qui alienare nō possūt ut sūt. furiosi prodigi minores. 25. ānis ꝛ ꝑcipue pupilli mēte capti surdi muti ꝛ ceci ꝛ q̇ ꝑpetuo morbo laborāt serui emptitii. quia quidq͡d habēt ē dominorū. Religiosi q͡ et si qua habeāt ad usum suū uel ꝑ administrationē illa tamē donare nō possunt ꝛ multo minus illicite alienare. extra ꝺ dona. c. Ceterū. Con. Jo. An. ꝺ offi. uic. Cū ī generali. Cl'ici quātū ad res ecclesie. 16. q. i. Quoniā. filii famil as

nō emācipati nisi peculiū castrense uel quasi habe
ant. uxores nisi habeāt res pprias ut pafrenalia.
Qui igit̃ ab his per ludū acqsierit restituere oīo
tenet̃ tutorib⁹ uel curatoribus uel p̄latis aut do
minis eorū ſm omnes doc. nisi forte sit quid mini
mū. Si ludēdo uic̃ p fraudes puta utēdo fl̃is taxill̃
uel aliter decipiēdo restituere tenet̃ de iure diuīo
ei qui amisit uel habēti curam eius. ſm tho. 2ª 2ᵉ q.
32. ar. 7. Si ei quē attraxit ad ludū per uim uel ni
miam importunitatem aliquid uicit siue attraxit
in prīcipio ludi siue in medio cū ille uellet ludum
dimittere tenet̃ ei restituere ſm tho. ubi supra.
Si acquisiuit seu uicit per ludum alee ubi uiuitur
sub legibus imperialibus uel etiam municipalib⁹
prohibentibus huiusmodi ludum ⁊ mandantibus
quod possit repeti quod perditum est ut supra et
seruantur quo ad utrunqꝫ tunc licet circa hoc sint
uarie opi. doc. Azo. tñ ⁊ glosa. ⁊ Archi. in. c. Eps.
35. di. ⁊ extra de ui. ⁊ ho. cle. Clerici officia. dicūt
q̄ tali iure durāte in suo robore sic acquisitū ē sim
pliciter restituēdum ei qui pdidit. Cō. hosti. in su.
de pe. ⁊ re. ubi dicit q̄ fere omnes doc. sic tenent
hanc opi. tenēt ēt tho. ⁊ Ric. in 4°. di. 15. si uero
acquisiuit seu lucrat⁹ ē in huiusmoī ludis sine frau
de ab eo qui pōt alienare ⁊ qui uolūtarie lusit ⁊ ī
locis ubi homines legib⁹ imperialibus non sunt
astricti nec ibi sint alie leges muīcipales. i. statuta

piformiter talē ludū probibētia. uel si sint: per dis
suetudinem abrogate sūt. sicut hodie in italia fere
ubiq3 abrogate sūt leges imperiales. ꝺm Sco. ī 4°
di. 15. tunc nō tenet̃ restituere ei nec potest repe
ti. Nō tamē poterit tale lucrum cū tuta cōscientia
retineri sed pōt ⁊ debet paupibus erogari ut no
tat do⁹. An. de bu. in. c. Quia pluriq3. de īmu. ec.
Quod aliqui ītelligūt esse de necessitate precepti
Alii uero solum de honestaste cōsilii nisi forte quā
tum ex ludo factus est locupletior ⁊ sibi remāsit
de lucro facta compensatione perditi ⁊ lucri. Pri
ma opinio est securior ideo semper consulenda est
presertim quātū ad id quod sibi remāsit de lucro ut
predixi et deinde alia paulatī ⁊ per interualla tē
porū ꝓut melius poterit. Nō tamē ad hoc cogen
dus nec nollēti hoc facere quia non credit sibi ne
cessariū ad salutē absolutio denegāda ē ⁊ sic de cō
suetudīe obꝯuat̃ ꝺm. Jo. An. ī d. c. Clerici officia.
Si attract⁹ ad ludū uicit ei q̄ attraxit eū et in loco
ubi ꝓhibitus ē talis ludus ut supra nō tenet̃ resti
tuere illi q̄ amisit q̄a nō ē dignus recipere nō tam̄
pōt licite tenere tl̄i iure positīo durāte s3 tenet̃ il
lud ī etiās dar̃ ꝺ3. tho. 2ª2ᵉ q. 32. idē ꝯsulere ēt tl̄i
iur̃ positiuo nō durāte. ul̄ēt si uicit ubi tl̄is ludus
nō est prohibitus. Si super aliqua re uel facto oc
currente aliquando opposuit se alterius opinioni
affirmans sic uel sic esse uel tale quid uēturū fore

ĩfra certos dies ⁊ alio cõtrariũ absente coueniunt ĩ
uicem ut ille cuius opinio uera repiret̃ .c. ducatos
ab altero lucraret̃ . Tale lucrũ est turpe ⁊ illicitum
ꝓcedens ex auaritia ⁊ uidet̃ habere similitudinẽ
aliquã ad ludũ ex eo q̄ subicit̃ futuro euẽtui non
tñ tenet̃ necessario restituere sȝ debet de consilio
paupibus errogari. ar. 14. q. 5. Nõ sane. Si q̃siuit
lucrũ ꝑ aliqua turpitudine puta. meretricio ultra
mortale peccatũ lucrũ debet paupibus errogari.
nõ tamẽ de necessitate sed de cõsilio ꝯm tho. 2ª 2ᵉ
q. 32. Idẽ uidet̃ de acquisito ex adulterio ꝯm Mo
nal. in su. licet q̄dam dicãt q̄ debet dari ei ĩ cuiꝰ in
iuriã datũ ẽ. i. marito si uxor eiꝰ adulteriũ cõmisit
uel ecõtrario. sed pmũ ueri edo. Si acquisiuit aliq̄d
ꝑ torneamẽta licet mortaliter peccauerit ⁊ debeat
acquisitũ errogare paupibus non tñ ad hoc de ne
cessitate tenetur ꝯm Ric. ĩ 4º di. 24. ar. 2. Si die
bus festiuis lucratus est scribẽdo uel aliud manua
le faciẽdo. Nã ultra peccatũ debet illud lucrũ pau
peribꝰ errogare ut q̄dã dicũt sed hoc uidet̃ potius
de cõsilio q̃ȝ de ꝓcepto. Si tp̄re messiũ ꝉ uĩdemiaꝝ
emit bladũ uinũ uel fructꝰ ut alio tp̄re uẽdat cari
us nõ exñs talis rei negociator nec ulla alia neces
sitate ꝉ utilitate pẽsata sed ut cõgreget ita q̄ ceti
cogãt̃ ab eo emere ⁊ ipse possit ad libitũ uendere
mortaliter peccauit nõ tñ tenet̃ huiꝰmodi lucrum
restituere certis personis sed debet pauperibus

errogari secūdū Ray. sed hōc uerū ē de cōsilio. se cūdū. vv. nisi ex tali ēptione aliq̄ forēt dānificati. q̄d ꝓbabiliter extimari uidet̄ quādo notabilē q̄n titatem respectu loci emisset. Idem de his qui emūt monetas uel alias res ut caristiam inducant.

Iniusta retentio.

Si scienter ꝛ aīo retinēdi retinet ea q̄ restituere tenet̄. mortale ē. Si habens supflua quo ad susten tationē nature ipsi⁹ ꝛ familie sue ꝛ non subuenit ꝓximo īdigenti cui iminēt ꝓbabilia signa extreme necessitatis mortaliter peccauit secūdū Ric. in 4° di. 15. Si habet supfluū quo ad naturā ꝛ decentiā status sui ꝛ nō subuenit habēti cōmunē īdigētiam artā ꝛ extremā nec disponit al' eq̄ bene dispēsare bona sua mortaliter peccauit ꝛ si nō potest omni bus ceteris parib⁹ magis īdigētibus subuenire te net̄ secūdum eundē. Con. Sco. ibidem ꝛ latius de hoc loquit̄. Si alias in quib⁹ potuit nō fuit libera lis erga paupes ꝛ īdigētes uel subuenire tardauit seu exaspauit eos uel ēt nimis sumptuosa seu deli ciosa sine urgēti cā q̄stuantib⁹ ꝛ male utētibus ele mosinas ministrauit peccatū ueniale ē. Si ↄducēs aliquē opariū ī op⁹ uel misteriū quodcūq; notabi liter puo p̄cio cōduxit uel mercedē opis ei dare mł tum distulit cū potuit seu de cōuento p̄cio defalca uit aut loco peccunie d̄bite sibi res dedit q̄s opor tuit eum uēdere cum pdita in omnibus his ultra

peccatū tenet' ad omne damnū qd ptulit.

¶ Inordinata affectio.

¶ Si appetitu completo appetiuit alienū ita inordinate q͛ si facultas adesset opere compleret etiam cū dei offensa mortale est. Si iuste acquisita ita inordinate diligit ut eis īhereat. ut fini cui⁹ signum est si ne ea perderet patus ē facere cōtra dei ul' ecclesie pceptum mortale ē cū preponat creaturam creatori. alias ueniale ē. Si pdigaliter expēdit substātiam suā in hedificijs sumptuosis eqtaturis conuiuiis deliciosis ⁊ frequētib⁹ ornamētis. ⁊ huiusmodi mortale ē si fuerit notabilis excessus ultra cōditionem status sui alias in modico ē ueniale.

¶ Dicto de quinq; peccatis spiritualib⁹ nūc dicēdū de duobus carnalibus. Et pmo. De Gula.

QUla q̄ sm Augustinū ē īmoderata cibi ⁊ potus auiditas ex suo genere ueniale ē. Et sm. greg. habet septē filias. s. Scurilitatē. Multiloqū. Ineptā leticiā. hebetudinē mētis. Inmūdiciā. Lastrimargiā. ⁊ Ebrietatē. ⁊ peccat' p eā. 5. modis in hoc. v̄. cōtemptis. Pre. ppere. laute nimis ardēter studiose. de qbus sic pōt īterrogari. Primo Si horā comedēdi sine cā rationabili puenit. ueniale est excepto ī dieb⁹ ieiunii pcepti tūc enī notabiliter horā puenire sine cā mortale ē. ū cō. di. i. solēt. con. Ric. ī. 4. di. 15. ar. 3. q. 8. Si comedit l' bibit nimis

75

laute excedēs mēsurā sue cōplexionis ī quantitate cibi ⁊ pot⁹. Nā si hoc facit pp appetitū ueniale ē. si uero aduertēter ⁊ ex certa sciētia se nimiū īgurgitat sicut aplerisq; fit in carnis puio mortale est. ⁊ notat Archi. ī. c. Quadragesima. di. 4. Si nimis ardēter ⁊ festināter comedit. si hoc facit solo appetitu cibi necessarii licet habeat delectationē ⁊ uoluptatē in cibo ueniale est. sed si ex hoc patus essz transgredi preceptū dei uel ecclesie puta absq; necessitate soluere ieiuniū uel comedere carnes tempore pҏhibito ut satisfaceret gule delectationi mortale est. Non enim usus ciborum sed concupiscentia in uicio est. ¶ Si nimis studiose cibaria ⁊ uina preciosa quesiuit ⁊ preparauit ut cum uariis saporibus ⁊ diuersis modis. Nam si circa hoc posuit finem suum non parcendo expensis ultra conditionem suam nec laboribus aliorum ut satisfaciat delectationi gule mortale est. alias ueniale. Si propter gulam sciēter usus est cibo notabilit̄ nociuo ex q° uerisimiliter credidit incurrere magnam lesionem corporis mortl̄e uidet̄. Si comedit carnes ī q̄dragesima uel aliis ecclesie ieiuniis. uel sextis feriis aut sabbato per totū annū non urgente causa īfirmitatis uel de cōsilio medici peccauit mortaliter. Si bibit usque ad ebrietatem aduertens nimietatem uel potentiam uini sufficientem ad inebriandum uel de hoc dubitans probabiliter peccauit

mortalit secūdū tho.2ª2ᵉ.q.150. Idē si ebrietas sit frequēs uel assidua.25.di.Crimis. Si iduxit ad uertētez aliquē ut se inebriaret sollicitādo eum ad bibendū uel ponēdo sal in uino ad hūc finē mortaliter peccauit. Si ēt cā medicīe corporalis īebriauit aliquem uel psuasit ad hoc mortaliter peccauit extra de pe.ꝛ re.cū infirmitas. Si induxit uel psuasit aliquē ut absq3 rationabili cā frangeret ieiunium ecclesie mortalit peccauit. ¶Si tabernas sine rationabili cā uel cōuiuia dissoluta frequētauit de facili pōt ibi esse mortale. ¶Si ex nimia repletione prupit in uerba ociosa ꝛ scurilia seu inania. Uenia le est. Si habuit ineptā letitiā.i.lasciuiā carnis demōstrauit ī mēte p gesta corpis extrīseca inordīata ut solet fieri in iocis ꝛ choreis q̄ semp sūt cum mortali in.5.casibus. Primo cū fiunt ex libidīe.2º cū fiūt in ecclesijs ꝛ locis deo dicatis q̄a quasi sacrilegiū ē. Tercio cū fiūt a clericis uel religiosis cū mulierib⁹ ratiōe scādali. Quarto cum fiūt cum tanta inani gloria q̄ ibi cōstituit finis. Quīto quando tales chorizantes nō curant de scandalo proximi īductiuo ēt ad lasciuiam mortalis culpe. Adde ꝭm ꝩꝩ.chorizantē de cōsuetudīe licet non faciat corrupta ītentiōe peccare mortaliter. Si ex nimia repletiōe accidit ei in somnis īmunditia seu polutio preter ītentionē ueniale est. Si uero hac intentione pncipalit se rpleuit ut.s.haberet polutionē

7 6

siue in somnis siue in uigi^a mortaliter peccauit et si causa sanitatis fecerit. post tamen polutio contin gere in uigi^a absq3 mortali si cõtingat sine pcura tione preter uoluntatem.

¶De Luxuria.

Luxuria q̃ ex gula sepe orit̃ est inordinat⁹ ap petitus delectatiõis uenerec. ꝛ ex suo genere est mortale qa cõtra illud pceptũ ẽ. Nõ mechabe ris exo.20. ꝛ septẽ modis distiguit̃. Prim⁹ mod⁹ ẽ cũ cõpiscẽtia carnis cõsistit solũ in pmo motu. et hoc ẽ ueniale. Secũd⁹ ẽ cũ sequit̃ cõsensus ĩ delec tationẽ licet nõ ĩopus. ꝛ hoc ẽ mortl'e. Tercius cũ cõsentit̃ et ĩopus siue ad actũ ueniat siue nõ ꝛ sic iterũ ẽ mortale. Quartus ẽ cũ cõcupiscẽtia tenet̃ nõ solũ corde sed et pascitur uisu. Mathei. 5. Qui uiderit. ꝛ de his oĩbus dictũ ẽ supra pceptis. 6. ꝛ 9º. ꝛ sic hoc restat ĩterrogare solũ de duobus ulti mis. s. de colloqo lasciuo ꝛ tactu. Si quoquomõ uer bis ꝛ colloquijs lasciuis pcurauit ĩducere mulierẽ ad qðcũq3 peccatum carnale siue cantionibus siue alias mortalit̃ peccauit. Si litteras scripsit misit portauit t' recepit puocãtes ad lasciuiã aduertẽter mortaliter peccauit. Si fecit cantiones uel sonetos cãtauit uel legit seu audiuit cũ delectatione huius modi uerba lasciuia turpia ꝛ ĩhonesta ad puocãdũ se uel alios ad lasciuiã mortale ẽ. Si rcepit ensenĩũ

uel misit ex amore libidinoso mortalit peccauit. Si associauit aliquē quē nouit ire ad peccandū ł turpiter agendū seu ad faciendū serenatas. uel matudinatas mortalit peccauit. Idem uidet si associauit aliquas mulieres ad choreas & alia spectacula illicita & phibita. Si fuit mediator inter aliquos ad huiusmodi turpia complenda uel posuit aliquos mediatores inter se & alios ī huiusmodi turpib⁹ mortaliter peccauit. Si osculat⁹ est uel amplexatus uel alias terigit aliquā mulierē nō suā uel ēt masculuz cū libidinosa delectatione mortaliter peccauit ēt si nō psequat ulterius ad actum turpē ſm tho. 2ª 2ᵉ q. 154. Con. ī omnibus pdictis omnes theologi nā ex quo cōsensus in delectationē carnalē ē peccatum mortale sequit q quicquid homo agit ex ꝯsensu talis delectationis ad hoc ut eā nutriat uel teneat ut sūt aspect⁹ tactus amplexus & libidinosa oscula uel quicquid ē huiusmodi totū ē peccatū mortale. Et si uno tēpore cōtinuēt habent p uno peccato solū sed tanto grauius q̄nto plura huiusmodi occurrūt. si uero diuersis tēporibus uel īteruallis fiāt sūt diuersa peccata ideo in huiusmodi īterrogandū ē singillatim de necessariis circūstantijs. s. ubi cōmissum ē peccatū. qn̄. quotiēs.

¶ De septē operibus mīsicordie spiritualibus que in hoc uersu cōtinentur.

Cõsule. castiga. solare. remitte. fer. ora. Si cõsuluit
⁊ docuit ignorantẽ pcipue ad salutem necessaria.
ut pcepta dei ⁊ ecclesie: articulos fidei ⁊ hui⁹mõi.
Nã ad hoc uidet̃ teneri saltẽ quo ad familiã suaꝫ
quantũ potest bono modo. Si ipse pdicta neglexit
adiscere ⁊ ad pdicationẽ ire precipue existẽs idiota
mortale uidet̃. Nã taliũ ignorãtia neminẽ excusat
i. q. 4. §. notandum. Si fuit negligẽs ad correctio
nem fraternã cũ teneret̃. s. de peccato occulto mor
tali ⁊ speraret ĩde emẽdationẽ fratris. Nã eo casu
ommittẽdo eam omnino mortaliter peccauit. Sec⁹
autem si tardauit pro maiori oportunitate. Si nõ
seruauit ordinem euãgelicã ĩ fraterna correctione
aut corrigendo nimis aspere uel loco ⁊ tẽpore ĩde
bito põt esse mortale ⁊ ueniale iuxta excessum. Si
tẽpore ĩfirmitatis neglexit procurare sibi ⁊ fami
lie sue sacramẽta ecclesie. ⁊ si quis absqꝫ eis ex sua
negligentia uel dillatione defunctus est precipue
proles sine baptismo mortale uidetur. Si fuit du
rus ⁊ tardus iniurias remittere qñ debuit. uide su
pra Ira. Si quantum licuit tollerauit malos ⁊ pse
quẽtes natura ⁊ conditione rudes. moribus ⁊ con
uersatione in solentes. ¶ Nam in hoc consistit om
nis perfectio. Jacobi primo.
¶ Si orauit pro salute omnium pro ut tenetur. Naꝫ
qlibꝫ de necessitate dꝫ orare p̃° p salute ppa ẽm
¶ Criso. 2°. p iustis ut ĩ dei grã pseuerẽt ⁊ saluent̃.

Jac.p̄mo orate pro inuicem ut saluemini. Tercio
p peccatoribꝰ etiam īimicis ꝓpriis ut cōuertant̄
nā quilibet in cōmuni saltem tenet̄ orare pro ini
micis. Mathei septimo alias qui excluderet eos a
cōmuni oratione mortalit̄ peccaret secūdū docto
res. Quarto p defūctis q sunt in purgatorio ut a
penis citius liberent̄. ⁊ cū beatis uisione diuina
fruant̄. 2. Macha. 12.

¶ De septē operibꝰ misericordie corporalibꝰ que in
hoc uersu cōtinent̄.

¶ Uisito. poto. cibo. redimo. tego. colligo. condo.
Pro horū declaratiōe sciendū q̄ hec misericordie
opa sūt oībus tanq̄ obligatoria ⁊ cadūt sub p̄cep
to de dilectione ꝓximi. ad cuiꝰ p̄cepti dilectionem
ptinet ut nō diligamꝰ tm̄ uerbo neq̄ lingᵃ sed ope
⁊ v̄itate. pᵉ. Jo. 3. ⁊ q̄ unusq̄sq̄ alt̄i faciat qd̄ sibi
ab alt̄o uell't fieri. Mathei. 3. quecūq̄ ullt̄is. ⁊c̄. Sed
qm̄ hoc p̄ceptū ē affirmatiuū iō licet obliget semp
nō tn̄ ad semp sꝫ p loco ⁊ tp̄re iuxta qd̄ exigit rō
⁊ ordo caritatis q ult̄ q̄ exponat̄ corpꝰ p aīa ꝓxi
mi ⁊ substātia p eiꝰ salute corporali. Poterit gᵒ
sic īterrogari. Primo si exposuit corpꝰ p aīa ꝓximi
ex̄ist̄etis ī p̄iculo dānationis exēpli gr̄a cū seducere
tur a fide ab hereticis seu infidelibus si potuit
eum a tali periculo liberare sine periculo ꝓpe aīe
licet cum periculo proprie uite corporalis ⁊ non
fecit mortalit̄ peccauit. s̄m tho. et alios doctores.

7 8

Si aliquādo sciuerit aliquē in extrema necessitate positū ab omnib⁹ derelictū dolere sitire clamare anxiari auxiliū postulaɼ̄ ⁊ a nemīe subueniri ut se pe solet euenire tp̄re pestis ꝓpter qꝺ ipse mente fragilis in tāta anxietate posit⁹ ⁊ despatus īpatiē ter tolleraɼ Nā hoc casu cū uerisimilit̄ nō tm̄ ꝺ cor pore sed ēt de eius aīa dubitet̄ qlibet talē homi nem derelīquens nec subueniēs ēt si talis esset su⁹ īimic⁹ capitalis homicida ē.86.di. Pasce.⁊ morta liter peccat cū nō diligat ꝓximū suū sicut seipsum Si sciuerit uel uiderit aliquē in extrema īfirmita te corporali degentē ab omnib⁹ derelictū nō tamē despatū ⁊ nō ei succurrerit ore dulciter cōsolando ⁊ corpore obsequiū quātū potuit p̄stando mortalit̄ peccauit ēt si talis fuerit īimicus capitalis prout mistice exo.23.p̄ceptum ē. Si uideris asinū odiētis te.i.corpus īimici tui iacere sub onere.s. īfirmita tis nō ptrāsibis sed subleuabis cū eo.

¶Quo ad substantiam.

¶Secūdo si cū potuit nō uisitauit infirmos l' tribula tos subueniēdo eis tēporalibus subsidiis uel ꝓui dēdo eis de medicis ⁊ medicinis cū īdigerēt. Naʒ ad hoc tenet̄ quilibet pro posse iuxta modū hic ī ferius ānotatuʒ. Et qui de substātia nō potest sub uenire studeat uel dulcib⁹ uerbis eos cōsolari. Nā qn̄qʒ meli⁹ ē v̄bū qʒ datū. ecclesiastici. 18. si paupi esurienti ⁊ sitienti cibum ⁊ potum ministrauit. nā

ad hoc tenet᷑ quilibꝫ cū pōt etiam si talis pauper
foret eius īimicus. Ro.12. si esurit īimicus tu⁹ ciba
illū si sitit potū da illi. Et Jsa.58. ꝑcipit᷑. Frange
esurienti panē tuū ⁊ nomine panis ītelligit᷑ omnis
cibus. Sed significāt dicit tuū nō alienū quia elemo
sinam de alteri⁹ substātia facere nil aliud ē q̄ꝫ pec
catū peccato addere ⁊ deū ad deteriora ꝓuocare
ꝓuer. ¶ Quod tamen non attendūt multi qui po
tius sinunt res ī domo putrescere q̄ꝫ uelīt egenis
dispensare. Si nudū cum potuit uestimēto cooperuit
nā luc.3º dicit᷑. Qui habet duas tuniccas det unam
nō habēti. secūdum Jero. ꝑ una tunica ītelligitur
uestimentū quod ē habēti ⁊ eius familie necessa
rium ꝑ alia uero tunica intelligūtur cetera q̄ sibi
⁊ eius familie sūt superflua. Et de his ꝑcipitur. Jsa.
58. pauperē nudum uestiri ibi. cū uideris nudum
operi eum ⁊ carnem tuā ne despexeris. Quod ꝑcep
tum male seruāt qui multiplices uestes ⁊ multifa
rias ꝟicas ꝑtiosas tenent in scrineis clausas nec cu
rant si pauperes laceratis uestibus frigore cruciē
tur contra quos clamat beatus Ambrosi⁹.47.di.
Sicut᷑. Nudorum est uestimētum quod tu recludis
et tunica quam in conclaui conseruas. ¶ Si peregri
nos in domum propriam hospicio collegit. Nam
ad hoc multipliciter inducimur ex°. sanctorū. Ge
nesis.19. Job.31. ꝑinde ap⁹ hebr̄.13. ait. Hospitali
tatem nolite obliuisci. ¶ Quia tamen hodie multi

trutani ceretani ⁊ latrunculi discurrunt animad uertendum est diligenter ne quandoqꝫ recipiatur hospicio lupus pro agno ⁊ pro peregrino fur uel latro. nam ut inquit. Jeronimus. nō minoris crimi nis est posse decipi quam decipere. ¶ Si captiuos ⁊ pro debitis carceratos in opes redemit magnum est opus misericordie duodecima questione secūda Cum redemptor. ⁊ precipue cuꝫ iniuste ⁊ sine cul pa retinentur. Contra multos crudeles exactores qui cum non possunt propter inopiam debitorum suorum ua debita exigere. delectantur eorum cru ciatu et corporali afflictione eos etiam pro mini mo in carceribus tenentes et omnibus bonis suis spoliantes. quod est ualde detestabile ⁊ graue pec catum. nec licet quacunque causa debitori inopi auferre uestimenta adorso seu a lecto et quibus necessario ipse utitur ⁊ uxor ⁊ filii eius. exo. uigesi mo secundo nec contra hoc ualet ulla lex uel con suetudo quia foret contra legem dei. ¶ Facit ad hoc extra. de solutionibus. Odoardus. ⁊ ibi p doc tores. ¶ Si sepulturaꝫ mortuis exhibuit precipue cum nemo alius adesset qui hoc faceret ut quandò que solet contingere tempore pestis. ¶ Naꝫ ⁊ hoc numeratur inter opera misericordie. ¶ Nunc aūt ut sciatur quando quis ex precepto teneatur sub uenire et elemosinam facere indigenti duo con siderāda sūt. s. facultas habētis ⁊ mīsia īdigētis.

Si igit quis habet aliqd supfluũ ultra id qd est ne
cessariũ sustẽtationi nature ppe ac familie sue et
nõ subuenit existenti in extrema necessitate. s. qñ
appent pbabiliter signa extrema necessitatis fu
ture ꝛ hoc ipse nouit mortalit peccat ꝫ tho. Ric.
ꝛ durã. in 4º di. 15. ꝛ henri. in quolibꝫ. De neces
sario uero ad sustẽtationem nature ppe ꝛ familie
sue. s. sine quo nõ põt uiuere ipse ꝛ ipsius familia.
nemo tenetur elĩnã facere ꝫm tho. Ric. ꝛ durã. ubi
supra quia esset cõtra ordinẽ caritatis ꝛ cõsequenẽ
peccatũ nisi quis daret alicui psone utiliori eccle
sie uel rei publice qꝫ se uel familiã suã. Et ideo sub
trahit sibi de necessario uite ut illi⁹ uitã cõseruet.
Ad hoc tñ nõ tenet ex pcepto. Si quis hꝫ aliqd
supfluũ nature sustẽtationi necessariũ tamẽ decen
tie stat⁹ de tali necessario tenet ex precepto dare
elemosinã ꝛ subuenire pximo nõ tm existẽti in ex
trema necessitate sed ẽt existẽti in arta si imineãt
signa pbabilit extreme egestatis ut uidet innuer
illud. i. Jo. 3. Qui habuerit substantiã huius seculi
ꝛ uiderit fratrẽ suũ necessitatẽ habere ꝛ clauserit
uiscera sua ab eo quõ caritas dei manet in illo qd
uidet sonare nõ solũ de extrema sed ẽt de notabli
ꝛ uerecũda necessitate. pinde luc. xi. dicit. Quod
sup est date elemosinã. Et hoc tenet Ric. ꝛ durã.
Secũdũ tho. 2ª 2ᵉ q. 32. dicit. hoc esse nõ de pcepto
sed de cõsilio. cuius dictũ nõ uidet bene tutũ. sed

possset forte saluari quādo dare elemosinaʒ de tali necessario cōdecētie ꝓprii status ꝓpter eius carentiam cederet ei ad magnū damnu ⁊ piculū corpis ⁊ anime. Si habet aliquid supfluū utriqꝫ necessitati. s. nature ⁊ ꝓprii status cōdecētie ⁊ nō subueīt magnas necessitates ⁊ miserias patiētibus ⁊ si non extremas nec multū artas sibi notas secundum durā. peccatum est.

¶ De interrogationibus ptinentibꝰ specialiter ad statum. officiu. uel cōditionem cuiuslibet cōfitētis.

¶ Titulus quartus. Et pmo ab Impuberibꝰ ⁊ puberibus utriusqꝫ sexus. Capitulū primū.

Sic notandū ꝑ intelligētia dicēdorū in hoc capitulo q̄ tam puer qꝫ puella possunt peccare mortalit̄ a septēnio supra cū tūc sint doli capaces: ut notāt doc. extra de delic. pue. c. i. Sic ergo īterrogari pōt de infra scriptis nō tamen quilibet de omnibus sed ꝓut etas sexus uel cōfitētis conditio requisierit. Primo si scit formā cōfitēdi. s. cōfiteor deo omnipotēti ⁊c. pater noster. Aue maria. x. precepta decalogi. ⁊ simbolū apostolorū ⁊ credit ea q̄ in eo cōtinent̄ ⁊ si nescit doceat ea uel saltem iniungat q̄ adiscat. Deīde dicto cōfiteor ut supra. cōfessor interroget eū a quāto tēpore citra nō ē confessus ⁊ si cōfessus est itegre singulis ānis sicut tenetur quilibet a septēnio supra ⁊ si fecit penitentiaʒ

sibi iiunctā. deīde īducat eū ad cōfitendū p se ipm omnia peccata sua q̄ recolit cōmisisse a cōfessione precedenti citra quo facto cōfessor supplendo qd̄ ōmisit īterroget. Si audiuit missā integrā in festis p̄ceptis sicut tenet̄ de cō. di. i. Omnes. ⁊. c. Missas ⁊ si ibi stetit honeste reuerent̄ ⁊ sine strepitu sic̄ decet. Si tn̄ ꝓhibitus esset a supiore suo ut a patre l̄ matre ut sepe cōtingit puellis nubilibꝰ excusat̄ a peccato ex quo p eum nō remāsit sed qui eum ul̄ eā sine rationabili causa ꝓhibuit mortalit̄ peccauit. Si ad p̄dicationes ⁊ diuina officia cū potuit libent̄ pexit ⁊ si nō īducat̄ in futurū quantū ē possibile quia nil pōt talibus utilius suaderi. Si tempus festi fere totum occupauit in ludis iocis ⁊ uanis quia peccatū est ⁊ cōtra doctrinā apl̄i. col̄. 3.

¶ Si placitauit in ecclesiis ⁊ locis sacris uel ibi aliquid īhoneste egit quia ꝓhibitum ē. de īmu. ec. decet. li. 6. ⁊ in cle. Graui. de cele. mis. Si excommūicatus fuit puta q̄a pcussit clericū. Nā si hoc fecit animo irato l̄ iīuriandi a septēnio supra excommunicatus est extra. e. c. i. ⁊ si iniuria leuis est ⁊ modica poterit absolui ab episcopo suo extra. e. Peruenit. Et similiter si fuerit grauis sed ante pubertatem etiam si post pubertatem de hoc postulet absolui extra. e. c. fi. Si uero fuit grauis uel enormis ⁊ post pubertatem ⁊ qui percussit est masculus absolutio pape reseruatur. Si uero femina pcusserit

8 1

absolui poterit ab episcopo in districte extra.e.mulieres 7.c.ea noscit 7.c.Quauis. Si scienter participauit cu excommunicatis qa si participauit in crimine uel postq3 monit9 fuit ne participaret uel participauit in sacramentis seu diuinis.uel et in contemptum ecclesiastice discipline mortaliter peccauit ut notat tho.7 Ric.i.4.di.18.alias participatio simplex est ueniale uel nullum peccatum in multis casibus. Super his tame qdam inouata sunt p cociliu3 basilen.uide i supplemto.Clericus.3.in.fi.Si fuit aliquado excomunicatus a iudice puta p contumacia furto dano ifecto 7 huiusmodi.Na regulariter absolui oportet ab excomunicatore facta prius satisfactione si potest.Si igressus est aliquod monasteriu sciens esse phibitum 7 igredientes esse excomunicatos na talis non poterit absolui nisi de auctoritate episcopi si monasterium est sub eius cura.Si uero monasterium est ordinis sancte clare absolutio reseruatur pape. ¶ Si est ordinis predicatoru requiritur auctoritas generalis eiusdem ordinis.

¶ Si uero ignoranter intrauit et non mala intentione uidetur excusari nec fuerit ignorantia crassa uel suppina.de constitutionibus.Ut animarum.libro sexto. ¶ Sed si intrauit causa male agendi licet habuerit iustam causam ignorandi credo quod incidit secundum pe.de palu.Si iurauit piurauit uel scienter mentiri consueuit uide s pcepto.2° 7.8.

Si blaſſemauit deū ſanctos uel aliā creaturā. Nā hoc etiā in impubere poteſt eſſe mortale ut dicit greg. in 4°. dialogorū. Si uouit uotū abſtinētie ⁊ peg𝔯inationis ⁊ huiuſmodi. de hoc habetur ſup𝔯a p̄cepto. 2°. ¶ Si quis uotū cōtinētie uel religionis emiſit ante ānos pubertatis licet ſi habet uſuꝫ rationis quantū ē in ſe obliget᷑ ex uoto ſuo poterit tamē reuocari a patre uel tutore. ſi uero annos pubertatis excedat obligat᷑ nec pote𝔯it reuocari. ſm tho. 2ª 2ᵉ. q. ultīa idē dico ſi puber ſpōte īt𝔯at monaſte𝔯iū quia nō poterit exire. 20. q. i. Sicut. etiam q. 2. puella. Si uero impubes īt𝔯at p ſe ⁊ aucto𝔯itate ꝓpria pōt ext𝔯ahi a parentibus uel tutore. d. c. Puella. ⁊ ſi pater ⁊ mate𝔯 diſcreparēt in uolūtate ⁊ unus uellet reuoca𝔯e alte𝔯 nō quid agendū ſit uide. dominū. An. de bu. plene ī. c. ſi quis. de 𝔯egula. Si uero ab alio ponit᷑ in monaſterio ⁊ ipſe nō cōſentit pōt eg𝔯edi qñ uoluerit. 20. q. i. puelle ⁊. q. 3. c. p̄ſens. ſi uero conſentit nec ipſe poteſt exire nec pa𝔯ētes reuoca𝔯e ante etatem legittimam quia qđ ſemel placuit amplius diſplicere nō pōt. Sed q̄ꝫcito puenerit ad legittimā etatē poteſt eg𝔯edi. d. c. preſens ⁊ extra de regula. cū ſimus. niſi faciat pfeſſionē tacitā uel expreſſam. de r̄gula. c. i. li. 6. hec omnia notat glo. 20. q. i. in p𝔯in. ⁊ dominꝰ. An. de bu. ubi ſupra. Si alias quoquomodo ſit r̄ligioni obligatus ꝓfeſſionē tacitā uel expreſſam in genere t

8 2

ī specie. uide hic īfra. e. ti. c. 2. Si parētes honora
uit ꝛ in eorū necessitatibꝰ seu īfirmitatibus serui
uit ꝛ subuenit pcipue cū ipse lucrosus foret ꝛ ipi
īdigeret. nam ad hoc tenet᷑. uide supra pcepto. 4.
Si pentibus obediuit. nam ꝑm alex. de al᷑. in tercia
pte su͞e sup 4° pcepto. filius tenet᷑ obedire patri
in omnibꝰ ꝓbabilit ptinentibꝰ ad necessitatē uel
utilitatē rei familiaris ꝛ disciplinā bonorū morum
scilicet ad salutē necessariorū. In ceteris nō tenet᷑
ꝛ sic ītelligit᷑ illud col᷑. 3. Filii obedite pentibus
uestris ꝑ omnia. Si fuit īobediēs ꝛ cōtumax pcep
tori seu magistro suo uel alias fuit in scolis īsolens
rixosus ꝛ cōtumeliosus erga magistrū uel socios
pōt esse mortale ꝛ ueniale ꝑm quātitatē excessus.
Si fuit supbus ꝛ malitiosus ꝛ ideo cōtempsit cor
rectiones magistri uel maiorū ut hodie faciūt mul
ti. Si fuit malorū reportator cōtra illud ecclesia
stici. 19. audisti uerbū aduersus ꝓximum tuū mori
atur apud te. Si detraxit seu detractores libenter
audiuit uide supra. Precepto. 8. Si īuidus ꝛ gulo
sus seu in uictu inordinatꝰ fuit supra Gula. Si io
cose aliquādo īportune molestauit aliquē lapides
niuē ꝛ huiusmodi ꝓiciēdo. Nā tales ludi nō sūt
sine cl'pa ꝛ piculo extra de homic. exhibita. Si stu
duit sciētiis ꝓhibitis uel libris illicitis ꝛ ihonel
tis ꝛ quibus. Si lusit ad carticellas aleas ꝛ huiꝰ
mōi fortune ludos uide supra. Auaricia. Si pcussit

uel uulnerauit aliquem aut quoquomodo a casu aut
uolūtarie occidit de hoc ꝯ̄ pcepto. ſ. Si semet ipm
mortis piculo temere exposuit puta natādo ī locis
piculosis cū natare sciret uel eqtādo seu currere fa
ciēdo equos brauos ꝛ huiꝰmodi mortale uidetur.
Si aliqñ furtū fecit seu bona pentū aut fratrū suo
rū occl'te distraxit seu alias dilapidauit ꝛ male cō
sūpsit. nā si ē qd notabile qd abstulit mortalit̄ pec
cauit ꝛ eis ad restitutionē tenet̄ nisi pater ei īmit
teret. Si aliqñ abstulit fructꝰ pcipue in magna q̄n
titate in agris uineis seu pomeriis aliorū ꝯtra eo
rū uolūtatē: aut alias pp huiꝰmodi auferēdos dam
num ītulit notabile puta sepes frāgendo ꝛ huius
modi. Nā furtū comisit ꝛ mortalit̄ peccauit et ad
restitutionē tenet̄. Secus si q̇d modici ualoris ab
stulit nec animo dānificādi fm. Tho. Si uenator
extitit ꝛ exposuit se piculo mortis uel magnū tem
pus festi ī hoc expēdit seu sata aliorū deuastauit.
pōt esse mortale et tenet̄ ad restitutionē si est qd
notabile nisi pbabiliter crederet illos pmissuros.
Si quoquomō carnaliter peccauit pse ipsum aut cū
alijs marībꝰ l' feminis ꝛ quomō. Nā ī hoc etas an
ticipat. extra ꝺ despō. īpu. c. de illis. In huiusmodi
tamē ꝛ ī sequētibus cōfessor prudēter se habeat
ne īnocens quod ignorat adiscat nec tamen oculis
clausis ptranseat cū in his hec etas soleat multipli
citer inuolui. Si cū meretrice peccauit publica uel

8 3

nō publica mortalit̃ semp peccauit.32.q.4.meretrices.Si cōcubinā tenuit uel tenet ⁊ si publice ul' occulte semp ē in peccato mortali ideo nō ē absoluēdus nisi p̄us eā licētiet penit⁹ ab eo. Si fuit aliquādo philocaptus de aliqua muliere nubili coniugata aut uidua uel de plurib⁹ ⁊ quāto tēpore ⁊ si ꝓsecutus est eā p plateas sepius habitationē eiu⁹ circuiēdo nā sine eius scādalo ⁊ aliorū mortaliter peccauit totiēs quotiēs hoc fecit.Si in ecclesiis q̄i p plateas post eā deambulādo impudice respexit. seu alias actitauit publice ⁊ precipue tēpore missarum ⁊ diuinorum officiorum quod cedit ad maximum dei contemptum mortaliter peccauit ut supra. ¶ Si eam uerbis.litteris aut nunciis.seu pollicitationibus ad eius consensum induxit.mortaliter peccauit ut supra. ¶ Si nocturnis uel diurnis tēporibus solus uel comitatus sine armis uel cum armis cōtra ꝓhibitionē dominorū iuit ⁊ hac ītentione fecit ſenatas cum sono uel cātu ⁊ cum scandalo eius uel alioꝝ mortalit̃ peccauit ut supra. Si aliquando propter hoc concepit odium erga aliquem qui eandem diligeret ⁊ sollicitaret quam et ipse.⁊ si quesiuit ipsum offendere et qualiter mortaliter peccauit ut supra. ¶ Si hac de causa periculo mortis se uel alium aliquando exposuit eundo per loca periculosa. aut ubi si repertus fuisset de facili occisus fuisset : ¶ Et forte etiam occasio mortis

mulieris extitisset: mortaliter peccauit ut supra. Si aliquādo cū ea de īpudicis colloquiū habuit castas. honestas ꝛ religiosas ꝑsonas detestādo aut ēt eius uirū sibi exosum reddere studēdo mortaliter peccauit ut supra. Si ut eā ad peccatum carnis īclinaret se falso iactauit uel ēt uere se aliquā carnaliter cognouisse uel aliquid huiusmodi inhonestum egisse mortalit̄ peccauit ꝛ ad restitutionē fame tenet̄ si ꝑsonam nominauit falsam calūniam ei imponendo ut supra ꝑcepto. 8. Si ut eā ad tactus oscula ꝛ amplexus facilius induceret uel se ab eo carnalit̄ cognosci ꝑmitteret spōsalia cū ea cōtraxit uel contrahere pollicitus est ultra mortale peccatū tenet̄ ut supra ꝑcepto. 6. ꝛ. īfra. c. se. Et durā. dicit Oīs cōcupiscētia actus affatus uel aspect⁹ ꝛ huiusmoī hac de causa intētione deliberata factus mortale est ut patet supra in peccato luxurie in fine. ubi ēt habent̄ plura de quibus si uidebit̄ poterit hic īterrogari ꝛ supra ꝑcepto. 6º. ꝛ. 9º. Si donaria hac intentiōe corrupta dedit uel accepit ultra mortale debet sic accepta de cōsilio dare paupibus quia est turpe lucrū. Si ꝑpter hoc fecit expēsas in cōuiuiis festis ꝛ huiusmodi mortalit̄ peccauit. Si ut habili⁹ cū mĺieribus posset loq̄ se aliqn̄ ueste trāsformauit mortaliter peccauit ꝛ precipue ueste muliebri q̄a ꝓhibitū ē. 30. di. si q̄ mulier. Si uō ueste monachali uel religiosa ꝓhibetur simĺr ꝛ grauiter puniri

8 T

debet extra de ui. ꝛ ho. cleri. Cũ decorem. Et ſi habuit in ſocium religioſum ſub ſeculari habitu trãſformatũ excõmunicatꝰ eſt ipſe cũ eo extra ne cle. ꝟ mo. ut piculoſa. li. 6. Si cõſueuit girouagari ſolus ꝟ comitatꝰ p plateas aliqua laſciua intentiõe puta oblectãdi ſe ex aſpectu mulierũ uel incitãdi uel attrahẽdi ad ſui cõcupiſcẽtiam quoquomodo eas nutibus aut uerbis quia ĩ his omnibus ꝛ huiuſmodi ſemp eſt mortale ut ſupra ꝫm durã. Si cõſueuit inẽ uanos ꝛ laſciuos iuuenes ꝓcaciter ſe habere ꝛ faciliter de aliis oblectare ꝛ alias ĩſolenẽ ſe habere ſociis cõtumelias ĩferre ꝛ ad malũ ĩcitare uel aĩare quia mortale peccatũ eſt ſi hac intentiõe deliberata uel ex cõſuetudine fiãt. Si puella nubilis fuerit ultra multa de pdictis q̃ ẽt ad eiꝰ ſtatũ ꝛ conditionem ptinẽt põt ĩterrogari ſi aliquãdo iuit ad ſpectacula uel choreas aut ad maiuma. i. cãtilenas q̃ ſolẽt fieri in lõbardia in plateis ꝛ uiis publicis cum magna ĩſolẽtia ꝛ laſciuia ꝛ qua intentiõe ad huiꝰ modi iuit ꝛ ſi cãtilenis nomẽ dei ꝟ ſanctorũ intermiſcuit uel aliud turpe ſeu ĩhoneſtum egit. Naȝ ſi ſit doli capax ꝛ hoc corrupta ĩtentiõe fecerit mortalit̃ peccauit. Si uſa ſit fucis. aut aliis uanis ornatibus ꝛ illicitis. de hoc ĩfra. c. ſe. Si habet primaȝ tonſurã uel quattuor or. mi. ĩterroget̃ qñ ordinatus fuit. Nã ãte ſeptẽniũ nõ licet extra de pben. Sup ĩordinata. ꝛ nota Jo. An. ĩ. c. Si eo. de Rap.

super uerbo. Etatē. hoc tamen nō tenet᷑ ad horas canonicas ut notat glosa in cle. Graui de cele. mis. Sed si uult clericali ꝑuilegio gaudere oportet deferre rasurā in modū corone tonsurā ⁊ habitū honestū ut ibi ⁊ ī cle. Quoniā. de ui. ⁊ ho. cle. Et Gemi. e. ti. Clerici. 2°. li. 6. dicit. Nec sufficere uidetur portare unū sine altero. Si est beneficiatus. Nam si est septēnis aut maior idoneus reputat᷑ ꝓmoueri. ⁊ in beneficio simplici intitlari ut notat᷑ ī dicto c. Sup ī ordinata. ⁊ in dicto. c. si eo ⁊ ibi. p Jo. Andreā ⁊ p Archi. Quod uerū est si rite beneficium habuit ⁊ mō debito nec simoniace ⁊ cum intentione clericādi alias nō. Ante uero septeniū nō deb; ꝓmoueri quia tūc ībabilis est ad ordines minores puer. Ad beneficiū uero curatū puer inhabilis reputat᷑. i. q. 5. Pueri ⁊ ad canoniā ⁊ prebendā. extra de ꝑben. c. fi. ⁊ multo magis ad personatū uel dignitatē. Ad pensionē ꝟo q̄ dat᷑ propter patrocinii defensionē puer nō ē idoneus. ⁊ notat domi. An. de bu. in dicto. c. Sup ī ordinata. Taliter tamē beneficiat⁹ ēt si beneficiū sit simplex rurale ⁊ nō competēs tenet᷑ dicere horas canonicas extra de cele. mis. c i. ⁊ ibi per glo. ⁊ doc. Idem notat. Jo. ꝺ legna. ⁊ Jo. de imo. in cle. i. e. ti. ubi ēt dicūt ꝙ in minorib⁹ beneficiat⁹ absēs occasione studij t'ats ex cā rōnabili excusat᷑ ab horis dicēdis si tñ in ecclesia faciat dici p aliū. ab. sy. sētit ɔtrariū. ī dcō. c.

8 5

i.7 si nō dicit p se horas nec p aliū dici faciat ul tra peccatū tenet ad fructuū pceptorū restitutio nē ſm Archi.44.di.c.i.7 notat Gemi.c.fi.de re scriptis.li.6.

¶ A coniugatis 7 curā rei familiaris habētib⁹.c.ſm.

PRo dclaratiōe istra dicēdo⁊ circa cōiugatos. sciēdū q.12.sūt q nō solū īpediūt. sed ēt diri mūt matrimoniū iā cōtractū.ut ī his vsib⁹ otinet.

¶ Error.Conditio.Uotū.Cognatio.Crimen.

¶ Cultus.Disparitas.Uis.Ordo.ligamē.Honestas.

¶ Si sis Affinis.Si forte coire nequibis.

¶ Hec sociāda uetāt .cōnubia iuncta retractāt.

¶ Duo uero sūt q impediunt sed nō dirimūt.de qui bus extāt Uers⁹.Ecclesie uetitū.nec ñ tēp⁹feriatū. Impediūt fieri:pmittūt fcā teneri. Ubi nota q ex pdictis īpedimītis quorūdā trāsgressio obligat ad mortl'e ut sūt ea qb⁹ matrimoniū otrahi phibetur. Quedā sūt quo⁊ trāsgressio nō solum obligat ad mortl'e sʒ ēt ipo fcō maioris excoīs uinclo plectit. ut ī cle.Eos.d cōsan.7 affi.ubi notat q sciēter cō trahētes matrimoniū ī gradib⁹ phītis.s.osāguinita tis l'affinitatis cū moīali cū pfessis tacite l'expsse rligionē appbatā l'cū clerico in sacris cōstituto ip so fcō excōmuīcationē īcurrūt nec pñt absolui nisi prius abinuicem separentur ¶ Et omnes parti cipes consulentes scienter consentientes auxilian tes uel fauētes in hoc eandē sentētiā īcurrrunt ut

ibi. Poterũt igitur circa hoc fieri ĩterrogationes plus ⁊ minus ⁊ a q̄bus uidebitᷣ. Primo. si cõtraxit sciẽter matrimoniũ in aliquo casu ꝓhibito q̄a mortale peccatum est ut supra nisi ignorãtia facti ꝓbabilis nõ affectata excusaret puta quia cõtrahẽtes ignorabãt se cõsanguineos uel affines. Secᵒ de ignorãtia iuris puta quia sciebãt inter eos gradũ sed nõ putabãt gradũ esse ꝓhibitũ. Et si alter eoꝝ tm̃ hoc sciebat. ille solus erit ligatus ut notat glo. in. d. cle. Eos. Et ut breuiter habeatᷣ aliqualis notitia de dictis impedimẽtis aliquid dicetᷣ de singulis. ¶ Error. ¶ Nõ omnis tamen error ĩpedit matrimoniuꝫ sed error persone ⁊ conditionis nec isti de sui natura dirimũt matrimonium sed ex cõstitutione ecclesiastice secũdum Ric. in 4°. di. 30. Exemplũ psone. cum. s. q̄s cõtrahit cum maria credẽs esse caterinaꝫ. error uero fortune uel qualitatis nõ ĩpedit. ¶ Cõditio. Et ĩtelligitᷣ d̃ ꝯditiõe seruili exẽpli gr̃a. cũ q̄s cõtrahit cũ ancilla credens se cõtrahere cũ libera. uel ecõuerso. Secus si s̃uus contrahat cũ s̃ua quã credit liberã. q̄a matrimoniũ tenet ⁊ mľto fortiᵒ tꝫ si ꝯtrahit s̃uᵒ cũ libera credẽs ẽẽ s̃uã. s̃ꝫ ray. tho. ⁊ Inno. Uotũ. Si solẽnitᷣ uotũ emisit castitatis aut reľionis p ꝓfessiõnẽ expssã ľ tacitã factã alicui d̃ rľionibᵒ apꝓbãtis: tľe uotũ solẽne ĩpedit matmoniũ ꝯtrahẽdũ ⁊ dirimit post cõtractũ ut ĩ. c. q̄ uotũ. d̃ uo. ⁊ uo. redemp. liᵒ. 6ᵒ. Idẽ

8 6

si uotũ sollẽniter emisit p susceptionẽ sacri ordinis. Nã ꝛ hoc uotũ impedit matrimoniũ cõtrahẽdũ ꝛ dirimit post cõtractum ut in. c. Rursus. extra qd cle. uel uo. ꝛ ultra hoc in utroqꝫ casu ĩcurritur sententia excõis ut supra. Si cõtraxit matrimoniũ post uotũ simplex castitatis uel ĩtrande religionis tenꝫ matrimoniũ ut ĩ. c. Quod uotũ de regula. li. 6. ꝛ ibi glo. Idẽ Gemi. ibidem. ꝛ domin⁹ An. de bu. in. c. Meminim⁹ extra qꝫ cle. uel uo. secũdũ tñ Ric. in 4°. di. 38. ar. 7. q. 1. pmo talis peccat mortaliter cõtrahẽdo. 2°. post cõtractũ matrimoniũ cõsumãdo qa adhuc licitum ẽ sibi nõ cõsumare si uult religionẽ ĩtrare. con. Sco. ibidem addẽs qꝫ peccat ẽt mortaliter post cõsumationẽ totiẽs quotiẽs debitũ req rit licet reddere teneat̃ exactus siue exigat̃ expsse siue ĩterpretatiue. Nam aliter nimis onerosũ esset uxori si oporteret semp expsse petere. Con. tho. ibidẽ ꝛ hec uera ĩtellige nisi fuerit dispensatum ãte cõtractũ matrimoniũ p papaꝫ decõtrahẽdo ꝛ exigẽdo debitũ uel post iã cõsumatũ p copulam de exigẽdo quã dispẽsationem potest eps facere ut ut notat Jo An ꝛ domin⁹ An. de bu. ĩ. c. Rursus. extra qꝫ cleri. uel. uo. Adde ẽt qꝫ qui cõtraxit matrimoniũ post uotũ siplex de ĩtrãda religione si uxor pmoriat̃ tenet̃ iterũ religionẽ ingredi ƀm. Jo. mo. ꝛ notat Jo. An. ĩ. c. qd uotũ. de uo. ꝛ uo. redẽ. li. 6. in noue⁊ ꝛ in mercu. ꝛ Gemi. ibidẽ. ꝛ notat.

glo.fi.27.q.i.Nuptiarũ.ꝛ Archi.ibi. Si habens uotũ simplex ĩtrãdi religionẽ cõtraxit matrimoni um cũ alia q̃ etiã habet simile uotum simplex. Nã licet mortaliter peccauerit uterqꝫ cũ matrimoniũ tenet nõ obstat ꝙ neuter possit debitũ exigere qa põt uterqꝫ reddere. Jmo si quis ẽt uouisset ãte cõ tractũ matrimoniũ nunq̃ꝫ reddere. si uxorẽ contin geret ducere tenet matrimoniũ. nec tenet᷑ seruare uotũ ut notat glo.27.q.i.de uiduis.2°ꝛ Archi.in. c.Quod uotũ. Cõ.do. An.de bu.in.c. dudũ.de.cõ uer.cõiu. ¶ Cognatio triplex est.s. spiritualis.car nalis.ꝛ legalis. Quelibet horũ impedit matrimo nium cõtrahendũ.ꝛ dirimit iã ɔtractũ ut sequit᷑. Cognatio spiritualis q̃ est ꝓpinquitas ꝓueniẽs ex sacramẽto regenerationis spiritualis ꝛ dicitur Cõ paternitas ꝛ cõtrahit᷑ p. Cathecismũ baptismum ꝛ Cõfirmationẽ q̃ impediũt ac dirimunt matrimo nium ut ĩmediate sequit᷑. ¶ Cathecismus q̃ est in structio q̃dam suscipiẽde.ꝓfitẽde obseruãdeqꝫ fidei catholice ueritatis. ad quã fidẽ omnes tenent᷑ ĩpe dit tm̃ matrimoniũ cõtrahendũ sed nõ dirimit iaꝫ cõtractum ut ĩ.c.p cathecismũ.de cogᵃ spi.li.6. et ibi p Archi.ꝛ.Jo An. ¶ Baptismus. Per baptis mum cõtrahit᷑ cognatio spiritualis triplici actu. s. baptizando. tenẽdo ꝛ leuãdo. Primo actu.s.bap tizando. Jmpedit ĩter baptizantẽ presbiterũ ł aliũ uirũ ꝛ baptizatã puellã. Jnter baptiaznte mulierẽ

⁊ baptizatũ puerũ. Inter baptizãtẽ uirũ ⁊ matrẽ baptizati uel baptizate. Int̃ baptizantẽ mulierem ⁊ patrẽ baptizati uł baptizate. Inter baptizatum ⁊ uxorẽ uiri baptizãtis prius cognitã. Inter baptizatam ⁊ uirũ mulieris baptizãtis pri⁹ cognitũ. Inter baptizatũ ⁊ cõcubinã uiri baptizãtis pri⁹ cognitaꝫ. Inter baptizatã ⁊ cõcubinariũ mulieris baptizãtis ꝑus cognitum. Inter patrẽ baptizati ⁊ uxorem uel cõcubinã baptizantis ꝑus cognitã. Int̃ matrem baptizati ⁊ uirũ ł cõcubinariũ mulieris baptizantis prius cognitũ. Quod aũt dixi contrahi cõpaternitatẽ ꝑ actũ fornicariũ tenet tho. in. 4. di. 42. ar. 3. q. 2. Ad hoc. 32. q. 4. In eo. ubi dicitur. Qui adheret meretrici unũ corp⁹ efficit̃ cum ea. ⁊. 30. q. 4. ſiqs un⁹. glo. ugolini hoc idẽ tenet. ⁊. In no. ĩ. c. Martin⁹. ex̃. ꝺ cogna. ſpi. ⁊ licet alii contrariũ ſentiãt. pᵉ tñ opi. adherẽdũ ẽ tanq̃ꝫ tutiori ł cõſulẽdus papa. Int̃ baptizatũ ⁊ filias baptizantis. It̃ baptizatã ⁊ filios baptizãtis ĩdiſtĩcte utꝰ. Secũdo ex baptiſmo cõtrahit̃ ꝯp̃nitas tenen⁹ ſ. inter tenentẽ uirũ ⁊ tentã puellã. Int̃ tenẽtẽ mł'ierẽ ⁊ tẽtũ puerũ. Int̃ tenẽtẽ uirũ ⁊ matrẽ tẽti ł tẽte. Int̃ tenẽtẽ mr̃rẽ ⁊ patrẽ tẽti ł tẽte. Int̃ tẽtũ pueꝝ ⁊ uxorẽ ł cõcubinã tenẽtis ꝑus cognitã. Inter tẽtam puellam et uirum uel concubinarium mulieris tenentis prius cognitum. Inter patrem tenti et uxorem ł cõcubinã tenẽtis ꝑus cognitã. Iter matrẽ tenti et

uirũ uel cõcubinariũ mulieris tenẽtis pus cognitum siue mascul⁹ siue femina teneat̃. Inter tẽtum ꝛ filias tenẽtis. Inter tentã ꝛ filios tenẽtis ĩdistĩcte ut supra. ❡ Tercio cõtrahit̃ pariformiter leuando sicut ꝛ tenẽdo. ꝛ ĩter easdem personas ꝛ licet alii doctores cõprehẽdant hos grad⁹ breuius ponẽdo aliqui plures aliqui pauciores. Nã dominus An. de bu. in. c. Martin⁹ enumerat. 12. ꝛ Jo An. 20. ut ibi recitat dominus An. Ego aũt hoc posui magis specifice ad clariorem ĩtelligẽtiam. Et nota ꝙ licet leuãs aut tenẽs ad baptismũ nõ tãgeret puerũ de ĩdustria sed solũ pãnos quibus ĩuolutus ẽ nolẽs cõtrahere cõpaternitatẽ cõtrahit tamẽ ut notat Archi. Jo An. ꝛ Gemi. in. c. f. de cog. spi. li. 6. Idẽ de eo qui accedit ad tenendũ sed non respõdet ne cõtrahat quia tamẽ contrahit ut notat collec. e. ti. ❡ Cõfirmatio. ❡ Per sacramẽtũ. enĩ cõfirmationis duplici actu cognatio spiritual' nõ solũ impediẽs sed ẽt dirimẽs cõtrahit̃. s. Confirmando. ꝛ tenendo. Quo ad primũ actũ cõtrahitur Inter cõfirmantẽ cõfirmatũ uel cõfirmatã. Inter cõfirmantẽ ꝛ pentes cõfirmati uel cõfirmate. Inter cõfirmatũ ꝛ filios uel filias cõfirmãtis. Inter cõfirmatã ꝛ filios similiter uel filias cõfirmantis. Inter cõfirmatũ ꝛ uxorem uel cõcubinã cõfirmãtis prius cognitã. Inter pentes cõfirmati uł cõfirmate ꝛ uxorẽ ł cõcubinã cõfirmãtis p⁹ cognitã

cõfirmatio

8 8

Et in his cōcludit᷑ quo a cōfirmantem. de quo ha betur in. c. Nedū. de cogna. spi. li. 6. Quo ad secū dum actū cōtrahit᷑ Inter tenētem uirū uel mulie rem ⁊ tētum puerū uel puellā. Inter tenētes ⁊ pa rentes tēti uel tente. Int̄ tentū ⁊ filia. tenētis. In ter tentā ⁊ filios tenētis. Int̄ tentū ⁊ uxorem l' cō cubinā tenētis ṗus cognitā. Inter tētam ⁊ uirum uel cōcubinariū mulieris tenētis prius cognitum. Int̄ ṗentes tēti uel tēte ⁊ uxorē uel cōcubinā tenē tis prius cognitā dato q̄ tenēs sit uir. Int̄ ṗentes tenti uel tente ⁊ uirum uel cōcubinariū mulieris tenētis pri⁹ cognitū. Cogna° naturalis siue carnal' hēt. 3. spēs. s. Cōsāguītatē. Affīitatē. ⁊ publicā ho nestatē. Cōsāguīitas. q̄ ē uīculū duarū ṗsonarū ab eodē stipite l' stirpe carnali cōpagīe descēdētiū ha bet triplicē lineā. Prima ē ascendētiū q̄ sūt pater mater. Auus. Auia ṗauus ṗauia ⁊ successiue usq3 ad Adā. Secūda ē descēdentiū qui sūt filius. filia nepos neptis ṗnepos ṗneptis ⁊ sic successiue usq3 ad ultimum hominem. Et inter istos ascendentes et descendentes prohibitio de contrahendo ma trimonium. secundum saniorem intellectum ē per petua ut tenet. Iohānes. Andreas in apperatu ar boris de consan. ⁊ affi. Tercia est collateralium q̄ sunt frater soror filius uel filia fratris uel soro ris. Et inter hos durat prohibitio usque ad quar tum gradum a stipite inclusiue remotum ut in. c.

Non debet. de cōsan. ꝛ affi. ꝛ sufficit ꝗ una ex pti
bus trāscenderit quartū gradū licet alia nundum
applicuerit ad illum sed fuerit in primo secundo
uel tercio gradu. Nam quotto gradu remotior per
sona distat a stipite. i. a cōmuni parente toto distat
a quolibet alio per aliā lineā descēdenti ab eodez
ut in. c. Quod dilectio. ꝛ. c. fi. e. ti. Et ibi plene. p
glo. ꝛ doc. De affinitate ꝛ publica honestate dicet
infra suis locis. ¶ Cognatio legalis. ¶ q est que
dam ciuilis ꝓpinquitas legalit̄ ītroducta cōtrahi
tur p adoptionem ꝛ arrogationē ꝛ īpedit matmo
nium cōtrahendū ꝛ dirimit iā cōtractū secundum
ueriorē sentētiā doc. ex̄. e. c. i. Triplicit̄. Primo int̄
patrē adoptātem seu arrogātem ꝛ arrogatū seu ad
optatū filiū uel filiā nepotē uel neptē ꝛ hoc semp
īpedit ꝛ dirimit qm̄ pater adoptator nō potest cō
trahere cum filia adoptiua uel nepte etiā post emā
cipationem. 30. q. 3. Ita diligere. Secundo int̄ col
laterales. s. int̄ filios naturales legittimos et ad
optiuos ꝛ hoc īpedit durāte adoptione ꝛ nō ultra
extra. e. c. unico ꝛ. 30. q. 3. post susceptuz. Et quam
uis quidā dicant inter predictos hodie nullum ēē
impedimentum tutior tamen sententia est quod su
pradixi. Quod etiam tenent hosti. ꝛ Guil. in spe.
e. ti. Filii uero adoptiui bene possunt licite matri
monium contrahere inter se ut notat glo. ī. d. c. uni
co. Concordat dominus Antonius de bu. cum glo.

ꝛ doc.cõmuniter ibidez.s.q adoptati inter se pos sunt cõtrahere. Tercio inter adoptantem ꝛ uxorẽ adoptati ꝛ inť filiũ adoptiuũ ꝛ uxorẽ pris adoptã tis ꝛ hoc omni tẽpore ĩpedit matrimoniũ.insti. de nup.§.i.ꝛ.2.ꝛ notãt doc.moderni.in.d.c.unico.

Crimẽ. ¶ Tria sũt crimina que nedũ ĩpediũt matrimoniũ cõtrahendũ sed etiã dirimũt iã cõtractũ ut in.c.Trãsmisse extra de eo qui co.cõsan.uxoris sue Primũ est machinatio in mortem altius cũ effectu animo cõtrahendi matrimonium cũ cõiuge ei⁹ si uir fuerit siue mulier occiderit uxorẽ alicui⁹ ut illũ accipiat in uirũ. Et intelligiť occidere nedum pprio actu sed etiã cõsilio cõsensu auxilio fauore mãdato ordinatiõe seu pticipatiõe quõcũq3 dũmõ secuta sit mors.ꝛ talis machinatio impedit ꝛ dirimit matrimoniũ p se licet nõ ĩteruenerit adulterium ẽm Inno.ꝛ hosti. Alii dicũt hoc uerũ quando ambo machinati sũt in mortẽ occisi secus aũt quando alter tantum machinatus est in mortem quia tunc non impedit sine adulterio.ꝛ hoc tenet henri.Boyc.in.c.fi.extra de eo q̃ duxit in ma.quã po.p adul.ꝛ Jo. An.in.c.1.ď cõuersi.infi.in nouella.et collec.ibidẽ.Ric.ꝛ Sco.in.4°.di.35.ꝛ hec uideť opi.ṽior ꝛ cõior.ẽz ẽ fides pstita adulťe qñ.s.ligati matrimonio siue utq3 siue alt sit ligat⁹ stãte legit° matrimõio pmittũt sibi mutuo iurãdo ľ fidẽ pstãdo q matrimoniũ ꝯtrahẽt p⁹ mortẽ ꝯiugis siue ꝯiugũ.

Nam siue ante p̄dictam ꝑmissionē siue post inter
uenisset polutio adulterina impedit ⁊ dirimit, ut su
pra.31.q.i.Si quis uiuēte ⁊ in.c.Sup eo ⁊.c.Cum
haberet.extra de eo qui dux.in ma.Terciū ē si de
facto sciēter cōtraxerint matrimoniū ⁊ uiuēte alte
ro cōiuge secuta sit adulterina cōmixtio īter illos
siue ante cōtractū.siue post ut in.d.c.Cuȝ haberet
⁊ in.c.Significasti ⁊.c.Veniēs.⁊.c.fi.e.ti. De nu
da aūt ꝑmissione cum adulterina polutione an im
pediat ⁊ dirimat uarie sūt opi.uide Ric.in.4°di.
35.ar.3.q.4.Et.Scotum ibi. ¶ Cultus dispari
tas. scilicet qñ fidelis cōtrahit cum īfideli ut iu
deo uel pagano nō tenet matrimonium.Nā hoc est
ꝓhibitum de iure diuino.exo .34.⁊ de utero.⁊.
28.q.i.§.ex his.⁊.c.Caue.Secus si fidelis contra
hit cū heretico quia licet peccet si scienē cōtrahat
nō tamē ꝓpter hoc est matrimonium dirimēdum.
extra de diuor.Quāto.⁊ p Ric.⁊ theologos in.4.
di.39.Tenet᷑ tamen fidelis recedere ex p̄cepto ab
heretico uel econuerso si in notorio crimine here
sis ꝑseuerat ut in.c.Quēadmodum de iure iurādo.
Vis. siue uiolētia uel metus impedit matrimoni
um cōtrahendū ⁊ dirimit iā cōtractū ut in.c. Cum
locū ⁊ in.c.Cōsultationi extra de spon. Sȝ nō oīs
uis ⁊ metus īpedit ⁊ dirimit. Ubi nota q̄ duplex
est coactio.s.Absoluta q̄ fit p uim ⁊ ista excludit to
taliter consensum animi in quē nō cadit coactio.

Alia est coactio cõditionata ⁊ ista fit p metũ cũ. s.timore alicuius mali ab extra cõsentit ẽt abitra ⁊ sic nõ cõsentit nec uult simpliciť sed pcedẽte causa impellẽte. Et iuxta hoc sciẽdum q̃ Quedã sunt in quib⁹ nõ exigit̃ nuda uolũtas alicui⁹ nec cũ q̃litate libertatis ⁊ in huiusmodi met⁹ ipso iure nõ inficit qa coacta uolũtas uolũtas ẽ.15.q.1.merito. Quedã sũt in quibus exigit̃ libera uolũtas cũ q̃litate libertatis ⁊ tũc coacta uolũtas cũ nõ sit libera inficit.15.q.6.Auctoritatẽ.22.q.4.Int̃ cetera ⁊.33.q.5.Significasti.alias notificasti.⁊ ibi per glo.Casus aũt in qbus libera ⁊ directa uolũtas exigit̃.ponit glo.in.c.Abbas. extra.de his q̃ ui.metus ue causa fiũt.⁊ in.d.c.Significasti.Quorũ primus ẽ matrimoniũ ut in.c.cũ locũ.⁊.c. Cõsultatiõi ⁊.c.Gẽma.⁊.c.fi.supra.de spõ.Nã ĩ cã matrimoniali qualiscũq; iustus met⁹ q põt cadere ĩn cõstantem uirũ ĩteruenĩat siue culpa cõtrahẽtis siue nõ matrimoniũ cõtractũ nõ tenet nec obligat⁹ ẽ qui hoc facit ẽt si iurat. Reliquos casus uide ibi.s.in d.c.Abbas.Que aũt habeãt ĩducere iustũ metum creantẽ excusatiõnẽ ⁊ cõsensum excludentẽ notat glo.in.c.Cũ dilectus.extra de his q̃ ui metus ue cã fi.sup.ỽbo nec metũ mortis. ¶ Ordo .s.sacer.nã existẽs in sacris ut subdiacon⁹ ⁊ supra impeditur matrimoniũ cõtrahere ⁊ si contraxit dirimi debet. 32.di.Si quis eorũ ⁊.c.de illo ⁊ extra q̃ cle.uel uo.

c.i.ꝛ.2.ꝛ.c. Rursus ꝛ p totū q̄ si ꝺ facto cōtrahat excōmunicat⁹ ē ut ī cle.eos.de cōsan.ꝛ affi.ꝛ fit irregularis ut in.c.2.ex̄.q cle.uel uo. Greci tam̄ in sacris cōstituti possūt uti matmo° iā cōtracto sed nō pn̄t āplius contrahere. Ligamē. ¶ Nā qn̄ qs alti cōiugi ē alligat⁹ ēt si solū p matmoniū cōtractū p ṽba de p̄senti ea uiuēte aliā accipe nō potest ut ī.c.licet ꝺ spōsa duorū.q̄zuis ligat⁹ solū matrimonio p ṽba de p̄senti cōtracto āte carnalē copulā possit religionē ap̄pbatā īgredi.ut ī.c.uex ꝛ.c. ex publico.ꝺ cōuer.coniu.ēt īuita cōiuge remanēte ī seclo q̄ post pfessionē tacitā l' exp̄ssaꝫ īgressi ꝛ nō āte potent cū altero uiro contrahere. Si uero post contractū matmoniū ut s̄ alt̄ coniugū se absētauit ī regionē longinquā remanēs non potest cū alio contrahere nisi pus certificat⁹ fuerit de morte alteri⁹ ut ex̄ de spon.c.in p̄sentia.Sec⁹ aūt ē in sponsalib⁹ ꝺ futuro ut ī.c.de illis.e.ti.Quādo aūt dicat̄ certificat⁹ notat glo.ī.c.qm̄ frequēter.§.si aūt.extra ut lit.n̄ conte.sup ṽbo p̄sumat̄. ¶ Honestas .s.publica.ē ppīquitas ex sponsalib⁹ pueniēs trahēs robur ab īstitutione ecclesie pp ei⁹ honestatē.ſm Ric.ī 4°.di.4ī.cū enī aliqs cōtrahit sponsalia cū aliq̄ mł'iere orit̄ ex ilt' sponsalib⁹ publice honestatis iustīa īpediēs ꝛ dirimens matmoniū ī pmo gener̄ usq3 ad q̄rtū gradū ut.s.null⁹ consāguine⁹ sponsi possit habe2 illā sponsā ī uxorē

nec aliq̃ ꝺ consãguinitat̃ spõse possit haber̃ sposũ
illũ ĩ uirũ usq3 ad q̃rtũ gradũ ꝺ desposa. ĩpu. Con
tinebat̃. ⁊. c. iuueĩs. ⁊. c. Ad audiẽtiã ex̃ ꝺ sponsa.
Et hec ṽa sũt si sponsat̃ sit pura. i. sine conditiõe
⁊ certa. Is aũt fuerit nl'la ratione consãguinitatis.
affinitatis aut alteri⁹ cui⁹cũq3 ĩpedim̃ti dũmodo
non sit nl'la ratione consens⁹. nã tũc nullũ orit̃ ĩpe
dim̃tũ ut ĩ. c. unico. e. ti. li. 6. in glo. 27. q. 2. Si qs
desponsauerit uxorẽ. ⁊ ibi glosa. ⁊ Archi. si uero
sit dubiũ ꝺ consẽsu. s. an contrahẽtes uere consẽse
rĩt bñ orit̃ publica honestas. ex̃. ꝺ spon. Juuenis.
sup ṽbo dubia. et notat Ric. ubi s̃ ⁊ Inno. ex̃. eo.
ad audiẽtiã. ubi ẽt dĩc idẽ si frigid⁹ contrahat cum
aliq̃ monac⁹ l' sacerdos. nã ex eoꝝ sponsalib⁹ orit̃
publica honestas ut s̃. 27. q. 2. Si qs. Hãc materiã
bene tractãt do. An. ꝺ bu. ĩ. d. c. Juuenis ⁊ Jo. an.
ĩ. c. i. de spon. ĩpu. li. 6. ĩ nouella. ¶ Si sis affinis.
Affinitas q̃ est ꝓximitas ꝑsonarũ ex carnali copu
la ꝓueniens oĩ carens pentela. ꝭm. Gof. contrahi
tur ex matrimoniali coitu et etiam fornicario. 30.
questione. 4. c. Si quis unus. trigesima secunda
questione quarta. c. Jn eo. trigesima quinta questi
one. tercia. c. Nec eam. ⁊. c. de ĩcestuosis. ⁊. c. ex̃or
dinaria ⁊ durat usq3 ad quartũ gradũ ĩclusiue solũ
mõ ĩ ꝑmo gener̃ affinitatis. exẽpli grã. Jo. cotraxit
matrĩmoniũ cũ Maria oẽs consãguinei Johãnis sũt
affines marie. ĩ eodẽ gradu ĩ q° sũt cosãguinei ipi

iohāni ⁊ oēs cōsāguinei marie sūt affines Johīs in eodē gradu in quo sūt cōsanguinei ipsi marie: Cōsanguinei aut utriusqꝫ ptis int se ipsos nullā affinitatē habēt ut īfra.c.Quod sup his supra.ꝺ cōsan.⁊ affi. ¶ Si forte coire neqbis. ¶ Impotentia enī coeūdi est uiciū anime uel corporis l utriusqꝫ quo quis īpedit alii carnalit cōmisceri.Et spēs huius īpotentie pncipalit sunt due.Prima est naturalis ut impotētia pueri ul frigiditas senis seu ēt frigiditas cōplexionis uel artatio mulieris. Et hec si est ppetua ut in frigido nō solum īpedit matrimonium cōtrahendū sed ēt dirimit iā cōtractū 33.q.i.c.i.⁊.2.⁊.c.laudabilē ex de frigi.⁊ male.Si uero est tēporalis ut in puero tā diu impedit quā diu in est.De naturali tamē īpotētia q est in sene dicit glo.in.c.Quod sedē.Quod bene pōt cōtrahere ut in.l.Sancimus.C.de nup.⁊.27.q.i.Nupciaruꝫ.Secūda ē accidētalis ut castratio ī uiro uel destructio matricis aut alia īeptitudo in muliere uel cōmune impedimētum p maleficiū de qbus in iuribus supra allegatis habet. ¶ Ecclesie uetitū: hoc uerbo phibent matrimonia clādestina ꝺ quibus habet extra de clāde.despō.c.2.⁊.c.Cū in hibitio.⁊.30.q.5.aliter.⁊ omnia alia matrimonia cōtra ecclesie īterdictum cōtracta. Et licet cōtra facientes huic pcepto peccet mortalit tenet tamē matrimonium nec dirimitur. ¶ Nec nō tempus feriatū:

9 2

Ubi nota q̄ matrimonia ꝓhibentur a ꝑma domi
nica aduentus usq̄ post epiphaniā. ẜm Ric. in. 4°
di. 32. ar. 5. q. i. Et a dominica. lxx.ᵉ usq; ad octauā
pasce ĩclusiue. Et a tribus dieb⁹ āte ascēsionē usq;
ad octauā penē exclusiue. 33. q. 4. Nō op;. ⁊ trib⁹
.c. sequētibus ⁊ extra de feriis. Capellanus. his ta
mē tēporibus nō ꝓhibet᷑ cōsensus matrimonialis
quo ad cōtrahendū matrimoniu; seu spōsalia. Nā
quocunq; tēpore cōtrāhi possunt ut ĩ. d. c. Capella
nus. Sed ꝓhibet᷑ omnis nuptialis sollēnitas ⁊ ac
tus copule carnal'i pricipio ⁊ sic traductio sponse
ĩ domū spōsi. Et trāsgrediēs quodcunq; hoꝝ triu;
mortalit̄ peccat. Deīde ĩterroget si post nuda spō
salia de futuro cōtracta cōtraxit secūdo cū alia spō
salia ēt de futuro nā peccauit mortl'r nō tñ pp hoc
soluta sunt ꝑma ēt si secunda fuerīt iuramēto firma
ta nisi secuta fuerit carnalis copula ex̄. e. Js q. ⁊ .c.
Si inť. ẜm Ric. ubi supra ⁊ hosti. Idē do. An. de
bu. ĩ. c. sicut ex litteris. e. ti. Si ꝑmo cōtraxbit spō
salia de futuro cum aliq̄ deīde cum alia cōtraxit p
uerba de p̄senti. Nā licet p secundā de p̄senti solu
ta sint ꝑma de futuro ēt si fuerīt iuramēto firma
ta peccauit tñ mortalit̄ ex̄. e. Si inť ⁊. c. Sicut. ⁊ ibi
p. d. An. de bu. Si post matr̄monium cōtractum per
uerba de p̄senti cōtraxit cu; alia ēt de p̄senti mor
talit̄ peccauit nec tenet secundum matrimoniū etiā
si fuerit cōsumatum sed redire op; ad primū nisi

illa cū q̄ prius ɔtraxerat ingressa fuerit r̄ligionē ap
pbatā τ ibi pfessa ł nisi papa dispēsaret ex cā rō
nabili qđ facer̄ pōt. ex̄. đ ɔuer. côiu. ex publico. ¶ Et
ibi glo. do. An. đ bu. τ doc. côit. τ ī. c. ex pte. 2°. et.
đ diuoꝛ q̄nto. Ric. ī 4°. di. 27. aꝛ. 4. q. 3. τ côit oēs
Si matmoniū ɔtraxit cū đbita ītētioe̅ s. pcreādi p
lē. fuādi fidē τ ɔtrahēdi ī sepabilē aīoꝝ ɔiūctionē
nā siñ his boīs matmo. ɔ̄bi ñ pōt. 27. q. 2. oē. glo.
ibi. v̄v̄. tñ dic̄ q̄ si aliq̄s ɔ̄bit matmo. ītētiōe adul
terādi nihilominꝰ tȝ matmo. nisi hº đducat̄ ī pac
tū. archi. v̄o. ī. d. c. oē. dic̄ q̄ lȝ cōtrahat̄ matmo.
siñ ītētiōe pl̄ ł si. i ītētiōe fiđi fuāde ñ tñ cū ītētio
ne euitādi plē nec frāgēdi fidē matmo. ē. Sȝ si di
recte cōtrahat̄ cū ītētiōe euitādi plē ł frangēdi fi
dē tūc ñ ē matmao. 32. q. 2. solȝ τ ex̄ đ ɔdi. ap. c. fi. ī
bono āt sacramti sep aīꝰ ē necessariꝰ q̄a siñ mutuo
ɔsēsu matmōiū ēē ñ pōt cū ɔsensꝰ sit đ substāᵃ mat
monij. despō. tua nos. τ. c. cū. ap. ¶ Ric. ubi s̄. di. 31.
aꝛ. 2. q. i. opti⁹ distīguit. si sciēs se excōicatū maioꝛi
ł ēt mīoꝛi excōmuīcatiōe cōtraxit uidet̄ morᵉ q̄a
excōio sepat a sacramtis. Jdē uidet̄ si exñs ī mor
tali ɔtraxit matmōiū. ī ut⁹ q̄ȝ tñ cāu matmōiū tȝ ex̄
đ eo q̄ duxit ī matmo. c. significasti τ ab. sy. ibi. Si
post cōtractū matmōiū p v̄ba đ p̄sēti añ ł post cōsu
mationē. cognouit aliq̄m cōsāguineā uxoris sue in
4°. gradu ł citioꝛi ñ pōt absq̄ȝ mortł̄i pecc̄o debi
tū exiger̄ ex̄ đ eo q̄ cogno. cōsan. uxoꝛis sue. c. i. τ fi.

93

nisi cū eo dispēset ut notat Jo.an.ī.c.2.c.trāsmis
se τ.c.tue.e.ti.τ.d.An.ð bu.ibi.redder tñ sēp te
net.Si spōs⁹ extūs se nimiū relaxauit cū spōsa uer
bis lasciuis τ tactib⁹ īpudicis se īuicē ꝓuocā⁹qa ī
h⁹mōi ð facili pñt occurrer mlta mortlia pcipue si
fuerit uolūtas īordīata l'si pp h⁹ inuenerit polu⁹
ī alio ipox.Si cognouit uxo. añ bñdictionē nupti
alē ð q̄ hēt.33.di.c.fi.mor⁹ ē ƀʒ.ƀƀ.ubi ē ɔsuetū
bñdictionē adhiberi nisi fieret cū dispēsatio⁹ epi
ex iusta cā.idē dič si omittāt alie sollēnitates cir⁹
matmo.cōsuete.cō.alla.gof.τ uic.τ notat collec.ex
ð spō.c.i.ubi subdit. Alber.tñ dič q̄ h⁹dcm ē nīs
dux.τ h⁹idē uidet sētir īno.τ do.an.ð bu.ibidē.
nā cōsue⁹ uim legis l' canōis obtinʒ τ canō l' lex ñ
obligat ad mor⁹nisi cōtineat pceptū l' ꝓhibitionē
ð ellec.generali.li.6.Si uir spōsā adornauit uesti
b⁹ τ iocalib⁹ pciosis seu aliis uais τ supfluis orna
mtis τ qb⁹.τ si traduxit ad domū cū magnis expē
sis τ appatib⁹ ac pōpis ultra cōdecētiā stat⁹ sui.
nā peccauit ƀʒ q̄ntitatē excess⁹.Si ðbita ītētiōe sē
p cognouit cōiugē.nā si cā suscipiē⁹ ꝓlis τ ad dei
gloriam educande aut causa reddendi debitum nul
lum est peccatum imo meritorium secundum om
nes doctores de primo.1.thi.5.uolo iuniores nu
bere filios procreare et c̄. de.2°.i.cor.septimo
dicit.uxori uir debitum reddat.τ c̄.Si uero causa
remedii seu uitāde fornicatiōis ñ solū ī se sed ēt in

coniuge ueniale est si sistat ĩfra limites matrimo
nij.s.actu uel habitu uidelicet q̧ cũ alia nõ faceret
secus si ita exit fines matrimonii q̧ ẽt si nõ esset
uxor faceret idẽ tũc enĩ ẽ mortale ꝫm Ric.in.4º
di.33.ar.3.q.3.Con.Tho.ibidẽ.sed si cognouit eã
causa delectationis seu saturãde libidĩs. Tũc si li
bido p̄ueniat uolũtatem ex fragilitate seu infirmi
tate carnis ꝓueniẽs.Et ex hoc querit̃ cõiugalis de
lectatio sub deo tamẽ ut.s.dei amor p̄ponatur illi
delectationi hoc est ẽt ueniale q̃uis nõ fiat predic
tis tribus de causis. Si uero p̄uenit̃ libido a uolup
tate ut cũ quis de industria utit̃ calidis ⁊ incenti
uis uel cũ excitat in se ipso motus libidinis ꝓpter
satietatẽ delectationis hoc ẽ ꝓhibitũ ⁊ illicitũ.se
cundũ. Alex.de al'.tercia pte su° di.36.⁊ sic uidet̃
sentire q̧ hoc sit mortale.Cõ.Ray.⁊ hug.Si cog
nouit cõiugem applicãdo aĩum ⁊ appetitũ delibe
ratum ad aliã mulierẽ mortale ẽ.Si cognouit uxo
rem ꝓpter corporalẽ sanitatẽ p̄ncipaliter nõ excu
satur a peccato ꝫm tho.in 4º di.32.Si cognouit
uxorẽ extra uas naturale semp ẽ mortale.ꝫ alex.
ubi supra ⁊ omnes doc.qa sic ꝓles generari nõ po
test.32.q.7.c. Adultii.Si cognouit cõiugẽ ĩuase
ꝓpo nat̃ali sꝫ mõ ꝯtra naturã puta lateralit̃ aut stãs
erect⁹ l' ꝯ ml'r supg̃redit̃ uirũ aut uir ad eã accedit
r̃trorsũ more iumẽtoꝝ.nã hoc ꝫm Alex. de al' ubi
s̃ uidet̃ ẽẽ mortl'e ⁊ tãto graui⁹ q̃nto pl⁹ discedit̃

9 +

a modo naturali. Alber.uero.τ Tho.in.4° di.31·
dicũt q̄ nõ semp est mortale secũdum se quandoq̃
tamẽ põt esse signum mortalis cõcupiscẽtie qñ.s.
nõ sufficit eis modus a natura ordinat⁹.põt dici ꝑ
cõcordia opi.q̄ si cõiuges se carnalit̃ cognoscãt. s3
modo nõ naturali seruato tñ debito uase τ hoc fa
ciãt nulla causa subsistẽte sed causa solius uolupta
tis amplius sic q̃rende mortalit̃ peccãt p̃cipue in
duobus ultimis modis.Si uero subsit causa aliqua
τ si nõ omnino sufficiẽs ut quia alit̃ cõmisceri peri
culũ est aborsus licet hoc casu melius foret absti
nere attamẽ excusari uident̃ a mortali τ forte ẽt
a uemali in p̄mis duobus modis nisi sciẽter extra
semẽ effũderent tũc enĩ esset mortale. Con. Ray.
τ glo.eius.Si tẽpore mẽstruorũ debitum exegit l'
reddibit.Nã utrũq̃ uidet̃ mortale τ ꝓhibitũ.le
ui.2° Tũc enim secundũ hiero.solẽt generari fet⁹
leꝓsi τ morbosi.τ notat.Archi.di.4. Ad ei⁹. Tu
dic q̄ licet sup hoc uarie sint opi. tñ satis equa ui
det̃ opi.Tho.in.4°.di.32.ubi dicit q̄ si flux⁹ mẽ
strualis est innaturalis iordinat⁹ τ quasi cõtinuus
nõ est ꝓhibitũ exigere Sed si est naturalis ꝓhibi
tum est mulieri petere.Si uero uir petat scienter
debet eũ p̃cibus auertere s3 si ignorãter d3 aliquã
occasionẽ p̃tendere l' ĩfirmitatẽ allẽare.Si tñ nllo
mõ ult' acq̃escere d3 reddere. Alex.tñ de al' dicit.
hoc uex̃ qñ timet̃ ꝓbabilit̃ d̃ fornicatiõe uiri al's

nō. Idē dicēdū uidet̃ si āte purificationē post ptū exigit̃ uel reddit̃. Si debitū exegit l' reddidit tē pore pgnationis. Nā si psumit̃ uehemēt de picl'o p tus nō lz exigi nec reddi fz Alex. Con. vv. Si ī sol lēnitatib⁹ ꝛ ieiunijs debitū exegit l' reddidit. Nā hoc uidet̃ phibitū. 1. cor. 7. dic q̄ his tēporib⁹ ex act⁹ nō peccat si reddat inuit⁹. Qui uero exigit ali q̄ īfirmitate l' cōcupīa duct⁹ sine cōtēptu tn̄ teporis seu ecclesiastice exortationis excusat̃ secūdū Tho. ꝛ alios cōmuniter. Gl'o. tn̄ sup. c. i. 33. q. 4. dicit q̄ his diebus cā saturāde libidinis cōiugem cognos cere est mortale licet aliis temporib⁹ sic cognosce re sit solū ueniale secūdū eā. uide ibi plene. Si alt' alteri exigēti debitū reddidit. Nā uterqz ad hoc tenet̃. i. cor. 7. Sed uir nō solū tenet̃ reddere uxo ri expresse petēti: sed ēt si tacite uel per signa hoc appeat alias qui alteri absqz legittima causa dene gauerit mortalit' peccat fm doc. Negare tamē pōt licite alter alteri debitū reddere. pmo si āte duos mēses post cōtractū matrimonium uir exigat debi tuz. 27. q. 2. Institutū. Idē tho. ꝛ al. ¶ 2° nō tenet̃ reddere alti publice ī adultio exn̄ti l' occulte q̄a in utroqz casu t'lis pdidit ius dbitū exigēdi. Nec tene tur reddere ī loco sacro pp reuerētia dei nec ī pub lico pp scādalum pximi. fm alex. ubi s̄. nec si pba bilit' timeret notabile nocumētū ppe psone l' cōiu gis l' plis ī utero existētis. Negare āt debituz ex

ira l' indignatiōe ut qn̄q3 cōtigit nō uidet' posse ex cusari a mortali. Si quoquomō ꝺ īdustria cognoscē do cōiugē plē euitauit l' hac de cā alt' alti debitum negauit mortale est. Si alt' cōiugū ab alt'o ī adulte rio publice cōmorāte obitū exegit l' reddebit mor tale ē ſm cōem opi. doc. 32. q. i. c. i. ⁊ seq̄ntibus. Si uero adulteriū ē occultū circa hoc uarie sūt opi. doc. uide Ric. in 4°. di. 35. ar. i. q. 2.

Ab habētib⁹ curā familiarē. Si scit se quoq° mō excoīcatū aiur' l' a iudice l' al' pticipauit cū ex coīcatis pōt ēē mortl'e ⁊ ueīale ut ī. c. pcedēti. Si uir uiuit ꝺ licito exercitio ⁊ ꝺ substā⁹p se ul' p p̄de cessores suos licite acq̄sita faīliā suā pascit aut de ub'is dotē uxoris hūit uide ꝺ hoc s̄ pcepto. 7° Si uir ux. dilexit ⁊ ꝺbite cū ea se hūit ut precipit ap⁹. eph. 5. an. ꝯtrario ꝺspexit eā l' ꝺ ea nīs zelotip⁹ ⁊ suspicios⁹ fuit ⁊ sic p mīmo ac siñ rōnabili cā v̄ berauit seu ꝯtumeliā ītulit. Si se ab ea p mūtū tp̄s absq3 ei⁹ libero ꝯsēsu ⁊ siñ urgēti necessita° absēta uit. Si filios pcreatos ⁊ filias baptizaī ⁊ ꝯfirmare fec̄ tēporib⁹ ꝺbitis ⁊ si ex dillatiōe nimia aliquis mortu⁹ ē siñ baptis° mor°. ē. Si uir ñ puidit mag nis necessitatib⁹ uxoris filioꝝ ac alioꝝ seruorū ex auaritia precipue in infirmitate mortaliter pec cauit. i. thi. 5. Qui suorum max. Si uir bonam diligentiam circa curam et regimen uxoris filio rum ac familie adhibuit ut uirtuose uiuant.

⁊ ut dei mandata ⁊ ecclesie sciant ⁊ obseruent p̄ci
pue de cōfessione coīone misse auditione uite ho
nestate ⁊ huiusmodi. Et si filios diligēter educauit
ac bonis moribus ⁊ doctrina quātum potuit info r
mauit. Quod si circa hoc notabilit̄ defecit mortāle
ē. Si ad choreas ⁊ ad alia uana spectacula uxorē.
uel filias ire pmisit seu uanitates ⁊ ornatus super
fluos habere uel facere cōsensit quia ē pticeps pec
catoꝝ earum. Ro. pmo. Si dotē ⁊ eius bona ꝓpria
absq; eius libera uolūtate distrahit quia nō potest
extra de dona. inter ui. ⁊ uxo. p uestras ⁊ ď empt.
⁊ uen. Peruenit. Si decimas p̄diales ⁊ personales
soluit. Nā ad hoc tenet̄ in duobus casibꝫ .s. ubi ē
cōsuetudo uel īdigētia ministrorū dei q̄bus s̄m le
gē diuinam debet sustētatio secūdum Alex. tercia
pte. su. di. 55. ar. i. Si mulier dilexit uirū suū et si
fuit ei subiecta ⁊ obediēs in licitis ut tenet̄. eph.
5. Mulieres uiris suis subdite sint sic domino: q̄m
uir est caput mulieris. 33. q. 5. est ordo. ⁊ quattuor
cap. seq̄ntibus. Si uxor uiro irreuerēs ⁊ male re
spondēs fuit uel cōtēdendo eū ꝓuocauit ad iracun
diam uel ad dei ⁊ sanctorū blasfemiā hoc mortale
uidet̄ p̄cipue cū scit uiri ꝓnitatē ad hoc. Si irre
uerēs fuit ⁊ discola erga soceros ⁊ cognatos ⁊ ma
le tractauit eos seu uiro reddere studuit exosos
mortale uidet̄ p̄cipue in hoc ultimo casu. Si uiruꝫ
domiciliū trāsferētez sequi noluit grauit̄ peccauit.

Nã ad hoc tenet᷑ nisi ꝓbabiliter dubitaret ꝺ mor te sua uel ꝙ uellet eam exponere ad scortũ aut ire uagabũdus. de hoc plene. extra de spõ. de illis. et de coniu. lep. c. i. ⁊ ibi dominus. An. de bu. ⁊ alii doc. Si dotẽ ex usuris habuit uel de bonis uiri ma le acqsitis cõsumpsit tenet᷑ ut supra ꝑcepto. 7. Si existẽs sterilis illicite opam dedit ut cõciperet fili os puta ꝑ medicinas ⁊ remedia supstitiosa malefi corũ ⁊ huiusmodi mortalit᷑ peccauit ut supra ꝑcep to ꝑmo. Si ex adulterio filiũ genuit uel alienum ꝑ tum sibi supposuit. Nã in ꝑmo casu ultra mortale peccatum tenet᷑ ipsi uiro satiffacere de omnib⁹ ex pensis factis illi filio putatiuo ul᷑ eius heredib⁹ si uir sit defunct⁹. In secũdo uero casu. Si de uiri cõ sensu alienũ supposuit absoluta est mulier sꝫ si eo ignorante fecit tenet᷑ ut in primo casu nõ tamen tenetur mulier quoquomodo crimen suũ reuelare uiro nec etiam filio secũdum Scotũ in. 4°. di. 15. q. 2. Et ibi allegat optimas rationes. Si uoluntarie uel culpa sua se dispердidit aut aborsum procura uit seu ẽt infãtulos in lecto tenuit qꝺ nõ licet uel ibi culpa sua aut negligentia oppressit de hoc uiꝺ supra ꝑcepto. 5. Si cũ potuit noluit lactare filios ꝓpos ⁊ nutrire peccauit ⁊ cõtraria cõsuetudo pra ua cõsuetudo uocat᷑. di. 5. ad eius. Si se depillauit seu usa ẽ fucis ⁊ aliis figmẽtis crinib⁹ tortis cris pis aut mortuis bõbice nimio circa dorsũ odoriferis

pˡanulis altis ꝛ huiuſmodi qꝛ in his pōt eſſe mortale aut ueniale ſecūdū n ītentionē ꝛ exceſſum. Si utitur ueſtib⁹ ex forma ſua illicitis uel inboneſtis puta recbamatis a parte inciſis aptis ſcolatis multū caudatis ꝛ huiuſmodi. Si nimiam diligētiā ꝛ ſtudiū adhibuit ad ſe ornādum ꝛ multo tēpore ſe ꝛ alios ꝑpter hoc occupauit ꝛ ꝑcipue in feſtis. illicitum ē. Circa ꝑdicta ut melius poſſit diſcerni ornatus illicit⁹ a licito diſtīguēdum ē. Inter ornatum fucationis ꝛ ornatū ueſtium ꝛ huiuſmodi. nā fucatio cū ſit ſpecies fictionis ſeu adulteriā fictio nō pōt eſſe ſine peccato ſm Auguſtinū in. c. Fucare. de cō. di. 5. nō tamē ſemp ē peccatū mortale. ſecūdum. tho. 2ª 2ᵉ. q. 169. qð ꝛ notat inno. in. c. i. extra ne cle. uel mo. Sꝫ ſolū quādo fit p laſciuiā uel ī dei cōtemptū. Nā aliud ē fucis faciei pulcritudinē nō habitā fīgere qð nō licet. Aliud ex aliq̄ cā extrīſeca ꝓueniēte turpitudinē occultare puta ex īfirmitate ꝛ hui⁹mōi ꝗ licitū ē qa ſm apoſtolū i. cor. 12. Que putam⁹ ignobiliora eſſe mēbra his honorē abūdantiorē circūdam⁹. Ornat⁹ uero ueſtiū ꝛ huiuſmodi de ſe nō ē illicit⁹. ſm Alex. ð al'. ſup 2° ſen. ubi dicit ꝗ lꝫ ſm nobilitatē ꝑſone ꝛ cōſuetudinē terre ꝛ dignitatē officii ſe ornare ueſtibus ꝑcioſis ita tam̄ ꝗ abſit libido ī uolūtate ꝛ ſcādalū in exteriori opere his ꝑſuppoſitis ꝓ uero fūdamēto pōt dici ꝗ huiuſmodi ornat⁹ ēt nō nuptis

mulierib⁹ ē mortale ſi fit ad cōplacendū uirorum aſpectib⁹ ꝛ ad cōcupiſcendū. Unde criſoſton⁹ inqt. Si ſe mulier decorauerit ꝛ ad ſe uiſus hominū ꝓcurauerit extremā uindictā ſuſtinebit. Si uero fit ex quadā leui uanitate uel iactātia ut quia ſi bene īdute fuerīt nobiliores forte reputent̄ ſaltē ē ueniale peccatū. In cōiugatis aut idē dico. ſi ex pdictis cauſis ſe ornēt quia ſimilit̄ peccant. Sed ſi ornēt ſe hac ītentione ut placeāt uiris ſuis ne p eoꝝ cōtemptū labant̄ in adulteriū non eſt peccatum. i. cor. 7. Quia tam̄ circa hāc materiā uarie ſūt doc. opi. ꝓide aug⁹. ad poſſido. ſcribēs ſic inquit. nolo ut ꝺ ornamētis auri uel ueſtis ꝓperā habeas ī ꝓhibēdo ſententiā niſi ī eos q nec cōiugati ſūt nec coniugari cupiētes cogitar̄ debēt q̄lit̄ placeāt deo illi aūt q ſūt mūdi cogitāt q̄ ſūt mūdi. ſ. quō placeāt l' uiri uxorib⁹ l' mulieres maritis. Et hec oīa notat Jo. An. in mercu. ī regl'a Et q̄ fiūt. ꝺ regu. iu. li. 6. Si uxor nīs īcl'ta ꝛ negligēs fuit ī his q̄ ad ei⁹ r̄gimē ptinēt cir͛ filioꝝ ꝛ fāilie ac reꝝ dom⁹ gubernationē ꝛ cōſuationē. ꝛ ſi ꝓuidit eis iuxta merita q°rūlibꝫ tā ī ſanitat͛ q̄ꝫ ī īfirmit͛ l' ecōtra. Si ex cōſuetu͛ hꝫ maledicer̄ filios l' eos q̄ mediatores fuerūt ut copularet̄ tali uiro peccatū ē ut ꝰ pcepto. 2. Si uir ſeu mulier filios ac familiam cum oportuit corrigere neglexit. Nam ad hoc tenent̄ al' īputabūtur eis peccata eoꝝ. 86. di. īferioꝝ. ꝛ. c. faciētis.

Si aliqualiter aliq̄s eorum dedit notabile scanda
lum uel malū exemplū filiis aut familie puta ī ho
neste eius p̄sentibus quoquomodo se habēdo uł fi
liabus iam adultis secū dormiētibus carnał'r se cō
miscēdo. Aut in his q̄ sunt peccati mortalis eis cō
sentiendo mortale est. Si uxor occulte ď peccuniis
seu rebus uiri in notabili quātitate dedit cōsang
uineis suis uel aliis p̄sonis aut ludis fucis ⁊ uanita
tibus expēdidit cōtra eius uolūtatem furtū cōmi
sit ac mortaliter peccauit ⁊ restituere tenet᷑. Si ta
men occulte abstulisset uiro existenti furi raptori
uel usurario ut domino restituat. Et hoc cum effec
tu faciat excusat᷑ a furto simul ⁊ a peccato. ff. depo
siti. l. Bona fides. ut notat hosti. in su. ti. de pe. et
re. §. Que pena. ỽ. Quid ergo. ⁊ collec. extra ď usu
ris. Si quis. Et multo magis excusat᷑ si ip̄a uxor p
ticipauit uel cōsensit quoquomodo ī taliter acqui si
tis. s. p furtum rapinam usurā ⁊ huiusmodi ƀꝫ. ỽỽ.
Idē dico de oībus q̇ p aliis aliq̄d male acq̄sierunt
q̄a possūt illis īuitis uel potius ignorātibus accipe
usq̄ꝫ ad quantitatē peccunie male acquisite ⁊ resti
tuere his quibꝰ debet᷑. Quod uex credo in cōsciē
tie foro nisi īmineret pic'lm scādali fraterni ut q̄a
pximo īnocēti p furto imponi posset ł' piculum p
pe īfamie ꝑpe p̄sone uł uite aut piculū ꝑpe aīe q̄a
si forte exigeret᷑ ab eo iuramentū an rē ablatam
uel peccuniā habuisset. aut de ea aliquid sciret de

98

facili piurium ĩcurreret. Si quãdo recessit a domo patris furtiue secũ asportauit de bonis eius ad iurũ quia tenet᷑ oĩa ei restituere si ꝑ dote habuit suam legittimã uel ultra nisi obtineret ab eo liberã remissionẽ. si uero post mortem patris intestati nupsit ⁊ aliquid a domo fratrũ asportauit de iure cõmuni nõ tenetur restituere nisi cõputata dote asportauerit ultra cõtingentem sibi portionẽ totius paterne hereditatis. uel nisi statutũ aliqd municipale obstaret uel nisi renũciasset cũ iuramento paterne hereditati certificata de ꝑiudicio nam tũc eis restituere teneret᷑. ſm iura.

De uiduis. Si caste ĩ uiduitate uixit ⁊ honeste cõuersationis fuit ut uidualis status requirit. Si post mortem uiri tutrix uel curatrix filiorum remãsit. Nã si eorũ bo. male curauit aut distraxit tenet᷑ ad omne dãnum qd̓ ꝓcessit eius dolo negligentia seu culpa ut in. l. Quicqd. C. arbitrium tutele. Idẽ si notabiles el'ias de corũ bonis fecit. Si fecit uel exegit ꝓ filiis contractus usurarios seu alias illicitos tenet᷑ ad restitutionẽ ut supra ꝑcepto. 7. Si ab heredib⁹ uiri sui ꝑ dote nõ soluta alimẽta ł aliud emolumẽtũ recepit restituere tenet᷑ ut dicit᷑ s̃ ꝑcepto. 7. Si deposuit dotẽ penes cãpsorẽ mercatorẽ ł artificẽ ĩtendẽs ꝑcipe aliqd utilitatis ad discretionẽ ei⁹ saluo tamẽ capitali usura ẽ uide s̃. ꝑcepto. 7. Si trãsiẽs ad ſcas nuptias aut al'

recedēs a domo uiri asportauit secū furtiue de bo
nis eius uel heredū ultra ea que ad ipam de iure p
tinēt tenet ad restitutionē ultra peccatū. Si p se
pultura exeqis l' officiis uiri uel filiorꝫ dedit aliqd
tēporale simo. ē pcipue si īteruenit pactū seu cō
uētio. i. q. 2. Quarꝫ pio. Si tamē psona secularis q
dat peccuniā p huiusmodi spiritualibus celebrādis
sit simplex & inītēs mori seu cōsuetudini patrie
ex simplicitate talit loquat ac si uellet ea emere in
det pie īterptandū eius factū. s. q. dederit p modū
elīe erit tñ admonēda ne amplius sic loquatur.

De principibus & rectoribus secularibus. c. 3.

Circa pncipes & rectores seculares d īfrascrip
tis fieri pñt īterrogatiōes magis & minus p
ut statui & cōditiōi eorꝫ expedire uidebit. Primo
si regimē dignitatē seu dominiū ciuitatis l' castri
sibi usurpauit uel obtinuit absqꝫ ullo titulo. nā tālis tā
qꝫ tirānus & raptor tenet omnē censū puentuꝫ &
lucrū īde pceptū restituere & salariū qd īde recipi
unt officiales & rectores eius ab eo rapīa ē. Ideo &
ipi ad restitutionē tenēt nisi forte illi officiales ī
omnē euētū erāt necessarii & utiles p cōsuatione
rei publice illius ciuitatis ul' castri ut ptātes & alii
iustitie admīstratores. & talis tirānus carēs titulo do
minii semp ē ī mortali. & gesta p eū ipo iure sunt
nulla ut notat Inno. & do. An. d bu. ex de ellec. ni

bil ⁊ de resti.spo.in litteris.⁊ ibi plene p eos de
hac materia Si pse uel p alios manus uioletas in
iecit psonas ecclesiasticas seu religiosas nã pcutiẽs
si absq3 supioris obediẽtia uel ẽt de ei⁹ mãdato ⁊
ẽ laic⁹ excõicat⁹ ẽ.17.q.4.si qs suadẽte.cape tñ l'
teneĩ ẽt laico lз ỏ mãdato platorũ suorũ ẽut hui⁹
modi psonas ecclesiacas ab aliorũ iniuria ĩferẽda
compescat ĩ platorũ absentia.⁊ q3citius põt resig
net.de sen.ex.c.ut fame.⁊.c.uniuersitatis. ⁊.e.t.c.
Si clericos.li.6.Si coegit psonas ecclesiasticas bo
na ĩmobilia seu iura ecclesiarũ laicis quoquomodo
submittere seu alienare excõmunicat⁹ est si admo
nitus nõ destiterit.de rebus ec.nõ alie.hoc consul
tissimo.li.6.Si aggrauauit ecclesias seu uiros ec
clesiasticos talijs seu collectis ⁊ alijs exactionib⁹
quia si monit⁹ nõ desisterit excõmunicatus est do
nec satisfecerit ex̃.de ĩmu.ec.nõ min⁹.⁊.c.Aduer
sus.Et hoc uerũ ẽ.sic de bonis ppriis clericoru3
q3 ẽt ipsi⁹ ecclesie ut notat glosa extra ỏ ui.⁊ bo.
cle.c.fi.Optĩe circa hoc distinguit do. An.de bu.
ibidem.Si extorsit per uim uel metũ absolutionẽ
seu reuocationem excõis suspẽsionis uel interdicti
nec ualuit absolutio et nouam excommunicationẽ
incurrit extra de his que ui me.ue cã fi.c.Absolu
tiõis.li.6.Si fecit seruauit seu seruari fecit leges.
aut statuta contra immunitatem ecclesiasticam ex
communicat⁹ ẽ ex̃.de sen.ex.grauẽ.⁊.c.Nouerit.

Si fecit statuta q. soluāť usᵉ aut solute nō restitu antᵉ seu ea nō deleuerit. excōmunicatᵒ ē. ut ī cle. graui de usᵉis. Si publicos usarios alienigenas et nō īde oriūdos ad exercēdū fenᵒ ī terris suis ad misit lʼ admissos nō expulit īfra tres mēses excom municatᵒ ē ut ī .c. usarū. de usᵉis. li. 6. Si emūita tem ecclesie nō suauit extrahēdo p uim cōfugiētē ad eā aut ad aliū locū sacrū grauit peccauit. 14. q. 4. Miror. et debz puniri sic p crimīe lese maies tatis. sm Jnno. et nota p Jo. de legᵃ et Jo. de imo. in cle. pma de pe. et re. Si ecclesias et loca sacra seu religiosa uiolauit uel pphanauit p incēdiū lʼ effrac tionē eoꝝ sacrilegiū cōmisit pp qđ excōmunicatᵒ ē ipo iure extra. de sen. ex. Tua nos et .c. Cōquesti. Cō. Jnno. et dominᵒ. An. de bu. ibidē et dicunt hoc uerū solū ī his duobᵒ casibus. Jn ceteris uero sacri legi nō sūt ipso iure excōmunicati sed excōmunicā di. cō. Ric. in. 4º. di. 18. Gof. durā. et Jo. de legna. Si bona lʼ pdia ecclesiastica īuasit usurpauit seu te nuit absqꝫ cōsensu eporum seu rectorū earūdē ec clesiaꝝ excōmunicatᵒ ē nisi ea ecclesiis restituerit 12. q. 2. Quicūqꝫ et .c. se. Si abstulit aliqđ de bonis ecclesie. seu de ptinētibᵒ ad ius sacerdotū ut cali ces pamēta et huiᵒmodi dño semel cōsecrata mor talit peccauit. et ut sacrilegᵒ dz excōmunicari. 12. q. 2. nl'li liceat. Si dedit licētiā grauādi lʼ molestan di quoquomō īpsona lʼ rebᵒ iudices ecclesiasticos

pp hoc q̄ ab eis fuerit sententia excoīs suspēsionis l'īterdicti ī aliquos dños rectores seu officiales p mulgata excoīcat⁹ ē ut.ī.c.Quicūq3 de sen.ex li. 6.Si fuit hereticꝰ fautoꝛ aut defēsoꝛ eoꝝ excōica tus ē ipo iure.24.q.i.c.i.ꝛ.2. extra eo.ad abolen dā ꝛ.c. Excōmunicamꝰ.i.ꝛ.2.ꝛ alias mltiplici pe na punit̄ ī iure.Si misit pbita sarracenis seu de suis poꝛtubꝰ ut eis deferāt̄ extrahi pmisit aut eis auxiliū l' fauorē pstare psumpsit ipo facto excōica tus ē ex̄.de iudeis.ita quorūdā.ꝛ.c.ad liberādam. Si christianos naufragiū patiētes rebꝰ suis spoli auit nisi reddiderit excōicatꝰ ē extra de.rap.Excō mūicatiōi.uide de hoc ēt s̄.pcepto.7.Si fecit l'cō cessit repsalias ꝯtra psonas ecclesiasticas generali ter seu spetialit̄ nisi īfra mēsem reuocauerit excō municatꝰ ē ut ī.c.Et si pignorationes de īiur. et dā.da.li.6.Et ī regl'a.nō debet.e.li⁹ in mercu.p. Jo.An.Si ad ecclesias ī q̄bꝰ patronꝰ fuit idoneos nō pñtauit s3 īeptos idiotas l' cōcubinarios ꝛ al's malos pñtauit ul' subditos suos ecclesiaꝝ patronꝰ tales eligere ac psentaī psuasit moꝛtl'r peccauit.Si rcepit pecuniā ut pñtaret aliquē cū ess3 patronos ul' ut supplicaret pape seu epō p bñficio alicui cō ferēdo excōicatꝰ ē excōmūicatōe papali uide.īfra. c.io.Si noua pedagia guidagia ꝛ huiꝰmōi posuit seu īstituit l' ēt antiq̄ augmētauit q̄a nō licet nisi d̄ īpatoris l' regis l' lata.cō.līa ꝛ auctoritaᵉ.uel ex

antiq̄ cõsuetudie cui⁹ iicii nõ extet memoria ītro
ducta sint extra.de.v̄.signi.sup q̄busdã. Et contra
formã p̄dictã faciẽs excõicat⁹ ẽ excõicatiõe papali.
ut habet̃ ī excõicationib⁹ p̄cessus curie .⁊ tenet̃
ad restitutionẽ omniũ q̄ exegit illis a q̄bus accep
it sciũt̃ alioq̄n erogẽt̃ in pias causas. Si uero auc
toritate p̄dicta ex causa irrationabili noua īstitu
it uel antiq̄ ⁊ cõsueta augmẽtauit ⁊ de hac aucto
ritate appareat ut ibi. Tũc si ip̄e fecit id pp q̄d ī
posita sũt ⁊ infuturũ ītendit facere puta reficere
põtes tenere stratã publicã securã manutenere iu
sticiã ⁊ huiusmodi licite põt exigere ab aduenien
tibus uel trãseuntib⁹ noua ⁊ antiq̄ adaucta al's si
pp defectũ iustitie ul'q̄a ex negligẽtia seu cupidi
tate nõ tenet secura itinera nolẽs expẽdere uiato
res in p̄sona offendunt̃ ul' reb⁹ expoliant̃ aut ali
q̄d dãnũ patiãt̃ tenet̃ eis ad plenariã satisfacti
onẽ s̄m hosti.23.q.2.do. Et q̄d supradixi q̄ licite
põt exigere uectigal ītelligit̃ solũ p̄ reb⁹ q̄ negoti
ationis gracia defferũt̃. nõ aũt p̄ rebus q̄ ad usũ
p̄priũ ul' ad utilitatẽ fisci aut gracia ruris exercẽ
di portãt̃ .C.d̄ uecti.⁊ cõ.l.uniuersi.⁊ glosa ī.d.c.
sup q̄busdã.q̄ uex ẽ d̄ iur̃.s3 d̄ cõsuetu͡e hoc nõ ser
uat̃ l3 hosti.ī su.e.ti.dicat q̄ hec ↄsuetudo ẽ irra
tiona bil' nec põt facere q̄ debeat̃ uectigal p̄ p̄dic
tis reb⁹ q̄d uidet̃ uerũ quo ad forẽses s3 quo ad ī
colas forte põt tollerari tal' cõsue͡t.s.q̄ soluat̃ uec

tigal ēt ꝑ reb⁹ ad usū ꝓpū ptinētib⁹ saltē ꝺ fruc
tib⁹nouis terraꝝ q̄ supponūť ad supportādū one
ra loci ꝺ q̄b⁹ nullū ad hoc foret solutū uectigal ab
eis.sec⁹ aūt ꝺ his q̄s emerēt ꝑ q̄bus semľ solutum
fuisset.⁊ sic uideť sētire. Jo.ꝺ imo.ī cle.fi.ꝺ cē.Si
fuit rebellis cōtumax ⁊ īobediēs supiorib⁹ suis ī
his ad q̄ ꝺ iure teneť ꝑcipue pape ľ epo nō curādo
sñias excōis aut interdicti cū excōicat⁹ seu īterdict⁹
esset dīnis se īgerēdo uel alios ꝑuare nō pmitteº.
ē excōicat⁹ ut ī cle.Grauis.ꝺ sen.ex.Si bellū sciē
ter assūpsit īiustū seu ꝺ quo probabiľr dubitauit
mortaliť peccauit.Nā ꝭm hosti.ex eo q̄ꝛ bellū nō
apparet clare iustū ꝓsumiť īiustā ex pte mouētis.
extra ꝺ iuř iu.sic.3.⁊ teneť ad restitutionē oīum
dānoꝝ īde seq̄ntiū licet subdit⁹ ī bello dubio excu
seť ut s̄ ꝑcepto.7.ubi ꝺ hoc plene. Si bellū iustū
cū auctoriᵉ.supioris mouit ⁊ ea q̄ īiusto bello ꝺ iu
re ꝑuari debēt ꝑuauit ⁊ ꝑ posse ꝑuari fecit.nā al's
peccauit ⁊ teneť ad restitutionē omniū ablatorū
extra de resti spo.olī.⁊ ibi Inno.Si fidē ꝓmissaꝫ
ēt īimicis uiolauit ľ treuguas nō ꝑuauit mortľe ē
nisi ipsi fidē ꝑus uiolassēt.23.q.1.noli.Si obsides
suos nō liberauit mortľe ē.Si a subditis exegit
uel extorsit ui uel metu collectas seu seruicia in
debita in personis uel reb⁹ suis aut alias quoq̄º
modo grauauit in debite ⁊ contra pacta ac ꝯuēta
cū eis rapinam cōmisit.uide plene in pisa.c.Talia

Si Bona imobilia aut iura coītatis uel subditorū quoquomō sibi usurpauit uel aliquē iiuste pscrip sit τ ei⁹ bona cōfiscauit mortl'e ē τ tenet ō oī dā no. Si decedētib⁹ sine filiis nō pmisit testari ul'le gare ad placitū. aut decedētibus intestatis noluit succedere eos ad quos de iure ptinebat hereditas sed sibi eā uēdicauit tenet oīa eis restituere nisi ibi esset cōsuetudo pscripta ꝑȝ hosti. Si leges statu ta l' ōcreta grauia τ iiusta fecit l' q; fierēt cā efficax extitit. nā si sint cōtra ius naturale ipo iure nō te nēt. di. 8. Que cōtra mores. 32. q. 3. Flagitia. et h⁹ modi cōditoꝛ statutoꝝ ul'legū τ ei⁹ heredes tene tur restituere dānificatis ōe damnū qd ex eis con tigit ꝓm durā. Si officia regimīs uēdidit grauiter peccuit nā h' structissi' phibe'. C. ad. l. iul. ipe. l. fi. Si ꝟo mutuū accepit a b officialib⁹ hoc pacto seu ɔ uentiōe q; sibi satisfaciat de officio uꝫa ē quia pro mutuo ipi officiales accipiūt officii potestatē. ūde τ ipsi teuētur resignare officio τ restituere quic qd habuerint ultra sortem τ ipse domin⁹ q dedit eis peccādi occasionē pticeps ē criminis secūdum thomaȝ. τ in pisa ubi supra. ¶ Si officiales tir annos et cupidos in terris suis scienter posuit uel ex quo eos se male habere in officiis suis in tellexit non remouit. seu prouidit cum potuerit sine damno rei publice. et sine periculo proprie persone tenetur in solidū restituere ōe dānū qd ipi

officiales ītulerunt iniuste subditis suis. fm. Sco. in. 4°. di. 15. Si in officiis publicis 'posuit iudeos Nā hoc phibet. 54. di. Nulla. 17. q. 4. Cōstituit nec licet eos grauare collectis ultra consuetum secundum tho. nec expellere ut in. c. Quod super his extra de uo. notat Inno. ⁊. Jo Andreas. Si nimis durus ⁊ uindicatiuus fuit seu homicidia mutilationes ⁊ huiusmodi sceua iniuste uel ēt iuste nō tamen iustitie zelo sed potius ex uindicta ⁊ odio procurauit uel pmisit nam utroqʒ casu est mortale ⁊ in primo tenet de omni dāno. Si penas uel emēdas in peccuniā ꝓpter cupiditatem uel odium et non propter correctiones delinquētium extorsit. uel ultra debitū accepit uel penas corporales aut mortis in peccuniariam propter cupiditatē ⁊ auariciam cōtra iusticiam cōmutauit quia mortale ē. et tenet de iusto damno. Si iustitiam uēdidit uł munera unqʒ accepit uel impediuit seu ut debuit ministrarī noluit. aut latrones. fures ⁊ huiusmodi malefactores in terris suis inualescere ex eiꝰ defectu pmisit aut sustinuit seu nō obuiauit. tenet de omni dāno. Si exn̄s ipse uasallus alteriꝰ nō ƀuauit ei fidelitatē in his q̄ de iure debuit iuxta formā iuramēti. qa mortłe est. Si ī terris dn̄ij sui sustinuit iniustas mēsuras ⁊ pōdera aut īiusta p̄cia rex uenaliū sciēter. qa mortale ⁊ teneri uidet si commode potest obuiare. Si pupillos uiduas ⁊ paupes non

defendit cõtra oppressores suos ut tenet̃.85.dt. error.7.87.di.p totũ.Si ambitiosus fuit in ordinate aspirans ad dignitates 7 dñia uel sic ad ea afficiat̃ q̃ ne statũ pderet seu ut ampliaret peccare mortaliter patus foret.Uel hanc uitã nunq̃ finir̃ uellet mortaliter peccauit.Si partialis ẽ aut ptiales suos fouit 7 sustinuit mortale est.Si nimis sũptuosus 7 curiosus fuit in hedificiis.uestitu 7 apparatu ciboꝝ equoꝝ 7 familie in canibus auib⁹ cõuiuijs põpis 7 huiusmodi.Si nimis se occupauit 7 familiã in uenationib⁹ 7 aucupiis p̃cipue diebus festis õmissis missa 7 dĩnis. Et ppter hoc subditos grauauit uel eorũ sata uel nemora uastauit ultra mortale tenet̃ de illato dãno. Si duella hastiludia torneamẽta aut alia spectacula anime ł corpori piculosa fieri fecit,uel pmisit mortaliter peccauit. Si histrionibus supflue tribuit 7 huiusmodi turpes psonas ĩ curia tenuit q̃a nõ licet.uide. ĩfra e.ti.c.12.Si de honestate moru 7 castitate familie sue nõ curauit sed in pudice se habẽtes cum masculis 7 feminis retinuit nec cũ posset correxit mortaliter peccauit. ¶Si ẽ coniugatus interroga ut in precedenti.c°

¶A iudicib⁹ ordinariis seu delegatis laicis uel ecclesiasticis 7 aliis psonis q̃ in iudiciis cõcurrũt assessoribus actorib⁹ reis 7 testib⁹.c. quartũ.

Circa iudicē secularē ordinariū seu delegatuꝫ
possūt sic fieri īterrogationes Primo. Si iu
risdictionē seu potestatē iudicādi sibi usurpauit.
Nā sic iudicādo mortalit̄ peccauit cuꝫ talis potes
tas nullā tribuat auctoritatē ⁊ similit̄ mortaliter
peccauit si fines mādati sue potestatis scienter uł
ignorantia crassa excessit. Si timore cupiditate.
odio uel amore uel alia causa iniuste iudicauit. nā
si hoc sciēter fecit mortaliter peccauit. ⁊ tenet̄ in
foro iudiciali ⁊ etiam pñiali. leso ad omne inter
esse si ille ꝓ quo sentētiam tulit īiustā nolit uł nō
possit satisfacere extra de īiur̄. si culpa. 2. q. 6. hoc
ēt placuit ī glosa. cō. Ray. hosti. ⁊. ꝟꝟ. Si iniuste
⁊ male iudicauit p ignorantiā. Nā siue sit ordina
rius siue delegatus siue arbit̄ si ex ignorātia cras
sa hoc fecit ut qa pse nesciebat qđ cōmuniter scire
debebat nec apitis inuestigare curauit aut si scie
bat studere tam ⁊ uidere materiā neglexit uł assesso
rē psumere noluit seu minꝰ idoneū assūpsit ī foro
pñiali tenet̄ ad oē īterēē pti lese ut ī pmo cāu bꝫ.
ray. ⁊. ꝟꝟ. si ꝟo ignorā. pbabili ⁊ phīta oī đbita
diligē. studēo. s. ac pitos cōsulē. ⁊ nil đ cōtigētibꝰ
ad rei ꝟitatē īuestigādā ōmittēdo male iudicauit
excusatꝰ ē ab obligatiōe īstitutiōis. ⁊ eo cāu si hoc
đ cōsi. assessoris fec ipe assessor īsolidū tenet̄ pti
lese siū male cōsuluerit sciēt siū ignorā. uł negligē
tia sua. ff. q. qsqꝫ iuris. l. 2. Con. Ray. hosti. ⁊. ꝟꝟ.

Si accepit peccuniã ut male iudicaret non solũ te
net᷑ ut supra ad omne interesse sed ẽt peccuniam
sic acceptã tenet᷑ restituere nõ ei qui dedit cuꝫ tur
piter dederit sed ei in cuius iniuriã rccepit.1.q.1.
Jubemns.7.c.se.Si accepit peccuniã ut iudicaret
uel ut nõ male iudicaret tenet᷑ restituere ei qui de
dit nisi dedisset ut animũ iudicis corrumpet.2.q.
3.Qui r̃cte.7 ibi glosa 7 Archi.Cõ.hosti.7 Ray.
Si cum tenet᷑ iudicare noluit 7 ꝑpter hoc aliqs
amisit ius suũ tenet᷑ restituere totã litis extimati
onem ei q̇ ꝑpter hoc lesus est.23.q.2.dominꝰ.7.
q.5.Administratores.Cõ.Ul.Si existens iudex in
ferior a prĩcipe penã a iure taxatam reo totaliter
relaxauit seu diminuit cum de iure nõ possit pec
cauit 7 tenet᷑ satisfacere cõitati uel accusatori cu
ius quãdoqꝫ interest ut reus puniat᷑ ꝑꝑ aliquã ĩiu
riã sibi illatã secundũ tho.2ª2ᵉ.q.67. Con.hosti.
Si iniuste reo auxit penã a iure taxatam tenet᷑ ei
restituere si soluit secũdum tho.7 Ray.Si iudica
uit secundum allegata 7 ꝓbata contra tamẽ ueri
tatem quam ipse nouit licet tho.ubi supra 7 2ª2ᵉ
q.64.dicat in hoc casu iudicẽ excusari si nõ potest
aliter ĩnoxium liberare attamẽ cõtrarium tenet.
Alex.de al᷑.ĩ tercia ꝑte su.di.41.ar.3.q.1. 7.Nic.
de li.exo.23.Cõ.host.Ul.7.v̓v̓.Gemi.in.c.cũ eter
ni.ꝺ sen.7 re.iu.li°6° dic.q, opi.Tho.põt ꝓcedeĩ
ubi agit᷑ de pena retractabili 7 in sentẽtia q̇ põt

retractari p uiam appellationis. Secus ubi agitur de pena corporali q̄ ē irretractabilis ⁊ hec opi. uidet̃ satis inniti rationi. Si iudex sine īdigentia in fraudē accepit assessorē. nā tūc de suo ei prouidere tenet̃ ut in. c. Statutū. de Rescrip. li. 6. ubi declaratur p archi. ⁊ Jo. An. quādo dicat̃ in fraudē assumere assessorē. Si existēs iudex ordinarius accepit aliquid a ptibus peccauit mortalr̃ ⁊ restituere tenet̃ ut supra quia nō licet iudici iustū iudiciū uendere nec aliquid ꝑ sallario accipe. xi. q. 3. nō licet. nec ēt sumpt⁹ Delegatus uero nihil pter expensas petere pōt ⁊ modica ensenia. i. osculēta ⁊ poculēta ut ibi ⁊ extra de ui. ⁊ ho. cle. cū ab omni. ⁊ p Spe. ti. de salar. §. i. cō. pisa. iudex. i. §. 4. Si existēs minister iudicis execut⁹ est eius sentētiam iniustam Nā si hoc scit certitudīaliter nō excusatur a mortali nec debet obedire. Si uero dubitat tūc enī excusat̃ obediēdo. xi. q. 3. Quid ergo. ⁊. 23. q. i. Quid culpat̃. ⁊ notat. tho. 2ª 2ᵉ q. 64. con. Ray.

¶ A iudice ecclesiastico ordinario seu delegato. Si officium assumpsit iudicādi nesciēs iura grauiter peccauit. Nā ⁊ si laico illitt̃ato dūmō habeat cōsuetudinē ⁊ pitiā iudicādi possit cā cōmitti. nō tamē ecclesiastico iudici hoc pōt cōmitti nisi sit pitus mediocri saltem iuris sciētia. C. de. iudi. Certi iuris. di. 20. c. i. Si ꝑ iurisdictiōe aut ptāte ecclesiastica obtinenda dedit aliqd tēporale. Nā cū tale ius sit

ſpiritualē nō ē dubiū q̄ mortaliter peccauit ⁊ ſy
moniā cōmiſit extra ne pla.ui.ſu.c.i.2º ⁊.3º. ¶ Et
idē eſt ſecūdum hoſti.ſi cōuenit de certa quotta ꝑ
uentus.ſeu lucri.licitū tamē eſt epo ⁊ cuilibet alte
ri p̄lato pure ⁊ ſimpliciter cōmittere uices ſuas.
Et deīde tali eius uicario cōſtituere certum ſalari
um ut notat glo.in.d.c.i.⁊ Abb.Sy.ibi. Si exn̄s
ordinarius uel delegat⁹ cōtra cōſcientiā ⁊ iuſtitiā
ingrauamē alterius ptis ī iudicio quicq̄ȝ fecit pro
gracia uel ꝑ peccunia ſuſpēſus ē p annū ab execu
tione officii extra de ſen.⁊ re.iudi.cū eterni.li.6.
Si ſentētias excōis ſuſpēſionis uel ītedicti nimis
de facili fulminauit.Nā hoc nō licet niſi ꝑ ↄtuma
cia ⁊ peccato mortali xi.q.3. Nemo.⁊.c.ſi aut no
bis.Et ſi ſine monitiōe legittima p̄mīſſa uel ſine
ſcriptis ſeu alias cōtra ordinē iuris grauiter pecca
uit ⁊ ē ſuſpēſus ab ingreſſu eccleſie p mēſem unuȝ
extra de ſen.ex.ſacro. ¶ A iudice tā ſeculari quaȝ
eccleſiaſtico. ¶ Si ordīe iudiciario nō ſuato iudica
uit grauit̄ peccauit.nā null⁹ ē cōdemnād⁹ niſi iudi
cio ordīabilit̄ habito aut ↄuīcat̄ aut reū ipe ſe cō
fiteatur niſi alias crimē foret manifeſtū 2.q.i.§.
his oībus.Si ptē cōtrariā quoquomō īiuſte graua
uit dillationes cōtra ius aut q̄ſtiones ſeu īquiſiti
ones ad quas reſpōdere nō tenebat̄ fecit. Si dolo
ſe locū appellādi dedit aut poſt appellationē legit
timā ī cauſā ꝑceſſit ſeu allegationes friuolas fecit

l admisit. Si dieb⁹ festiuis exercuit iudicialia. phi
bitū ē. extra ở fer. c. i. Si paupibus uiduis ⁊ orfa
nis nō subuenit ut tenet̄. nā si sciēter deliqt ī q°li
bʒ pdictorū uidet̄ ēē mor. Ab accusator̄ seu actor̄.

Quoniā accusator seu actor requirit̄ ī iudicio.
Nā iudicis ē neminē sine accusatore dānare
2. q. i. mlti. ideo ab eo pōt sic īterrogari. Si aliqʒ
accusauit ở crimīe. nā si calūniose egit īponēdo ei
ftm crimē ex malicia ul petēdo ei aliq bona tanqʒ
sibi debita q̄ tn̄ nouit sibi nō deberi ī utroqʒ casu
peccauit mortlr ⁊ de oī dāno īde secuto tenet̄ leso
mō sibi possibili siue lesus fuerit ī tēporalib⁹ siue
ī fama uel ī psona. i4. q. 5. Nō sane ī fi. ⁊. e. cā. q.
6. si res. tn̄ se māifestaē p⁹t factū ubi uite īmineret
picl̄ʒ nūqʒ tenet̄. si ī pgressu cāe crimīal peccūia
corrupt⁹ aut rei accusati l amicoꝝ ei⁹ pcib⁹ īdut⁹
īordīate ởstitit a psecutiōe cāe īcoate. s. colludēdo
cū reo ⁊ n̄ īducē° legittīas pbatiōes q̄s hʒ ɔtra eū
mor peccuit q̄a īpedit bonū rei pub qð pcurat̄
p pūitionē criminū ſʒ tho. 2ª2ᵉ. q. 68. sec⁹ si essʒ ī
cā ciuili ubi agit̄ ở tpralib⁹ ⁊ ở īdēnitaᵗ siū acq
sitᵉ iur̄. ipi⁹ actoris. nā qlibʒ pōt īnūtiar̄ iuri suo
7. q. i. q̄m piclosū si hn̄s iustā cāʒ siū crimīalē siū ci
uilē p īdebita media eā psecut⁹ ē utēdo m̄dacijs ī
iudi° ftis īstīis ⁊ testi. ac pbatiōib⁹ aliis ne pde
ret eā qa lʒ mor peccauerit ſʒ tho. ubi s̄. q. 69. ⁊.
22. q. 2. faciat n̄ tn̄ te pp h° ad aliqd altī pti ɔ ceit⁹

foret uel saltē psumeret habere causam iustā ⁊ sic in ueritate tandē repit. Et hoc uerū in causa ciuili secus autē in criminali quia nisi certus sit de crimine ⁊ possit legittime pbare si accusaret nō excusaret a mortali. Si quādoqȝ aliqd obtinuit ex ī iusta sentētia data p eo a iudice. nā secūdum omnes doc. Si habuit malā cōsciētiam dum pēdebat litigiū restituere obligatur nec sentētia eū defendit uel si p falsos testes uel falsa instrumēta uel falsas allegationes sciēter obtinuit tenetur ut supra. ut in l. i. C. Si ppter falsas. Si uero tēpore late sentētie fuit bone fidei sed postea habuit certā noticiā quod sentētia p se data fuit īiusta q̄uis sentētia ex quo iam trāsiuit in rem iudicatā ⁊ condemnatus nō se appellauit uideatur excusare eū p quo data est secundum hosti. in su. de sentētia. §. 2. tamē quia hoc est cōtra ius naturale ⁊ quia nemo debet locupletari cū alterius tactura uel dāno. de reg. iu. Locupletari. li. 6. Ideo secūdum theologos talis tenetur restituere sic habita ⁊ sic notat Inno. ⁊ do. An. de bu. extra de immu. ec. Quia pleriqȝ. ¶ A reo. Si aliquādo accusatus seu īpetitus sup aliqua re iuridice a suo iudice dixit falsitatē. uel tacuit ueritatem nā siue hoc fuerit in causa ciuili cū ageretur de re tēporali siue in causa criminali cū accusaretur de aliquo crimīe ⁊ adderant semiprobationes uel cū inqrebatur sup crimīe d quo erat infamatus peccauit

mortaliter ꝭm tho.2ª 2ᵉ q.69. Sec⁹ aũt si ꝺ hoc
reqreret᷑ a nõ legittĩo iudice ł ẽt a legittĩo sʒ nõ
iuridice. Si accusat⁹ ł ĩpetit⁹ calũniose se defẽdit.
s. falsitatẽ dicẽdo ł ueritatẽ tacẽdo quã dicere tene
tur ut s̃ aut alias fraudẽ ⁊ dolũ adhibẽdo mortł͛r
peccauit ẽt si cãm iustã habuisset. Et si iuramẽtum
calũnie p̃stiterat ut ĩ cã crĩali fieri debet extra ꝺ
iuramẽto calũ. Inherẽtes. piurus ẽ. notat tho.2ª.
2ᵉ q.63. Si post sentẽtiã cõtra eũ latã se appella
uit causa afferẽde more ne cõtra eũ iusta sententia
exequat᷑. peccauit mortł͛r quia cõtra iustitiã egit iõ
puniẽdus ẽ ⁊ leso tenet᷑ de dãnis ⁊ ex pẽsis.2.q.
6. patet. cõ. tho. sec⁹ aũt si appellauit credẽs habe
re iustã cãm. ¶ A teste. ¶ Si in iudicio requi
sit⁹ sciẽter dixit falsitatẽ mortł͛r peccauit ꝭm tho.
2ª 2ᵉ. q.70. ⁊ ẽ piurus. nã testis semp̱ iurat dicer̃
uerũ alias nõ crederet᷑ ei q̃ntecũqʒ r̃ligiõis foret
ex̃. e. nup. 3. q. 9. hortamur. Põt tñ ĩ criminali cã re
mitti iuramẽtũ de cõsensu ptiũ nisi ĩ cã matrimoni
ali ex̃. e. Luis. tenet᷑ ĩsup sciẽter fł͛m testificãs ĩ fo
ro ꝯtẽtioso ꝺ õi dãno leso ĩde secutõ. 2. q. i. Notũ.
⁊. i4. q. 6. si res. Si rẽ sibi dubiã testificẽdo certã
asꝭuit mortalit̃ peccauit ⁊ ẽ piurus si iurauit se sci
re qꝺ nescit ⁊ tenet᷑ ad restitutionẽ si exĩde q̃s dã
nificat⁹ ẽ ĩiuste. debet igit᷑ certũ ꝓ certo asꝭere.
⁊ dubiũ sub dubio ꝓ̃ferre. cõ. tho. Si tam̃ ex labili
memoria cõtigeret ꝙ q̃s crederet se certitudĩalit̃

scire qd nescit uidet excusari a mortali et a restitu
tiõe. ßm tho. ubi s. ar. 23. q. 5. de occidẽdis. sec⁹ si
ex ĩpmeditatiõe et neglĩa. Si ꝑ testimonio ferẽdo
pecuniã accepit mortr peccauit. 14. q. 5. nõ sane
et si hoc fuit ĩ cã spirituali sicut ẽ matrimonial u
decĩs et huiusmõi symoniã cõmisit. põt tñ testis ac
cipe expẽsas ab eo solũ q eũ pducit si forte contin
gat ex testimonio ferẽdo dietã l opã suã l lucrũ et
huiusmõi dimitteĩ l pdere. Accipiẽdo aũt illicite
peccuniã ꝑ testimonio restituet ei a quo accepit.
nisi ille dederit ad corrũpẽdũ testẽ. Nã tũc debet
ei ĩ cui⁹ iiuriam accepit uel paupibus.

De aduocatis. iurisↄsultis et pcuratorib⁹ capi. 5.

PRimo iterroget cõfessor ab aduocato si aduo
cauit phĩtus a iure. nã si sciẽter hoc fecit ui
det peccasse mortalit. Si sciẽt defẽdit cãz iiustam
l dspatã mortlr peccauit. et tenet ad restitutionẽ
altĩ pti ßm tho. 2a 2e q. 71. sz si ex ignorãtia sua ñ
cognouit iiustã esse cãm et ideo eã defẽdit excusat
eo mõ quo ignorãtia excusare põt. Si uero ignorã
ter ab iitio iiustã suscepit et postmodũ ĩ pcessu iu
dicii cognouerit eã talẽ oĩo relinqre debet et clien
tulo cõsulere q; desistat et cedat l cõponat cũ aduer
sario de cõi cõcordia sine fraude ut. i. l. Rẽ nõ no
uã. C. de iudiciis. hec tho. et Ray. ĩ causa uero du
bia licite põt patrocinari ßm. dd. Si fidelit et lega

liter ī q̄ꝫtū iustitia pmittit cām sui clie͠tuli fouit ⁊ defe͠dit nihil de cōtigētibus ōmittēdo. Nam ad hoc tenet᷑. ⁊ si pp suā imprudētiā uel negligentiā notabilē qa noluit diligēter studere ⁊ laborare ꝑ ut cā exposcebat āmisit eā mortalit̄ peccauit ⁊ tenet᷑ ad restitutionē dāni inde secuti clie͠tulo suo. ff. de offi. psi. l. utilitas. Idē Ray. ⁊ hosti. Si ꝑdidit aduersario secreta clie͠tuli sui uel alias dolo malo fecit ei pdere causam iustam mortalit̄ peccauit ⁊ tenet᷑ ut supra. ff. de. iudi. l. Filiusfamilias. Si in aduocādo debito mō usus ē. Nā nō licet ꝑponere uel aduocare procaciter conuiciando seu uociferādo et tales ꝓcaces aduocati q̄ nō ratiōe sed ꝓbris putāt esse decertādum redd͠ūtur infames. ȝ. q. 7. si quis adeo. Si falsa iura leges uel glosas allegauit seu falsa īstrumēta aut falsos testes uel corruptos ac falsas rationes seu probationes iuris uel facti induxit uel produxit mortaliter peccauit. Si quo quomodo aduersario sui clientuli bonam causam abstulit uel in aliquo eum grauauit petendo dilationem superfluam faciendo positionem duplicem ul' cauillosam. uel per instructionem falsi testis uel quia induxit clientulum suum ut negaret ueritatem et huiusmodi. ❡ In omnibus his secundum. Hostiensem. Tenetur in solidum aduersario quo ad uerum interesse. Idem dicendum de iurisconsulto et procuratore si scienter opem uel ɔcilium

dederīt in cām īiustā ⁊ eorū ope l' cōſcilio obtēta ē uictoria cauſe alias nō extra de reg.iu. Nul l⁹.li.6. Si iniit ullū contractū uel ullā pactionē fecit cū collitigatore quē in ꝓpā recepit fidē. Nā hoc ꝓhibitū ē.3.q.7. Si quis adeo. Si ſalariū īmoderatū recepit peccauit ⁊ reſtituere tenet᷑ ſm tho. Nam q̄uis licite poſſit petere moderatū ⁊ de eo paciſci ſiue ab initio ſiue finita cā.14.q.5.c. Nō ſane. nō tū īmoderatū petere pōt. ⁊ attēdit᷑ moderamē ſallarii ſm alex. de al'. in tercia pte. di.44. ſecūdum quātitatē cauſe laborē aduocātis ſciētiā ⁊ facūdiā aſſeſſoris uel aduocati ⁊ cōſuetudinē regionis.3. q.7. aput urbē. cō. tho. Si pactū iniit cū cliētulo ꝺ quotta pte litis puta de decima uel cēteſima. nam hoc nō licet ⁊ ꝓhibet᷑.3.q.7.§. arcent᷑. Si dieb⁹ feſtiuis ſe occupauit in ſtudio ⁊ aliis ad officiū aduocationis ptinētibus non ꝓ elīa uel ītuitu pietatis ſed lucri cauſa uel cōmodi tēporalis peccatū ē. Si aduocauit cōſuluit uel ꝓcurauit ſciēter ī cā uſurariā mortalit᷑ peccauit ⁊ ſi eius ope uel cōſilio aliquis ſñiat᷑ ad ſoluēdum uſ'as uel q̄ ſolute nō reſtituant᷑ uidet᷑ ipe teneri. Si in cā paupū ⁊ miſerabilium pſonaꝝ iuſta patrociniū pſtitit. Nā ad hoc tenet᷑ eo mō quo ad alia opa miſ'icordie de quibus. 86.di. Nō ſatis. Hec fere oīa īterrogari pñt a iur cōſultis ⁊ ꝓcuratoribus.

De notariis. Capitulū. 6.

SJ officiū tabellionat⁹ exercuit īperit⁹ ⁊ īex
ptus exñs. Nā si ex notabili ignorātia male
dictauit īstrumēta ul' testamēta seu debitas sollē
nitates ⁊ clausulas ōmisit quib⁹ ualidāt' cōtract⁹
⁊ īstrumēta pp qd exorta sūt litigia ⁊ bona pdita
mortl'r peccauit ⁊ tenet' de ōi dāno īde secuto. Idē
ē si hoc accidit ex eius notabili negligētia. Si fal
sificauit aliqua īstrumēta. aut scripturas suas uel
alienas addēdo uel minuēdo mortalit' peccauit. et
tenet' de omni dāno īde secuto. Si rogat⁹ ītestis
eorū q̇ nō erāt mētis sue cōpotes sed a sēsu aliena
ti sciēter notauit testamētū eorū tanq̄ʒ usū ratio
nis habentiū. nā peccauit mortl'r ⁊ tenet' ut s̈. Si
quoquomō fecit ɔtra statuta q̄ qñ creat⁹ fuit nota
rius obfuare iurauit. nam si cōtra fecit piur⁹ est:
Si aliq̈ statuta dictauit uel ī scriptis redegit aut
redegi fecit sup approbatiōe usarū ul' cōtra ecclesia
sticaʒ libertatē. nā in utroqʒ casu mortl'r peccauit
⁊ excōem īcurrit ut ī cle. ex graui. de usis ⁊ ex̄. de
sen. ex. Nouerit. ⁊. c. Grauē. Si sciētēr fec̄ ī strum̄
tū d usis ul' īfraudē usarū ꝫm hosti. piur⁹ ē q̇a cū
creāt' notarii iurāt nō faceī ⁊ ɔñr īfamis effectus
ē nec dcetero poterit testificari nec īstrum̄ta ɔficere
ex̄. de testi. lʒ ex q̈dā. §. fi. nō tñ tenet' restituere
peccuniā habitā p labore suo q̄uis illicito. Sʒ si
cōtractui feneraticio dedit cāʒ efficacē īducēs ptes

ad talē cōtractū tenet̃ ut supra dictū ē ꝺ ꝓsoneta ꝑcepto.7.Si maliciose occultauit l' nō exhibuit instrumēta seu scripturas publicas aut testamenta. seu cōes 2ōnū libros destruxit ⁊ huiusmodi ul' alti dedit. Nā ultra peccatū tenet̃ de omni dāno lesis ex h°cū ꝑstet causā efficacē. C. ꝺ edēdo. l. Js apud quē. Si dieb⁹ festiuis absq3 necessitate sed lucri cupiditate cōfecit īstrumēta copiauit l' extēdit scripturas cū differre posset mortale uidet̃ ⁊ ꝓhibitū extra de fer.c.i.Si īmoderatū ꝑtiū extorsit ⁊ ultra cōsuetū ꝓ scripturis l' mercede sua: nō licet. ꝺ hoc ī specu. plene ti°. de salar. §.2. Si existēs notari⁹ epi ꝓ scribēdis nominib⁹ ordinādorū uel alias ab eis ꝑcepit ⁊ ē salariat⁹ simoniā comisit extra.e.c. i. Si aūt nō ē salariat⁹ tūc si id qꝺ ei soluit̃ cōuenit ei cōsiderato labore ⁊ qualitate negocii licitū ē alias nō ut ibidē nota't do. An. de bu. ⁊ clarius.

¶ A doctorib⁹ magistris seu scolarib⁹. capitulū.7.

SI officiū docendi seu doctoratum illicite obtinuit peccuniā ꝓmittēdo l' tributa dādo mortalit' peccauit ⁊ ꝓhibet̃. extra de magistris. Prohibem⁹. ⁊ exigēs crimē cōcussionis cōmittit extra.e. c.i. ⁊ .c. q̄nto. idē hosti. ⁊ Gof. Si gradū uel magisteriū nō ad utilitatē animaꝝ ⁊ honorē dei sed ad sui ostētationē ⁊ gloriā q̄siuit ꝑncipaliter mortāe ē. Si doctor publice docēs leges uel phisicā scient̃

admisit ad lectionē suā religiosos aut sacerdotes
seculares t ēt clericos sz ī dignitaᵗ ɔstitutos excōi
catᵒ ē ex ne cl'i.t' mo.sup specula. Si legens ī qua
cūqz facl'tate publice scieñ admisit ad lectionē reli
giosū sine ppe religionis hītu īcurrit excōnē ut ī
c.piculosa.ne cl'i.ut' mo.li.6.Si scolares retraxit t'
subtraxit aliis doctorībᵒ uel magistris sub qbus
audiebāt.nā ᵽm. Jo.ð legna.si hoc fecit ī odiū doc
torū ⁊ scolares iā ītrabāt illorū scolas tenet' eis
ad restitutionē sallarii ⁊ honoris sibi subtracti.si
aūt nūdū ītrauerāt dic ut supra.pcepto.7. habet'
de eo q̄ retraxit uolentē religionē īgredi.Si mutu
auit peccuniā scolaribᵒ ad hoc pncipalit' ut intra
rēt scolas suas usurā cōmisit ⁊ si ex hoc cōsecutᵒ ē
aliquā utilitatē q̄ possit peccunia extimari ut quia
accreuit scolis suis maiorē cōcursū psonarū ⁊ effec
tus est doctor maioris fame tenet' erogare ōe il
lud lucrū paupibus ut notat. Jo. An.ī regl'a pecca
tū.de reg.iu.li.6.ī mercu. Jo.de legna.7. Jo.cal.ī
c.nauiganti extra de usuris. Si magister existens
scolaribus collectā īposuit uel ab eis aliquid exe
git. ¶ Nam si habet sallarium publicam suffici
ens uel beneficium magisterio annexum et pro
docendo a scolaribus exigit premium symoniam
committit. ¶ Secundum Hostiensem quia uendit
obsequium spirituale ad quod tenetur ex officio
extra de simonia.capl'o. Nemo.i.q.3.uēdētes.et

c.nõ solũ. Spõte tñ oblata ĩcipe põt. Si uero nõ
habeat sallariũ sufficiẽs nec beneficiũ potest acci
pere collectã p laborib⁹ suis.37. di.de qbusdã in
glo.ar.12.q.2.Caritatẽ.7.c. qcũqȝ 7.c.se.7 uidet
hosti.ĩnuere q ẽt possit exigere.nõ tamẽ a paupe
nec ut scolares expellat de scol' aut accipiat libros
aut res eoꝝ sed poti⁹ inopiã suã eis exponẽdo.cõ.
Jnno.Ab.sy.de magistris.c.pe.alit.7 meli⁹ distig
uit:Si didicit l' docuit sciẽtias phibitas ut ẽ scien
tia nigromãcie.artis notorie ul' libros cõtinentes
turpia l' in honesta seu poetarũ figmẽta mortale
uidet 7 phibitũ.37.di. Jdeo.Si sciẽter l' ex ignorã
tia docuit errores notabiles mortl'e ẽ.7 tenet sa
tisfacere modo possibili retractãdo q̃ docuit.Si se
iactauit de doctrina l' aliis ctraxit 7 ĩuidit se eis
pferẽdo aut sectas ĩter scolares nutriuit seu aliqd
ad emulationẽ alioꝝ magistrorum fecit 7 eis scola
res subtraxit grauit peccauit 7 tenet ut supradic
tum ẽ de doctore.Si nõ adhibuit debitã diligẽtiã
circa pfectum scolarium in sciẽtia 7 morum disci
plina non curans q uirtuose 7 honeste uiuant uel
non compescens eos a uiciis in quantum potuit uel
docens eos non utilia sed curiosa et faciens nimis
uacationes.¶ Jn hui⁹modi notabilis negligentia
mortl'e uidet.Si fuit nimis rigid⁹ 7 crudel' i cor
rigẽdo peccatũ ẽ qa leuis tm castigatio ẽ ei pmissa
de sen.ex co.cũ uolũtat 7 ex ꝺ homic.ad audiẽtiã.

110

Si uerberauit clericū in minorib⁹ grauiter seu nō cā discipline ēt leuiter aut existentē in sacris excō municatus ē.d.c.cum uolūtate. Si studio uacat ꝛ sciētie aliquo fine illicito pncipaliter ut pp ambitionem honorē lucri cupiditatē ꝛ huiusmodi peccatum ē. Si sciētiis ꝛ disputationib⁹ supfluis ul' etiā piculosis se occupauit uel ēt negligēs fuit studere lectionib⁹ necessariis. Si actus suos in ecclesiis fecit nā ꝓhibitū ē.de immu.ec.decet. Si iuramēta l' statuta uniuersitatis seruauit. Nā alias mortale ē Si pompis dissolutionib⁹ cōuiuiis ꝛ huiusmodi se inordinate ꝛ ultra sui status cōdecentiā dedit uel alios ad hec quoquomodo īduxit. Si ex secta l' partialitate praticauit uoces rectoris elligēdi ul' subtraxit scolares alterius doctoris ut audiāt sub suo nam mortaliter peccauit ꝛ tenet' ut supra. Si obediens fuit pceptori suo uel doctori in his q̄ tenet' nā alias peccauit. Si diebus festiuis in studēdo uel scribēdo se occupauit prīcipaliter causa lucri ul' tēporalis utilitatis. Nā nō licet nisi ut habetur supra pcepto.3. Si ut interesset actibus aliquorum ommisit missam audire in festis uel ommisit ieiunia ecclesie cōfessiones ꝛ huiusmodi mortale ē.

¶ A medicis phisicis ꝛ cirogicis.c.8.

SI se ad praticādum posuit in medicina sine sufficiēti pitia. Nā si pp h⁹ ōdit medicinā l'

emediū nociuū infirmo mortaliter peccauit quia nō licuit ei usurpare quod alienū ē. ꝯm hosti. ī su. ti. de homi. ⁊ extra. eo. Cua nos. vͤ. hoc ēt tenʒ. Jn no. ⁊ do. An. de bu. facit extra de iiur. Si culpa. si existēs ꝑitus ⁊ sufficiēs negligēter se habuit ad infirmū. Nā si ex notabili eius negligētia ōmisit aliquid necessariū infirmo ⁊ ex hoc eius īfirmitas īualuit peccauit ut supra q̄a negligētia ꝑiter ⁊ īꝑitia sūt in culpa. 83. di. c. 1. Si curādo infirmū nō ē secutus artis traditiones sed capitis sui opinionē nā si ex hoc cōtingit infirmo aliquid mali notabilis tenet̄ ⁊ peccauit ut supra ꝯm hosti. ubi supra. Si nō adhibuit debitā diligētiam circa curā infirmi ꝑsonaliter eū uisitādo signa īteriora uidendo. medicīas dietas ⁊ regimē uite ordinādo in culpa est ⁊ peccauit ut notat hosti. ⁊ do. An. de bu. ī d. c. Cua nos. Si dedit medicinā infirmo dubitās an deberet nocere uel ꝓficere mortaliter peccauit q̄a nullo mō debet dare nisi ꝯm artē cōstet sibi ex scientia q̄ debeat ꝓficere. ¶ Nā in dubiis tutior uia est elligenda ⁊ nota. Jnno. ⁊ do. An. de bu. d. c. Cua nos. Si sciēter ōmisit dare infirmo medicinā opportunā. nā peccauit ut supra ⁊ si studiose quoq° mō aggrauauit īfirmitatē gracia maioris lucri ꝑcipiēdi uel fecit infirmū recidiuare ultra mortale. grauiť ē puniēdus ꝯm Jnno. hosti. ⁊ do. An. d bu. ubi supra. Si adhibuit debitā diligētiā ī ordinādo

medicinā īfirmo. Nā. si pp defectū corruptionem
uel uetustatē specierꝫ uel rerū in medicinā positarꝫ
īfirmus īcurrit piculū ⁊ ipse diligentiā omnē quā
debuit nō adhibuit ī rebus medicīalibus eligēdis
nō excusat̄ ſm Inno. hosti. ⁊ do. An. de bu. ubi su
pra. secus si adhibuit. Si habēs apotecā aromatū
coegit directe uel īdirecte infirmos quos habuit ī
cura sua emere ab eo medicīalia ul' ab alio cū quo
cōuenit pticipare ptem lucri. Nā si pp hoc secutū
ē infirmis aliqđ damnuꝫ corporale ut quia alibi
emissēt res meliores ⁊ utiliores uel tēporale ut q̄a
habuissent minori pcio tenet̄ de omni dāno. Si p̄
uauit p̄ceptum ecclesie quod p̄cipitur medicis. s.
ut cū eos ad infirmos uocari contigerit ipsos ante
omnia moneāt ⁊ ad cōfessionē inducāt. s. cū effectu
anteq̄ȝ ad curā manū apponant nec sufficit suader̄
nisi cū effectu infirmus obediat ut notat hosti. Io.
an. ⁊ do. An. de bu. in. c. Cum infirmitas extra de
pe. ⁊. re. ubi dicit host. ꝙ medicus huiusmodi cōsti
tutionis transgressor peccat mortaliter. Si dedit
consilium uel medicinam uel alias suasit aliquid
pro salute corporum quod uertatur in periculum
animarum. puta quod quis fornicetur ut euadat
ceteras infirmitates uel medicinam dedit preg
nanti ad occidendum puerperium pro conseruatio
ne matris ul' potū inebriantē ⁊ hui⁹modi nā mor
tl'e est ⁊ ꝓhibitum ut ī. d. c. Cum infirmitas. in. fi.

Si extorsit salariū imoderatū a diuitibꝫ uel etiā curare renuit īfirmos paupes. Nā ad hoc tenetur alias mortaliter peccat. 83. di. c. i. ubi dicit glo. q medicus tenet curare gratis nō solū pauperē sed ēt diuitem q nollet aliquid dare ⁊ siue conualue rit diues siue moriat poterit medicꝰ expensas re petere ut ibi ⁊ plene in Spe. ti. de salar. §. postre mo. Si paupibus uel religiosis uel qbuscūqꝫ aliis aliquid dolose uel ad experientiā cū piculo dedit: nā mortaliter peccauit. Si nimis de facili psuasit ī firmis uel debilibus frāgere ieiuniū uel comedere carnes in diebꝰ ꝓhibitis absqꝫ rationabili cā pec catum ē. Si uero hoc psuasit sanis ꝑ cōseruāda sa nitate uel alia causa nō rationabili mortale uidet Si emulatione detraxit aliis medicis ul alias dā num intulit tenet. Si statuta sue uniuersitatis ser uare iurauit ⁊ postea trāsgressor eorū fuit. nā toti ens piurus fuit ⁊ mortaliter peccauit. Si uisitādo mulieres īfirmas ⁊ causa īfirmitatis tangēdo eas de industria ⁊ intētione libidinosa ꝓcessit ad ali quid īhonestū est mortale. Si existēs cirugicus in cidit aliquē. Nā si secundum artē clare cognoscit utile esse illū incidi in aliqua pte corporis nō pec cauit incidēdo. 55. di. Si quis absciderit. ⁊ captis se. Secus si dubitat de incisione ul ēt de incisore q nesciat bene facere quia tūc abstinere debet et potius dimittere infirmū sine īcisione in manu dei

112

q̄ꝫ cū dubio īciderit ſm Inno. ⁊ do. An. ꝺ bu. ubi ſ.
Ab officialibꝰ. cōſiliariis ⁊ aulitis pncipū. c. 9.

SI exn̄s officialis pncipis ſeu cōitatis iuſte et fideliter in officio ſuo ſe habuit nemīnē cōcu ciēdo. Nā ſi erat ſufficiēter ſallariatꝰ q̄dquid extorſit p ī pbitatē ptextu officii ſui tenetur reſtituere ſeu paupibus erogare. Si uero nō erat ſalariatus ⁊ ſm morē uel cōſuetudinē officii ſui aliquid accepit uī excuſari. 14. q. 5. Nō ſane ⁊ ibi glo. ⁊ archi. Si de īpoſitiōe pncipis ab eius ſubditis aliquid plus debito ſciēter exegit uel extorſit ad reſtitutō nem tenetur ēt ſi ad eū nil puenerit. 23. q. 1. Militarī cō. Inno. in. c. Quia pleriqꝫ de īmu. ec. Si quantū potuit obuiauit malis ⁊ pximorū dānis. nā quādo alicui cōſtat de īiuria ſeu dāno alteri illato ⁊ obuiare pōt ſine piculo pprie pſone ⁊ ſibi hoc ex officio īcubit ſi nō obuiat mortaliter peccat niſi obuiare uergeret ad rei publice maius malū ⁊ tenetur in ſolidū de ōi dāno. 86. di. Faciētis. Cō. Sco. in. 4. di. 15. Si caſtrū. terrā uel uillā fidei eius cōmiſſam abſtulit domīo ſuo legittīo poſſeſſori ⁊ pditore tradidit alteri nullū ibi ius habēti. Nā tenetur ei de ōibus dānis de ſecutis extra de īiur. Si culpa. Si exiſtens officialis ſeu uicariꝰ ptātis capitanei uel alterius rectoris iniuſtū aliq̄d cōittētis in officio ſuo nō reſtitit uel contradixit ei p poſſe uidetur ultra

peccatũ teneri de õi dãno lesis. C. de appella. l. q° niã. 2ª Et hoc ibi tenet Bal. Si existẽs cõsiliari⁹ cõsiliũ dedit fraudulẽtũ prĩcipi cõitati seu alteri p sone puate. nã si fuit circa maleficiũ ꝟ quasi ⁊ ex tali cõsilio secutũ ẽ dãnũ ẽt alias secuturũ tenet lesis cõtra quos datũ ẽ cõsiliũ plene satiffacere. ff. de. reg. iu. l. Cõsilii. ⁊. c. null⁹ ꝺ reg. iu. li. 6. Et ibi p dinũ. ⁊ Jo. An. in nouella. Si uero frudulẽter cõ suluit circa cõtractũ uel quasi tenet ei cui cõsiliuꝫ dedit. ut. in. l. Quod si cũ scires. Et notat in dicta regula. null⁹ sec⁹ aũt si nõ fraudulenter p̃sertim si alias nõ erat secutũ ut ibi. Si cũ pponeret aliquã do a pncipe uel cõitate in eorũ cõsiliis quibus ipe habuit interesse aliqd statuẽdũ seu deliberãdũ qꝺ cederet ĩ. dãnũ rei publice ꝟ ẽt alterius psone pua te ut de ĩponẽdo collectas aut alia onera ĩdebita clericis uel laicis. Nã si expsse consensit tenet de õi dãno ĩde secuto lesis. Si uero nõ cõsensit sed ta mẽ nõ cõtradixit expsse ⁊ pubᶜ ex pusillanimitaᶜ uel ne ceteri reputẽt eũ ĩfidelem pncipi uel illi sta tui. hoc casu licet mortaliter peccet nõ tamẽ secun dum quosdã satiffacere tenet nisi cõtradicẽdo ob uiare potuisset illi malo seu grauamini uel nisi ad eũ puenerit cõmodũ pticulare seu bursale q̃a tunc uidet efficacit ꝯsentire ĩmo ẽt tacẽs sic ex q° uoca tur ad hoc ut cõsulat ĩuoluit pena ⁊ peccato cum his q̃ expsse cõsenserũt ut notat. Jnno. c. i. de his q̃

fi.a ma.pte capl'i. Si quoquomodo in litteris l' fa
uoribus pricipis alicui bona sua uel iura usurpa
uit aut alias impediuit puta ne creditores potue
rint suos debitores conuenire uel causam suã pro
sequi ꝛ huiusmodi. Nam ultra peccatũ tenet de
omni dãno lesis ĩde secuto. Si adulatus ẽ principi
laudãdo eũ de bono qd in eo nõ ẽ aut si est malo
fine laudauit. uel laudauit de malo. Nã grauit pec
cauit. ꝛ si laudando eum de malo ut de rapina ꝺ uĩ
dicatione ꝛ huiusmodi ille motus ẽ ad aliqd malũ
faciẽdum pp illam laudẽ qd alias ꝓbabiliter non
fecisset tenetur de omni nocumento cum ipse dede
rit ad hoc causam efficacem que uim habet consen
sus. Ad hoc. 93. di. Si ĩimicus. Si possessiones lo
corum piorum uel ecclesiaruz maliciis seu astuciis
circumueniendo conduxit paruo precio in graua
men ecclesie uel pauperum. ultra peccatum tene
tur de omni damno satisfacere.

¶ Si possessiones uicinas uel suis contiguas usurpa
uit ampliando terminos suarum uel alias quoquo
modo occasionem adinuenit ut domini earum co
gerentur sibi eas uendere uel locare puta molestã
do eos directe. ¶ Uel indirecte uel eis comminan
do . seu apud principem calumniando. ¶ Ultra
mortale tenetur lesis de damno. ¶ Si petiit
a principe bona damnatorum . ¶ Nam prohibe
tur. uide in capitulo finali de Rescriptis. libro. 6

Si ꝑ peccunia data ītercessit apud pricipē ꝑ accu satis uel carceratis ut liberētur. Nā si tales sunt culpabiles ⁊ merito puniēdi grauit̄ peccauit iusti tiam īpediēdo ⁊ tenet̄ peccuniā paupibus eroga re. ar. 14. q. 5. Qui habetis. Si uero sunt innocen tes ⁊ ipse intercessor nō ē sallariatꝰ pōt eam reti nere. sed si salariatus ē debet eis a q̄bus peccuniā habuit restituere nisi foret ei liberalit̄ data ⁊ do nata p̄cipue post liberationē ⁊ absq̧ pacto p̄cedē̄.

A ciuibus. c. x.

Siue p̄mo q̄rendum est utrum ociose uiuat ⁊ si solū de ꝓpis ꝓuētibus an etiam alicui exer citio intendat licito. Nā ociosus seruus ꝓhicitur in tenebras exteriores. M. 25. Si locādo possessio nē peccuniā rustico mutuauit ut eā colat. Nā si pp mutuū aliq̄d emolumēti plus iusto ab eo recipiat. usa ē. secꝰ aūt si pp mutuū ī nullo grauet̄ rusticꝰ licet talis p̄statio fiat ei ī adiutoriū usq̧ quo pos sessionē laborauerit. Si mutuauit frumentū ul' ali ud granum rustico quādo erat uile receptur ꝰ tātū dem alio tēpore ⁊ cū reddit̄ ē carius Nā si mutu auit ītentiōe ut lucret̄ usa ē. Secꝰ si ut rustici ne cessitati subueniat. idē si dedit ei certā peccuniā tē pore quo frumētū erat carissimū hoc pacto q̧ cer to tēpore reddat̄ ei tantū frumēti quātū poterit tūc haberi ꝑ illa peccunia q̄a licet tūc maiorē q̄n

titatē frumēti haberet ꝑ illa quā habuisset tempo
re date peccunie nō ē tamē ibi usra nec peccatū ni
si ītentio praua fuerit.14.q.4.Si quis cleric⁹.et
ibi archi.Si colonos suos grauauit īdebite decep
uel carcerauit.uide supra.ti.3.Si decimas soluit ī
tegre ut tenet᷑.uide s̄.ti.4.c.2.Si deposuit peccu
nias apud cāpsorē uel artificē.uide supra ꝓcepto.
7.Si dedit aīalia in socidā.uide īfra.c.se.Si absq;
necessitate rōnabili mutuo accepit sub usuris etiā
si ab eo qui erat patus nō licet tho. Si īfideliter
se habuit ī fidei cōmissis tutella seu ad ministrati
one paupū uel pupillorū tenet᷑ ēt de leui culpa.si
existēs patron⁹ ꝑ peccunia aliquē ꝓsentauit simo
nia est ut ī.c.de iure extra de iure.pa.⁊ in.c. Que
relam de simonia.

A mercatorib⁹ cāpsorib⁹⁊ ꝓsonetis.capitulū.xi.

CIrca hoc.c.ē sciēdū q̄ negociator dicit᷑ q̄ rez
cōpat ut ītegrā īmutatāq; uēdēdo lucret᷑ ⁊ h⁰
ꝓhibet᷑ clericis ⁊ religiosis ex̄ ne cle.ꝉ mo.p totū.
laicis uero mercari licet cuz debitis circūstantiis.
ūde pn̄t sic īterrogari.Si ferrū lignamīa arma et
alia q̄cūq; mercimonia detulit ī alexandriā uel ad
alia loca sarracenoꝝ terre egipti ꝉ ad aliā terrā
soldano subiectā sine lr̄ia pape quā lr̄iā ueneti so
lū quo ad uictualia dicūt᷑ generalit᷑ habere ut fert᷑
quodā ꝑuillegio Martini quinti īcurrit excōnem

papalē extra de iudeis.c.ita quorūdā.ꝛ.c.ad libe
randā.Si negociatᷣ fine debito ꝛ honesto.nā ꝭm
alex.ꝺ al'.3.pte.su.ēt laico mercari nō licet nisi ꝓp
ter duo p̄mo ꝓpter necessitatē ut.s.possit satisfa
cere sibi ꝛ sue familie ꝭm cōdecentiā ꝓpi statꝰ.2º
pp pietatē ut.s.lucretᷣ ad subueniēdū paupibꝰ ul'
distribuēdum ī alias pias cās puta ad ꝓuidēdum
rei publice ne.s.res necessarie ad usū ꝛ uitā ciuiū
uel patrie desint ꝛ lucrū īde expetit nō quasi finē
sed q̄si stipēdium laboris ad alium uero finē mer
cari mortale ē p̄cipue ubi mercādi finis p̄ncipalit'
ī lucro ponitᷣ.cō.tho.2ª 2º q.77. Si cōuenit seu
pactum fecit cū aliis mercatoribꝰ q̄ ōnes uendāt
certo p̄tio tales merces uel q̄ ipe solꝰ uēdat ꝛ nō
alii certā rerū speciē seu mercātiā illicitū ē pactū
ꝭm hosti.ꝛ a iure ꝓhibitū. C.de monopol.l. unica
ubi dicitᷣ q̄ talis exerēs monopoliū bonis ꝓpriis
spoliatus exilio ppetuo dānetᷣ.ꝛ tenetᷣ ad īteres
se si qs ex hoc dānificatus ē.Si quādoq; cum p̄sci
uerit naues cōducētes aromata aut alias mercan
tias fore submersas īarrauit seu emit omnē mercā
tiā ciuitatis illius speciei submerse nō licet.Nam
hoc dicitᷣ monopoliū ꝛ ideo talis īcidit ī penā pre
dicte legis.i.Si exercuit mercātiā q̄ de sui natura
illicita ē ꝛ mala sicut ē usā facere ꝛ huiusmōi ul' q̄
ut plurimū homines utātᷣ ad mortale ut ē mercā
tia aleaꝝ taxilloꝝ ꝛ cartaꝝ seu naiboꝝ l' frapato

rū pānoꝝ nō uidet̄ posse excusari a mortl'i facien
do tenēdo uēdēdo l' q°quomō ea alienādo ⁊ omīa
peccata q̄ eoꝝ occasiōe ꝑpetrāt̄ ei tanq̄ȝ coopato
ri īputāt̄ .2.q.i.notū.⁊ ideo tl'is n̄ ē absoluēdus.
nisi illā dimittat mercātiā.ꝟ pe.di.5. fīas ⁊ duo
b⁹.c.se.cō.tho.2ª 2ᵉ q.169.ar.2.in fi.Si mercāti
am exercuit dieb⁹ festiuis nisi ꝑ reb⁹ necessariis
mortl'e ē q̄a exo.21.ꝓhibet̄ ōe op⁹ ſuile.sicut ē ne
gociari.uide ꝟ hoc.s̄.p̄cepto.3.Si exercuit mercan
tiā ī ecclesia l' loco sacro ꝓhibitū ē.⁊ peccatū.42.
di.nō oȝ.⁊.16.q.7.c.Et hoc.hīc ē q̄ do⁹ eiecit ꝟ
tēplo ōnes uēdētes ⁊ emētes. M.21.Si negotian
do us⁹ ē pluriīs mēdaciis uel iuramētis ⁊ huiusmo
di.Nā hoc est peccatū quandoq̄ȝ ueniale quādoq̄ȝ
mortl'e.uide s̄ p̄cepto.2.⁊.8. Si mercātiā suā sciē
ter pl⁹ iusto p̄tio uēdidit uel alteri⁹ mīori emit.
Nā si p̄tiū illius mercātie est p rectores ciuitatis
statutū ⁊ taxatū nō licet augere uēdēdo nec minue
re emēdo.Si uero nō est sic taxatū licet cuiq̄ȝ uen
dere uel emere rē sicut cōiter uēdit̄ in loco ubi uē
dit̄ tēpore contractus ⁊ illud est iustū pretium ut
notat glosa in.c.In ciuitate.extra de usuris.⁊ ibi
do⁹ An.ꝟ bu.si igit̄ sciēter ut predixi plus iusto
p̄tio uēdidit ul' mīori emit mortalit̄ peccauit et te
netur ille q̄ plus habuit restituere ei qui damnifi
catus est si sit quid notabile secundum thomam.
2ª 2ᵉ .q.77.⁊ sco.ī.4.di.15.idē ē si ignorāt ⁊ ex

errore extimās rē tantū ualere quia licet non pec
cet tenet tamē satisfacere leso cū aduerterit de er
rore alias tūc peccaret mortaliter ⁊ hoc uerū ītel
lige nisi emptor uel uēditor lesus sit psona sagacis
sima nec ad hoc necessitate uel pauptate coacta
qa tūc uerisimile nō ē q sit decept⁹ ex quo aduer
tit de pcii excessu ⁊ tamē uolūtarie cōsēsit ⁊ scienti
⁊ cōsentiēti nō fit īiuria neq dolus de reg. iuris.
Sciēti. li. 6. Si aūt excessus sit qd minimū ⁊ contra
hens bona fide credit illud esse iustū pciū lʒ rigi
dū nec peccat nec tenet ad restitutionē. Sed si cō
tra cōsciētiā licet in modico sciēter excesserit nō
pōt excusari a peccato saltē ueniali cū omnis dcep
tio ⁊ fraus sit peccatū ⁊ debet illud paupibus er
rogare. 14. q. 5. Qui habetis ⁊ sic declarat Jo. de
ripol. Et Geral. odo. Nō ob. pdictis. c. cū dilecti.
extra de emp. ⁊ uen. ubi dicit q licet cōtrahētib⁹
īuicē decipe usq ad dimidiā iusti pcii qa illa dcre
talis habet locū iure fori tm̄ ad uitāda litigia non
aūt iure poli. s. dei. ⁊ lex diuina nil īiustū relinqd
īpunitū ⁊ reputat illicitū si in contractibus iustie
eqlitas nō seruet. cō. pdictis. Inno. extra de usuris
In ciuitate do. An. de bu. in. c. ¶ Quia pleriq de
īmu. ec. glo. ⁊. archi. x. q. 2. hoc ius. Si solū ratione
tmini rē uēdidit pluri q ualeat uel mīori emit ra
tiōe pmature solutiōis. nā ī utroq casu usura ē. Ui
de supra pcepto. 7. Si uēdidit rē plus q ualeat qa

emptor ex re quã emit multũ iuuat᷑. Nã hoc ẽ in iustũ ⁊ illicitũ nisi cũ res q̃ uendit᷑ in detrimẽtũ cederet uẽditoris q̇ multũ illa re ĩdiget ⁊ sibi est putilis tũc enĩ poterit uẽdere licite plꝰ q̃ꝫ ualeat ꝺm se q̃ntũ ẽ dãnũ quod ĩcurrit ex eius uẽditione ꝺm tho. 2ᵃ 2ᵉ q. 77. ⁊ sco. in. 4º di. 15. q. 2. ubi addit qꝫ idẽ ẽ in contractu pmutationis accomodati cõductionis ⁊ locati. Si tamẽ emptor hoc casu libere uoluerit aliqd plus q̃ꝫ ualeat res dare. qa ĩde mltum iuuat᷑ seu lucrat᷑ põt recipi. Si aliquãdo rem emit ut ĩtegrã ĩmutatãqꝫ uẽdendo lucret᷑. Na ꝺm Criso. nõ licet sic lucrari carius eã uẽdendo q̃ꝫ emerit nisi eã cũ labore ꝺ una regiõe ad aliam trãstulerit uel cũ piculo ꝺuauerit aut ĩdustria sua meliorata fuerit. sed mõ emere ut stati lucret᷑ cũ ꝓposito sine omnibꝰ p̃dictis cõditionibꝰ nec certificando emptorẽ de ualore ipsiꝰ rei uendẽde. oĩo illicitum ẽ ⁊ tales negotiatores a re publica eiciẽdi ⁊ exulãdi sũt ꝺm Sco. ⁊ alex. ubi supra. cõ. hosti. in su. Si in suis mercãtiis dolũ commisit uel fraudẽ rẽ uitiosam exponẽdo uenalẽ. nã cum ex hoc det emptori dãni ⁊ piculi occasionẽ. dãni q̇dẽ si pp eius uicium seu defectũ res sit mĩoris p̃cii ⁊ ipse nil de p̃cio minuit. Periculi uero si pp eius uiciũ usus rei reddatur impeditus uel noxius puta cũ qs uendit equum claudicantem pro ueloci domum ruinosam pro firma cibum corruptum aut uenenosum pro bono. si

uēditor nō detegit in specie ⁊ clare huiusmodi de
fectus ⁊ uicia occulta uēditio ē illicita ⁊ dolosa et
cōtract⁹ nullus.12.q.2.c.Quisqȝ in.fi.⁊ tenet̃ ad
restitutionē ꝑtij emptori eqū sibi restituēti ut no
tat tho.2ª 2ᵉ q.77.⁊ Spe.ti.de emp.⁊ uē.§.añ
pe.Si uēdidit aurū uel argentum alchimicū ꝓ ue
ro.uide ĩfra.c.se.Si cōmisit fraudē in ipsa re seu
specie rei ut uēdendo auricalcū ꝓ auro lapidē nō
ꝓciosū ꝓ ꝓcioso uinū limphatum ꝓ puro carnes hir
ciuas ꝓ castratis.unū aroma mixtū cum alio ꝓ pu
ro cerā mixtā cū raxina uel alio ꝓ pura.unū medi
cinale ꝓ alio ⁊ huiusmodi nā q̄ hoc sciēter facit si
decipit uel decipe intēdit ꝓximū peccat mortalit̃
⁊ tenet̃ ad restitutionē si ē notabile quid ꝫm tho.
ubi supra.Si uero ignorant̄ uēderet unā rē ꝓ alia
nō peccat qdē sed cum de errore suo perpenderet
satisfacere tenetur ⁊ quod dictum est de uendito
re idem est ⁊ de emptore qui scienter emit rem ꝓ
tiosam quam uenditor credit esse uilem uel modici
ualoris quia ⁊ ipse iniuste agit et ad restitutionem
enetur. ¶ Sed aduerte pro clariori intelligentia
predictorum quod ubi nullum periculum imminet
ipsi emptori . nec in uendendo iustum precium
multum exceditur ⁊ emptor censetur in emendo
satis industriosus ⁊ res uenalis pro libito sibi ex
aminanda exponitur tunc uenditor non tenetur
defectus rei uenalis sibi manifestare precipue cum

eos non celat nisi solum ut de re sua habeat iustū ꝑtium. Si fraudē adhibuit uēdēdo uel emēdo circa quātitatē rei. s. in pōdere numero uel mensura. Utēs pōderibus uel mēsuris ꝑ supiorem uel antiquam consuetudinem nō apꝓbatis uel aliter exempli gracia de pondere si dedit. xi. uncias pro una libra carnium aromatum piscium lane lini ⁊ huiusmodi. Exemplum de numero. ut si res quas dare debet in certo numero tribuit diminutas. ❡ Exemplum de mensura ut si dedit decem brachia pāni linei uel lanei pro undecim uel sextarium grani diminutum seu metretam uini olei uel alterius liquoris non plenam. In omnibus his si ementes a iusto precio fraudantur omnes qui scienter sic ꝺcipiunt mortaliter peccāt ⁊ tenentur ad satisfactionem damnificatis uel si paruum est damnum pauperibus. ❡ Si tamen huiusmodi corruptio ponderum uel mensurarum est communis ⁊ consequenter omnibus nota non uidet̃ ibi ꝓprie esse fraus nec mortale. Tenere autem unam mensuram ad emendum ⁊ alterā ad uendendum semper est mortale nisi illis cum quibus mercatur hoc innotescat ꝺ utero. 25. Si negociādo fecit ꝑmutationē rei ad rē qꝺ uulgariter dicit̃ barato puta existens lanifex uel trapecita dedit pannum unum laneum extimatū ab eo flore. c. alteri mercatori q̄ dat ꝓ illo ballā unam lane anglie extimatā ab eo flor̃. c. Nā

in hoc cõtractu pmutationis põt ĩteruenire fraus duobus modis. aut ĩ qualitate rerũ cõmutatarũ ⁊ tũc si ẽ fraus ex pte unius tantũ q̃a. s. sciẽter dat alteri rẽ defectuosam ipso ignorãte cũ tamẽ recipiat ab eo rẽ bonã mortalit̃ peccat ⁊ tenet̃ ei satisfacere si notabiliter lesit. extra. de ĩiuĩ. Si culpa. si aũt uterq3 ĩtendit alterũ decipere ⁊ abutroq3 dat̃ alteri res defectuosa ꝓ bona utroq3 ignorãte fraudem alteri⁹ uterq3 mortalit̃ peccat pp malã intẽtionẽ. 22. q. 5. Qui piurare. Quo uero ad satisfactionẽ põt fieri recõpẽsatio ut unus alteri nõ teneatur si deceptio fuerit equalis. ¶ Si tamẽ utriq3 ut pratici scirẽt sic cõsuetũ fieri non uidet̃ ibi fraus nec alter alteri teneri de reg. iu. scienti. li. 6. Aut deceptio ĩteruenit in precio q̃a. s. unusquisq3 eorũ excedit in extimatione rei sue ⁊ tũc uidetur simili modo posse distingui ut supra. ¶ Si p se fraudauit uel p aliũ defraudari fecit pedagia uel gabellas iuste ⁊ licite ĩpositas puta occulte mercimõia ĩtroducẽdo ĩ ciuitatẽ ł asẽdo unum aliud esse aut mĩoris quãtitatis ut sic uel nihil uel minus soluere t. Nã sic rapinã comisit seu furtũ ẽm Ray. ⁊ tenetur restituere illis quib⁹ talia debent̃. Ro. 13. Redite omnib⁹ debita cui uectigal uectigal. uerũ ad penas q̃ ĩflicte sũt a iure cõmuni uel municipali cõtra huiusmõi ꝺceptores ñ tenet̃ ĩ foro cõsciẽ nisi p⁹ cõdẽnat⁹ fuerit. 12. q. 2. ẽrnitas. ĩ. fi. cõ. tho. 2ª 2ᵉ

Si soluit creditorib⁹ pro mercimoniis emptis in termio cõstituto. Nã si secus fecit tenet̃ eis ad omne ĩteresse extra de pigno. Significãte. Si distulit mercedẽ reddere opariis seu laboratorib⁹ in op⁹ suũ cõductis ultra tẽpus conuentũ cum eis uel aliquid de p̃cio cõuento subtraxit seu falsas monetas p bonis dedit grauiter peccauit ⁊ tenet̃ eis satisfacere de omni dãno ⁊ in cõmodo qđ ppessi fuerĩt Si cõductis p certo p̃cio nõ soluit iuxta pmissa sꝫ dedit pãnum uinũ ⁊ huiusmodi loco p̃cii. nã illicite egit nisi hoc fecerit cũ eorũ libera uolũtate sed hoc cãu si illi nõ ĩdigẽt usu rei illis date ⁊ necesse habuerĩt eã uẽdere mĩori p̃cio tũc cõductor tenetur eis resarciri qđ minus habuerũt. Sec⁹ aũt si a pncipio opis hoc pacto cõduxit eos ut de labore suo ptim daret peccuniã ptim pãnũ ⁊ alia uictualia. Nã tũc si pannũ uel alia sibi det p pte solutionis ꝑm ↄuentionẽ ⁊ uẽdat iusto p̃cio. s. ꝑm q̄ aliis cõiter uẽdit licet pderẽt reuẽdẽdo nõ tenet̃ cõductor. Idẽ esset si uẽderet sibi plus iusto p̃cio qa sic cõiter solet fieri ⁊ cõducti a pricipio hoc sciebat ⁊ al' expti erãt. Nã sciẽti ⁊ cõsentiẽti nulla fit iniuria de reg. iu. sciẽti. li. 6. Si fideiussor fuit p aliq° soluẽdi ei⁹ creditori. Nã si ex hac fideiussiõe ali q̃d accepit nisi ĩteresse suũ si ptulit usa ẽ extra eo. Peruenit. Assecurare tñ p mare l' p terrã merces suscipiẽdo ĩ se piculũ eaꝝ ⁊ ratiõe picul cõuenire

ꝙ mercator sibi tradat certũ q̃d ꝑ quolibet cẽtena rio ualoris ipsaꝝ merciũ licitũ ẽ ƀȝ Lauꝛ̃.ꝺ ridol.

De societate.

SI cõtraxit societatẽ cũ aliquo ad cõe lucrum ⁊ dãnũ ⁊ ĩfideliter se habuit ĩ ea subtraben do uel retinẽdo aliq̃d occulte de cõi peccunia seu lu cro societatis peccauit mortl'r ⁊ restituere tenet̃ si cõtraxit societatẽ hoc mõ.s.dãdo peccuniã mer catori ad mercãdũ uel artifici ad exercendũ.nã si cõtraxit cũ pacto uel ẽt sine pacto sed tamẽ hac in tentiõe ꝑncipali ꝙ capitale sit saluũ ⁊ ꝑtem lucri habeat cõtract⁹ ẽ usarius ut notat̃ glosa in.c.pleri q3.14.q.3.Con.azo.⁊ acur.ff.ꝓso.l. Si nõ fuerit. Si cõtracta societate fuit diligẽs in rebus societa tis.Nã in societate ĩputat̃ ẽt culpa leuis q̃.s.cõsi derat̃ quãdo quis nõ ẽ sic diligẽs ĩ rebus societa tis, sicut erat diligens ĩ reb⁹ ꝓpis tẽpore inite so cietatis.ff.ꝓso.l.Soci⁹ socio.⁊ sic restituere tenet̃ uiꝺ ꝺ hac materia pleñ ĩ su.pisa.c.societas.i.⁊.2.

De Socidis.

SI dedit aĩalia ĩ socidã ⁊ quomõ ł quo pacto. Nã h⁹mõi aĩalia ł pecora mł'tiplicit̃ tradi solent. s ergo h⁹mõ tradit ad custodiã.s.alicui dã do.xx.capita pascen⁊ sub certa mercẽꝺ ł ẽt certa portiõe ꝓuẽt⁹ eoꝝ tũc si dñs sibi retinet picl'ȝ aĩa liũ. ƀȝ.ƀƀ.ẽ ꝯtract⁹ locatiõis ⁊ ꝺ se licit⁹sec⁹ si nõ retĩet picl'ȝ sibi.excepto tñ eo qꝺ ꝯtĩgeret ex me

ra neglia custo^e q sep ptinz ad custodietē. si tra
didit p mōz mutui dā^o alicui ꝛ rustico. xx. capita cū
pacto q sit fir^a ī numero ł ī pcio eoꝝ ī oēz euētū.
tūc si accip aliqd ꝺ luc^o usa ē qa cederz ei solū rōne
mutui q ꝓhibet̄. 14. q. 3. usa si tradidit p mōz so
cietatis ꝛ hic ꝯtract^o pōt ēt fieri mltiplicit̄ iuste ꝛ
ī iuste. iuste qꝺ fit qn̄ ī societa^e utrūsqȝ cōis ē ꝛ eq̄
ꝯdit^o ad iudiciū bōi ꝛ pratici uiri ut. s. eq̄lit̄ prici
pēt lucrū ꝛ dānū ꝓportionabl̄r exēpli grā un^o hȝ.
xx. cap^a ali^o totidē ł ēt solū. x. ꝛ cōicāt ea ad īuicē
ꝛ picl̄ū ꝛ emolumtū ꝛ ēt expēsas eq̄lit̄ cōicāt ea ad
īuicē si eq̄lit̄ ponūt ī societa^e ł ꝓ rata ꝑȝ q q̄libet
pōit al̄ ꝯtract^o ē illicit^o ꝛ ꝯtra iustiaȝ qn̄. s. melior
ē ꝯdi^o uni^o q̄ȝ alt̄i^o. uiꝺ ꝺ hac matia plen̄ ī su. pisa.
usa. 2. ¶ De cābijs licitis ꝛ illicitis.

CIrca cābia notādū q ad h^o ut q̄s ex eis lucrū
reportz lici^e oȝ q tl̄e lucrū ꝓueīat aut rōe cu
sto^e aut rōe pate aut rōe mone^e iō pōt cir^a h^o sic
īterrogari. p^o si cāpsor cābiē^o flor. ī monetā ł eꝯꝰso
q dr̄ cābiū minutū. rcep unū ꝺnar. ꝓ flor nā ut dic̄
Jo. ꝺ le. ī. c. fi. ꝺ usis hic cas^o n̄ uiꝺt̄ bn̄ excusabil̄
ab usa nisi attēto ītēē ꝛ fial̄r ꝯcludit q ubi q̄s pl^o
accipiat n̄ ē bn̄ tut^o ī cōscīa nisi ēt illꝺ pl^o rōe ītēē
ut s̄ recipiat̄. s. laboris itineris opaꝝ pēsionū sala
riorum ꝛ factorum que pro huiusmodi arte ex
ercenda subijt. ¶ Si in huiusmodi cambiis mi
nutis scienter miscuit monetas falsas incisas uel

diminutas peccauit mortaliter ꝛ lesis restituere
tenet̃ si ē qd notabile alias est paupibus erogan
dum. Si fecit cambiū hoc mō. Mr̃i exn̄s aliquis in
diget peccunia ueneciis ꝛ dat mr̃i flor̃. centū camp
sori qui habet ē cambiū ueneciis ut cōsignet seu
reddat ei ueneciis p̄fatos. c. ducatos indēnes ꝛ pp
hoc cāpsor accipit ducatum unū. ₰m quosdā uidet̃
turpe lucrū p̄mo quia cāpsor absq̃ piculo labore
ꝛ expēsis facit sibi respōderi ueneciis. Secūdo qa
āteq̃ reddat eos pōt ex sibi traditis ducatis ī mr̃o
mercari ꝛ lucrari. Sed saluo meliori iudicio quan
do tali cambiēti q de hoc facit artē īminēt expēse
ut in casu p̄cedēti pōt accipere moderatū lucrū p̄
cipue ratione īteresse sui. Secus aūt de eo qui hāc
nō exercet artē. Si cambiū fecit hoc modo puta ī
ciuitate mediolāi exn̄s. cū mille ducatos uēetos ue
netias uellet ferre ꝛ ibi cābire seu eos expēdere in
uenit in mr̃o campsorē habentē tabulā cambii in
ciuitate uenetiaꝝ cui tradidit eos tanq̃ cambiens
in uenetiis ꝛ p cōsequens ad forū cambii uenetia
rum. Nā liceti p̄dicti ducati ueneti plus ualeāt ue
netiis q̃ mr̃i ubi tradidit eos nō est tamē ibi us̃a
nisi tradēs aliquid ītendat. quia in cambiis pōt in
teruenire lucrum ratione patrie. Si fecit cambiū
alio cōuerso mō ꝛ dicit̃ cambiū p litteras. In florē
tia exn̄s īdiget peccunia in uenetiis ꝛ dat floren
tie cāpsori. 106. l̃. 107. flor̃. ut per lr̃as suas faciat

120

cōsignare ei uel alteri ꝑ eo.c.ducatos uenetos.nā
licet cāpsor inde lucretur tamē talis cōtract⁹ licit⁹
est. tum qa ratione patrie supuenit lucrū.tū quia
cedit ad utilitatē utriusq₃.tū ratione interesse.s.ex
pensarū ⁊ dicit͂ cambiū p litteras.Si fecit cambi
um p uenetias siue cambiū siccū l' cambiū a libre
di grossoni.i.ducatoꝝ quod fit hoc mō.ego egens
hic mediolāi.x.libris grossoꝝ.i.cētum ducatorum
recipio a te cāpsore mediolaneñ. ibidē.106.l' pl⁹
uel minus sicut tunc mediolāi cābia currūt ⁊ ualēt
decē libre grossoꝝ.⁊ īde ad unū mensē teneor ti
bi ad restitutionē tantum q̄ntum ītra.x.dies com
putādos a die celebrati cōtractus ualebunt.x.libre
grossoꝝ in ciuitate uenetiaꝝ q̄ aliquādo ualēt pl⁹
aliquādo minus ⁊ sic aliquādo pdit aliquādo lucra
tur cābiens licet ut in pluribꝰ lucret͂. Nā hic con
tractus ē usurarius quia cāpsor in hoc casu princi
paliter ītendit lucrum ⁊ sperat illas.x.libras gros
sorum recipe in maiori ualore q̄₃ dederit quia ut
plurimum sic contingit alias nō mutuaret licet
qn̄q₃ ēt cōtingat illas ī mīori recipe ⁊ sic ibi ē usa
cum īteruenīat mutuum cū ītentiōe lucri. 14.q.3.
c.i.ar.eo.ti.Jn ciuitate.cō.laur̄.de ridol. Si exn̄s
thesaurarius seu depositarius alicui⁹ domini uel
cōitatis aut officii uel gabelle habuit recipe corū
peccunias seu ītratas ut ꝑ loco ⁊ tēpore distribu
at aliis officialibꝰ ⁊ stipēdiariis seu aliis salariatis

iuxta eorũ dispositionẽ.nã si talis recipiẽdo huius mõi peccunias uel numerãdo a quoq3 exegit aliqd puta unũ denariũ p flore.τ ẽ sufficiẽter p labore suo salariatus tenet sic acqsita uel extorta paupi b9 errogare.14.q.5.Nõ sane.nec ĩ hoc excusaret cõsuetudo cũ foret irrationabil' τ ex nimia cupidi tate ĩtroducta.sec9 aũt si nõ esset sufficiẽter salari atus de labore suo. Si exñs depositarius ut supra negociat9 ẽ cũ pdictis peccuniis τ cũ eis lucratus nã si talis peccunia stet piculo cõitatis nel domini lucrũ ĩde pceptũ ptinet ad eos deducta tñ merce de laboris ipsi9 aut si ex hoc exercitio dãnificauit creditores ipsi9 dñi uel cõitatis nõ soluẽdo eis sa laria sua tẽpore statuto uel nõ integre tenetur eis de omni damno τ grauiter peccauit.Si uero peccu nia stat eius piculo ut cõiter cõtingit qa tales so lẽt dare fideiussorẽ nec do9 seu cõitas nec eorum creditores ledant illud lucrũ erit suũ ratione in dustrie.Si quãdoq3 cõtingit eum habere peccuniã specialẽ quã timens minorari uolnntate principis futuro tempore mutuauit eam alicui hoc pacto ut restituatur sibi in equali precio in quo erat cũ ab eo mutuo daretur. Nam si facto mutuo minorata ẽ potest recipe ĩ illo equalẽti ĩ quo erat qñ mutua uit nec cõtractus ẽ illicitus ẽm alex.de allex.τ no tat ĩ contractibus sancti Bernardini. ẽmone.40. ar.3.c.i. ¶Si fecit cõtractus usurarios uel alias

frauduletos τ illicitos τ quos. Nã si sciẽter fecit. mortaliter peccauit τ tenet satisfacere lesis. ¶ Si sensalis prosoneta uel mediator fuit scienter con tractuum fraudulentorum mortaliter peccauit et restituere tenetur. idẽ si fuit mediator contract⁹ usurarii cum distinctione tamen que habetur su pra precepto. septimo. ¶ Si mediator extitit in aliis contractibus licitis puta uenditionis equorũ domorum τ huiusmodi τ scienter male consuluit emptori in eius damnum τ sui ac uenditoris utili tatem mortaliter peccauit et tenetur ei satisface re de regulis iuris. ¶ Nullus li.6.in nouella et idẽ est si male consuluit uendenti. ¶ Si fuit media tor in matrimoniis contrahendis τ mendaciis us⁹ est in preiudicium notabile alterius contrahenti um mortale uidetur.22.q.2.c.primum. ¶ Si emit res raptas ł furatas τ huiusmõi. uiđ ŝ p̃cepto.7. Si pp lucrũ exposuit se sciẽter piculo mortis mor tłe ẽ. Si se trãstulit ad ptes lõginq̃s uel p multuz tẽpus absẽs fuit a cõiuge sua absq3 urgẽti necessi tate τ absq3 eius lĩia nõ uidet absq3 piculo peccati mortłis cũ pbabilit p̃stet ei occasionẽ mali.

¶ Ab artificib⁹ mechanicis opariis τ h⁹mõi.c.12.

SI facit artem cuius artificium est indif ferens ad bonum et maluz usum. Ut face re gladios. lanceas balistas. sagittas

ꝛ quedam uenena qbus utimur ad sanitatē ꝛ hui⁹
modi nā secūdum Ray. si talis hoc facit. uel uēdit
ꝓpter hoc ut homines talibus abutant̃ uel si sci
enter uēdat uel donat eis quos scit abusos morta
liter peccat ꝛ grauissime 2.q.i. Notū. ꝛ oīa pec
cata q̄ occasione illaꝝ rerū ab aliis ꝑpetrant̃ sibi ī
putant̃ ꝛ reus est apud deū omniū aīaꝝ q̄ ꝓpter
hoc peāt. Si aūt habuit bonā intentionē nec cre
didit illos talib⁹ abusos uel habēs aīum indiffe
rentē nihil sup hoc cogitabat aut ignorabat ꝙ eēt
illicitū talia facere uel uēdere nō uidet̃ peccare ni
si forte ex qualitate ꝑsone uel tēporis cognosceret
uel ꝓbabilit̃ sibi cōsciētia dictaret ꝙ emēs nō q̄rit
illā rē nisi ad malū ꝑpetrandū qd tamē de facili
credere nō debet. cō. hosti. ꝛ tho. secūda secūde. q.
169. ar. 2. Si uero facit artē oīo ꝑniciosā ꝛ ad nul
lum usum humanū utilē sua qd dixi ī principio. c.
p̄cedētis ubi multa habēt̃ q̄ et tangūt artifices.
Si ī arte sua mēdaciis sciēter usus ē ꝛ cū ītentiōe
fallēdi ꝓximū mortale ē. 22.q.2.c. ꝑmū. ꝛ tenent̃
restituere lesis. Si aūt nō ītēdit nocere sed se idē
nem suare ueniale ē ſm tho. ꝛ Ric. ī 4°. nisi assi
due ꝛ ex mala cōsuetudīe mētiat̃ qa tūc ſm hosti.
mortale ē. Si usus ē iuramētis uel piuriis uide su
pra ti. 3. p̄cepto secūdo. Si usus ē īiustis seu falsis
mēsuris uel pōderib⁹. uide supra. c. p̄cedēti. Si hu
mectauit mercātias sic quādoq3 fit ī pipe 3ī3ibero

crocho. lana ⁊ cõsimilib⁹ q̄ põdere uẽdunt᷑ ut magis põderent grauiter peccauit ⁊ dãnificatis restituere tenet᷑. Si iniuste diffamauit aliorũ merces opa uel artificia ut sua meli⁹ uẽdat ⁊ eius apotheca maiorẽ cõcursũ habeat. tenet᷑. Si nouitatũ fuit curiosus ĩuẽtor. nã ⁊ ipse peccauit ⁊ ceteris occasionem peccandi p̄buit ſm tho. ubi s̄. ꝑ ĩde. Criso. inq̄t ab arte calceorũ sutorũ ⁊ textoꝝ multa abscidere oportet. Si ĩ arte sua fidei sue se fiducialiter cõmittẽtes decepit in qualitate seu quãtitate rei. aut ĩ p̄cio. uidet᷑ mortale ⁊ eis restituere tenet᷑.

¶ Ab aromatariis.

PRimo q̄rendũ ẽ si in cõpõnẽdis medicĩs minus diligẽter se habuit aut nõ posuit ea que medic⁹ ordĩauit uel nõ posuit ita bona ⁊ recẽtia sicut oportuit uel tanq̄ȝ in expertus male composuit Nam si medicina fuit nociua uel non proficua infirmo predictis de causis cum ex hoc habeat seq̄ necessario grauior egri infirmitas uel mors. atq̄ȝ medici infamia non uidetur excusari a mortali et tenetur de omni damno. Si scienter uendidit unã rem pro alia ut corruptam pro bona antiquam ꝑ recenti uilem pro preciosa mortaliter peccauit et lesis tenet᷑ de omni dãno. Si sophisticauit aromata cõmiscẽdo res uiles p̄ciosis minus bonas optĩs ⁊ uẽdidit ꝑ puris ut solet fieri ĩ siropis ꝯfectõib

electuariis speciebus cereis ⁊ huiusmodi nã ultra peccatũ lesis satisfacere tenet̃ eo mõ quo dictũ est supra.c.12.Et tamẽ huiusmõi mixtura nõ sit nociua sed fit ut res reddat̃ magis delectabilis ⁊ detrahatur de precio quantũ cõuenit nõ uidet̃ illicita. si sciẽter excessit in p̃cio uẽdẽdo res uiles ꝓ p̃ciosis ł carius q̃ꝫ cõiter fit ab aliis aromatariis. nã ultra peccatũ tenet̃ lesis satisfacere si ẽ quid notabile al' est paupibus errogadũ.Si docuit n el sciẽter uẽdidit ea q̃bus ꝓcreat̃ aborsus ⁊ ad hoc effectũ ł uẽdidit uenena eis quos credidit abusos mortale ẽ. Si uẽdidit sciẽter rẽ defectuosã alicui uel expẽdit monetã falsam credẽs sic aliũ posse dcipe q̃a ĩ emẽdo eã uel in recipiẽdo monetã ipse ẽ decept⁹. Nã hoc nullo mõ licet ex quo defectum rei uel monete nouit.Si alicui mutuauit peccunias principaliter propter hoc ut iret ad apothecam suam usura est. Uide eodem titulo capitulo septimo. ¶ Si in diebus festiuis uendidit uel alios uendere fecit seu p̃misit indifferenter uel tenendo apothecam apertam. ¶ Nam hoc non licet nisi pro imminenti necessitate. ¶ Uide supra precepto tercio. ¶ Alanifice uł trapecita.Si dolum nõ ĩ arte sua uel fraudẽ quoquomõ cõmisit faciẽdo pãnos lane min⁹ p̃ciose ⁊ bonitatis ⁊ uendendo pro pãnis lane maioris p̃cii ⁊ bonitatis uł uni⁹ tincture ꝓ alia nil minuẽdo de p̃cio ultra peccatũ tenet̃ restituere lesis.

hic sequitur folea q̃ incipit. Si sciẽter cõmisit [illegible]

⁊ labore q̄rat lucrū ſicut cōtingit etiam de alijs mercimonijs q̄ plus minus ue ualent in uno loco quam in alio.

A Tabernarijs.

Si uendidit unam ſpeciem uini ꝓ alia uł post q̄ꝫ expoſuit uinum uenale ⁊ attraxit homines miſcuit illud aqua ł minus bono uino grauitˀ peccauit niſi ſubtraxerit de precio quantum debuit. Si ad clarificandum uinum aliquid corporibus nociuum miſcuit. ¶ Si uendidit uinum menſuris iniuſtis uel minus plenas dedit ultra peccatum tenetur reſtituere. uel pauperibus erogare ut ſupra. eo. ti. c. iz. ¶ Si poſtquaꝫ uendidit uinum aut alia comeſtibilia occulte ſubtraxit ea comedit uel bibit ad hoc ut etiam alia emant ultra peccatum reſtituere tenetur. ¶ Si diebus feſtiuis uendidit principaliter propter lucrum ſummo mane etiam in qualibet maiori ſollemnitate aperiens tabernam mortaliter peccauit. ¶ Si ſcienter uendidit uinum ſe inebriare uolentibus non curans de peccato dummodo lucretur. mortale eſt. ¶ Et idem ſi propter lucrum precipue diebus feſtiuis procurat quod ibi uendantur quedam ad potum concitantia ut magis bibatur. Si in domo ſua tenuit meretrices latrones ribaldos ⁊ alearum luſores preſtando eis naybos carticelas ⁊ taxillos et exigendo pro eis

peccunias mortale. Et efficitur particeps omnium peccatorū taliū. 2. q. i. Notū. Si carius ꝛ plus debito uēdidit simplicibꝰ uel ignotis aut transeuntibus q̄ȝ aliis quia ꝓhibitū est extra. de emp. ꝛ uē. c. i. Si fidelis fuit in fuādo res suas hospitibꝰ. nā ad hoc tenet ꝛ si amisse fuerit. satisface obligat secundum Bar. in. l. i. ff. de. fur. aduer. nau. cau. ꝛ notat collec. extra de loca. c. i.

¶ A sutore.

¶ Si retinuit seu occulte subtraxit de panno uel serico tella bombice ꝛ huiusmodi. ¶ Nam furtum cō misit. ¶ Et si sit quid notabile restituere tenetur nisi probabiliter persona cuius est mercedem laboris eius uel omnino non dedisset uel diminute Si aliquando promisit aliquid facere. cum sciret non posse attendere peccatuȝ est. ¶ Si diebus festiuis ꝛ noctibus precedentibus laborauit uel laborare fecit aut permisit seu toto mane maiorum sollemnitatum se occupauit in uestiendo nouas uestes tam uiros quam mulieres non uidetur excusari a peccato et si propter hoc ommittitur missa est mortale.

¶ Si sic uestiendo mulieres uel aliquid circa eas faciendo se habuit inhoneste uel alicui scandalum dedit mortaliter peccauit. ¶ Si in arte sua aliqd illicitum per se fecit uel per alios puta uestes ni

hic se sequitur folea q̄ capt. minꝫ ... ...

¶ Si cõmisit fraudẽ faciẽdo trahere pannos ad tira torium ultra modũ debitum artis. Nã cum hoc ce dat ad dãnum ementis quia pãnus deficit a men sura si postea madidatur ꝛ tonditur ut moris est. te netur uendens ultra peccatum emptori satisfacere. idem dico de his qui uendunt caligas factas ex pã no minus debito balneato q̄ postea eum eis emp tor utitur restringũtur ꝛ decurtantur ꝛ cito lace rantur. ¶ Si tradendo lanam ad fillandum dedit ontias. i3. pro lipra fraudulẽter nolens tamen sol uere nisi pro fillatu unius lipre peccat ꝛ tenetur sa tisfacere nisi ita esset de more patrie. Si uendidit pãnos laceratos ad tiratorium licet remendatos aut male textos uel tinctos uel cardatos ꝓ bonis Nam hoc non licet nisi demat de precio quantum importat ille defectus alias fraudem ꝛ dolum cõ mittit et tenetur satisfacere ut supra eodem titu lo. capitulo. i2. ad idem tenentur mediatores qui scientes tales defectus faciunt uendere pro bonis ¶ Si distulit soluere creditoribus suis uel mercedẽ reddere operariis. uide ubi supra.

¶ Ab Aurifice ꝛ monetario.

SI fecit ł uẽdidit aurũ uł argẽtũ alchimicũ ꝓ uo ultra peccm te^r ẽptori satisface r̄ ꝺ dã^ocõ.

tho.2ª 2ᵉ q.77. Si tamē expēderet̃ tantū ꝓ tanto ⁊ tale ꝓ tali sine aliqua falsitate forme uel materie nō uidet̃ illicitum ƀm.d.ol.ī.cō.suo. Si emit ꝓ se calices sacros nō cōflatos ꝓhibitū ē .10.q.2. hoc ius. Si cudit monetā uel munismata sine consensu prīcipis. Nā sine auctoritate eius nō licet se cūdū Bar. C. de falsa moneta.l.2.⁊.3. uel ēt auctoritate regis domini seu uniuersitatis supiorē non recognoscētis uel qui in hoc tāto tēpore ꝑscripsit q̄ꝫ initij nō extat memoria .extra de uerbo. signi. sup q̄busdā. Et qui cōtra facit grauiter peccat. et mlt̃tipliciter punit̃. Si cudēdo uel fabricādo monetā fraudē quoquomō comisit ī materia forma pōdere uel ualore. Nā si in unoquoqꝫ hoꝝ quattuor defectus repit̃ iusta peccunia defraudat̃ ūde notat glo. ⁊ Inno. ī.c. Quāto. de iureiurādo. Si monetā fabricatā falsificauit tōdēdo uel tigendo.s. monetam eneā īargētando seu de aurādo aut monetas graues eligēdo ⁊ conflando ⁊ alias transire per mittendo sicut faciunt campsores. Nam hi ōnes sunt infames ēt falsarii et multipliciter puniunt̃ C. de fal.mo.l.i.⁊ dēo.c. quīto.cō.ibi hosti. Si alicubi emit monetas diminuti pōderis ꝓut ibi currūt ut alium locum portaret cum lucro uenditurus. nā si ubi eas uendidit in differēter sicut expendunt̃ sicut integre monete non uidetur in hoc peccare cum nulli inferat damnum et sibi ex industria sua

hic sē Ba ancedēs folea. q rapt. et labore quat lucrum ...

mium caudatas scolatas impudicas ⁊ huiusmodi
non excusatur a peccato. Si famulos seu operari
os quos mercede conduxit bene ⁊ fideliter trac
tauit ⁊ eis pacta seruauit. nam alias tenet᷑ illis
satisfacere. Si puerum quē conduxit grauiter pcus
sit uel uulnerauit tenetur de damno quia leuis tm̄
castigatio talibus permissa est. ff. eo. Item querit᷑
Si per errorē uestem alicuius dedit alteri tenetur
ei . ibidem.

¶ A locatore et Conductore.

SI scientēr locauit aliquā rem uiciosam puta do
domū ruinosam equum claudicantē uel alias
defectuosum hoc ignorante conductore peccauit
mortaliter si īde secutū ē uel uerisimiliter seq̄ po
terat notabile dānū cōductori ⁊ tenet᷑ ei de ōi dā
no īde secuto. ⁊ similit̄ tenet᷑ si locauit rē uiciosam
ignorāter licet nō peccauerit. ff. loca. ⁊ conduc. l. si
addes. § . i. ⁊ notat hosti. ⁊ durā. in su. suis. eo. ti°
⁊ Jo. an. extra. e. c. primo. Si notabilit̄ cari⁹ q̄ȝ de
buit rē suā locauit cōsideratis cōditionib⁹ occur
rētibus peccauit plus ⁊ min⁹ ſm q̄ cōductorē gra
uauit. ¶ Si locauit operas suas in faciendo aliquā
rem ⁊ damnum intulit domino rei rem ipsam de
struēdo ī totū uel ī ptē. nā si hoc contingit cl̄pa sua
ēt leui aut illorū quorū ope uel opa utit᷑ tenet᷑ ꝺ
dāno dato ſʒ. hosti. sec⁹ si diligētiā adhibuit quā

diligẽs paterfamilias adhibuisset. ff. eo. si merces. §. Qui columnã. de casu uero fortuitu nõ tenet̃ nisi per pactũ expssus fuerit uel aliqb⁹ casib⁹ expssis cũ clausula generali ut notat Jo. An. ubi s̃. Si locauit opas suas tm̃ l' locauit rẽ ⁊ opã simul l' accepit speciem ex ĩnominato cõtractu ut aliqd faciat in ea licet postea casu fortuito ĩpeditus fuerit totã tamẽ mercedẽ accipiet nisi mora uel culpa sibi possit ĩputari uel nisi tẽpore quo nõ potuit in ea opari alteri opatus ẽ a quo mercedẽ habuit ut notãt Inno. ⁊ Jo. An. ubi supra ⁊ hosti. in su. e. t. Si cõductor male tractauit rẽ sibi locatã ut equm uel boues nõ pascẽdo ⁊ nimis fatigãdo ⁊ hui⁹mõi tenet̃ ad arbitriũ boni uiri ẜm Ray. in su. Si conduct⁹ ad opus alicuius ex festinãtia uel negligẽtia nõ fideliter ⁊ diligẽter opatus est sepe pausando uel morã trahẽdo tenet̃ satisfacere de dãno. Si ẜuiens seu laborator extñs alicui⁹ magistri fideliter se habuit in omni sibi comisso. nã si aliqd ei occulte subtraxit uel ĩ aliquo ↄcep̃ peccauit mortl'r si ẽ qd notabile ⁊ restituere ei tenet̃ l' ẽt si sit qd mĩnimũ ⁊ fecit aĩo dãnificãdi ẜm tho. 2ª. 2ẹ q. 61. ⁊. 14. q. 6. c. ulo .:

A Pistore.

Si fecit panẽ nimis põderosum ita q̧ emẽtes sit ↄcepti l' mĩoris ponderis q̃ȝ debuit uel alterius farinam bonã accepit ill' q̇b⁹ faciebat panẽ ⁊ posuit

minus bonā uel cū nimio furfure quia peccauit et tenet᷑ ad restitutionē. ¶ A macellario.
¶ Si macellarius uēdidit carnes corruptas ꝓ sanis est mortale. Si uēdidit unā speciē ꝓ alia ut caprā ꝓ castrato ⁊ huiusmodi aut diminutū pōdus ut. xi. untias ꝑ libra peccauit ⁊ tenet᷑ de dānis. ¶ A. cerdone. Si uendidit speciē corii ꝓ alia minus bona in sotularib⁹ peccauit ⁊ tenetur de eo qđ plus accepit ratione huius deceptionis. Si uēdidit sotulares maiori precio propter solutionis dilationeꝫ Ab histrione. ¶ Si fecit representationes seu iocos cum uerbis turpibus uel actibus turpia representantibus uel cum in cantationibus. nā hoc illicitum est ⁊ mortale. ¶ Et talia exercentes non sunt absoluendi nec communicandi nisi omnino destiterint. ¶ Et de his loquitur. c. pro dilectione. de con. di. 2. ⁊. di. 86. Qui donant. ubi dicitur quod q talibus donant pro ope suo grauiter peccant. Facere autem ad recreationem ⁊ solatiū hominibus exhibendnm dummodo fiat in locis temporibus ⁊ modis oportunis ⁊ a personis laicis nō uidetur prohibitum secundum thomam secūda secunde. questione. ¶ A musico. ¶ Si usus est instrumentis musicis. Nā quāuis de se usus talium sit licitus ⁊ consequenter fabricatio ⁊ uenditio. potest tamen multiplicit᷑ esse peccatum in usu eorum ut si ad lasciuiam ꝓuocandam uel nimiam complacētiā

ſenſualem precipue cum ĩ diuinis officiis pulſant ballate ⁊ cãtiones laicales cum hoc cedat ad magnam dei irreuerẽtiam. Que.n.cõuentio chriſti ad belial. Sed an hoc ſit mortale uel ueniale relĩquo dei iudicio. Si pulſat organa in feſtis ad officia pncipaliter ꝑpter lucrũ turpe ẽ ⁊ illicitum.

¶ A Ruſticis ⁊ agricolis.capi.iʒ.

PRimo. Si quoquomõ excõicatus fuit ut ꝑ dãnis illatis uel furtis ⁊ huiuſmodi ſeu cũ excõmũicatis ꝑticipauit. Uide ſupra.e.t.c.i. Si ſcit et credit oĩa ſacramẽta eccleſie ⁊ ſi ẽ cõfirmatus .de hoc ſupra ꝑte tercia.t.ʒ.c.2. Si ſcit orationẽ domi nicã ⁊ ſimbolum apoſtoloꝝ ⁊ credit q̄ in eo cõtinẽtur implicite uel explicite ut habet̃ ibidem.c.i. Si obſeruauit feſta ipſe cũ familia ſua ⁊ in eis miſſam integrã audiuit ut tenet̃ uide ſupra p̄cepto. tercio: Si obſeruauit ieiunia q̃ꝫtum potuit non tamen ad ea tenetur niſi ut habetur ſupra precepto ſecundo. Si ſacerdoti ſuo inobediens fuit in his ad que tenetur aut contra eum ſe proflue habuit. uel ei detraxit in re notabili mortale eſt. ¶ Si decimas non ſoluit integre ſecundum bonam conſuetudinem loci ſeu qď uilius erat de ĩduſtria dedit: mortale uidetur. Si furatus ẽ aliq̃d uicino ſuo pu

ta asportādo fructus uuas nuces castaneas pullos
ꝛ huiusmodi peccauit ꝑm ītentionē quā habuit et
tenetur restituere omnia ꝑm tho. Uuas aūt come
dere in uinea alterius ꝛ spicas cōterere non uide
tur peccatum.de con.d.v.discipulos. ¶ Si per ani
malia sua damnificauit agrum uel uineam alicuius
pascendo ea uel alias ledendo.nam ultra peccatū
tenetur uel animalia dare uel extimationem dam
ni restituere extra de iniurijs.c. Si leserit. ꝛ capi
tulo finali. ¶ Si alias quoquomodo nocuit proxi
mo suo.uel damnificauit per se uel familiam suam
uel disrumpendo sepes aut incidendo arbores et
nemora ꝛ asportando ligna ꝛ huiusmodi. ¶ Et p
cipue si mutauit terminos agrorum uel possessio
num addendo aliquid de terra uicini sui agro suo
arando uel alias. ¶ In his omnibus peccauit et
restituere tenetur.extra.de iniurijs.capitulo finali
Si regulauit facta seu negocia communitatis ꝛ in
fideliter se habuit uel iniuste et ex culpa sua dam
nificauit communitatem in generali seu aliquem
de communitate in speciali.quia tenetur ut supra
Si tenens possessionem ad fictum male tractauit
seu non diligenter curauit uel censum integre et
debito tempore domino non tradidit.seu alia cum
eo conuenta non seruauit cum tam potuerit pecca
uit et satisfacere tenetur. ¶ Si partiarius
fuit et aliquid subtraxit de fructibus fingens se

minus recollegisse uel alias fraudē uel notabilem negligentiā in damnum domini cōmisit ut nō scin dendo culciuādo aut nō seminādo terrā uel fruct⁹ debito tēpōre nō colligēdo aut boues nimis fati gando adeo ut pierit uel notabiliter deteriorati fuerit pcipue pter pprium cōmodum peccauit ꝛ tenet̃ ei de dāno. Si aīalia tenens in socidum nō respōdit ex ītegro de lana fetibus ꝛ huiusmodi ei qui sibi dedit aīalia quia tenet̃ ꝛ est mortale. Si familiā suam gubernauit ẜm pcepta dei ꝛ ecclesie ut habet̃ supra. e. ti°. c. 2. Si de flagellis dei ꝛ in fortuniis īpatiens fuit uel aliqd cōtra deum īordi nate locut⁹ ē. Nam si deliberate fecit mortale est Si testimonium falsum dixit pcio uel odio ꝛ si uici no suo inuidit ꝛ accusauit eum apud dominuꝫ seu officiales iniuste pp quod dānificatus est. peccauit mortaliter ꝛ tenet̃ ad restitutionē de damno da to. uide supra. e. t. c. 4. De uariis ac falsis opiniōi bus quas habēt rustici ꝛ uetule multipliciter ut de incantationib⁹ ꝛ diuinationib⁹ ꝛ similib⁹ de hoc dicit̃ plenius supra in pmo pcepto. Si īpleuit uo ta sua uel nō. uide supra. pcepto secūdo. Si impati ens fuit in laboribus aut ex inhertia maluit mēdi care q̄ꝫ laborare. Si uolūtarie occasionē laborādi in die festi sibi pparauit ut secando fenū tali die quod cogat̃ laborare in die festo in curādo cōgregā do uel recōdendo mortl'e uidet̃. De maledictiōib⁹

iniuriis rxiis cōtentionibus choreis ⁊ uanitatibꝰ potationibꝰ supfluis ludis iuramētis piuriis ac mēdaciis. uide de singulis supra in locis suis.

¶ A publicanis seu daciariis. cap. 14.

SI exercuit seu exegit per se ipm. uel p alios dacia seu gabellas illicitas. nā huiusmodi exactiones iure canonico. ciuili ⁊ diuino sūt repbate nisi ab impatore uel rege uel lateranēsi cōcilio sūt concesse uel alias ex longa cōsuetudine cuius inicij nō extat memoria debeant͠ ut supra. e. t. c. 3. plene habet͠. ⁊ aliter exigēs sciēter mortaliter peccat ⁊ restituere tenetur. Si exegit uel extorsit uectigal p eis rebus p qbus solui nō debet uel si de eis p qbus debet solui exegit plus q̄3 debuit. Nā si ultra data statuta seu cōsuetudīes rōnabiles eiꝰdem pedagii aliqd sciēter exegit mortaliter peccauit ⁊ restituere lesis tenet͠. Si falso ⁊ mēdaciter adīuentiones fecit imponēdo alicui qđ pedagiū defraudauerit. nā ultra peccatū tenet͠ ei satisfacere de ōi dāno īde secuto ⁊ de calūnia sibi īposita. Si uero exegit penā ⁊ emēdā in quā quis iuste īcurrit p eo q̄ decepit seu decipe uoluit pedagiū occulte deferēdo res obnoxias pedagio nō ē illicitū dum mō nō exigat uel extorqat ultra q̄3 ei de iure pmittitur fm datū rōnabile tamē eiusdē. Si exegit p se uel p alios pedagiū a clericis ēt pme tōsure tantū

uel a religiosis seu psonis ecclesiasticis p personis
uel rebus pprius seu ecclesiarū suarū quibuscūqꝫ
quas nō cā negociationis deferunt uel deferre faci
unt excōicationē icurrit ut i.c.qꝫqꝫ de cen.li.6.a
qua excōne absolui nō poterit.s.ab epo nisi prius
facta restitutiōe ꝺm glosam ibidem in fi.nec suffi
ceret cautio sed requirit actualis restitutio ut no
tat glosa in cle.psenti.e.ti.cō. Ste. Jo.de legna.et
Jo.de imo.Si uero p rebus quas huiusmōi psone
ecclesiastice causa negociationis deferūt nomie suo
uel etiam alieno uel deferri faciūt exigatur uecti
gal seu pedagiū licitū ē tamen stabitur iuramento
eorum uel etiā nuntiorum suorum nisi personarū
qualitas hoc disuadeat si questio sit de clericatu.
s.an deferens sit clericus uel non uel q res porte
tur cā negociationis uel nō cō.pdicti doc.Si exegit
p se uel p alios pedagiū p rebus quas portāt lay
ci p usu pprio de hoc uide supra.e.t.c.5. Si exn̄s
depositarius seu caneparius peccuniarū exactarū p
pedagio ifideliter se habuit. Nā si occulte aliquid
exegit a sociis uel subtraxit aut retinuit seu alias
quoquomodo defraudauit ultra peccatū tenet om
nia restituere.

A rectoribus seu administratoribus hospitaliū et ali
orum locorū pioꝝ ac domoꝝ religiosoꝝ. cap.15.

SI nouit se nō idoneū regimini huiusmōi loco

rum pioꝝ. nam eorũ gubernatio non pōt ſine dei offenſa cōmitti niſi uiris prouidis idoneis ⁊ boni teſtimonii. q̄ ſciãt uelĩt ⁊ ualeãt loca ipſa ac bona eorũ ⁊ iura utiliter regere ⁊ eorũ ꝓuentus ⁊ red ditus in ꝑſonarũ miſerabilium uſũ fideliter diſpẽ ſare ut habet̃ in cle. q̄a cõtingit de reli. do. Si ex iſtens rector ſeu adminiſtrator alicuiꝰ hoſpitalis ſeu loci pii cõfecit inuentariũ bonorũ omniũ eiuſdẽ loci ⁊ iuramẽtum pſtitit. Nã ad hoc tenet̃ ut ibi ⁊ iurabit iuxta formam quã pōit. Spe. in. ti. de tu tore in pricipio: Si bona ⁊ prouẽtus hoſpitalis. ſeu loci pii quoquomō in uſus ꝓprios cõuertit. nã hoc nullatenus licet ut in dicto capitulo. quia con tingit. ſcilicet ultra uictum ⁊ ueſtitum nec fructus etiam a ſolo ſeperatos facit ſuos talis rector ut notat gloſa ibidem ⁊ ſic in hoc habet minorem poteſtatem quam prelatus qui huiuſmodi fructus facit ſuos ut plene dicet̃ infra. c. 17. Et ſi ſcienter eos conuerterit in uſum proprium aliter quam p̄ dixi mortalit̃ peccat ⁊ ad reſtitutionẽ tenet̃ ut no tat̃ ĩ dicto. c. q̄a cõtĩgit ⁊ ibi p Jo. de imo. ⁊ alios doc. Si fuit neglĩgẽs recupare bona res ⁊ iura ip ſorũ locorũ a manibꝰ occupãtium ſeu uſurpãtium. Nam ad hoc tenetur et ſi non facit peccat cum et negligens acquirere quãdo poteſt teneatur. 12. q. 4. Quicunque. Con. Jo. de imola. ubi s̃. ¶ Si ex ne gligẽtia ſua ꝑmiſit collabi ⁊ diſperdi domos aut

edificia ruinis deformari tenet ad emendã. Nam hoc est signum euidẽs male administratiõis et debẽt huiusmõi repari de redditib9 locorum qui super sũt ut notat glo. ubi supra. Si ea q̄ ad certũ usum sũt oblata seu relicta in uita uel ĩ morte ad alium usũ cõuerterit ẽt piũ. Nã hoc nõ licet nisi auctoritate sedis apostolice p̄cipue quãdo p̄nt cõuerti ad usũ deputatũ ſm lapũ. Si uero nõ possũt ad illum usũ cõuerti. poterũt ad aliũ cõuerti ẽt p inferiorẽ a papa. ſm quosdã. uide. notata. p Jo. de imola. ubi supra et do. An. de bu. in. c. significatũ de p̄bẽ.

De clericis et in sacris ordinibus cõstitutis. cap. 16.

Circa clericos et in sacris ordinib9 cõstitutos possunt sic formari interrogationes plus et minus prout cõditioni eorũ uidebit expedire.

Primo. Si rite ordinatus est. Nam si existẽs irregularis puta bigamus homicida mutillator illegitimus et huiusmodi et absq3 dispensatione ordinem recepit mortaliter peccauit nec habet executionẽ ordinis nisi dispensentur cum eo. alias si exequere tur peccaret adhuc mortlr. Si fuit ordĩat9 ãte etatẽ legittimã mortalit peccauit et debet suspẽdi ab executione hui9 ordĩs usq3 ad etatẽ legittimã ex. de tẽp. or. uel nõ ẽ. cõ. glo. in. cle. generalẽ. ꝺ eta. et q̄. uide ubi. Si fuit ordinat9 extra tẽpa cõgrua debet deponi extra. eo. c. sane. Si fuit ordinat9 per

saltum.i.uno.ordie ptermisso aliu supiorē recepit ultra peccatu debet deponi sed ex dispesatiōe epi si nō ex malicia hoc fecerit pōt ad ordinē ommissu pmoueri.di.52.Solicitudo et extra de cle.p sal.p. c.unico.Glo.Rai.dicit q hoc casu ēt ad supiores ordines pōt pmoueri p episcopū.secus uidetur si ex malicia.Si p simoniam ordinē recepit aliqd tē porale dādo uel pmittēdo p ipsa ordinatiōe ordi natori uel alteri cuiusq3 siū sit munus a manu siue ab obsequio uel a lingua.Nā sic excōnem et suspē sionē icurrit a qua nō pōt absolui uel dispēsari ni si a ro.pon.pter quā in mortis articulo ut patet in extra uagāti Martini qnti q incipit. dānabile.et alia.Eugenii papa .4.q incipit.cū detestabile. Si sciēter ordinatus fuit ab episcopo simoniaco licet nō simoniace.Nā mortaliter peccauit et non recepit executionē ordinis sed ē ipso iure suspēsus et irre gularis secūdū Rai.nec pōt p episcopū dispensari i.q.i.Si quis a simoniacis.secus si ignorāter qa tūc poterit ab epo sed nō ab eodē.con.host.Si existēs excōicatus maiori excōicatione ordinē sacrū uel ēt nō sacrū scienter suscepit mortaliter peccauit nec ordis executionē recepit.Si uero ignorāter igno rātia pbabili.tūc si ē clericus secularis solus papa dispēsat. Si uero religiosus.abbas uel platus eius extra de sen.exco.cū illorū et ibi glo.et doc.et Ric. i.4.di.18.ar.3.q.i.Si exns i mortali peccato etiā

occulto ordinem recepit. nā mortaliter peccauit ẜm Ray. sic recipiēdo ordīes sicut ⁊ alia sacramē ta. 40. d. Multe. 95. d. Illud. con. tho. ⁊ pe. in. 4. sen. d. 24. Si sciēs se excōicatū uel in peccato mor tali exhibuit se in aliquo actu seu officio ordinis ut faciēdo accolitatū. subdiaconatū. diaconatū aut sollemniter aliqđ sacramentū ministrādo puta ba tismum sacrā eucharistiā seu penitentiam ⁊ huiu modi mortaliter peccauit ⁊ tociens quotiēs hui modi actū fecit ẜm tho. ⁊ alex. Si excōicat maio ri excōicatione sollēnit cellebrauit. nā ex hoc effi citur irregularis. xi. q. 3. si qs eps. i. ⁊ 2. nec pōt dis pensari nisi p papā de sen. exco. Is q. li. 6. Cōstitu tus tamē in mīoribus solū si mīstrat seu exercet officiū suū ēt cū sollēnitate ẜm quosdā nō efficitur irregularis qa illa duo capl'a nō locunt de eis sed host. sentit q si talis se īgerat dīnis tāquā ī suo or dine uel officio nō tanq̄ accolit uel exorcista irre gularis efficit ut. c. cū medicīalis. de sen. exco. li. 6. ar. 23. di. accolit. ⁊ trib capl'is seq̄ntib idē co lec. extra de cle. ex. mi. Illud. ⁊ archi. xi. q. 3. si quis a suo. ⁊ hec opinio uerior ut habet ī spe. t. đ lega. Si us ē ordie a quo erat suspēsus nā siue suspēsus erat a iudice siue a iure ⁊ mīstrauit in ordīe a q° erat suspēs irregularitatē īcurrit. xi. q. 3. si quis ēps ⁊ p solū papā dispēsari pōt ut in dicto. c. cum medicinal. Si exn̄s interdictus us ē ordine. nā irre

gularitatē cōtraxit siue ei sint īterdicta dīna siue
ecclesie īgressus ut in cap° is cui de sen ex li.6.
Si celebrauit sciēter in loco interdicto non exñs
sup hoc puilegiatus nec in casu a iure cōcesso irre
gularitatē īcur: et a qua nisi p ro.pon.dispēsari po
terit extra de se n.ex.Is.q.li.6. Si usus est ordine
quē nō habebat. Nā fm Rai.q nullū habēs ordi
nē uel aliquē habēs exercuit officiū alteri⁹ quem
nō habuit. In pmo casu si nō uelit cessare debet ex
cōicari ⁊ nūq̄ ordinari extra de nō or.mi.c.i. In
fo casu debet deponi ab ecclesiastico ordīe. quem
habebat.c.i.⁊ 2.⁊ ē irregularis ut notat. Sco.in.
4.d.13.q.2.Si usus ē ordine in irregularitate. Nā
totiēs īcurrit nouum irregularitatis uīculū uel sal
tem trāsgredit̄ totiēs dei ⁊ ecclesie.pceptū extra
de tēp.or.sepe.li.6.⁊ d̄ sen.ex.is q.⁊.c. Is cui eoli.
Si extitit notorius fornicator altero de trib⁹ mo
dis. ¶ Ut quia confessus est in iudicio per se ipsuz
uel conuictus uel crimen adeo manifestum est quod
non potest ulla tergiuersatione celari. Nam talis
ipso iure suspensus est quo ad se ⁊ quo ad alios
.32.distinctiōe.c.preter hec et.Si.di. Si qui sunt.
Et hoc uerum siue talis fuerit in sacris siue ī mi
noribus ordinibus constitutus ut notat. Archi
diaconus.trigessimasecunda.distinctione. capitulo
Ad hec. ¶ Et est suspensus ab omnibus acti
bus ordinū q̄z diu in uicio pseuerauerit ⁊ si interī

officia sua exequatur efficitur irregularis.ꝛ habet opus p 20.pō.dispēsari ēt si a uicio cessasset secundum Inno.ꝛ ho.ut notāt Arch.ꝛ.d.An.de bu.unde licet a uicio cessauerit si ante dispēsationē utit̃ officio suo mortaliter peccat si aūt sic suspēsus non est executus officia sua īdiget tamen absolutione quā poterit tūc eps facere ꝺm Inno.debet ēt talis ab aliis euitari ī missa ꝛ diuinis officiis.d.32. nullus ꝛ.c.ꝑter hec.ēt antequā sit admonitꝰ ꝺm commnunē opi. doc.qꝫ tenēt tho.Rai.ꝟꝟ.Inno. host. Io.cal. ꝛ.d.An.de bu.ꝛ hoc uerū ꝺm ea q̄ continētur ī corpe iuris.s.ꝗ a tali nō debēt audiri diuīa nec recipi sacramēta nisi baptismus ꝛ eucharistia in extrema necessitate.32.d.§.uerū. Circa hec tñ aliqua īnouata sūt per concilium basilenseñ . unde in pisa.Cleric⁹.3.§.i.in additione.Si tonsurā non portauit uel nimis breuē peccauit si intendit uti ꝓuilegio clericali ꝺm Ric.in.4.d.24.ar.2. q.1.si exercuit officia uel cōmercia secularia maxime clericali honestati īdecētia ut ministrare in taberna uel publice stare ad macellū aut se tirānidi immiscuit seu arma portauit ad aleas lusit comam nutriuit uestē nimis breuē uel de pāno rubeo aut uiridi detulit.Nā hec oīa clericis ꝓhibita sūt extra. de.ui.ꝛ ho.clericoꝝ.p totū.Si nimis familiaris ꝉ domesticus fuit cum mulieribus precipue extraneis uel habitauit simul cum eis. Nam hoc ē pro

132

bibitum extra de cohi.cleri.a nobis. Si exercuit officium alicuius ordis sacri sine debitis ornamētis ut faciēdo subdiaconatū sine manipulo. diaconatum sine stolla uel cellebrādo missam sine uestibus ab episcopo benedictis. s. sine amictu alba cingulo stolla manipulo & planeta. Nam sine his cellebrans grauiter peccat s̄m. Ric. & Sco. in. 4. d. 5. Ubi tamē cōsuetum est cingulū nō benedici nō credit Ric. q̄ cellebrans cum cingulo non benedicto peccet. con. Arch. de. c. d. c. cōcedimus & . Gemi. d. pe. e. de gradatio. li. 6. Si cellebrauit sciens sine lapide sacrato aut sine licentia aut sine adiutore uel sine missali uel huiusmodi. Nam in quolibet horum uidetur mortale quia prohibitum est de con. d. i. c 1. & c. Concedimus & de. c. d. 5. hoc quoq; nec excusat ignorantia iuris.

¶ Si existens in sacris ommisit horas dicere canonicas. Nā totiēs peccauit mortalit̄ quotiens sciēt & ex industria seu maliciosa negligentia ōmisit unā horam uel plures non q̄ sint tot mortalia quot sunt hore ommisse in die sed si unam ommisit est unum mortale si duas uel plures eodem die est ēt unum tm̄ peccatū mortale sed tāto grauius quāto plures ōmisit q̄a totū officiu3 unius diei cadit sub uno p̄cepto & sic ommittens officium unius diei siue in toto siue in parte transgreditur solum unū preceptum. Secundum Ul. Secus si ommisit ex ob

liuione uel infirmitate. imo s'm Inno. Infirmi excusantur a dicēdo officium uel etiam ab audiendo si directe uel occasionaliter eis possit obesse.

¶ Si dicendo officium diuinum aliis exercicijs extrinsecis seu manualibus se occupauit aut mentem euagare nō curauit transgressor est precepti ecclesiastici extra de. cele. mi. dolentes. ubi districte precipitur clericis in uirtute obedientie ut diurnum officium pariter ⁊ nocturnum quantum eis deus dederit studiose celebrēt ⁊ deuote.

¶ Si fecit officium secundum ordinē ecclesie romane uel metropolitane. Nā ab hoc tenentur clerici seculares secūdum. Guil. ⁊ notat Jo. de imo. in cle.

¶ Graui. de celle. mis.

¶ A sacerdotibus simplicibus.

¶ Si cellebrauit missam in locis ab episcopo nō consecratis nā hoc non licet nisi pro suma necessitate puta ubi ecclesie cōbuste sūt uel in itinere cum defuerit ecclesia quia tūc licet celebrarē sub aere seu in tentoriis cū tabula tamen consecrata de. c. d. i. c. Sicut ⁊. c. Concedimus alias uero in domibus oratoriis puatis nō licet nisi ex priuilegio pape uł ex rationabili causa de licentia epi Con. Ric. i. 4. d. iz. ar. 3. q. i. ¶ Si cellebrauit in mortali existēs nisi prius de eo confessus licet contritus peccauit mortaliter nisi in casu de quo s. pte. 3. ti°. 3. c. 2. Si cellebrauit nundum dictis matutinis . peccauit

133

mortaliter ſm Guil. ⁊ hoſt. An uero primā celle
brare nō eſt mortale niſi ſit contra preceptum uľ
inſtitutum uel conſuetudinem loci ſm.e. Guil. Si
cellebrauit ad faciendum ueneficia uel maleficia.
mortale eſt ⁊ probibitum.26.q.5. Quicunqȝ.
¶Si celebrando non conſecrauit aut ſi conſecrauit.
ſacramentum non ſumpſit uel ſolum ſumpſit hoſti
am abſqȝ ſanguine. Nam hoc probibitum eſt. et
mortale grauiſſimum de.c.d.2. Relatum ⁊.c.ſe.
¶Si non exiſtens ieiunus cellebrauit mortaliť pec
cauit.7.q.i. Nibil.⁊ de con.d.2. liquido.
¶Si non in azimo conſecrauit ſed in fermentato
grauiter peccauit agens contra ſtatutum ⁊ conſue
tudinem eccleſie ſecundum thomam.
¶Si cum hoſtia quaſi corrupta uel uino acetoſo ſci
enter cellebrauit grauiter peccauit ſecundum tho
mam in.4.d.2.
¶Si omiſit aquā cū uino in calice ponere ex ignorāᵃ
uel certa ſciētia grauiter peccauit de cō.d.2. c.i.
⁊ ſe.Si euomuit ſacramētū ex uoracitate ľ ebrieta
te mortale ē.de con.d.2.ſi quis p ebrietatem.
¶Si ſtilla ſanguinis cecidit ſuper terram .uel alibi
extra calicem poteſt de facili eſſe mortale de con.
d.2.Si p negligentiam.
¶Si poſt pollutionem nocturnam procedentem ex
cauſa mortali immediate cellebrauit ſine neceſſita
te uidetur mortale ēt ſi cōfeſſus fuit ꝺ ea ſm.tho.

Si nimis raro cellebrauit pcipue si in sollemnitatibus magnis sine causa rationabili cellebrare noluit uidet mortale sm tho. Si plures missas ĩ die dixit in casu nõ concesso mortale ẽ. Casus cõcessos põit host. insu. e. t. τ. d. An. ɗ bu. in. c. Consuluisti. Si missam cellebrauit tardius q̃ȝ debuit mortale uidet precipue si notabiliter excessit tempus statutum de Con. d. i. Nocte. τ. c. Solent. ¶ Si corporalia uestes sacras τ uasa ministerii τ huiusmodi munda tenuit τ nitida. Nam ad hoc ex precepto tenetur extra de cu. eucha. c. Relinqui. Si semel ɗdicata cultui diuino aliquando conuertit ad alios usus. Nam hoc phibitũ. ẽ. 13. q. 3. que semꝉ. Si cõsueuit mensã bñdicere τ post refectionẽ graciaruȝ actiones reddere. ut debet. 44. di. Nõ liceat.

¶ A beneficiatis canonicis τ curatis. cap. 17.

Circa canonicos τ bñficiatos ultra multa ĩ pcedẽti capitulo dicta. q̃ ẽt eos tãgũt pñt de infrascriptis p ordinẽ ĩterrogari. Primo si p bñficio simplici uꝉ curato officio uel dignitate ecclesiastica obtinẽdã simoniã cõmisit. Nã q p talib' quõlibet pecuniã ꝉ aliud q pcio extimari possit dederit. ꝉ recepit aut ĩ hoc mediator extiterit suspẽsionẽ ipso facto τ excõmunicationẽ icurrit siue simoĩa fuerit occꝉta siue mãifesta nec ab eis pter q̃ȝ ĩ mortis articꝉo ab alio q̃ȝ p sũ. põ. absolui potit. τ sic pro

motus electus l' cõfirmat⁹ p symoniã nihil iuris acq̃rit in eis sed ipso iure talis electio seu collatio nulla ẽ nec facit fructus suos sed ad illorũ omniũ q̃ pcepit restitutionẽ sub aĩe sue piculo ẽ abstric tus ut patet in extrauagãti Martini.q̃nti.q̃ ĩcipit mlte.7 ĩ alia eiusdẽ que incipit dãnabile.7 in alia Eugenii.4i.q̃ incipit.cũ detestabile. Si beneficiũ officiũ uel dignitatẽ ecclesiasticã obtinuit oblata ab alio peccunia p eo. Nã si ipso sciente uel ẽt ig norate simonia cõmissa est cũ epo seu collatore be neficii cũ ex hoc collator excõmunicationẽ ĩcurrat ut supra collatio nulla est. Si uero peccunia data ẽ uel pmissa alteri q̃3 collatori 7 pmotus expsse con tradixit nõ obest ei.extra eo.sicut tuis. Quod uex uidet̃ qñ peccunia data est p ɔfirmatiõe post elec tionẽ.ab.sy.tenet q̃ nõ sit simonia. Secus si p elec tione licet cõtradicat̃ nisi hoc fieret ab ĩimico uo lẽte pmotionẽ ĩpedire ut ibi cõ.ho.si.uero peccu nia data fuerit ab amico uel pmissa eo ignorãte 7 huiusmodi pmissione interueniẽte postmodũ elec tus fuerit uel pmotus licet ipse pmotus non sit sy moniacus ex quo hoc ignorauit tamen renuntiar̃ tenet̃ beneficio.extra eo.de symoniace 7.c.nobis. cõ. Ric in.4.d.25.ar.2.q.3.7 quando simonia ẽ cõmissa p ipsũ uel p aliũ eo sciẽte 7 nõ cõtradicen te tenet̃ restituere omnes fruct⁹ pceptos.14.q.6. Si res.7 extra de restitu.spo.Grauis. Generalit̃

enim possidēs sine tiᵒ tenet᷑ ad oīa dāna ꝛ lucra
ꝑcepta uel ꝑcipiēda. ff. de re. uē. si maius. deductis
tamen expēsis q̄ fiūt gracia fructuū ꝗrendorū ꝛ ꝯ
seruandorū q̄ deducunt᷑ tā a bone fidei q̄ȝ a male
fidei possessore ꝛ deductis ēt expēsis in ꝑuitiū uel
utilitatē ecclesie factis. cō. Ray. ꝛ tho. ꝛ idē iuris
ē de illo q ꝛ si prius nesciuit tamē postq̄ȝ sciuit nō
statī renūtiauit extra. eo. de simoniace. Si quoquo
mō emit uel uēdidit aliquod officiū ecclesiasti um
ut uicariā preposituram siue yconomatum ꝓcurati
onem. s. rerum ecclesiasticarum administrationem
aduocatiā uel castoldionatū ꝛ huiusmodi. Nam in
his omnibus dicunt hug. ꝛ Bar. brix. semper com
mitti simoniam si emantur ꝛ hoc quia probibitū
est. extra eo. Ad nostrā. i. q. i. Si quis eps. ꝛ dicit
d. An. de bu. in. c. Cua nos. extra. eo. ꝙ dare peccu
niam uel aliud tēporale ad causandū dationē iuris
spiritualis siue cum pacto siue sine pacto. siue ante
siue post simoniam inducit. i. q. i. Emendari. dicit
tamen in capitulo. Ueniens. e. titulo. ꝙ datione
peccunie sine conuentione non comittitur nisi sy
mōia mētalis. secundū host. q̄ p penitētiā aboletur
ꝛ sufficit sola cōuētio ad īducēdū simoniā dato qđ
nō seruet᷑ ꝓmissū. hec ille. Si obtinuit bn̄ficiū per
p̄ces carnales. nā ꝑm doc. si q̄s porrigit p̄ces ꝓ se
ꝓ obtinēda dignitate bn̄ficio seu ecclesia habente
curā aīaꝝ tales p̄ces īducūt simoniā ēt si al᷑ erat

dign⁹ qs eo ip̄o q̄ꝑ se ī hoc īgerit ambitios⁹ ⁊ con
sequēter indignus reputat̄ .⁊ hec opinio ē cōior.
⁊ securioꝛ quā tenēt hug. host. Goff. tho. 2ª. 2ᵉ. q.
100. ⁊ in directorio iur̄. l̄. 3. e. t. Si aūt porrige p̄
ces ꝑ beneficio simplici ⁊ īdigeat nec īdign⁹ ē eo
ꝑpter aliqđ crimē uel īpedimētū nō ē simoniacus
nec peccat ꝫm eos extra. eo. tua nos. si uero nō īdi
geat uel sit īdignus peccat ꝫm. Ray. ⁊ tho. i. q. 2.
clericos. 12. q. i. Illi aūt. satis cō. ab. sy. de iurepa
tro. p uestras. Si alterius p̄cibus beneficium obti
nuit ⁊ p̄ces sunt carnales ut quia ille q p̄cat̄ atten
dit prīcipaliter ad pentelā. tūc ꝫm omnes doc. Si
p̄ces porrigant̄ ꝑ īdigno simonia ē. i. q. i. Sūt nō
nulli ⁊. c. de oꝛdīatiōibus. si v̄o porrigat̄ ꝑ digno
⁊ ellector seu collator habet prīcipalit̄ respectū
nō ad p̄ces carnales sed ad merita ⁊ dignitatē pꝛo
mouēdi nō ē simonia extra de eta. ⁊ qua. Cuā. i. q.
i. latorē. sec⁹ si p̄ncipalit̄ facit fauore p̄cū l̄ timor̄
ꝛogātis expectās ex hoc cōseq laudē l̄ fauorem ab
eo cui⁹ p̄cib⁹ satisfacit q̄a tūc. simonia cōiteꝛ ꝫm
tho. 2ª. 2ᵉ. q. 100. nō tn̄ ex h°. bn̄ficio ꝛenūtiaꝛ teʳ
ex̄. eo. c. fi. ī director̄ ēt iur̄. l̄. 3. e. t. dr̄. q̄ꝑ siū qs ꝑ
se siū ꝑ alio ēt īdigno rogꝫ siū electores siū q°s
q̄ꝫ alios siue ꝑ dignitaᵉ siū ꝑ bn̄ficio n̄ dr̄ bn̄ficiū
simoniace habere licet īiustas funderet preces ni
si intenderet ex precibus se obligare collatori
beneficii uel peꝛ ex auditioneꝫ p̄cū ip̄m quē rogat

exonerare ab obligatione alicui⁹ seruicii ei prius exhibiti. ⁊ sic uidetur cõclusiue dicere q̄ symonia p preces inducta nõ punit̃ ab ecclesia uel censura ecclesiastica iur̃ nisi propter hoc fiat aliqua pactio uł conuentio: ēt si peccunia daret̃ ẜm Inno. Si ob tinuit beneficium ꝑpter obsequium alicui puta p̄ lato p̄stitum. nam secũduꝫ doc. si obsequiũ fuit illi citum ⁊ in honestum ut quia seruiuit prelato in mercantijs seu ad utilitatem patrimonii sui seu ꝯ sanguineorũ suorũ hac intentione prĩcipali ut bñ ficium obtineat ⁊ p̄latus ꝑpter hoc principaliter cõfert uterq; symoniam cõmittit t. i. q. i. ordinatio nes ⁊. i. q. 3. Saluator. con. tho. ⁊ Ric. in. 4. nõ ta men tenet̃ beneficio renũtiare nisi ut supra dictũ est de precib⁹ ĩteruenerit pactio uel cõuentio uel nisi eo alias indignus fuerit puta quia illiteratus uel notorius fornicator ⁊ huiusmodi. Si uero ob sequium sit licitũ ⁊ existens dign⁹ fuit sine pac to. nõ est symonia nisi haberet̃ respectus prĩcipa liter ad obsequiũ ut notat glo. in. c. cũ essent. e. t. ʒãba. ibi. clarius ⁊ ab. sy. Si ellectus a patronis ł a collegio nõ petiit ꝯfirmationẽ ab eo ad quẽ spec tat nam si ante cõfirmationẽ administrauit uel in fra tres menses post cõsensum electioni de se ce lebrate p̄stitum ipsius ellectionis cõfirmationem nõ petiit eo ipso cadit ab omni iure ex ipsa electio ne sibi quesito de elec. auaritie. ⁊. c. Quã sit. li. 6.

1 3 6

nec post tẽpus trimestre poterit ãplius cõfirmari Sufficit tamẽ petere cõfirmationẽ licet non obtineat ex quo p eũ nõ stat ut ibi notat glo. ⁊ Gemi de hoc plenius ibidẽ. Si de manu domini tẽporal' uel p potentiã ecclesiasticã beneficiũ obtinuit. Nã talis dicit' intrusus ⁊ cũ nõ intrauerit p hostium fur ẽ ⁊ latro nec potest aliqd de tẽporalib⁹ uel spiritualibus disponere nec absoluere aut sacramẽta pochianis illius ecclesie mĩstrare ⁊ necesse habet resignare uel dispẽsationẽ ab eo q põt obtinere extra de ellec. nihil. ⁊ de resti. spol. In litteris. et ibi plene p Inno. ⁊. do. An. de bu. ¶ Si exñs ille gittim⁹ absq3 dispẽsatiõe beneficiũ recepit. Naz hoc ẽ cõtra iura. extra de ellec. ¶ Innotuit. ideo illud tenere nõ põt. in beneficio tñ simplici eps cum tali põt dispẽsare. sed de curato uel dignitate sol⁹ papa ut. in. c. is q de fili. psbi. li. 6. Cõ. Ric. in. 4. d. 25. ar. 4. d. 3. ¶ Si beneficiũ uel ecclesiam pmutauit eũ beneficio uel ecclesia alterius. nam si hoc fit solo tractatu ⁊ cõuentione priũ sine auctoritate supioris ad quẽ spectat collatio illorũ beneficiorũ simonia reputat' extra de rerũ pmuta. cum uniuer orũ ⁊. c. Quesitũ pcipue qñ essent diuerse dignitates uel pbende diuersa⁊ ecclesiarũ uel ẽt uni⁹ ecclesie sed una habet onus annexum ut in decre. significatum de preben. ¶ Secus si essent preben de unius ecclesie parilis uel ⁊ uniformis cõditiõis

ꝛ solū esset diuersitas temporaliū quia tunc secun dum pau. posset unus canonicus cum alio canonico ei⁹dem ecclesie permutare sine auctoritate superio ris sicut temporale cum temporali. Nam aliud ē canonia aliud est prebenda de p̄ben. Relatū. idem Inno ī. c. Quesitū. Tuti⁹ tamē uidet̄ ſm host. ī su. e. ti. ꝛ. d. bu. An. de bu. in dicto. c. Quesitū. q̄ nō fi at talis ꝑmutatio sine auctoritate supioris. ¶ Et ante factū hoc esset tenendū post factū uero satis forte posset ꝓcedere opinio Inno. ut notāt. Jo. de Imo. in cle. ne cōcessione. e. t. ubi plene de hoc. Si aliquod officium uel beneficium ecclesiasticum ha bens renuntiauit illi eo pacto ut detur alteri pu ta nepoti suo aliquo sibi dato uel promisso simo nia est secundum Gof. ꝛ host. 3. q. 3. Talia. etiā si non processerit ad actum renuntiandi. sed solū ad actum paciscēdi ꝛ uterq̄ peccauit mortalit̄ nec il le cui sit collatū est beneficiū illud retinere pōt ta le. Nam renuntiatio benefícii uel officii ecclesia stici debet fieri in manibus eius q habet illud con ferre uel confirmare extra. e. Admonet. ꝛ debet fie ri pure ꝛ absolute. ī. sine pacto ꝛ conuentione ex tra de offi. dele. ex parte. primo. Si habens litteras a sede apostolica sup ꝓuisiōe sibi fiēda de aliquo bn̄ficio renūtiauit litteris ꝓ aliquo tēporali peccu nia uł pēsione interueniēte pacto simoniā cōmisit ſm Inno. ꝛ host. ꝛ talis ꝓuat̄ litteris ꝛ pensione si

quam recepit. Sed si ex officio iudicis uel bonis uiris mediatibus pure renuntiet ⁊ ex altera parte aliqd temporale dat̄ ei nō ē simoniacū extra. d̄ renū. sane. ⁊. c. Ueniens. ⁊ extra de pac. cū pdem. Si platus existens comisit alicui uices suas seu iurisdictionē suā sub annuo censu. Nam cū tale ius spirituale sit pro eo aliquid dare uel recipe simonia ē. ex ne. pla. ui. su. c. i. ⁊ se. ⁊ ut dicit host. sicut p tali cōmissione iurisdictionis nō licet recipere certā quātitatē peccunie multo minus licet recipere certam quotā. i. certā ptem puentus. cō. d. An. de bu. ibidē. c. 2. Si exn̄s clericꝰ uel canonicꝰ pbendarius locauit pbendā seu fructus beneficii sui ultra tēpus uite sue. nā hoc nō licet ei nisi fuerit rector t̄ platus ecclesie ut notat Jnno. in. c. Querelaꝫ extra ne pla. ui. suas. ⁊ ibi p doc.

¶ Si beneficiū seu ecclesiā male tractauit pmittens eā ruere aut edificia cellabi uel possessiones cl'pa uel negligentia sua deteriorari. Nam ultra peccatum tenetur satisfacere si lesio grauis fuerit ut notat̄ in directorio. li. i. t. 17. Jdē host. in su. t. de pe. ⁊ re. §. Que pena.

¶ Si male cōsumpsit t̄ distraxit fructꝰ sui bn̄ficii. nā ſm doc. fructꝰ t̄les aut erāt ad mēsam seu pprium usū deputati ⁊ tūc licet peccet male utendo uel cōsumendo eos tamen ad restitutionem nō tenet̄ nec ipe nec illi q̄ ab eo recepunt ut ī cle. illa. de exces.

prela.sup uerbo ad mensam. Diuites tamē et potē
tes qui p extorsionem fraudem seu uiolentiā et hui
usmodi de eis reciperent bene tenentur sm Ul. et
tho. 2a 2e q. 185. Aut erāt fructus siue prouentus
beneficii et de his omnis platus et quilibet cleric9
habens beneficiū cū administratione quādiu uiuit
et sanus est donare pōt intellige de iam pceptis et
reconditis moderate tamen extra de dona. ceterū.
Host. vo in sū. e. t. §. Et quid. et de pe. et re. dicit
q cōsuetudo generalis tenet q plati si sani sūt et
sui cōpotes pnt donare peccuniā fruct9 et huiusmo
di p sue libito uolūtatis. cū aūt incipit infirmari
nihil iuris habet in eis nec de iure cōi de ipis tes
tari pōt licet possit elemosinā facere extra de testa.
ad hec. si tamē cōsuetudo specialis uel statutū ec
clesie q nō nimis grauaret ecclesiā disponeret qd
posset testari secus esset qa tūc posset testari. ex.
de testa. Relatū. 2o et de cōces. pben. ex pte et no
tat gemi. in. c. pnti. de offi. or. li. 6. et Jo. an. ibidē
in mercu. Clericus uero nō habens admīstratio
nem sed simpliciter et psonalit beneficiat9 pōt de
fructib9 uel stipēdio qd ei ex tali beneficio aduēit
in uita donare et in morte testari ad libitum et ge
neralis cōsuetudo quasi ubique hoc approbat ut
notat glo. in dicto. c. presenti. ecclesia tamen ei suc
cedit in eisdem fructibus si decedat ab intestato.
extra de testa. Relatū. 2o. et ibi plene per. do. an.

138

de bu. de hac materia. aut erãt redditus capl'o seu clericis uel ministris distribuẽdi ⁊ hos si platus sibi retinet uel alicui donat mortl'r peccat ⁊ resti tuere tenet᷑ quia nec dãda ẽ elemosina de alieno 14. q. 5. Neq;. Aut erãt redditus ad diuinũ cultu; specialit̃ deputati seu paupibus erogãdi aut ẽt fi dei sue ut fidelit̃ distribueret simpliciter cõmissi. ⁊ de his si dat causa necessitatis seu elemosine ul' ẽt psonis honestis p recõpensatione patrocinii ⁊ la boris quẽ ĩpendunt ecclesijs ſm quantitatẽ labo ris ⁊ industrie sue bene ⁊ laudabiliter facit. 12. q. 2. Quicũq;. 2. Si uero dat cõsanguineis suis nõ in digentibus uel cã turpitudĩs aut fauoris humani ⁊ huiusmodi ultra peccatũ tenet᷑ restituere de bo nis patrimonialib⁹ l' p industriã acq̃sitis si habet nisi in ultĩo casu daret ut redimiret uexationẽ suã ⁊ nisi sic ipe satisfecerit tenentur illi q talia ab eo male acceperũt. cõ. tho. ubi supra. Si canonic⁹ seu beneficiat⁹ exñs in cathedrali uel alia collegiata ecclesia recepit quottidianas distributiones q lo co prebẽde dantur interessentibus horis canoni cis cũ ipse absens fuerit uel etiam presens sed ho ris nõ interfuerit. ¶ Nam talis illicite recipit eas nec facit suas imo ad omnium restitutionem tene tur nec ualet consuetudo in contrarium nisi infir mitas ⁊ rationabilis corporalis necessitas aut iusta ⁊ euidens ecclesie utilitas excusaret extra de

cleri.nõ resi.c.cõsuetudinẽ.li.6.⁊ ibi plene p Ge
mi.Si prĩcipalit᷑ uadit ad horas ꝓ lucro qa tãtũ
habebit grauit᷑ peccat.⁊ uidet᷑ simonia mentalis
ut notãt glosa ibidẽ in fi. ¶ Si deseruiuit ecclesie
sue cellebrãdo ⁊ officiũ suũ dicẽdo sicut debuit nã
si nõ fecit fructus bñficii illicite pcepit ⁊ ad eoruꝫ
restitutionẽ tenet᷑ ut notat Jo.cal.extra de celle:
mi.c.i.⁊ Gemi.in.c.fi.de.rescrip.li.6.Archi.44.
d.c.i.⁊.ƀm eũ talis peccat mortalit᷑.cõ.Ric. Si de
seruiuit ecclesie sed nõ debito mõ cũ.s.in mortali
culpa foret.nã talis ƀm Archi.ubi supra tenetur
restituere fructꝰ quos pcepit.q̃druplici rõne.uide
ibi.⁊ idẽ dicit cal.de cel.mi.c.i. do. An. ⁊ car.ibi
tenent contrarium. Ab.si.dicit quod licet prima
opinio sit rigida tam̃ tutior est in foro anime. Si
in beneficio fecit residẽtiam psonalem. nam ut dic᷑
Inno.extra de cle.nõ re.c.Clericus.omne benefeci
um residẽtiam requirit nisi cõtrarium cõstet.uide
t᷑ tñ ƀm host.⁊ Jo.An.post eũ ꝙ sufficiat deseruire
p substitutum idoneũ.si sic se habeat consuetudo
quod uerum intelligit Archi.31.di. Sacerdoti
bus.in prebendis non indignitatibus uel curatis
Et notat gemi.in.c.fi.de.rescrip.li.6. Ex cã tamẽ
rationabili põt eps ad tempus dispensare ut in.
c.licet canon.de ellec.li.6.Si plura beneficia cum
cura habet.nã de iure communi habẽs dignitateꝫ
seu psõatũ q̃ idẽ sũt l᷑ beneficiũ curatũ si ƀm tale

recipiat absq3 dispensatione pape ipso iure uacat pmū ex de preben. De multa. ⁊ de cōsue.c.1.li.6. Sed si pmū retinere cōtenderit eo expoliari poterit ut ī dicto.c. De mlta ubi dicit.d. An.de bu. hoc uerū esse postq3 consecutus est beneficiū ⁊ ei⁹ pacificam possessionē cū fructib⁹ ⁊ habet in.c. Si tibi concesso cum glosa sua. li.6. licet tamen habere personatum cum cura seu beneficiū curatū ⁊ p̄bendā cui annexa est parochialis ecclesia uel aliud beneficiū curatū nec est cōtra p̄dicta etiā si sint in eadem ecclesia dūmodo deseruire faciat ecclesie annexe p idoneum uicarium ppetuum. ut in.c. sup eo de preben.li.6. ⁊ ibi glo. ⁊ Gemi.

¶ Si habens beneficium curatum ui occupat secundum etiam curatum seu se scienter in iuste intrudit in eo priuatus est primo.

¶ Secus si habens ecclesiam curatam ⁊ postea uiolēter occupet prebendam uel simplex beneficiu3 ēt si ei ē ānexa alia ecclesia curata ut in.c. Cum qui. de prebendis li.6. ⁊ ibi.

¶ Si duas uel plures ecclesias seu prebendas habet Nam de iure communi absq3 dispensatione non licet nisi in.5.casibus. pmus est quando ecclesie sūt ita tenues quod neutra sufficit ad sustentationem

¶ Secundus est si una dependet ab altera. ¶ Tercius est propter raritatem clericorum. Quartus est si ecclesia ānexa ē dignitati l' p̄bēdē. 5⁹.ē si h3 unā ⁊

titulatã ⁊ aliã cõmendatã. Uide plenius ĩ pisa. Bñ
ficiũ. i°. §. 3. Eps tamẽ sup pluralitate prebenda
rũ seu bñficiorum simpliciũ l' ẽt q̃ quis habeat bene
ficiũ curatũ ⁊ simplex dispẽsare põt ut notat glo.
in. c. litteris extra de p̄bendis qd̄ uidetur ẽt sentire
ibidẽ. d. An. de bu. qñ beneficia sũt in diuersis ec
clesiis. Secus si in eadẽ ecclesia. Glo. ĩ dicto. c. p°.
de cõsu. sup. v̄bo. nisi unicũ. dicit q̃ eps põt dipen
sare q̃ q̃s habeat unũ psõatũ l' officiũ cũ canonica
tu ⁊ prebẽda ẽt ĩ eadẽ ecclesia. Quod aũt habeat
duas canonias eiusdẽ ecclesie dispẽsare non põt q̃z
q̃z in diuersis possit ⁊ sic uidetur debere intelligi
opinio Inno. extra de cle. nõ re. c. fi. Si plura bñ
ficia ẽt simplicia habet cũ nõ ĩdigeat ⁊ unum uel
pauciora sibi sufficerent s̄m statũ suũ nõ licet nec
talis uidetur in bono statu s̄m Ray. ⁊ tho. ẽt si ha
beat cũ dispẽsatione epi uel pape q̃a dispẽsatio ẽt
p papã facta sine iusta cã nõ excusat quo ad deum
extra de uoto. nõ ẽ. ⁊ ibi glo. ⁊ . d. An. de bu. ¶ Si
beneficiũ curatũ aut pochialis ecclesie regimẽ ĩce
pit ãte tẽpus a canone p̄fixũ. nã q huiusmõi curam
suscepit ãteq̃z xxv. ãnũ attigerit ipo iure puatus ẽ
nec põt eps dispẽsare q̃ ãte p̄dictã etatẽ curã ta
lem habeat sed solus papa ut in. c. licet canon de
ellec. li. 6. sup uerbo carere. Si ad parochialis ec
clesie regimen assumptus ẽ nõ existẽs sacerdos. Nã
si se ĩfra annũ cõputando a die assignari sibi re

giminis ad sacerdotiū se pmoueri nō fecerit lap
so āno puatus ē nisi foret ecclesia collegiata ut in.
c.statutū.&c.cū ex eo.de ellec.li.6.Possunt tam
epi dispēsare cum talib9 cā studii q nō pmouean
tur usq3 ad septēnium nisi ad ordinē subdiaconat9
& illo intermedio tēpore debet de sufficienti uica
rio ecclesie puideri q curā exerceat diligēter ut ī
dicto.c.cū ex eo.Si sciētia & moribus se sentit ido
neum ad huiusmōi curā & regimē.nā si nō ē compe
tenter litteratus & uita & morib9 cōmēdandus ut
dicit in.c.cum in cunctis de ellec.&.c.licet canon
e.t.li.6.nō uidet ī statu salutis nisi renūtiet.ut ī
c.nisi cum pridē.§.p defectu extra de renun. Si
p baptismo uel crismate peccuniā exegit.nā symo
nia ē & phibitum.i.q.i.c.Dictum ē.& c.Baptizā
dis & ibi glo.& Archi.de hoc plene Ric.& Sco.
in.4.di.5.

¶Si p eucharistie collatione aliqd exegit symonia
est & probibitum.i.q.i.Nullus &.c.dictū ē.

¶Si pro cellebratione misse aliquid ex pacto acce
pit. ¶Nam secundum Ray.si habens beneficiu3
uel ecclesiam in titulum quam tenetur officiare et
aliquid exigat etiam pretextu laboris uel sumptu
um simoniam cōmittit.i.q.i.Judices & ibi glo.&
Archi.i.q.3.Uēdētes.si tñ talis sacerdos pauper
est cogi pñt pochiani ei offerre uel assignare ūdē
sustētari possit.16.q.i.Statuimus.32.d.pter hec.

Si uero ad hoc nō tenet᷑ ⁊ deficit ei sumptus pōt accipere.i.q.i.Judices ⁊ de pbeñ.Significatū.ubi hoc idē notat.Jo.An.⁊.d.An.de bu.Et licet hᵒ casu possit aliquid recipere psupponit᷑ tamē sem per q̷ presbiter debeat gratis celebrare.i.q.2.sic epm.Quod si sumptus habet nec ad hoc tenetur aut debet cellebrare gratis aut cessare quia lꝫ for te quando non teneretur ad ista aliquid recipere non esset simonia eo q̷ non tenetur quis suis sti pendiis militare est tamen turpe lucrum.concor dāt thomas secunda secunde.q.100.et Richardus. in.4.¶Si pro anniuersario cellebrando ex pac to conuenit de aliquid dando simonia est ⁊ illici tum.¶Si tamē ex deuotione aliquid ecclesie det᷑ ecclesia tenetur pro illis cellebrare pro quibus da tum fuerit secundum Ric.in.4.d.15.ar.5.uide d̄ hoc plene extra.de preben.c.Significatum per Jo hannem An.⁊.d.An.de bu.excusari tamen uidē tur a simonia seculares qui iuxta morem patrie ꝑ anniuersariis seu missis cellebrandis dant certaꝫ peccunie quantitatem quāuis dando ex simplici tate proferant uerba ac si huiusmodi emere uellēt nā uidet᷑ in hoc potius eorum intentio pie posse interpretari q̷ dēt p modū elemosine q̄ꝫ.q̷ uelint emere sicut uerba ꝓlata sonāt.Si exegit aliq̄d ꝑ cōfessione audiēda alias nō auditurᵒ.nā talis simo niā cōittit ēt ab ecclesia puniendā.i.q.4.q̄ꝫ pio.Si

aūt nō petierit aliquid sed tñ pricipaliter ꝓpter lucrū audiuit simoniā mentalē cōisit Si licētiā alteri cōfitendi suo pochiano dare noluit nisi pro peccunia simoniā cōisit ꝟm Rai. si tñ peccunia exigat̄ in absolutiōe ab excōne suspensiōe uel interdicto quasi ꝓ pena culpe p̄cedentis ꝓ qua fuit excōicatus suspēsus uel īterdict⁹ nō ē simonia nisi ītentio fuerit corrupta ꝟm tho. secūda secūde. pe. ⁊ ho. Si ꝓ sepultura quicq̄ꝫ exegit simoniā cōmisit. sed nota ꝙ quādoqꝫ accipit̄ nomīe sepulture officium ecclesiasticū ꝙ impēdit̄ sepelliēdis ⁊ hoc qa est quid spirituale uēdi nō pōt. i. q. i. dictū. i3. q. 2. Precipiendū qn̄qꝫ sepultura accipit̄ ꝓ loco ⁊ terra ab epō cōsecrata seu cimiteriata ⁊ tl̄is locus non pōt uēdi siue ibi sit sepultus aliq̄s siue nō quia sacer ē. i3. q. 2. Questa. quādoqꝫ sepulturā dicit̄ tumba marmorea uel lapidea ⁊ hec uendi nō potest si ibi sit sepultus aliquis qa ex hoc factus ē locus religiosus. i3. q. 2. Questa. ⁊ c. Postq̄ꝫ. secus si ibi nl̄lus sit sepl̄t⁹ ⁊ sic hēs ꝙ ꝓ exequijs mortuoꝝ nihil pōt exigi nec ꝓ eis ꝺ aliq̄d dādo pacisci. si tñ sit ꝯsuetudo ꝙ aliq̄d det̄ ꝓ sepl̄tura pn̄t laici p⁹t sepulturā a cl̄icis liber̄ exhibitā ꝯpelli p epm ad ꝟuadā laudabilē ꝯsuetudinē ex ꝺ si. ad apl̄icā. idē notat. io. an. ⁊ do. an. ꝺ bu. extra de sepul. Abolēde Quod si clerici aliquod corpus sepellire nollēt nisi fieret eis cautio ab heredib⁹ defūcti ꝺ redimēdo

ea q̄ ueniuut cū funere simoniam committunt ⁊ mlt
to magis quādo peccunias exigunt nolētes alias se
pellire. dicto c. Questa. Facere autem pactum de
redimendo lectum pannos equm ⁊ huiusmodi ēt
ante portationem defuncti ad ecclesiam licitum ē
secundum host. quia hec temporalia sunt dūmodo
non negetur sepultura uel immisceatur ius sepultu
re. ¶ Si habens diuersa cimiteria apud ecclesi
am suam taxauit pro quanta peccunia quis pona
tur in tali cimiterio. Nam secundū host. simonia
est extra eodē. Audiuimus. ⁊ c. Sicut. Et eodem
modo si pro peccunia crux specialis portetur ad
funus. dicto capitulo. Audiuimus.
¶ Si solerter ⁊ diligenter curam sibi commissum ex
ercuit ⁊ quomodo se habuit in sacramentorum ad
ministratione in infirmorum uisitatione ⁊ huius
modi. ¶ Et primo si eucharistiam ⁊ crisma sub fi
deli custodia clauibus adhibitis conseruauit ut p̄
cipitur extra ō custo. eucharistie. c. i.
¶ Si sepe eucharistiam renouauit ut debuit. Naꝫ si
ex hoc q̄ multū distulerit renouare aliquid est cor
ruptum uel perditum mortaliter peccauit.
¶ Si cum debita reuerentia eucharistiam ministra
uit ac infirmis detulit cum oportuit a perte ⁊ cum
lumine ut debuit. Nam si secus fecit. aut ex eius
defectu absque communione ⁊ ceteris sacramen
tis aliquis obiit grauit̄ peccauit.

Si scienter existenti in mortali aut sensu deficien
ti uel ĩfirmo uomitũ patienti cum ꝓbabili peri
culo euomendi eucharistiã dedit mortaliter pecca
uit. Si audiuit cõfessionem alicuius nullam super
eo iurisdictionem habens seu auctoritatem a iur
uel ab eius supiore ⁊ eum absoluit mortaliter pec
cauit. Idem etiã est si absoluit subditũ suum a casi
bus supiori reseruatis siue hoc faciat scienter siue
ignorãter ẜm Ric. in. 4. nec ualet absolutio. ⁊ te
net in quantũ põt sine scãdalo errorem suũ talit
absoluto significare. ¶ Si scienter absoluit a pec
catis eũ quem sciebat excommunicatũ maiori excõ
municatione mortaliter peccauit nec absolutio ua
luit ẜm doc. cõiter. Si scient absoluit nolentẽ a mor
tali discedere nec qd aliis debet. satisfacere morta
liter peccauit. ¶ Si audiendo cõfessiones nimis fes
tinauit nec prout oportuit seu de quibꝰ non debu
it intrrogauit aut in pplexis casibus peritiores ñ
cõsuluit. ¶ Na in his de facili mortaliter peccare
potuit. Si in iungẽdis penitentiis indiscrete se ha
buit ut quia nimis puas seu magnas uel scandalo
sas dedit. Si peccatum in confessione auditum si
ne licentia confitentis quoquomõ reuellauit mor
taliter peccauit. Si omnes subditos suos post ãnos
discretionis confiteri ⁊ communicare fecit ⁊ nol
lentes quantum potuit suasit induxit et coegit uel
saltem episcopo denuntiauit. ¶ Nam ad hoc ex

officio tenetur alias grauiter peccat. Si sine auctoritate episcopi uota dispensauit uel commutauit mortaliter peccauit nec ualuit talis dispēsatio extra de uoto.c.i.Si nimis facilis fuit ad dispensanduz in ieiuniis ecclesie peccauit. Si matrimoniis clādestinis interfuit. Nam hoc est probibitum et ex hoc talis sacerdos triennio suspenditur ab officio sacerdocii ut in.c.Cum inhibitio eo.ti.

¶ Si scienter secundas nuptias uel clandestinas benedixit. Nam hoc est probibitum ut in.c.i.⁊ in.c. Uir autem extra de secundis nup. ¶ Et sacerdos benedicens secundas nuptias debet suspendi ab episcopo ⁊ sic suspensus non potest absolui citra sedem apostolicam.ut notat host.ī dčo.c.i.Cui.cō. Archi.35.q.3.in copulatione.

¶ Si rite baptizatum ēt a muliere scienter iterū rebaptizauit mortaliter peccauit.de cō.d.4. Rebaptizare ⁊ hoc agens si ē clericus debet deponi.ea.di.c.eos ⁊.c. Qui bis ⁊ si est publicum efficitur irregularis extra de apo.c.Ex litterarum.cō. Ric. in.4.di.5.ar.4.q.2.Si baptizauit cum crismate nō nouo.i.nō eiusdē āni. Nā hoc fieri ꝓhibet̄ preter quam in mortis articulo ⁊ contrafaciens debet puniri.e.d.si quis.

¶ Si cognouit carnaliter filiam spiritualem quam baptizauit uel in confessione audiuit aut eius commatrem grauissimum scelus commisit. Si honeste

⁊ modeste in conuersatione sua se habuit uerbo pi ter ⁊ exemplo in fide ⁊ moribus subditos suos in struendo admonēdo ⁊ cōpellēdo iuxta posse ad be ne uiuēdum ⁊ ut per uiā salutis ambulēt sicut tene tur ⁊ habet̃ extra de reg. iuris. Quāuis.

¶ Si cōtumaces cōcubinarios usurarios ⁊ hui⁹modi notorios peccatores nō correxit ⁊ arguit publice ⁊ p̄uate quantum eorum saluti expedire cognouit grauiter peccauit. Nā ad hoc ex precepto tenet̃ se cundum doctores. ¶ Si quantum bono modo po tuit ludos illicitos ⁊ malas corruptelas in paro chia sua non extirpauit grauiter peccauit.

¶ Si sortilegas diuinas ⁊ huiusmodi in parochia sua sustinuit ⁊ non correxit grauiter peccauit. 26. q. 5. Peruenit. ⁊. capitulo. Cōtra. Si mulieres chris tianas in domo iudeorū s̄uire t̄ eorū filios lacte nu trire p̄misit. Nā hoc p̄hibet̃ extra de iude. c. Iu dei. ¶ Si indulgentias dedit cum non posset t̄ ob questum ecclesiam suam maiorem indulgentiam quam haberet scienter pronuntiauit mortaliter peccauit. ¶ Si questores falsas indulgentias in ec clesia sua pronuntiare aut reliquias non ueras seu ab ecclesia non approbatas uenerandas populo ex hibere scienter permisit ⁊ huiusmodi. ¶ Et si cum eis de quota elemosinarum participauit. ¶ Et de participando pactum fecit. ¶ In omnibus hijs mor^r peccuit ⁊ restituer̄ tenet̃. 23. q. ultia. c. p̄tea.

Si benedictionē mense ꝛ graciarum actionem di
cere consueuit ut debet. Si usurarijs alienigenis ꝛ
aliis de ipsius terre nō oriundis publice usuram
exercentibus ad hoc domum suam locauit uel alio
titulo concessit Nā ex hoc ipso facto ēxcōicatꝰ fuit
ut in.c. usurarū de usuris.li.6.
Si induxit aliquem cum effectu ad uouendum iu-
randum seu promittendum ut sepulturam apud
eius ecclesiam eligat uel iam electam ulterius nō
immutet ipso facto sententiam excōicationis īcur
rit a qua ab alio q̄ȝ a papa preter q̄ȝ in mortis arti
culo absolui non poterit ut in cle. Cupientes.de
pēnis. Si scienter ꝛ sponte pticipauit cum excom
municatis a papa ꝛ ipsos ad officia diuina recepit
excōicatus est ꝛ absolutio pape reseruatur extra
de sen.exco. significauit.
Si falsauit litteras pape uel falsis usus est scienē
uel remouit etiā unā solam litterā ab eis excōmu
nicatus est extra de crīe falsi. Ad falsariorum.
Si scienter in cimiterijs sepelliuit tempore inter
dicti in casibus non concessis a iure uel excōmuni
catos publice aut nominatim interdictos uel usu
rarios manifestos excōmunicatus est ut in cle.i.de
sepul. sepellientes aut occidentes se uel in mortl'i
decedentes mortaliter peccant.
Ab epis ꝛ ceteris prelatis supioribus cap.18.

1 7 7

H B episcopis ꝛ aliis p̄latis secularibus possūt q̄ri fere oīa q̄ dicta sunt supra de clericis beneficiatis ꝛ curatis. deīde queri pōt. Si se cognoscit idoneū scientia moribus ꝛ uita. nā episcopum oportet sacraꝝ litterarum habere piciam ꝛ scire erudimenta fidei cū ex officio teneat̄ docere populum sibi cōmissum ꝛ rationem reddere omni poscēti eum de fide ꝛ aliis ad salutem ptinentibus nec sufficit p̄latis bona conuersatio ꝛ moruꝫ honestas nisi addatur doctrine scientia. 36. di. §. ecce. ꝛ. 38. di. di. c. omnes. ꝛ si nō est saltem competenter litteratus episcopus potest ab officio remoueri. extra de eta. ꝛ quali. q̄zuis.

¶ Si legittime assecutus est dignitatem seu p̄lationē an ipso existente irregulari bigamo illegittimo excōmunicato suspēso homicida aut notorio concubinario. ¶ Nam in his omnibus scienter existens. si ad prelationem est assumptus nec prius dispensatus uel absolutus assidue in mortali manet.

¶ Si ellectionem confirmationem dignitatem seu cōsecrationem simoniace obtinuit uel alias iniusto titulo. Nā talis nō est pastor sed animarū deceptor ꝛ excōmunicatus excōmunicatione papali ꝛ tenetur resignare ꝛ omnia q̄ pcepit restituere ut supra. c. 17. Si ante confirmationem episcopatus uł alterius dignitatis administratiōi se ingessit per se uel per alium. Nam talis si quid ei p electionez

ius erat quesitū eo ipso priuatus est ut in.c.auari
tie de ellec.li.6.Si de religione ad episcopatū as
sumptus est. nā talis adhuc tenet uoto cōtinētie
ꝛ pauptatis licet factus sit dispēsator bonorum ec
clesie nec a uoto obediētie absolutus est sed p acci
dens nō tenet obedire cū supiorem nō habeat si
cut et abbas monasterii ut dicit tho.2ª.2ᵉ q.88.
tenet etiā portare habitū sancte religionis ꝛ ad
alias obseruātias regulares q̄ nō impediūt ponti
ficale officiū ſm.eūdē tho.ibidē.q.185.ꝛ hosti.

Si monachū uel alium religiosum de monasterio
ad officiū ecclesiasticū traxit contra uoluntatez ab
batis uel alterius plati sui. nā hoc est ꝓhibituʒ.ꝛ
graue peccatū.58.di.c.i.ꝛ.2.ꝛ 18.q.2.q̄ʒ sit.ꝛ.c.se.
Si contulit ordinem uel beneficium simoniace ex
communicationem papalem incurrit ꝛ tenetur ad
restitutionem omnium perceptorum ut supra.c.
17.in principio.ꝛ extra de iniuri.c.fi.

Si contulit beneficium retentis sibi fructibus uel
aliqua parte eorum. Nam hoc est probibitum
ꝛ simonia.si fiat ex pacto uel consuetudine extra.
ut ecclesiastica benefi.si.dimi.cō.c.ut nostrum.et
extra de censi. Jubemus.i.q.3.si q̄s p̄bendas.

Si uni contulit plura beneficia. Nam hoc est cō
tra iura.octuagessimaquinta distinctitione.c.Sin
gula. nisi in aliquibus casibus de quibus supra
in capitulo precedenti.

¶ Si aliquē scienter ordinauit infra etatem legitti mam mortale est ꝛ debet suspēdi a collatiōe ordinū extra de tempo. or. capitulo. Uel nō est. nec in etate pōt eps dispēsare ut notat glosa in cle. Generalē de eta. ꝛ qua.

¶ Si cōtulit sciēter ordīes p saltū aut duos seu quattuor minores simul cū subdiaconatu mortle ē ꝛ p hibitū ꝛ debet deponi. 77 di. c. i. ꝛ extra de eo q fur or. su. c. cū hoc. Si cōtulit ordines sacros extra tempora cōstituta mortale ē. ꝛ debet puari auctoritate ordinādi extra de tēpo. or. sane. Si ordinauit alterius pochianū sciēter sine licētia sui supioris suspēsus est p annum a collatione ordinū . ut in. c. eos. de tempo or. li. 6.

¶ Si in ordinatione aliquid ommisit de substantialibus precipue in quibus impmitur caracter mortaliter peccauit ꝛ tenetur iterūm totum iterare in alia ordinatione.

¶ Si uero quod ommisit non est substantiale non oportet rite factum iterari sed quod ommissū fuit suppleri in alia ordinatione nec priusquam sit suppletum debet ordinatus exercere officiun. ¶ Uide theologos in. 4. d. 24. ꝛ in capitulo. presbiter. de sacramentis non iteran. ꝛ ibi p doc.

¶ Si fecit ordinandos diligenter examminari de etate scientia ꝛ moribus. ¶ Nam ad hoc tenetur alias peccat mortaliter. 24. d. quādo. eps.

¶ Si scienter uel p ignorãtiam inexcusabilem indig num admisit ad ordinem uel beneficium mortali ter peccauit ẜm Tho. ⁊ Alber.

¶ Si pmouit aliquẽ sine titulo ad ordinẽ sacrum. nã hoc phibitum ẽ extra de pben. episcopus. ⁊. c. cum secundum Si singulis ãnis renouauit in die cene domini sacrũ crisma quod cõficitur ex oleo ⁊ bal samo. Nam ad hoc tenet᷑. de con. d. 4. Si quis de alio. nec debet cõferre hoc sacramentũ nisi ieiunus de con. d. 5. ut epi. nec debet iterari. ibidem. c. dic tum ⁊. c. se. ¶ Si nõ uisitauit ut debuit diocesiʒ su am singulis annis sed sustinuit clericos in delictis suis absqʒ correctione peccunia corruptus uel ob tentu obsequii sibi prestiti seu fauore carnali gra uiter peccauit. 83. d. siquis episcopus: ⁊. c. Error. ⁊. c. Cõsentire. ⁊ extra de. of. or. Irrefragabili. ⁊. c. Nichil ⁊. 84. d. peruenit ⁊. c. se.

¶ Si aliquid accepit ut correctionem faceret uel ut ab ea cessaret aut minus peccatum puniret uel ut uices suas commiteret seu super aliquo dispensati onem faceret. Nam in his ⁊ huiusmodi simoniam cõmittit si pro peccunia precibus uel obsequijs fe cerit. ẜm tho. 2ᵃ 2ᵉ ⁊ extra de sy. Nemo. ⁊ idem si accepit aliquid ut fueet iustitiã. Si erga pauperes fuit auarus. Nam erga eos tenetur esse liberalis ⁊ ipsis qꝫ sibi super est erogare. 86. d. Fratreʒ nos trum. ⁊. c. nõ satis.

Si fuit pater refugiũ ⁊ defensor uiduarum ⁊ orpha
norum ⁊ pauperũ ⁊ aliarum personarũ miserabilium
nã si nõ fecit sic grauiter peccauit. 87. d. p totum.
Si uisitationẽ sue diocesis fecit uel fieri fecit per
alium ⁊ aliqd exegit pter pcurationẽ q̄ exigi deb3
solũ in uictualibus phibitũ est ut in. c. exigit de
cen. li. 6. Si delicta clericorũ ⁊ aliorũ subditorum
laicorũ puniuit ex auaricia pena peccuniaria ⁊ nõ
potius ad reprimẽdum ⁊ ɔpescendũ eorum delicta
mortaliter peccauit.

Si in uisitatione sua nõ diligẽter q̄siuit de quib⁹
debuit pcipue de uita ⁊ honestate sacerdotum et
officiantiũ. s. quomodo se habẽt in officiis suis in
cõfectione ⁊ administratione sacramẽtorum ⁊ si ri
tum ⁊ formã ab ecclesia traditã seruẽt ⁊ quomõ se
habent in audiẽtia cõfessionum ⁊ cura animarum sua
rum sibi cõmissarũ. Et si tenent ecclesiam mun
dam ⁊ uestimẽta sacerdotalia ⁊ altaris ornamẽta
sicut tenentur ut supra. c. 16. Nam si in huius
modi inuenit eos notabiliter deliquisse ⁊ non pu
niuit uel prouidit quod aut illi se emendent aut de
aliis loco eorum si illi sunt incorrigibiles graui
ter peccauit ⁊ omnia mala ⁊ damna animarum q̄
inde secuntur ei imputantur extra de iiuri. c. fi.

Si sustinuit in officiis ⁊ beneficiis notorios concu
binarios uel aliis sceleribus manifestis infectos.
Ut usuris. ludis. tabernis. negociis secularibus.

Uenationibus ⁊ huiuſmodi uacantes. Nã in his omnibus nõ poteſt excuſari a mortali ſi eos nõ punit cum poteſt ſine periculo ſciſſure uel maioris ſcandali. 44. di. Conuerſationes. in glo. 23. q. 4. Cum quiſque.

Si laicos ſibi ſubditos notorios peccatores quos per ſe uel ex aliorum denuntiatione nouit adulteros uſurarios inimicitias ſeruãtes nõ corrigit per cenſuras ⁊ per alios modos quibus melius poteſt grauiter peccat niſi ommittat quia non ſperatur. emendatio ſed potius deterioratio ⁊ timeret de ſcandalo ut in dicto. c. cũ quiſqꝫ ⁊. 83. di. nemo. et capitulis ſequentibus.

Si malas conſuetudines quas nouit in ſua diocesi nititur quantum poteſt auferre. ut uendere ⁊ laborare diebus feſtiuis non confiteri nec communicare ſemel in anno. tripudiare ſeu alia ſecularia in eccleſiis ⁊ locis ſacris fieri uiolare eccleſiam libertatem uel emunitatẽ ut qa clerici cõueniant in iudicio ſeculari uel q̃ debitores ⁊ malefactores. de locis ſacris uiolenter extrahant in caſibꝰ nõ conceſſis ⁊ huiuſmodi. Nã cõtra hec omnia tenet inuigillare ⁊ obuiare ne fiant ⁊ poſt admonitionẽ nollentes deſiſtere excommunicare ⁊ punire alias grauiter peccat ſi timore uel negligentia ommittit. 43. d. Sit rector.

Si inuigillauit cõtra hereticos ſortilegos ⁊ diuinos

eos ad fidē uerā reducēdo aut si se emendare nolu
erint acritus puniendo. Nā ad hoc tenet ex offi
cio. 26. q. 5. c. cōtra. & c. se. & extra de here. Ad abo
lendam. & in cle. ex graui de usu. Si aliquē ꝓprijs
manibus uerberauit nā hoc ei nō licet. 45. d. epꝫ
Si bona ecclesie male gubernauit uel illa nō indi
gentibus tradidit seu alias inutiliter expēdit. Nā
grauiter peccauit. 10. q. 2. eps & tenet restituere
ut supra. c. de curatis.
Si res ul bona ecclesie uel epatus alienauit sine
necessitate & debita iuris sollemnitate grauiter pe
cauit. 10. q. 2. c. i. & fi. Si iura aliarū ecclesiarū non
seruauit sibi omnia uēdicādo & paulatim ius par
ochiale subtrahēdo. nā hoc est omnino illicitum et
ꝓhibitū. 16. q. i. Constitutū.
Si bona aliarū ecclesiarum uacātium sibi usurpa
uit. Nā grauiter peccauit cū debuerit in utilitatē
ecclesie expendi uel futuris successoribus fideliter
reseruari & est suspensus donec plene restituerit.
extra. de elec. qa sepe. li. 6.

Si ultra morem antiquum a pochianis presbite
ris sue diocesis aliquid exegit uel eos grauauit
grauiter peccauit. 10. q. 3. Quia. & c. se. & extra. de
exces. prelatorum. c. pmo ubi iddem notat. Ab. sy.
& plene de test. req̄ fisti. Si habuit yconomū cleri
cum qui presit rebus ecclesie sub cuius testimonio

res ecclesie gubernent᷑ nā ad hoc tenet᷑ ꝭm iura.
89.d.uolumus ⁊.c.Quia in quibusdā.⁊.c. Judica
tum.Al's suspēdi debet ut in.c.Indecēter.ea.di.
Si aduocatos uel sibi seruientes non debite remu
nerauit contra iura fecit.12.q.2.Quicūqꝫ ⁊.c.se.
Si debita sua uel a predecessore suo relicta occasi
one ecclesie sue non soluit.¶ Nam ad hoc tenetur
secundum Inno.extra ne prela.ui.su.c.querelaꝫ et
iddem ab.sy.ibi.

¶ Si exemptos ut quattuor ordines mendicantes et
alios habentes priuilegium exemptionis iniuste
molestauit uel eorum priuilegia nō ꝭuauit ad suū
iudicium traxit uel alias eos quoquomodo impug
nauit grauauit uel male tractauit grauiter pecca
uit.Nam cōtra iura fecit. districte enī precipitur
prelatis ut predictorum exemptorum priuilegia
seruent ⁊ eos affectu beniuolo habeant cōmenda
tos nec se ipsis difficiles graues duros aut aspe
ros sed potius fauorabiles ꝓpitios benignos ⁊ li
berales studeāt exhibere extra de exces.pla.c.ni
mis.primo.⁊ 2º ⁊ extra de priuil.dilecti.⁊.c.quan
to.⁊.c.in his.⁊.e.t.c.uolentes.li.6.⁊.in.c. Dudū
de sepul.⁊.c. Religiosi.de priuil.§.sane.ī.cle.

¶ Si monasteria monialiū diligenter uisitauit.Nam
ad eius officium pertinet ea singulis annis uisita
re etiam si sint exempta ut in clementina.Attendē
tes.de sta. monachorum.

¶ Si questores uel alios pmisit mendaciter predicare seu falsas indulgētias pronūciare .uel ipsemet concessit aut pnuntiauit indulgētias quas non potuit grauiter peccauit extra de pe. τ re.cū ex eo.

¶ Si non tenuit uicarium peritum τ bonum ad tractandum τ diiudicandum causas in foro contētioso nā ad hoc tenetur precipue quando non est sufficienter doctus in iure.

¶ Si fuit psonarum acceptator τ propter hoc iustitiam poscenti non exhibuit distulit uel negauit aut quod maius est sententiam iniquam protulit. Nā in omnibus iis mortaliter peccauit τ ad satisfactionem tenet̃ ut supra.e.t.c.4.

¶ Si sine iusta causa uel cause cognitione aut ordīe iuris iudiciario pretermisso aliquem excommunicauit uel alias iniuste grauauit mortalit̃ peccauit. τ grauiter puniri debet τ ad interesse tenet̃ grauato.24.q.3.De illicita.τ extra de sen.exco.c.Sacro.Si si p minimis culpis τ damnis τ patos corrigi excommunicauit. Nam hoc phibitum est. xi. q.3.Episcopi τ.c. Nemo.

¶ Si causas difficiles minus diligenter per se ipsuz examinauit pōderauit τ iudicauit ut est matrimonii.diuortii.uel aliis delegauit precipue idiotis et leuibus. Nam huiusmodi non debuit committer̃ nisi iusta causa τ necessaria impeditus τ tūc personis ī iure pitis τ exptis ex̃.de cō.τ affi.ex lrīs.

¶ Si ꝓprias iniurias dure uindicauit. nã hoc est de testabile .46.d. sediciarios.

¶ Si testamenta ⁊ ultimas uolũtates precipue in le gatis ad pias causas non fecit exequi. nam ad hoc tenetur extra de testa. si heredes. Si dispensauit in uotis uel iuramentis in quibus non potuit uel si potuit indiscrete tamen ⁊ sine rationabili causa grauiter peccauit. uide supra precepto. 2°.

¶ Si incerta male dispẽsauit uel sine rationabili cã pro minori quantitate cum usurariis raptoribus. ⁊ huiusmodi composuit grauiter peccauit ut supra pte pma. c. i. in. fi.

¶ Si pape ⁊ aliis suis superioribus ac sacris canoni bus obediuit. Nam ad hoc tenetur. 92. di. Obedi entiam ⁊ .25. q. i. per totum. Et contrafaciens gra uiter puniri debet extra de exces. prela. Nimis ⁊ duobus captis. se.

¶ Si habitu uita ⁊ moribus exemplaris fuit. in uita sobrius. Si suppellectilibus preciosis utitur. Si in apparatu ⁊ ornatu domus ⁊ equorum aut fami lie nimis sumptuosus fuit ⁊ nimis curiosus.

¶ Si ecclesiam suam uisitauit ⁊ in sollempnitatibus missam cantauit diuinis officiis interfuit ⁊ deuote exsoluit ⁊ ab aliis debite cellebrari ⁊ cantari fec̃ ut tenetur.

¶ Si orationi priuate ⁊ lectioni sacre scripture uaca uit ut debet. 36. di. p. totum.

Si existens eruditus predicauit populo uel saltem ei de utilibus predicatoribus ꝛ confessoribus prouidit. Nā ad hoc tenet᷑ extra de offi or. iter cetera. Si existens in mortali usus est ordine suo quia totiens mortaliter peccauit quotiens huiusmodi actum facit ut tangendo res sacras quasi officio suo fungens ꝛ huiusmodi secundum thomam. ꝛ Alb. Si mulierum familiaritatem quasi pestem uitauit ꝛ raro de domo exiuit. Si adulatores abhorruit. et huiusmodi.

¶ Si in conuiuijs multum se occupauit. ¶ Nam hoc est episcopo detestabile ꝛ prohibitum ꝛ ex hoc est acriter corripiendus. 44. di. Multis. ꝛ capl'is se. Si detractores susurrones. ꝛ huiusmodi male loquentes libenter audiuit uel tacuit. ¶ Nec correxit ut debuit ꝛ potuit. ¶ Nam hoc mortale uidetur ſm 2ª 2ᵉ q. 73.

¶ Si ad mensam suam sacras lectiones legi fecit. Nam hoc episcopis ꝛ sacerdotibus precipit᷑ . 4 ¶ 4. di. c. pro reuerētia.

¶ Si familiam honestam habuit et eam uerbo ꝛ exemplo salubriter gubernauit ꝛ erudiuit. ¶ Nā de his rationem reddere oportebit deo in die iudicii. hebre. ul. ꝛ. 47. di. §. necesse.

Si exercuit officiũ inquisitionis cõtra hereticos ut tenet᷑. nã si carnali amore odio uel timore aut cuiuslibet cõmodi tẽporalis affectione uel obtẽtu maliciose ꝛ frauduleter labẽ heretice prauitatis seu ꝙ ipsum in executione officii inquisitionis impediat falso alicui p̄sumpserit imponere uel quoquomodo uexare uel cõtra iustitiã ꝛ conscientiam suam õmiserit cõtra queq̃ꝫ ꝓcedere ubi fuerit ꝓcedendum suspẽsus est ab officio per trienium ut in cle. Multorũ de here. ꝛ circa. fi. Alii uero ĩquisitores epo inferiores in hoc ut supra deliquentes eo ipso excõicationis sentẽtiã incurrũt aqua nisi per Ro. pon. preterq̃ꝫ in mortis articulo absolui poterũt. Si locauit aliquã domũ usurarius alienigenis ad fenus exercendum. Nã ipso iure suspẽsus ẽ ex. de usuris. Quãq̃ꝫ. li. 6. Idẽ si permisit ꝙ huiusmodi usurarii in terris suis ꝛ eius inrisdictioni subiectis fenus exerceãt nisi infra tres menses eos expulerit ut ibi. Si cõsecrationes altariũ uł ecclesiaꝝ calicum ꝛ patenarum aut benedictiones corporalium ꝛ uestiũ sacrarum seu consecrationes abbatũ uel abbatissarum non secundum formam ꝛ ecclesie ritum uel pro peccunia fecit. Nam mortaliter peccauit ꝛ simoniam commisit. i. questione. 3. Si quis prebendas.

Si pro aliqua iustitia uel gracia spirituali aliquid accepit mortale est ꝛ simoniacũ.

De prelatis religiosorum. capitulum. 19.

PRelati religiosorum possunt de multis inter rogari q̄ dicta sunt supra. c. 18. ut eorum con dictioni ⁊ statui melius uidebit᷑ expedire. Deīde si simoniace religionem ingressus est uel ad eam alium simoniace recepit. nā pro religionis ingressu siue uirorum siue mulierū nō licet aliquid dare l᷑ recipere quasi precium ēt pauptatis ꝑtextu extra de simo. Quoniā simoniaca Si tamē monasterium sit tenue dicūt Uin. Lācre. Rai. Jo. ⁊ Host. ꝙ reci pientes uolenti intrare pn̄t dicere nos libenter ⁊ gratis te recipimus ad cōsortium nostrum spiritu ale sȝ cū bona nostra nō sufficiāt nobis ⁊ tibi por ta tecum unde possis uiuere uel sic prouideas tibi unde uiuas tūc enim si ingrediēs monasterium ali qua bona cōferat nō cōmittitur simonia dūmodo pure fiat hoc ⁊ in fraudem nō dicat᷑ ⁊ sine aliquo pacto. ar. i. q. 2. §. i. ⁊ c. siquis ꝑpter. Sed Bernar. Jnno. Bar. brix. ⁊ Archi. dicūt ꝙ nec ante nec p⁹t potest aliquid peti. i. q. eos qui. ⁊. q. 2. Si quis pre bendas. ⁊ sic dicēdo simoniā cōmittūt tam recipi entes q̄ȝ recepti ēt si ignorēt. i. q. 2. §. 2. ⁊ extra. e. Q̄m. ⁊ hec opinio tutior ē ⁊ quantum ad mulie res approbata. extra de statu regul. Periculoso. li. . 6. ibi. Districti⁹ inhibem⁹. uide ibi glosā sup v̄bo absq̄ȝ penuria. pōt dici ut notatur indirec. li. 3. t⁹

ic. §. Quod si monasterium. ubi hec omnia refferũtur. Quod si monasteriũ ē ita tenue q absq penuria non possint ibi plures uiuere pñt recipientes dicere ut supra. Et hoc casu uera est opinio prima nec est simonia dũmodo nihil ultra addãt. Si autē possint absq penuria sustentari licet nõ cõmode. nõ possent predicta uerba dicere extra. eo. Quoniam. ⁊. c. nõ satis. hec ibi. Do. An. de bu. ĩ dicto. c. Quoniã. recitat opi. unde ibi. spõte aũt oblata semper licet recipere ⁊ si pmo gratis sit recepta puella ⁊ monasteriũ tenue sit. dicit host. q possunt moniales agere cõtra patrem pro alimentis filie. uel si pater decessit agere possunt ad partem sue hereditatis ut ĩ auteñ. de sanctissimis episcopis. §. nullam. coll. 9.

¶ Si illegittime natus est. Nã talis si dignitatē uel prioratum q creatur in religione per ellectionem obtinet nõ potest sine pape dispensatione retinere de filijs presbi. c. fi.

¶ Si transiuit de ordine mendicãtium ad non mēdicantiũ. Nam talis nõ põt in eo priozatũ nec aliq̃z administrationem aut regimen animaꝝ habere. extra de regula. ut pfessores in cle.

¶ Si recepit aliquē ad religionem nõ prĩcipaliter ppter deũ sed pp temporalem utilitatem aut alia sinistra intētione uel sine debita exaĩatione uel si recepit nõ recipiēdũ uel repulit sine causa ex sua

idoneitate recipiendū grauit̄ peccauit.
¶ Si in ordine mendicātiū aliquem infra annū pbationis ad pfessionem recepit. Nā talis mortaliter peccauit ⁊ ipso facto suspensus est a receptiōe cuiuslibet ad pfessionē in eodem ordīe extra de regula. Nō solū. li. 6. si tamen tali suspēsione durante aliquem recipiat nō irregularis fit ut notat Jo. An. ibidem. Si existens de ordine mendicātium locum seu domū ad habitandū recepit seu dimisit sine licentia pape. Nam talis excōnem incurrit ut in. c. cū ex eo de exces. pla. li. 6. ⁊ in cle. cupiētes de penis. Si abbas exn̄s p̄fuit diuersis monasteriis. nā hoc est phibitū extra de relig. do. c. fi.
¶ Si sollicite ⁊ fideliter quo ad spiritualia ⁊ temporalia administrauit pp deū solum sine ambitione ⁊ alia sinistra intentione. alias cū piculo aīe sue administrauit. Si sciēter criminosos indignos ⁊ n̄ idoneos scientia uel cōscientia ad cōfessiones audiendas uel ad officia regiminis uel p̄dicationis pmouit uel sustinuit cū possit illos iurisdice remouere nō uidet̄ posse excusari a mortali. 83. di. error. ⁊ capitulis. se.
¶ Si in uisitatiōe subditorū iuris ordinē s̄uauit. nā ad hoc tenet̄ extra de accus. q̄liter ⁊ qn̄. pmo. ⁊ 2° ⁊ ex̄. de simo. licet. ubi dicit̄ q̄ si platus errauit ⁊ excessit tenet̄ errorē suū corrigere iō cauēdū ē diligēt̄ plato ne ī corrigēdo sit nis īmiss⁹ ul̄ nimis

rigidus. 45. di. Disciplina. ⁊ nō faciat p̄cepta īdiſ
creta ⁊ niſi ꝓ re ardua. Nam ſi cogeret p p̄ceptū
uel ſententiā ſubditū ad aliquid in quo ſubdit⁹ nō
tenet̃ ei obedire mortaliter peccaret. Nec ſit ni
mis credulus in ꝓceſſu accuſationis inquiſitionis t̄
denūtiationis criminum nec preceps in ꝓlatione
ſentētie excōnis uel alterius cenſure alias grauit̄
peccat. ¶ Si curā habens monialiū diligēter ⁊ ho
neſte eas uiſitauit ⁊ ad earum regulam ſeruandaꝫ
efficaciter induxit ꝓuidendo eis de confeſſore ido
neo ſcientia ⁊ cōſciētia q̄ꝫtum potuit ⁊ quod peni
tus abſtineat a familiaritate ſuſpecta quorūcūqꝫ
uiroꝝ laicorū clericorū ⁊ ēt religioſorum ne exe
ant clauſuram uel ēt admittant aliquos intra mo
naſterium niſi ex rationabili cauſa ut precipit̃ in
capitulo piculoſo de ſta. regula. li. 6. ¶ Si in diſpen
ſando in ieiuniis in eſu carniū in habendo ſuper
flua ad uſum in penitentiis taxatis p regulā ⁊ cō
ſtitutiones ⁊ huiuſmodi indiſcrete ſe habuit. Nā
ſi ſine rationabili cauſa diſpēſauit ſic inducendo
regularis diſcipline relaxationē ⁊ religionis ener
uando rigorē grauiter peccauit ⁊ ipſe de hoc red
det deo rationem. ¶ Si nimis ſe ſecularibus nego
ciis ⁊ temporalib⁹ implicauit per curias principū
diſcurrēdo uel ꝓ minimis cū aliorum ſcandalo liti
gando ⁊ propter hoc a cura ſubditorū deſiſtendo.
⁊ ipſe ſpiritualib⁹ orationi ⁊ uel lectioni minus

1 5 2

uacando. Nam in iis omnibus grauius ꝛ leuius pe cauit secundum quātitatem excessus.

¶ Si nimis curiosus ꝛ sumptuosus fuit in edificiis monasterii ecclesie ornamentis ꝛ huiusmodi. Nā est detestabile ꝛ ꝓhibitū.12.q.2.aurū ꝛ.c. Gloria epi.ex huiusmodi aūt exhauritur sepius in prelato omnis spiritus. ꝛ deuotio.

¶ Si moribus ꝛ uita fuit exēplaris in cessu habitu ꝛ gestu modestus in locutione grauis ꝛ fructuosꝰ ca uēs discordias pacē nutriēs omnes patiēter audi ens ꝛ tollerās singularitates euitās cōem uitaꝫ se quens cū pōt nemini blādiēs ↄctis affabilis susur rationes detractiones irrisiōes cōfabulationes ma ledictiones ꝛ cōtentiones in se ꝛ in subditis elimi nans. Si malas cōsuetudīes seu corruptellas con tra regulā ꝛ religionis decentiā induxit aut prius inductas nō extirpauit quantū potuit ut ꝓprieta tis uiciū.fratrū discursum ad placitū. familiarita tes mulierum.esum carnium ubi est ꝓhibitum et alia huiusmodi. pcipue cōtra tria essentialia uota religionis Grauiter peccauit.nā nihil apud deuꝫ est damnabilius officio plationis si pfunctorie ex erceatᷣ.40.d.ante oia.debet igitᷣ platus oī circum spectione diligētia sollicitudine ꝛ timore sic ꝺ sibi comissis curā gerere ꝙ sit irreprehēsibilꝰ apud de um ꝛ homines ꝙ si nō pōt huiusmōi corruptellas ꝛ relaxationes extirpare nec posse sperat ī futurū

pp ptinaciam ⁊ cōtumaciam seu rebellionem sub
ditorū eorum curā dimittat .2.q.i.§.qū uero.

¶ A Religiosis.

R Religiosis possūt q̄ri ea q̄ habent supra.c.
15.de clericis ⁊ c.se.si habent bn̄ficiū curatū
Si sūt p̄dicatores pōt ab eis q̄ri si p̄dicauit existēs
in mortali.nā mortaliter peccauit totiens sic p̄di
cauit s̄m tho.idē uidet quotiensc̄ūq3 sdādalosa p̄
dicauit aut scandalū uel seditionē ī plebe ɔcitauit
Si sine licētia suorū supiorū officium predicatiōis
exercere presumpsit.mortale uidetur.

¶ Si predicauit principaliter hac intentione ut re
ciperet peccuniam uel laudem seu fauorem popu
larem mortaliter peccauit ⁊ simoniam mentalem
commisit.i.q.3.c.Nō solū.cō.tho.⁊ Ric.in.4.d.
25.ar.3.q.2.⁊ si super hoc pacilcat simoniā incur
rit ēt qūo ad ecclesiam.

¶ Si predicauit nimis curiosa principaliter ad sui
ostētationem ⁊ inanem gloriam ibi cōstituēdo fi
nē suū mortale est.Si habens graciā predicādi a p̄
dicatione se subtraxit precipue cū a superiobus si
bi iniungeret peccauit.

¶ Si predicando aliqua ad retrahendum p̄sonas a
solutione decimarū dixit ipso facto excōicatus est
ut in cle.Cupiētes de penis.⁊ idē de omni religi
oso ēt nō p̄dicatore ut ibi sed ut habeat locū hec

153

excōmunicatio requirit q talia uerba pferantur intentione retrahēdi a solutione ut supra et obligatis ad decimas ecclesiis psoluendas. Secus si non hac intētione retrahendi uel nō obligatis ad decimas ut ēt obligatis sed nō ecclesiis ut ibi notat Jo. de legna. Jo. de ymo. et pau.

Si requisit⁹ fuit a rectorib⁹ ecclesiarum uel uicariis aut loca tenētibus ut in pdicatione uel cōfessione cōsciētiam faceret predicationem audientibus et sibi cōfitentibus q decimas soluant. nā si nō fecit mortaliter peccauit si commode facere potuit et aliis penis grauibus punit uel puniri debet ut in dicta cle. cupiētes.

Si religionē ingressus est simoniace sciēter uel ignoranter. Nā talis nō potest in illo monasterio remanere extra de simonia. qm simoniaca. et c. Ex insinuatiōe. uide ibi et pleni⁹ de hoc in pisa. simonia. 6. in pncipio. et hoc intelligit de simonia cōissa ex pacto uel cōuentiōe et huiusmōi ēt si ceteris p terq; cōittentib⁹ sit occlta bm ray. ar. dci. c. qm.

Si religionē īgress⁹ ē nō ītētiōe pura deo fuiendi sed qa paup erat uel laborare tedebat uel si puella erat qa nuber n poterat l coacta apētib⁹ īuita īgressa ē. nā si uolūtatē nō mutauerit uidet ī mortli et nō ī bono statu. si ī īgressu religiōis mēdacia dixit l aliqd dolose tacuit pserti notabilē īfirmitatē l obita seu īfamiā l alia scādalosa peccuit grauit

Si fecit ꝓfessionē cū intētione nō seruandi eā mor taliter peccauit. Si ꝓfessus est in monasterio disso luto ubi regulariter nō uiuit̃ si potest mutet locū ⁊ si opus fuerit cū dispēsatione. ꝙ si non potest ⁊ alios ad regule obseruātiam ⁊ ordinis reformatio nem reducere neq̃ ipse solus ſuare studeat. ⁊ si ibi nō uiuit̃ in cōmuni ⁊ necesse habeat sibi d̾ ne cessariis ꝓuidere caueat ne peccuniā uel aliquid re cipiat teneat expēdat uel aliis tribuat sine bona licētia prelati sui generali uel speciali ⁊ eius bene placito. ⁊ sit ipse semꝑ paratus omnia ponere in cōi ⁊ in manib⁹ ꝑlati ordīs. Nec thesaurizet aut sup fflua uel deliciosa habere q̃rat seu sollicitet nec ad huiusmodi affectū habeat īordinatū. ⁊ sic forte po terit cū salute ptransire si in ceteris bene se habe at. Tutius tamē esset ut predixi locum mutare. Si habens uotū religionis artioris ad aliā laxiorem ingressus ē. Nam si adhuc ꝓfessus nō est. nō pōt ibi licite remanere sine dispēsatione. si uero iaꝫ ꝓ fessus est in laxiori licet peccauerit ⁊ pro uoto nō completo sit ei penitētia imponēda pōt tamen in eadē licite remanere ſm archi. in. c. Qui post uo tum. de reg. li. 6.

¶ Si ꝓfessus in aliqua religione approbata uult trā sire ad aliā equalē uel laxiorem nō potest sine dis pensatione ut notat Jo. An. ⁊ Gemi. in. c. cum sin gula. de pben. li. 6. ⁊ do. An. de bu. ex̄. de regulis.

¶Significatū. de ordine uero mēdicantiū ad nō mē
dicantiū uel monachalē nō pōt sine dispēsatione
pape nisi ad ordinē cartusiensē al' tā īgrediēs q̄m
recipiēs incurrūt excōnem papalē ut in extrauagāti
Martini. 5. Si ad religionē aliquē īduxit simōia
ce l' dolose puta asserēdo q̄ ibi regula fuat' 7 ē fal
sum uel dicēdo q̄ regula sua nō obligat ad mortl'e
uel reticēdo austeritates religionis quas ille si sci
ret nullo pacto ad eas se obligaret peccauit morta
liter. Si uolentē īgredi religionē seu monasteriū
obseruantie regularis auertit ut traheret ad suā alī
am infamādo suam uero usq3 ad terciū celū extollē
do. Nā talis damnationē eternā nō euadet cū con
tra caritatē iustitiā 7 sacram scripturam fecerit.
¶Si sufficienter nouit 7 intelligit substātialia su e
regule 7 ad eā ptinētia. Et si contra illam aliquid
egit pcipue cōtra obedietiā castitatē 7 paupertatem
Nam horum transgressio semp ē mortale in aliis
aut nō oīs regule transgressio fm tho. 2ª 2e q. 186
est mortale. ideo ēt circa hoc pnt sic iterrogatiōes
formari. Primo. si fecit cōtra aliqd pceptū a prela
to oretenus factū puta cū dicit pcipio uel mando ī
uirtute obediētie uel spiritus sancti uel sub pena
excōnis uel per alia uerba huiusmodi ut fiat istud
uel illud intendēs subditū sub peccato mortali ob
ligare ad illud faciendū. Nā huiusmodi transgres
sio semp ē mortale fm tho. 2ª. 2e q. 86. nisi quod p

cipit̃ esset tale quid in quo subditus nõ teneatur ei obedire uel esset peccatum.xi.q.3.nõ semper.

¶ Si dolose seu per ĩportunitatẽ p̃lati uolũtatez traxit ad suam idem uidet̃.

¶ Si contra aliquod preceptũ regule ut cũ aliquid ĩ ea preceptorie mandat̃ uel sub pena excõnis aut carceris uel pene grauioris ⁊ huiusmodi. Nã talia uerba cõitez censet̃ obligare ad mortale. ⁊ idẽ de p̃ceptis in cõstitutionibus ordinis cõtentis.

¶ Si trãsgressus est alia in regula cõtenta q̃ nõ sunt p̃cepti ut cerimonialia ordinis uel sillentiũ ⁊ huiusmodi hoc ẽ tantuz ueniale nisi fieret ex cõtemptu ẽm tho.ubi supra. Nã qui ꝓfitet̃ nõ uouet seruare omnia q̃ sũt in regula sub obligatiõe peccati

¶ Si aliqd habet uel habuit dedit uel accepit cõtra uolũtatem prelatorum tacitam uel expressam. Contra uotum paupertatis fecit ⁊ mortaliter peccauit

¶ Idem uidetur si litteras scripsit uel recepit occulte sine licentia prelati.12.q.1.nõ dicatis.

¶ Si uotum castitatis uiolauit quoquomodo. opere uel tactu uenereo locutione turpi ⁊ amatoria ut̃ ẽt cogitatione carnali ⁊ in munda deliberata seu delectatione morosa. Nam in horum quolibet ẽ mortale ut dictũ ẽ supra p̃cepto.6.⁊.9.

¶ Si conuersationem scandalosam seu nimiam famili

aritatem habuit cũ mulierib⁹.nã si sic reperitur esse extra casũ necessitatis ꝓhibẽdus est.ẽt si sint affines propter probabile periculum.32.di. hospitiolum.⁊ di.81.per totum.alias nõ absoluẽdus.

¶ Si sine manifesta causa ⁊ rationabili monasteria monialium frequẽtauit. Nam cum hoc sit omnino clericis prohibitum extra de ui.⁊.ho.cle.monasteria.multo magis religiosis. ⁊ si ĩgressus est monasteria monialium sancte clare sine licentia ⁊ in casu non concesso excommunicat⁹ est ⁊ absolutio pape reseruatur. Idez est si ingressus est monasteria monialium ordinis predicatorum quia non potest absolui nisi a papa uel a magistro eiusdem ordinis. Ingrediẽs uero alia monasteria de iure communi nõ incurrit excõmunicationez sed in multis locis est excommunicatio sinodalis hoc tamẽ nõ ligat ignorantes extra de consti.ut aĩa℞.li.6.

¶ Si dixit horas canõicas.nã q̃libz regl'aris p̃cipue ꝓfess⁹ tenet̃ ex p̃cepto ad eas ẽt si nõ hz ordinem sacrũ al' peccat mortalit̃ ut supra.e.ti.c.16.⁊ ꝺm

¶ Guil.tenet̃ dicere illas ꝺm ordinẽ sue regl'e l' priuatorum statutorũ ut notat.Jo.de imo.in cle.Graui de cele.mis..Si absque rationabili causa officiũ dixit extra ecclesiam precipue in diebus sollemnibus uel stetit somnolentus aut dormiuit. Nam si ex hoc nõ dixit ĩtegre illud idẽ redicat l' aliq̃d loco ei⁹ supleat ⁊ si ꝑ maiori ꝑte ommisit illud iteret.

Si in choro incōpositus corpore fuit oculis uagus ꝛ mēte distractus ꝑcipue aduertēter. si risit uel ali os ridere fecit pp eius leuitatē aut uerbū dissolu tum. si cerimonias officii ex negligētia nō ꝓuauit. male legit uel cātauit in omnibꝰ his ueniale ē ni si fiat ex cōtemptu tūc. enī mortale est. Si penas uel penitētias taxatas a regula uel a constitutiōi bus aut ꝑlatis nō fecit. nā si ex negligētia uel obli uione ōmisit ueniale uidetᷣ. Si uero ex cōtemptu mortale est. Si ultra officum diuinū ꝓuatī ꝑ se et pro aliis sibi cōiunctis benefactoribꝰ ꝛ tribulatis precipue recomēdatis uiuis seu defūctis aut medi tationi deuotioni ꝛ sacre lectioni quātū debuit nō uacauit sed potius legit curiosa ꝛ īutilia ut docto res gentiū ꝛ fictiones poetarū qd̄ est prohibitum 37. di. ideo. Si quādoqꝫ scienter ellegit indignum in ꝑlatū uel nō ellegit illū quem iudicauit meliorē ad illud officium sed aliū ratione amicitie aut alia non recta intentione mortaliter peccauit..

Si accusauit calumniose prelatum uel confratrem de aliquo crimine uel testificatus est aut iniuste ab accusatione destitit uel alias prelatū subditum uel consocium falso īfamauit uel etiam uera dicēdo intentione infamandi fecit in his omnibus mor taliter peccauit.

Si fecit uel cooperatus est ad aliquam conspirati onē contra prelatos uel adinuenit tenuit uel nutri

156

uit in monasterio uel cōuentu sectas partialitates ⁊ diuisiones mortale est ⁊ detestabile crimē. ¶ Si fratrem dilīquētem iuxta formā euāgelicam nō admonuit uel ī uisitatione iuxta preceptū prelati in communi uel ī pticulari factū dicēda ⁊ correctiōe digna nō reuellauit. Nā si sciēter dicenda tacuit. mortaliter peccauit. ⁊ idem dico si in dicēdo ordinem fraterne correctionis nō suauit. debet enī accusationē legittima pcedere īscriptio ⁊ inquisitionem clamosa insinuatio denūtiationē autē caritatiua correctio extra de simo. licet. ⁊. i. q. 2. caplo Si peccauerit. ¶ Pōt tamen crimen fratris ēt occultum denuntiari ecclesie uel plato. absq3 secreta admonitione puia in plerisq3 casibus ut notat. Ric. in. 4. d. 19. ar. 3. q. i.

¶ Si inutilit̄ tēpus expēdidit ⁊ ocio uacauit quod ē omniū sentina uicioꝝ. Si fuit obstinatus curialis uel causidicus si usus ē pānis pciosis ⁊ cibis exqsitis si in habitu curiosus si in claustro uel capitulo fuit litigiosus irreuerens ad maiores uel circa altare. Iurans in communi sermone. ¶ Nam in his omnibus est mortale uel ueniale secundum intentionē ⁊ qualitatez facti.

¶ Si comedit carnes quando est prohibitum extra īfirmitatem. ¶ Si usus est lineis ad carnem uel lectis plumeis.

¶ Si omisit ieiunia ecclesie regle l' constitutionū ordinis peccauit ut supra.

¶ Si egre ⁊ cum indignatione reprehēsiones maiorum sustinuit uel eorū obedientiam nō affectuose sed tarde q̄rulose dissolute fecit peccauit ut s̄.

¶ Si aliorū mores cōditiones ⁊ infirmitates in caritate nō supportauit uel aliis se grauē reddidit aut eos irrisit peccauit ut supra.

¶ Si nimis leuis uel dissolutus fuit uerbis gestibus. uel iocis alios ad risum īduxit. nā licet recreationis causa quādoq; fiat ⁊ raro ad subleuandū tediū sit tollerabile laudabilius tamen est ab huiusmodi cessare. Si singularitates in cibo potu uestitu ⁊ huiusmodi quesiuit uel ꝓpter hec murmurauit peccauit. Nam ex his sepius orit̄ scandalum murmuratio ⁊ indignatio inter fratres.

¶ Si nimis tenax fuit in retinendo uel prodigus in dando aut personarum acceptator dando uel distribuendo de rebus communibus uni magis quam alteri iuxta affectiones suas peccauit magis ⁊ minus secundum quantitatem excessus.

¶ Si confessionem ⁊ communionem secundum regulam morem uel consuetudinem religionis non frequentauit. ¶ Nam hoc aliquibus preceptum est semel in mense ut clementina ne in agro de statu monachoꝝ. ¶ Aliquibus sepius. Aliquibus rarius.

Si fuit tepidus in dilectione dei ⁊ proximi non dolens de eorū offensa ⁊ non ardenter affectans honorem dei ⁊ animarū salutē ut decet.

Si nimis carnaliter dilexit cōsanguineos suos et affines nimis dolens de eorum aduersitate ⁊ gaudens ꝓsperitate uel eā sibi affectās. si nimis eos uisitat ⁊ querit uel gaudet ab eis uisitari. Si cum eis uel cū aliis secularibus loquit᷑ uel interrogat q̄ nō expediūt ut de guerris ⁊ huiusmodi uel pro eis ꝓcuret beneficia ecclesiastica uel temporalia officia. nā hoc est ualde periculosum precipue si tales sint inepti uel indigni.

Si artificium aliquod uel exercitium fecit illicituȝ aut honestati religionis indecens ut bursas uł uestes rechamates uel linea reticulata ⁊ huiusmodi quod sepe reperit᷑ in monialibus modernis prohibenda sunt.

Si proficere non curat sed inuitus facit que seruat ⁊ se male contentum esse in religione reperit nec recognoscit se pro hoc beneficio ⁊ ceteris ad recōpensandum deo obligatum. Talis ipocrita est et in statu damnationis. ẜm tho.

Si quandoque dimisit habitum. Nam religiosus seu religiosa semp debet tenere hītū sue rł'iōis siū

in lecto quiescēs siue alibi cōsistēs nisi sit a deo ur
gens necessitas uel grauis infirmitas q̄ habitum
nō pateret̃. 20. q. i. uidua. alias uidet̃ peccaī mor
taliter. Et si temere sine habitu appareat in con
spectu secularium ipo facto excōmunicationem incur
rit ut in. c. ut piculosa. ne cle. uel mo. li. 6. Et ideꝫ
est si apparuerit corā eis in habitu suo. sed cooper
to habitu clericali sine rationabili cā ut notat. Jo.
an. in cle. qm̄ de ui. ⁊ ho. cle. de. reg. iuris. Certum
in nouella. Si ad studia litterarū iuit nō licēciatᵃ
a prelato suo ⁊ cum cōsi. io maioris ptis sui conuē
tus. Nam talis ipo facto excōnem incurrit ut ha
betur in dicto. c. ut piculosa. Si ad audiēdū leges ł
philosophiā iuit. nā si infra duoꝝ mēsiū spatiū nō re
dierit ad claustrū ipo facto excōnē īcurrit ex ne cle.
ł mo. c. sup. specula. Si religionē ⁊ habitū sue reli
gionis aīo nō reuertēdi aliquādo debuit. nā talis
apostata iudicat̃. ff. de re. mi. l. desertorē ⁊ est ex
cōicatus ut supra pp temerariā habitꝰ dimissionē
qđ ē spāle in religioso apostata. nā alias apostata
nō ē excōicatꝰ sed excōicādus ut notat glo. in. d. c.
ut periculosa sup uerbo ipso facto. Si induxit ali
quē ad uouēdum iurādū ł fide interposita seu ali
as promittendo ut sepulturam apud eius ecclesiaꝫ
eligat. uel iam electam ulterius non mutet. Talis
sententiam excōmūicōis incurrit ipso facto de se
pul. c. i. li. 6. et in cle. Cupientes. de penis.

¶ Si clericis uel secularibus sacrametu eucharistie uel extreme unctionis mistrauit aut matrimoniu sollemnizauit.i.publice et sollemniter sposos bene dixit nō habita super his pochial' pbri licetia spiciali.nam excōicationē icurrit papalē.ut in cle.religiosi de priui.

¶ Si excōicatos a canone sine speciali cōcessiōe absoluere psumpsit pterq in casibus a iure pmissis uel propter priuilegia sedis apostolice ei concessa eandē excōne n incurrit ut ibi.et hoc intelligit' in distincte de excōicatis a quocūq canone a papa pmulgato ēt si talis religiosus absoluerit excōicatos a canone mīori excōne pp pticipationē et sic sētit glosa ibidē sup uerbo a canone.con. Guil. pau. Jo. de leg^a.et Jo.de imo. in dicta cle. Religiosi. Si a sententiis p statuta puintialia uel sinodalia pmulgatis seu a pena et a culpa absoluere quēq presūpsit eandē sentētiam excōicationis incurrit ipo facto ēt si religiosū uel cōscium ab huiusmōi absoluere presumpserit ut ibidē notat glosa sup ūbo.qq. Si exn̄s monachus uel canonicus regularis nō habēs admīstrationē absq licētia platorū suorum ad curias principū se trāsferre presumpsit ut prelatis uel monasterio aliqd damnū īferret talis ipso facto excōnis sentētiā īcurrit.ut in cle.ne in agro.de sta.mo. Si monachus exn̄s sine licētia sui abbatis itra scepta monasterii arma tenuit excōnem īcurrit

ut.ibi. ¶ Si defacto cōtraxit matrimonium excommunicatus ē extra de cōsan. ꝛ affi. eos. in cle.
¶ Si nō seruauit interdictum qd̓ seruat cathedralis seu matrix ecclesia loci illius excōmunicationis sententiā incurrit nō obstātibus priuilēijs seu indultis statutis uel cōsuetudinibꝰ quibuscūq; ei cōcessis ut ī cle. ex frequētibus de sen. exco.
¶ Si existens de ordine minorū tēpore interdicti recepit ad diuina fratres uel sorores tercij ordīs excommunicationem incurrit extra de sen. ex. cum ex eo. in clementinis.
¶ Incipit quarta ps huius opusculi de penitētie iniunctione ꝛ peccatorū absolutione.
Expeditis tribus huiꝰ opusculi prīcipalibꝰ partibus restat uidere ultimā q̄ in duobus cōsistit. s. in penitētie īiunctione ꝛ peccatorū absolutione. sed quoniā nō potest debita forma per ministrum apponi nisi primo materia debita sit integre p̄parata. ꝛ cū materia penitētie sit ꝯtritio ꝯfessio ꝛ satisfactio sine quibꝰ nō pficit̄ hoc sacramentū merito in hoc sacramēto sacerdos hoc ordīe procedet. Ut pmo diligēter peccatorū cōfessionem audiat ꝛ de hoc supra. secūdo penitētiā iniungat. Tercio absolutionē impēdat. ꝛ notat Guil. ꝛ Io. An. in cle. Dudū. de sepul. Intendēs igit̄ ꝛ ego hunc ordinē suare declarabimꝰ pmo quō cōfessor se habere debeat in penitentie impositione deinde ī pec

159

catorum absolutione. ¶ Capitulum primum.

CIrca primū .s. penitētie īpositionē ꝑ maiori d
claratione sciēdū ē q̄ triplex est penitētia .s.
sollemnis publica ꝛ ꝑuata. Sollēnis est illa q̄ fit ī
capite q̄dragesime cū sollēnitate q̄ habet .d.l. In
capite. ꝛ imponit solū ab epo uel de eius mādato
ꝫm hosti. in su. de offi. Archipre. Publica uero pe
nitentia ꝓprie dicit illa q̄ fit ī publico nō tn̄ cum
p̄dicta sollēnitate ut cū īiungit pegrino ire p mō
dū cū baculo ꝛ pera bn̄dictis ꝛ huiusmodi hāc po
test īponere qlibet sacerdos pochiano suo nisi ad
sit ī cōtrariū cōsuetudo in aliq̄ ecclesia. Priuata āt
penitētia dicit illa q̄ cottidie fit saltē semł in āno
cū qs secrete ꝛ soli sacerdoti peccata sua cōfitētur
de pe. di. 3. Iust⁹ ꝛ c. Repiunt. ꝛ c. oīs. de pe. ꝛ re
ꝛ hāc pōt īponere ēt qlibet sacerdos. sed qm̄ regu
larit p quolibet mortali peccato debet septēnis.
īponi pn̄ia. 33. q. 2. hoc ipsū. ꝛ. §. se. ꝛ 22. q. i. predi
candū nisi maior ł mīor īueniat p canones expssa
iō eos ut maturius ꝓcedat ꝛ ne alicui ignorantia
sit occasio deliq̄uēdi hic inserere uolui.

¶ Incipiūt canones pn̄iales.

PRim⁹ canō dicit q̄ si psbr fornicationē fece
rit .x. ānoꝝ pn̄iam agat ꝫm formā traditā. 82. di.
psbr. si fornicationē. secūd⁹ canō dicit q̄ sacerdos
cognoscens filiam suam spiritualem scilicet quam
baptizauit uel ad confirmationē tenuit ł ī ꝯfessiōe

audiuit.xij.annorũ debet penitentiam agere ⁊ si publicum sit deponẽdus est. Episcopus aũt qui talia comisit.15.ãnis peniteat. ⁊ presbiter ⁊ mulier religioni tradant᷑ rebus suis pauperibus errogatis.30.q.1.Si quis sacerdos.⁊.c.nõ debet.

¶Si quis peccauerit cõtra naturã ⁊ est clericus deponatur ⁊ religioni tradatur.si laicus excommunicetur ⁊ a cetu fiat usq3 ad satisfactionẽ condignam fideliũ alienus supra de exces.p̄la.c.clerici.

¶Si quis cum brutis coierit plus q̃3 per septem annos peniteat.33.q.2.hoc ipsum.⁊.§.se.

¶Si quis commiserit incestum eadem pena puniat᷑ ut in iuribus supra proxime allegatis. adde q̄ uicium contra naturam grauius est q̃3 cum matre ꝓpria peccare.32.q.7.c.Adulterij malum.

¶Si sacerdos clãdestinis nuptiis interfuerit triennio suspendat᷑ ⁊ si culpa hoc exegerit grauius puniatur supra de clãde.despon.c.cum inhibitio.§. penult. Si quis uotum simplex uiolauerit tribus annis penitere debet.27.d.si uir Si quis excõmunicatus cellebrauerit triẽnio penitere debet ⁊ a uino ⁊ carnibus abstinere 4ª ⁊ 6ª feria.2.q.3.de illis.Qui alium iniuste accusat ad mortem.xl. dies in pane ⁊ aqua cum.7. annis peniteat si mors sequta fuerit. Si uero debilitatus menbro fuerit accusatus per tres quadragesimas peniteat accusator supra de accu. Accusasti.

¶ Quicunqȝ filiam suam spiritualem uel cōmatrē cognouit p.7.ānos peniteat. ⁊ similiter cōsentientes. s.mulieres.30.q.3.nō oportet. Si quis desponsatā alii duxerit eā dimittat ⁊ p.xl.dies ī pane ⁊ aqua ⁊ p.7.ānos peniteat supra de spō.du.c. Accepisti
¶ Et intellige desponsatā.s.p uerba de presenti.
¶ Qui cognouerit duas cōmatres uel sorores siue sit uxoratus siue nō adminus.7. ānis peniteat lȝ plus deberet.30.q.4.si pater. Homicida uoluntarius sine spe restitutionis deponitur ⁊.7.annis penitere debȝ.50.di.mior.uel si causa subsit ut magis casuale homicidium qȝ uoluntarium presumat quinqȝ annis peniteat.50.di.eos uero.⁊.c.Si qua femina.⁊ c.si quis uoluntatem.
¶ Matricida p.x.annos peniteat ꝺm formam satis asperā traditā.33.q.2.latorē.
¶ Uxoricida toto tempore uite sue peniteat ⁊ satis durior sibi penitentia impōnit qȝ matricide.33.q.2.admonere ⁊.c. quicunqȝ.
¶ Si quis pprium filiū interfecerit ex ppōsito īduci debet ut toto tempore uite sue peniteat ī monasterio.ut.c.i.de his qui filios occiderūt. ⁊ si ñ posset ad hoc induci annorū trium penitentia indicatur quorum unum in pane ⁊ aqua pagat etiam si oppresserit in lecto dormiens ut in.c.fi.extra. de his qui.fi.oc.
¶ Si quis periurauerit.xl.ª dies in pane ⁊ aqua ⁊

7.annos peniteat ⁊ nūq̄ȝ sit sine penitentia .i.inte
riori hoc est ut semp doleat ď peccato. 6.q.i. Qui
cunqȝ facit.50.di. clerico.

¶Pro falsa mensura.30. dierū in pane ⁊ aqua īpo
natur penitentia supra de emp.⁊ uen.c.2.ut ibi.
Si quis sollemniter penituit ⁊ postmodum ad uo
mitum rediit.x.annis peniteat. de pe.di.5. Si q
uero. Qui deuotā uel monialem cognouerit.x.an
nis peniteat.27.q.i.deuotā ⁊.c.p̄cedenti.

¶Qui cantat missā ⁊ nō cōicat anno penitere debȝ
⁊ interim a cellebratione ⁊ cōione cessare de con.
di.2.Relatū. nec alia ibi exprimit̃ penitentia.

¶Si sacerdos clericum mortuū in palla altaris īuo
luerit.x.annis.⁊.5.mensibus peniteat. diaconus
uero triennio ⁊ dimidio de con.di.i. Nemo cle
ricus per ignorantiam.

¶Qui comittit sacrilegium uiolando ecclesiam uel
crisma seu calicem sacrum pollutis manibus acci
pit uel similia cōmittit.7.ānis peniteat ⁊ ī duob⁹
primis nō intret ecclesiam ⁊ usqȝ ad quartū nō of
ferat ⁊ tribus diebus in ebdomoda a uino ⁊ car
nibus abstineat ieiunādo sed alia cōsiderāda sunt
q̄ habent̃ i2.q.2.de uiro nefando.

¶Si qui parentes frangunt sponsalia filiorum trie
nio seperentur a communione ⁊ filii similiter si in

culpa ſint.31.q.3.ſi qui parentes. ar.de pe.d.i.ſi cut. Qui ducit in matrimonium quā polluit p adul terium. 5. annis peniteat.31.q.1.ſi qua uidua.

Maledicus cōtra deū uel aliquē ſanctorū.p.7.eb domodas penitere debet eo modo quo tradit̃ ſu pra de cle.male.c.2.

Si ſacerdos reuellat cōfeſſionem de iure antiquo deponi debebat ⁊ toto tēpore uite ſue ignominio ſus pegrinari per mūdū de pe.di.6.Caueat ſacer dos.poſtmodum determinatū fuit q̧ depoſitus ad agendā penitentiā perpetuā in artum monaſteri um detrudat̃ īfra.e.c.omnis in fi. Qui compulſus cōditionaliter piurat ſi liber eſt.xl.diebus in pane ⁊ aqua peniteat cū .7.annis ſequentibus in cōmu ni penitentia.Si vero ſeruus eiuſdem eſt p tres qua drageſimas ⁊ legittimas ferias ſcilicet ſecundam quartam ⁊ ſextam peniteat.22.queſtione quinta. Qui compulſus.

Qui periurat in manibus epiſcopi aut in cruce conſecrata tres annos peniteat ſi uero in cruce nō conſecrata unum annum peniteat qui autem co actus ⁊ ignorans periurauerit ſi poſtea cognoue rit tres quadrageſimas peniteat.22.q.5.capitulo. Qui periurat. Qui ſcienter falſum iurat uel alium iurare compellit uel inducit quadragita

diebus in pane ⁊ aqua cū. 7. sequētibus ānis peni
teat ⁊ nūq̄ sit sine penitentia. ⁊ alii si conscij fue
rint similit̄ peniteāt. 22. q. 5. Si qs se piurauerit.
⁊. c. si quis conuictus.
¶ Si quis coactus ꝑ uita redimēda uel alia necessita
te piurat tres. xl. uel secundū aliquos tres annos
peniteat. 22. q. 5. Si quis coactus. Qui in dicēdis
horis canonicis ⁊ aliis dominis officiis a cōsuetu
dine metropolitane ꝓprie ecclesie discrepat. 6. mē
sibus cōione priuat̄ si hoc ex contemptu fecerit.
12. di. de his.
¶ Episcopus q̄ correctionē subditorū ꝑ uenditione
misteriorū dissimulat duob⁹ mensib⁹ excōioni sub
iaceat. ceteri uero clerici eadē pena uel alia compe
tenti plectat̄. i. q. i. quicquid.
¶ Sortilegus diuin⁹ ⁊ maleficus secularis. xl. diebus
peniteat si peccatū ē occultū extra de sort. c. i. si ue
ro est notoriū cōmunione fidelium priuent̄. de. cō.
di. 2. pro ellectione.
¶ Sacerdos qui uidet in astrolabio duobus annis pe
niteat extra ď sortil. c. ex tuaꝝ.
¶ Clericus qui scienter ⁊ maliciose magicis artibus
incantationibus ⁊ huiusmodi usus fuerit uel tales
alii consuluerit honore dignitatis sue priuatus in
artum monasterium detrudat̄ ad perpetuam peni
tentiam peragendam. 26. q. 5. Non oportet ⁊. c.
Si quis episcopus. ⁊. c. Aliquanti.

Si quis stillauerit in terrā siue tabulā de sanguīe cōsecrato quadraginta diebus peniteat. si super altare tribus diebus si sup linteū altaris ꝛ ad aliud stilla puenerit quattuor diebus. si usqꝫ ad tercium nouem diebus si usque ad quartum. xxx. diebꝰ peniteat de. cōse. d. 2. si per negligentiā.

¶ Si quis laicus per ebrietatē uel uoracitatē eucharistiam euomuerit quadragīta diebus peniteat clericus uero uel monachus. 70. diebꝰ. eps aūt. 9. diebus peniteat. Sed si ꝓpter infirmitatē hoc acciderit septem diebus peniteat. de. 9. distin. 2. Si quis per ebrietatem.

¶ Qui prespiterū interfecerit. 12. annis peniteat extra eo. c. secundo.

¶ Si quis domū seu areā cuiuscūqꝫ uoluntarie incenderit sublata uel in censa omnia restituat ꝛ tres annos peniteat extra de iniur. si quis domuꝫ.

¶ Qui cōicat cum heretico scienter. 5. ānis peniteat 24. q. i. Si quis dederit ꝛ. c. se.

¶ Qui ignorāter cognoscit duas sorores uel matrē ꝛ filiā uł amittā ꝛ neptē. 7. ānis peniteat. Si scienter ꝑpetuo careat cōiugio. 34. q. ul. Si quis cū duabus ꝛ. c. se.

¶ Patronꝰ res ecclesie dilapidans āno peniteat. 16. q. ultima. filiis. Qui lustrat domū suā cuꝫ magicis incātationibus. 5. annis peniteat. 26. q. 5. si quis ariolos ꝛ duabus causis seqn̄. Qui iurat nō facere

pacem cũ ꝓximo suo ãno peniteat ⁊ ad pacem rede at.22.q.4.Qui sacramēto.

¶ Periurus adulter homicida regulariť septem an nis peniteãt ⁊ idē ꝑ fornicatione licet nõ ita aspe ra penitētia ĩponatˀ.22.q.i.ꝑdicãdũ cũ glosa.⁊.33 .q.2.hoc ipm.⁊.§.se.

QUãq₃ hos canões pñiales hic inseruerĩ nõ ta mē hoc ideo feci qa ꝯfessor debeat aut teneatˀ semp penitētias ꝑut in eis cõtinetˀ imponere cu₃ hodie omnes penitētie arbitrarie sĩt ⁊ cõfessoris arbitrio committantur.26.q.7.tēpora ⁊ de pe.d. i.Mensurã.⁊ extra eo.c.Quesitũ.⁊.c.de his qui. Sed ut ex hoc sciat melius differētias peccatorum cognoscere ⁊ ꝺm eorum grauitatem cuilibet peni tenti ꝑut congruit penitētiam iniungere cõside ratis tamen cõditione ⁊ ꝑsone dignitate sexu offi cio pauptate cõplexione societate ac dispositione ut dicit host.in su.eo.ti.§.q̄ penitētia.Debet enĩ penitētia peccato correspõdere.ut.s.superbo. hu milis iniungatˀ oratio. auaro ⁊ cupido elemosina rũ elargitio.luxurioso ⁊ guloso abstinentia ⁊ car nis maceratio.Quod uerũ ē nõ de necessario ł ēt de cõgruo in speciali sed de cõgruo tãtũ in gene rali ut dicit.Sco.in.4.di.15.q.i.nã sepe cõtingerˀ põt q̃ aliqs peccet peccato supbie auaricie luxurie ⁊ gule cui de cõgruo deberet correspõdere aliqͦ ꝑ dictorũ operũ penaliũ ⁊ tamē talis penitētia uel

1 6 3

satisfactio nõ poterit ei cõpetere exempli gracia. Pauperi q furatus ẽ nõ cõpetit ei dare ꝑ penitentia ut elemosinas faciat qa nõ habet unde facere nec ut oret uel ieiunet aut corpꝰ maceret licet peccauerit peccato superbie uel luxurie qa cũ oporteat eũ cõtinue laborare ꝓ uictu necessario nõ possꝫ postea sustinere laborẽ. cõsimilit̃ potest cõtingere qꝫ diues qui peccauit peccato carnis sit adeo delicatus qꝫ nõ uult ieiunare nec corpus macerare uel ꝑsumit̃ qꝫ si sibi talis pñia iponeret̃ cito eã abijceret ⁊ sic nouo peccato peccaret. unde in his casibꝰ ⁊ similibus discretus cõfessor imponet aliã penitẽtiam quã cognoscit penitentẽ libentius recipere ⁊ credit quod debeat melius ad implere. caues sẽper ne iniungat penitentiam que alteri faciat ꝑiudiciũ uel ex qua sequat̃ aliqd scãdalũ seu ꝑiculũ ⁊ si peccator oĩo nullã penitẽtiã uelit accipe a sacerdote sibi impositã dicit tamen se habere displicentiã alias cõtritionem de peccato cõmisso ⁊ firmum propositum nõ recidiuandi absoluendus est ne cadat in desperationem secundũ Scotũ. ubi supra. Idẽ. vꝫ. est tamen hoc casu ⁊ quotienscũqꝫ imponit̃ pñia mĩor debito cõfitẽti nũtiãda pñia q̃ sibi ꝑ peccatis suis essꝫ ĩponẽda ⁊ ĩducẽdꝰ qꝫ eã ĩ se uel in equiualenti absque impositione uelit ad implere. ¶ Alioquin oportebit eum in purgatorio soluere ⁊ cõplere. cõ. tho. in. 4. d. 19. nullo tñ casu.

cōfessor debet exigere pmissionē a cōfitente licet credat q nō faciat penitentiā aut aliud quod promittit. Sufficit enī si dicat se habere propositū faciendi. fm. vv. Salubre ēt cōsiliū doctorū ē q cuilibet cōfitēti ad uitandū ambiguitatē de iteranda penitētia facta in peccato mortali cōfessor unū pater noster uel aliquā aliā breuē satisfactionē quā statī in statu gratie exequat iniungat Et deīde ei declaret si cōtingat reliquā satisfactionē sibi p eū iniunctā agere in peccato mortali an debeat illā iterare uel non non tamen dicitur in mortali qui contritus est.

¶ De commutatione penitentie.

Queritur an sacerdos possit cōmutare penitētiam quā iniunxerit. & dico breuiter secundū hostiensem in suma. ti. de remis. §. & an sacerdos. quod sic dum tamen discrete & ex causa rationabili & circa subditos suos. di. 82. presbiter. aliter non. con. Ray. Lu. dic. secundum. vv. Quod aut confessor a quo commutatio petitur iste idem est qui iniunxit eam siue successor eius uel supior ordinarius iudex penitētis & hi omnes pnt penitētiā cōmutare uel relaxare. aut est alius cōfessor a pdictis et tūc si talis penitētia est secreta & ī tali casu iniūcta in quo ipse secundus cōfessor poterat ab initio absoluere & penitētiā iniungere poterit ēt eo cāu

relaxare τ cōmutare. Secus aūt ē si in casu a quo ip se ante nō poterat absoluere aut si talis penitentia iniuncta fuerit a superiore qui sibi talē cōmutationē uel relaxationē reseruauerit. Archi. ad h° 50. di. accedēs. τ. 33. q. 2. latorē. τ ibi glosa. idez in direc. t. eo. §. 140. hoc tamen ēt casu. cū penitentia iniuncta est a supiore uel in casu sibi reseruato poterit inferior ſm. ꝟꝟ. eā cōmutare uel relaxare si urgeat necessitas aut suadeat utilitas ēt si sit publica. Pium est enim interpretari in his casibus qđ superior cōcesserit inferioribꝰ potestatē cōmutandi uel relaxandi. hec ille. nec uidet necesse ex hoc iterare cōfessionem. ut dicit expresse pe. de palu. licet aliqui cōtrariū dicāt.

¶ Quomodo cōfessor circa īfirmos se hr̄e debeat.

QUāq̄ȝ piculosū sit penitētiam usqȝ ad extremū uite differre de pe. di. 6. Si quis. attamē q̄a nemo ē despandus dū in hoc corpore cōstitutꝰ est ea. di. nemo. presbiter q morientibus uel in mortis piculo cōstitutis penitētiā negauerit eorū animarū reꝰ erit. 26. q. 6. Si presbiter τ. c. se. debet igitur cōfessor. cū ad infirmū p cōfessione uocat cum ōi sollicitudīe eū adire τ ōi dilligētia eius saluti intendere. ¶ Facile est enim prudenti confessori in tali casu animū ēt cuiuslibet magni peccatoris ad deum conuertere τ ad omne bonum persuadere τ

disponere ac tandē eius animā de inferni baratro liberare. Studeat igit̃ pmo ꝛ ante omnia si sue mētis cōpos est infirmus ꝑ posse eum ad contritionem cū spe uenie inducere. deīde ab eo q̄rat a quāto tēpore citra nō ē confessus ꝛ totius illius tēporis quo non est cōfessus. omniū peccatorū suorum ab eo exigat purā cōfessionē eū interrogādo in generali uel in speciali plus ꝛ minus prout eius discretioni ꝛ cōfitentis cōditioni expedire uidebit̃ ꝛ infirmitatis grauitas sine multo detrimento patietur ꝛ precipue de his interrogādus est.

¶ Si cōtentat̃ de omni eo qđ deo placuerit circa ipsum disponere siue de sanitate uel infirmitate siū de uita siue de morte ꝛ si dolet de omni offensa đi ꝛ pximi ꝛ ei iniurias remittit. nā alias saluari nō potest. Si ad curā sue infirmitatis uocauit medicū iudeum uel infidelē aut ab eo recepit medicinam nā hoc est prohibitum ꝛ mortale ꝛ ex hoc debet excommunicari si est laycus. Si clericus est debet deponi. 38. q. i. c. nullus. ꝛ. c. omnes. ꝛ notat collec. extra. de iude. ad hoc. ꝛ archi. in dicto capitulo. nullus. ¶ Ubi tamen dicit quod si quis moriatur nisi iuuetur a medico iudeo ꝛ alium inuenire nō possit credit hug. quod ī tanta necessitate licet ei uocare eū. ¶ Si ueneficoꝝ uel incantantiuꝫ remediis aut medicamine pro sanitate sua recuperanda usus est. prohibitum est et mortale. uigesima sexta.

q.2.c.illud.7.c.Qui sine saluatore 7 ea.causa.q.7. ad moneat 7 extra de pe.7 re.c. Cum infirmitas.in fine.

¶ Si debet aliquid alicui causa maleficii contractus depositi uel pdecessorum suorum legati non soluti aut alio quouis respectu. ¶ Nam non remittitur peccatum nisi restituatur male ablatum. ¶ Ideo si potest sine mora restituat ne cum alieno discedens damnetur ineternum. ¶ Sed si pro tunc non potest sufficienter ordinet 7 disponat uel talem cautionem faciat quod creditores sint securi 7 executores sui si decesserit quam primum fieri poterit satisfacere cogantur. ¶ Quod si alienum noluerit restituere uel ut predixi per testamentum uel alias sufficienter disponere nullatenus absoluatur. ¶ Si autem uere contritus et ad omnia bene dispositus satisfactione uel cautione premissis ut predicitur tunc si non est multum grauatus infirmitate imponatur ei penitentia pro ut confessori uidebitur consideratis peccatorum grauitate 7 persone conditione ut supra quam faciat cum sanatus fuerit. ¶ Melius est tamen errare in misericordia remittendi quam in seueritate ulciscendi. uigesima sexta questione septima alligant. Si uero fuerit ĩfirmitaᵉ.grauatꝰ seu ĩ piculo mortis cõstitutꝰ nõ ẽ ei pnĩa ĩiungẽda sꝫ tñ

innotescēda quātitas τ qualitas ea.causa τ.q.c.ab infirmis declarare tamen debet ei sacerdos.si tu esses sanus talē penitētiam tibi darē τ usq3 ad tale tēpus q3uis ēt multo maiorē facere deberes ƀm canones τ si cōualueris facias hoc uel illud.si uero ad deū migraueris facias ꝓ penitētia talem elemosinā uel iniungas heredibꝰ tuis uel amicis ut ꝓ te faciāt.τ si hec acceptat secure eū absoluat.Talis ēt erit uiatico reficiēdus τ ante mortē oleo iniungēdus τ amicorū orationibꝰ τ elemosinis ad iuuandus ut in dicto.c. Ab infirmis. si uero talis infirmus īfirmitate oppressus loquellā amiserit uł in frenesim cōuersus fuerit distīgue quia aut talis bene uiuebat et ut fidelis christianus singulis annis cōfitebať τ se communicabat τ huiusmodi l3 sacramenta nō petierit quia talia ex insperato acciderūt.uel ēt si malus τ obstinatus diu in peccatis ꝑseuerauerit τ a longo tēpore nō est confessus petiit tamen sacerdotem pro confessione τ ostendit se omnia uelle facere que debuit τ de hoc dent testimonium qui eum audierunt τ periculum est in mora quia continuo creditur moriturus. ¶ In utroque casu talis presupponitur contritus.

¶ Ideo aliquo de circunstantibus faciente pro eo cōfessionē generalē sacerdos absoluat eum ab omnibus cēsuris casibꝰ τ peccatis .īiungēs aliqd circūstātibꝰ ł cōsāguīeis aut herdibꝰ ꝓ aīa eiꝰ facieᵈ si

uoluerint acceptare. Deide pprius sacerdos minis trabit ei sacramentū eucharistie licet nō sit cōfes sus eo ꝙ nō potuit. 26. q. 6. is qui. uel alius. secūdū archi. ea. q. c. Si presbiter. nisi timeret de eius ex puitione uel uomitu. Idem uidet si quis a natiui tate amens fuerit. nā talis pōt baptizari ⁊ ei ī ne cessitate. s. in mortis articulo constituto. s. corpus christi dari. ut notat glo. 26. q. 6. c. Qui recedunt. Non aūt ministrabit ei religiosus quia ēt in hoc articulo mortis hoc sacramentū ministrādo siñ li centia proprii sacerdotis incurreret excōmunicati onē papalē ut notat pau. Jo. de. legna ⁊ Jo. ꝺ imo. in cle. Religiosi de priuil. extrema uero unctio om nino talibus dāda est ēt si nō potuerīt cōicare. qa licet ꝑpter frenesim nō permitterēt se inungi po tuerūt ligari ⁊ sibi uiolenter dari. secus aut de eo q a multo tēpore citra nō confessus est uel notori⁹ peccator existēs subito incurrit amentiā uł loquel lam pdidit nec prius uel postea ostendit signa con tritionis. nā tali sacramēta nō debēt dari nec ī ec clesiastica sepultura sepelliri.

De absolutiōe quō cōfessor se hēat circa eā. c. 9m.

Dicto superius qualiter cōfessor debet penitē tiam īiungere restat cōsequēter hic declarare quō circa absolutionē peccatorū se debeat habere Ubi nota ante oīa ꝙ dꝫ ī tāto misterio se īmunem

ab omni crimine reperire ut digne ⁊ salubriter ualeat illud exercere. Nā ultra modū sacerdotum crimen detestabile ē qui non prius se iudicāt ⁊ alios alligāt de pe.di.6.§.Sacerdos. Quotiēs enim sacerdos existens ī mortali aliquē absoluit totiēs mortaliter peccat ut notat glosa ea.d.§.penul.super uerbo. iudicandus. ⁊ Archi.ibidē ⁊ habetur indirec.e.t. Si tamen cōterat̄ ⁊ disponat cōfiteri nō dicit̄ in mortali. Justificato igit̄ prius se ipso ⁊ iam ītegre audita penitētis cōfessione ⁊ debita penitētia īposita ⁊ cōfitens dicat se ex corde de ōi dei ⁊ ꝓximi offensa dolere ⁊ iniurias ei remittere ⁊ alteriꝰ famā ⁊ rē uelle restituere ⁊ ꝑ iniuriis debite satisfacere ut supra capitulo ꝑcedēti. tūc si cōfitēs in articulo seu periculo mortis sit positꝰ ab omnibꝰ cēsuris casibus ⁊ peccatis poterit cōfessor eum absoluere ut supra ꝑte secunda.c.i.§.7. Si uero sanꝰ fuerit ⁊ ligatꝰ repit̄ aliqua excōicatiōe iudicis remittat eū ad excōicatorē seu ad eius superiorē ad quos de iure ꝑtinet absolutio ꝓm Ric.ī.4.di.18.articulo.9.q.5. Si aūt sit excōicatus excōicatione iuris absoluat eū ab ea si pōt mō īfrascripto si aūt nō pōt remittat eū ad habentē auctoritatem absoluēdi nec absoluat eū a peccatis prius q̄ȝ fuerit absolutus ab excōne quia excommuicatus maiori seu minori excommunicatione nō est particeps sacramentorum ecclesie ꝓm doc. Et notat̄ per

Ricardum in quarto distinctione decima octaua articulo nono questione quarta τ durandus in summa libro primo distictiõe quarta questiõe uigesĩa qnta. Imo si scienter maiori excõicatiõe excõicatũ absoluat a peccatis priusq̃ȝ ab excommunicatione eandem ĩcurrit excommunicationẽ licet quidã dicãt cõtrariũ sed prima opinio tutior ẽ quã tenent Guil. Jo. de legna τ io. de imo. in cle. Religiosi. de priuil. τ de hoc etiã in direc. li. i. t. 2. §. 103. Secᵒ aũt si ignorãter absoluat. si uero nõ sit excõmunicatus sed habet aliquos casus uel peccata supiori reseruata tũc ẜm tho. τ dur. in su. debet eũ absolue re ab his a quibus põt. Deinde remittere eum ad superiorem de residuo absoluendũ ĩformando penitentem quod illa peccata a quibus ipse nõ potuit eum absoluere cõfiteatur episcopo uel eius uicario τ faciat se ab eis absolui nec per hoc dicit cõfessio diuisa quia integre confitetur primo τ absoluens secundo confirmat τ proficit quod incep tum erat uel si confessus persona simplex fuerit uadat ipse confessor si potest ad episcopum pro auctoritate obtinenda aut si confitentem mittit de eius licentia illa peccata in cedula quam ipsemet penitens portet episcopo uel eius uicario scribat sub hac forma ł simili uidelicet. Latorẽ uel latricẽ presentium pro homicidio uel incestu. In tali gradu comisso absoluendum paternitati uestre trans

mitto ut beneficium absolutionis impendendo et salutarem penitentiam iniungendo ipsum sancte ecclesie reconcilietis. ¶ Et confessor cautum ipsum reddat ne illam cedulam alteri legendam tradat. Et si episcopus remittat eum ad confessorem ipsi⁹ auctoritate absoluendum tunc absoluat illum integre ab omnibus peccatis imponēdo illi penitentiam solum pro illo peccato pro quo prius non imposuerat. At si ille non habet casum reseruatum. uel etiam si habet ꝛ ipse confessor ab omnibus absoluere potest. libere absoluat eum mō ĩfrascripto.

¶ De forma absolutionis a peccatis.

Circa absolutionē consideranda est forma debita uel propria ꝛ completiua. Ubi nota qđ sicut quodlibet sacramentum habet suam propriā formam ita etiam sacramentum penitentie que est ista. s. ego te absoluo ꝛ importat ego te absoluo. i. sacramentum uel ministerium absolutionis tibi ĩpendo uel cōfero. nō aūt importat ut quidaꝫ dicūt ꝛ male. ego te absoluo. idest. absolutum te ostendo quia sequeret̃ ex hoc ꝙ in sacramentis noue legis non esset nisi ostensio uel significatio quod est falsum eo ꝙ sacramenta noue legis non solum figurant ꝛ significāt sicut sacramenta legis ueteris sꝫ etiam efficiunt quod figurant. Unde sacerdos uirtute clauium absoluit a culpa mortali non princi

168

palite2 sed ut instrumentũ dispones ad infusionẽ gratie tm̃ per quã fit remissio culpe. absoluit ẽt a pena nõ eternali q̃ cum sit infinita ⁊ inseparabil' a culpa nõ põt remitti nisi a uirtute seu potentia ĩfinita ⁊ ab eo aquo remittit' culpa sed a tempora li sic. nã cum in cõtritione pena eterna cõmutetur in tempo2alẽ hic uel in pu2gato2io soluendã de il la pena tẽporali cuius homo debitor remanet hic uel in pu2gato2io ut predixi soluenda ui2tute claui um aliqua pars nõ tota diminuit' ẜm alex. de al'. 4ª parte. su. q. 281. ⁊ Tho. in. 4. sen. d. 18. a2. 3. Sed quoniã alia est absolutio a peccatis ⁊ alia ab excõ municatione de his singilatim infra dicet'. ¶ Quo ad absolutionẽ a peccatis sciendũ q̈ licet ut ꝑdixi de substãtia forme sint tantũ hec ue2ba. ¶ Ego te absoluo. expressis illis super quib⁹ absolutio de te2minat'. s. a peccatis. Deprecatio ue2o q̃ premit titur ⁊ reliqua q̃ subsecunt' nõ sunt de necessita te sed tamen cõgrue ⁊ laudabiliter apponunt'.

¶ Postq̃ȝ igit' penitẽs integ2e omnia peccata sua cõ fessus fuerit ⁊ ꝓput req̈rit' ꝑ futu2o tp̃2e bene dispo situs ut sup2a premissa a sacerdote o2atione. Mi sereatur tui omnipotens deus ⁊ dimissis omnibus peccatis tuis perducat te ad uitam eternam amẽ. Indulgentiam ⁊ absolutionem omnium peccatoꝝ tuoꝝ t2ibuat tibi õnipotẽs ⁊ mi̅ĩco2s dñs. Amẽ.

libere ⁊ sine cõditione absoluat eũ. nã cũ cõditiõe absolutus non esset simpliciter absolutꝰ extra de reg. iu. Actꝰ. li. 6. ⁊ dicat. dñs noster ihesus christꝰ q te creauit ⁊ redemit te absoluat ⁊ ego auctorita te ipsius qua fũgor in quantũ possũ ⁊ debeo absol uo te ab omni uĩculo excõnis mĩoris si teneris ⁊ re stituo te scĩs sacramẽtis ecclesie si indiges. iterũ ab soluo te ab omnibꝰ peccatis tuis cõfessis ⁊ oblitis mortalibꝰ ⁊ uenialibꝰ ⁊ circũstãtiis eorũ. Passio domini nostri ihesu christi. ⁊ oĩa bona q̄ fecisti et facturus es ⁊ aduersa q̄ sustinuisti ⁊ sustinebis sint tibi in penitentiã ⁊ remissionẽ peccatorũ tuorum ⁊ in augmentũ diuine gratie. In nomine patris ⁊ filii ⁊ spiritus sancti Amen.

¶ Quãdo satisfactio debet ꝑcedere absolutionẽ.

SUnt tñ aliqui casus in quibus ante satisfac tionẽ nullatenus penitens ẽ absoluendus nec in uita nec in morte nisi prius satisfaciat uel ido nee caueat pro iniuriis uel damnis et male abla tis. ¶ Quorum primus est de excõmunicatis ut in fra dicetur. ¶ Secundus est de usurariis manifes tis dicitur enim usurarius manifestus per euiden tiam facti puta quia mensam paratam tenet ad usuras uel quia de hoc in iure confessus est uel con

uictus uel si sint de hoc argumēta cum fama. sola autē fama nō sufficit ut notat glosa in.c. usurarū de usuris li. 6. super uerbo. manifestos. Tales enī usurarii manifesti nec ad cōfessionem nec ad sepulturam recipi debent licet dicant se uelle restituere uel etiam in ultima uoluntate mandent de usuris satisfieri. ¶ Sed oportet quod de ipsis uel fuerit prout patiuntur facultates eorum plenarie satisfactum. uel illis quibus facienda est restitutio si presto sint ipsi aut alii qui eis possint acquirere uel eis absentibus loci ordinario uel uices ei⁹ gerenti. ¶ Aut decano. ¶ Archipresbitero uel abbati qui alias iurisdictionem habet in spiritualibus de cōsuetudine. ¶ Aut rectori parochie ipsius usurarii. ¶ Uel eius cui debet fieri restitutio coram aliquibus fidedignis. aut seruo publico. idest tabellioni de ipsius ordinarii aut predictorum mandato de restitutione idonee sit cautum dando scilicet pignora. ¶ Uel fideiussores si possunt alias sufficit cautio iuratoria. ¶ Et si usurarum quantitas sit manifesta illa semper in cautione exprimatur. ¶ Alioquin moderanda erit arbitrio recipientis. ¶ Ipse tamen si scienter minorem quam uerisimiliter creditur moderetur. ad restitutionem residui tenetur. ¶ Alias nullus debet interesse eorum testamentis. aut eos

ad ecclesiam sepulturā seu confessionem admittere
uel absoluere ut in.c.q̄sq̄s de usuris li.6. Si igitur
usurarius debite cupit satisfacere ad hoc ut ei ue
re peccatum remittatur quattuor obseruare debꝫ
primo si habet peccuniam unde restituere ualeat
priusq̄s moriatur per se ipsum uel per fidelē ami
cum restitutioni illā exponat. Secundo faciat pub
lice proponi edictū in locis a quorum incolis sunt
extorte usure quod omnes ueniāt ⁊ si aliqui appa
reāt qb⁹ fides sit adhibēda pri⁹ alr̄ poti⁹ illis resti
tuatur quā paupibus erogetur ut notat glosa ibi
bem sup uerbo satisfieri. Tercio si aliquid defuerit
per cautionem idoneā suppleat ut supra. Quarto si
usurarum habet aliqua instrumenta uel scripta ex
tunc ea casset per publicum instrumentum ut redi
gat ad debitū ueritatis.

De forma absolutionis ab excommunicatione.

Quo ad absolutionem ab excommunicatione.
Sciendum quod duplex est excommunicatio.
scilicet iuris ⁊ hominis. Ab excommuuicatione iu
ris maiori seu minori ⁊ regulariter episcopus sub
ditos suos ⁊ prelati exempti sibi subditos absol
uere possūt nisi papa absolutionem sibi reseruaue
rit extra de sen.exco. Nuper. uel etiam sede uacan
te. Capitulum aut ille ad quem episcopalis iurisdic
tio ptinet extra de ma.⁊ obe.c.2.li.6. A sentētia

uero hominis nō potest absoluere nisi qui eā tulit uel eius successor si habet eandem iurisdictionem super excōmunicatū quā ipse qui tulit habuit. 2. q. 3. Si episcopus. 2. uel ēt superior ſm Ric. in. 4. Cū tamē alia sit excōmunicatio ptinens ad forum contētiosum et alia pertinens ad forum penitentiale. Sciēdū quod a prima absoluere pōt etiaʒ nō sacerdos extra de sen. exco. cum illorum. ⁊ c. Canonica. ⁊ de consu. Quanto. Nam absoluere potius est iurisdictionis quā ordinis. 2. q. 1. Nemo. Sollemnia tamen absolutionis sicut dicere orationes cum stolla psalmum penitentialem ⁊ in ecclesiam introducere est ordinis ⁊ officii. de excessibus prelatorum capitulo finali ⁊ de sen. ex. nuper. Ab illa uero que procedit ex ui clauium solus sacerdos absoluere potest. Pe. tamē de pu. ⁊ Johannes sup decretalem A nobis. extra de senten. excōmunicationis clarius dicunt scilicet quod omnis superior etiam non sacerdos habens potestatem excommunicandi. habet etiam ⁊ absoluendi quantum ad restituendū excōmunicatū ad actus legittimos habilem ⁊ cōmunioni fidelium sed quantū ad tollendum culpā ratione criminis uel cōtumacie cōtracte requirit absolutio sacerdotis cō. Ric. in. 4. d. 18. ar. 10. q. 4. ubi dicit ꝙ in pͣ na excōmunicatiōe nō est necessarium ꝙ absoluens dicat precise absoluo te sed sufficit dicere reuoco relaxo ⁊ huiꝰmo

di uerba in illa uero que fit ex ui clauium in foro
cõſcientie debet ſacerdos dicere. Ego abſoluo te.
Jo.an.ſuper uerbo reuocationem extra de his q̄
ui metus ue cauſa.c.i.li°.6°. circa hoc tripliciter
diſtinguit ⁊ ſoluit uide ibi. ligatus tñ pluribus ſē
tentiis uel una ex diuerſis cauſis ſi uult uere ab
ſolui debet exp̄mere omnē ſentētiā ⁊ cauſā ⁊ ſic
una abſolutio ſufficit ad plures excõnes tollendas
alit̄ nõ teneret abſolutio q̄a p ſurreptionē obtēta
eſſet extra de ſen.exco.officii. ⁊ de hoc dicit clari⁹
Ric.ubi ſupra.ar.3.q.io. Regulariter igit̄ in ab
ſolutione ab excõne maiori quattuor obſeruanda
ſūt. primum eſt ut excõmunicatus in omni caſu an
te quam abſoluatur iuret ſtare mandatis eccleſie.
uel ipſius abſoluentis ſiue quod parebit iuri. ¶ Et
licet ho.dixerit iuramentum eſſe de ſubſtantia ab
ſolutionis tamen contrarium tenet communis opi
nio.unde ſi ommittatur quod fieri non debet te
net nichilominus abſolutio extra eo. Cum deſide
res ⁊ dominus an.de bu.ibidem.cõ.gof.⁊.ƀƀ. De
pueris an debeant iurare relinquit̄ arbitrio ab
ſoluentis. Secundum eſt quod ſi quis excommuni
catus eſt pro notoria offenſa in proximum non ab
ſoluatur niſi prius ſatiſfecerit et ſufficientem pre
ſtiterit emendam ſi poteſt extra de uerbo.ſigñe.
Ex parte.primo. quod preſertim obtinet quando
hoc in iure expreſſe cautum reperitur. ¶ Alias ſi

non potest debet absolui recepta ab eo idonea cautione quod satisfaciet si ad pinguiorem fortunā peruenerit. Idem dico si pro contumacia aut offē sa dubia erat excommunicatus quia similiter suffi cit cautio iuratoria ubi nulle expense petuntur ut ibi ꝛ in.c. Odoardus extra de solu. ¶ Absolutio enim neganda nō est. uigesima sexta questione sex ta. Si presbiter. ¶ Tercium est quod absoluat per eum qui tulit sententiam uel superiorem suū uel alium cui commissa fuerit auctoritas absoluen di debita forma seruata. ¶ Sic absoluens enim excommunicatum uirgis uel corrigiis scapulas nu das habentem uerberabit dicendo psalmum.

¶ Miserere mei deus. uel alium penitentialem cum Gloria patri. percutiendo semel in quolibet uersu postea dicat kirī. christeī. kirī. ¶ Pater noster. . ℣. Et ne nos. ℣. Saluum fac seruum tuum. Re spondeat. Deus meus sperantē in te. ℣. Nichil proficiat innimicus in eo. Respondeat. ¶ Et fili us iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. ¶ Esto ei domine turris fortitudinis. Respondeat. ¶ A facie inimici. ℣. ¶ Domine exaudi orationem meam. Respondeat. ¶ Et clamor meus ad te ue niat. ℣. Dominus uobiscum. Respondeat. ¶ Et cum spiritu tuo. ¶ Oratio.

DEus cui proprium est misereri semper ꝛ par cere suscipe deprecationem nostram ꝛ hunc

famulum tuum quem excommunicationis catena constringit miseratio tue pietatis absoluat. Per christum dominum nostrum. Amen. undecima q̄sti one tertia. Cum aliquis. ¶ Quartum est quod absoluto fiant mandata iusta ⁊ rationabilia alias appellare posset extra de pac. capitulo finali. Erit autem ei precipue iniungendum quod de cetero n̄ faciat contra eum canonem propter quem erat ex communicatus. ut incendiario quod nunquam in cendat. ¶ Percussori clerici quod nunquam percu tiat ⁊ huiusmodi. 23. q. ultima. pessimam. ¶ Aliqn̄ etiam requiritur cautio quod decetero talia non faciat extra de sen. ex. Grauem. ¶ Sed si appa reret sententia iniusta nullum mandatum fiat absoluto.

¶ In absolutione autē ab excommunicatione minori non requiritur hec sollempnitas extra eodem ti°. Nuper. In maiori uero licet sine causa ommitti n̄ debeat tamen si ommittatur absolutio ualet. Nā cum quis possit simplici uerbo excommunicari ita ⁊ simplici uerbo potest absolui. ¶ Ut sentiunt thomas ⁊ Ricardus ubi supra ⁊ fere omnes doc tores licet hostiensis dicat contrarium. ¶ Imo eti am quo ad ecclesiam ualet. uidelicet absolutio siū iusta sit siue iniusta. quīquagesima distinctiōe. Pon deret ex̄ de reg. iuris. cū lut. li. 6. nisi fuerit ex cā

falsa.puta si absoluendus dicat se satisfecisse uel ī
iuriam sibi remissam fuisse uel aliquid tale qđ sit
falsum quia sic iudex nō intendit absoluere extra
de off.or.ex parte. Potest etiā quis absens ⁊ inui
tus ab excommunicatione absolui secundum. Tho:
⁊ Ric.ubi supra ar.10.q.1.⁊.2. Et intellige Ric.
quod quis potest absolui inuitus a sententia ho
minis.nō autē a sententia iuris.uide ibi.

Forma absolutionis habentiū īdulgētiā plenariā.

Primo absoluendus dicat. Confiteor. Et premis
sa a sacerdote oratione. Misereatur tui ⁊ domin⁹
yhesus christus. subiungat. Auctoritate dei ⁊ be
atorum apostolorū petri ⁊ pauli ⁊ sancte romane
ecclesie inde cōmissa ⁊ tibi concessa ego absoluo
te ab omni sententia excommunicationis maioris
uel minoris suspensionis ⁊ interdicti si teneris et
restituo te unitati fidelium ⁊ sanctis sacramētis
ecclesie. ⁊ eadem auctoritate inde cōmissa ego ab
soluo te ab omnibus peccatis tuis confessis contri
tis ⁊ oblitis. Item auctoritate dei ⁊ beatorum apo
stolorum petri ⁊ pauli ⁊ sancte Romane ecclesie.
⁊ etiam auctoritate domini nostri.P.summi ponti
ficis michi in hac parte commissa ⁊ ī quantum de
beo ⁊ possum si ista uice morieris ab soluo te ab
omnibus penis tibi in purgatorio debitis proptē

culpas ⁊ offensas quas cõtra deũ commisisti. et in quantum inde permittit restituo te illi innocẽtie in qua eras quando baptizatus fuisti. Si uero ista uice nõ morieris reseruo tibi plenariam indulgentiam tibi concessam a domino papa pro ultimo articulo mortis tue. ¶ In nomine patris ⁊ filii ⁊ spiritus sancti. Amen.

¶ Interrogationes beati Anselmi faciende infirmo morienti.

¶ Primo interrogari debet. ¶ Si credit omnia que sunt fidei christiane. ¶ Et Respondeat. ¶ Credo. ¶ Secundo si gaudet se mori in fide christiana. ⁊ respondeat. Gaudeo. Tercio si recognoscit se deum multum offendisse. ⁊ respondeat. Recognosco. ¶ Quarto si dolet de omni dei offensa ⁊ respondeat. Doleo. ¶ Quinto si proponit de cetero ab omni offensa peccati mortalis abstinere. et respondeat. Diuino auxilio mediante propono. ¶ Sexto si credit se meritis passionis christi ⁊ non propriis ad gloriam peruenire. ⁊ respondeat. Credo. Ultimo debet sibi dici si occurrerit tibi inimicus diabolus semper ei opponas merita passionis christi.

¶ Si quem peniteat scelerum culpamqꝫ fateri
¶ Aures clauigeri presulis ante uelit.
¶ Non indignetur docti precepta libelli
¶ Quiqꝫ salutifere norma sit ampla uie.
¶ Quis credet? uetus abscondit sua crimina Chaim.
¶ Culpam percusso fratre negauit Abel.
¶ Ex illo soboles italas Chaima per oras.
¶ Creuit: & hos inter Bartholomeus erat
¶ Mundanas contempsit opes sub paupere diues
¶ Francisco: nec aurum gaudet habere Chaim.
Quod fratrem dixit pater occidisse negasti:
¶ Ostendam culpam dissimulare nefas.
Et quo cuiqꝫ modo prestet delicta fateri:
¶ Si modo post ipsum sidera crimen amet.
Dixit ut hec: sacrum sibi confecisse uolumen
¶ Pergit non parua scripta legenda mora.
Turba coit. plenumqꝫ sue sitibunda salutis
¶ Dignum te repetit Bartholomee librum.
Nec mora Christoforus populum coijsse fidelem
¶ Ualdafer attenta protinus aure notat.
E saturemus ait dignandis agmina uotis.
¶ Deqꝫ Rhatispona quin damus artis opem.
Ciuibus hinc nostris Mediolanoqꝫ potenti.
¶ Impressit magnum maximus auctor opus.

.1474. 3°. kl'as octobres.

BIBLIOTECA
XV
NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

